30.9.2016

Hallituksen esitys eduskunnalle kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laeiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta sekä kalastuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen ja sen olennaisena osana olevan kalastussäännön. Uusi sopimus korvaisi maiden välillä vuonna 1989 tehdyn kalastussopimuksen.

Sopimuksen tavoitteena on edistää Tenojoen vesistön kalakantojen kestävää käyttöä ja hoitoa parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon perustuen. Kalakantojen suojelussa, käytössä ja hoidossa on kiinnitettävä huomiota eri kalastusetuihin ja erityisesti paikallisiin kulttuuriperinteisiin perustuvaan kalastukseen.

Sopimus luo puitteet Tenojoen vesistön lohikantojen kestävän kalastuksen säätelylle sekä keinot niiden elvyttämiseksi kutukantatavoitteet täyttävälle tasolle. Lohikantojen hoito ja säätely pohjautuvat Pohjois-Atlantin lohen kansainvälisen suojelujärjestön suosituksiin ja varovaisuusperiaatteen soveltamiseen, jonka johdosta ne ovat sopusoinnussa Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden kanssa. Sopimus velvoittaa valtioita laatimaan yhteisen lohikantojen hoitosuunnitelman, joka on kalastuksen säätelyn lähtökohtana. Sopimus tiivistää maiden välistä yhteistyötä lohikantojen tilan seurannassa, tutkimuksessa ja kalatautien torjunnassa sekä yhtenäistää saalistietojen keruuta.

Sopimuksen olennaisena osana on määräajoin uusittava kalastussääntö, joka sisältää määräyksiä muun muassa kalastusluvista ja lupakiintiöistä, sallituista pyydyksistä, kalastusajoista, rauhoituspäivistä, kalastukselta kielletyistä alueista, pyyntivälineiden teknisistä ominaisuuksista, veneiden rekisteröinnistä sekä ennalta sovituista toimenpiteistä kalastuksen vähentämiseksi lohikantojen kehityksen poiketessa olennaisesti niiden hoitotavoitteista.

Sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona jälkimmäinen sopimuspuoli on ilmoittanut toiselle sopimuspuolelle sopimuksen hyväksymistä koskevien kansallisten menettelyjen loppuunsaattamisesta.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta sekä ehdotus laiksi kalastuslain muuttamisesta. Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan. Tavoitteena on, että sopimus tulee voimaan ennen vuoden 2017 kalastuskauden alkua.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ 1

SISÄLLYS 2

YLEISPERUSTELUT 5

1 JOHDANTO 5

2 NYKYTILA 5

2.1 Kalastusoikeudet Tenolla 5

2.2 Suomen Tasavallan ja Norjan Kuningaskunnan välinen sopimus Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä ja sen soveltaminen 7

2.3 Kalastuslaki ja Tenon sivuvesistöjä koskeva sääntely 9

2.4 Tenon kalakorvauslaki 10

2.5 Tenon lohikantojen ja kalastuksen kehitys 11

2.6 Kansainvälinen kehitys 20

2.6.1 YK:n merioikeusyleissopimus ja kalakantasopimus 20

2.6.2 Biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus 22

2.6.3 Pohjois-Atlantin lohensuojelusta tehty sopimus 23

2.6.5 Monenkeskiset ihmisoikeussopimukset 24

2.6.6 Euroopan unionin lainsäädäntö 28

2.7 Nykytilan arviointi 30

3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET 32

3.1 Tavoitteet 32

3.2 Keskeiset ehdotukset 33

4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET 34

4.1 Ympäristövaikutukset 34

4.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset 35

4.2.1 Vaikutukset saamelaisten ja muiden paikallisten asukkaiden asemaan.....35

4.2.2 Aluekehitysvaikutukset.....36

4.3 Taloudelliset vaikutukset.....38

4.4 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....40

5 ASIAN VALMISTELU.....40

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....46

1 SOPIMUKSEN SISÄLTÖ JA SEN SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN.....46

1 luku **Tarkoitus ja soveltamisalue**.....47

2 luku **Kalastuksen säätely**.....49

3 luku **Kalastuksen järjestäminen**.....52

4 luku **Seuranta, tutkimus, saalisraportointi ja saalistilastot**.....53

5 Luku **Kalakantojen suojelu**.....54

6 luku **Loppumääräykset**.....56

Sopimuksen liite 2. Tenojoen vesistön kalastussääntö.....57

1 luku **Yleiset säännökset**.....57

2 luku **Kalastonhoitomaksut ja kalastusluvat**.....59

3 luku **Pyyntivälineet, kalastuskausi ja kalastusajat**.....60

4 luku **Pyyntivälineitä koskevat tekniset säännökset**.....69

5 luku **Saalista koskevat säännökset**.....72

6 luku **Biologisten vaikutusten torjunta**.....73

7 luku **Ennalta sovitut toimenpiteet**.....74

8 luku **Muut määräykset**.....77

2 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT 78
3 VOIMAANTULO 90
4 EDUSKUNNAN SUOSTUMUKSEN TARPEELLISUUS JA KÄSITTELYJÄRJESTYS 91
4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus 91
4.2 Käsittelyjärjestys 95
LAKIEHDOTUKSET 106
1. Laki kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta 106
2. Laki kalastuslain muuttamisesta 114
LIITE 117
RINNAKKAISTEKSTI 117
2. Laki kalastuslain muuttamisesta 117
SOPIMUSTEKSTI 121

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Tenojoki on yksi Euroopan tärkeimmistä Pohjois-Atlantin merilohen (Salmo salar) lohijoista. Suomen ja Norjan välisiä rajajokia ovat Tenojoen lisäksi sen jatkeena olevat Kietsimäjoki ja Inarijoki, jotka yhdessä muodostavat Tenojoen vesistöalueen. Jokien yhteispituus on noin 330 kilometriä, tästä noin 270 kilometriä rajaosuutta. Lohi voi vaeltaa Tenojoen vesistössä noin 1200 kilometrin matkalla.

Tenojoen vesistöalueesta noin kaksi kolmasosaa on Norjan puolella. Suomen puolella Tenojoen vesistöalue sijaitsee Inarin ja Utsjoen kunnissa, saamelaisten kotiseutualueella. Alajuoksultaan Tenojoki on noin 60 kilometrin matkalta kokonaan Norjan puolella, jossa se laskee Tenovuonon kautta Jäämereen.

Lohenkalastuksen yhteisellä säätelyllä Suomen ja Norjan välillä on pitkät perinteet. Johtuen Tenojoen sijainnista maiden välisellä rajalla sekä joen alajuoksun kuulumisesta Norjalle on yhteistyö kalastuksen säätelyssä ollut välttämätöntä ja sen on katsottu olleen Suomen etu, sillä Suomi on Tenojoen kalastuksessa paljolti riippuvainen Norjasta. Ensimmäinen kalastussääntö annettiin jo vuonna 1873 ”Keisarillisena Suomen senaatin päätöksen suomalaisesta säännöstä kalanpyyntiä varten Tenolla”. Sopimus sisälsi määräyksiä vuosi- ja viikkorauhoituksista, kielletyistä pyydyksistä, pyydysten silmäkoosta, lohen alamitasta, kalastamisesta kalaväylässä, patokalastuksen rajoittamisesta sekä ns. onkiluvista. Sen jälkeen sopimuksia on tehty vuosina 1920, 1938, 1953, 1960 ja 1972 (jota muutettiin vuosina 1979 ja 1982) ja 1989.

2 Nykytila

2.1 Kalastusoikeudet Tenolla

Kalastusoikeus Tenolla kuuluu kalastuslain (379/2015) 5 §:n pääsäännön mukaisesti vesialueen omistajalle tai perustuu ylimuistoisen nautinnan tai tilojen perustamisasiakirjojen yhteydessä saatuihin, kalastuslain 6 §:ssä tarkoitettuihin erityisperusteisiin kalastusetuuksiin.

Tenojokilaaksossa sijaitsevat tilat ovat muodostuneet isojaoissa kruunun uudistaloista ja kruunumetsätorpista, maanhankintalain (396/1945) perusteella, eräiden vuokra-alueiden lunastamisesta maalaiskunnissa annetun lain (361/1958) perusteella, porotilalain (590/1969) mukaisesti sekä luontaiselinkeinolain (610/1984) perusteella. Vesipiirirajankäynnissä Utsjoelle muodostettiin neljä vesioikeudellista kylää sekä valtionmaa. Lisäksi Inarin kuntaan kuuluvalla Tenojoen vesistön alueella on kuusi vesioikeudellista kylää. Osakastiloilla on osuus kylän yhteisiin vesiin niille alun perin manttaalilukujen pohjalta laskettujen osuuslukujen mukaisissa suhteissa. Lisäksi useille tiloille muodostettiin vesipiirirajankäynnissä omia vesialueita.

Erityispiirre alueella on lukuisat erityisperusteiset kalastusetuudet, joita kruunun uudistaloille nimettiin niiden perustamiskatselmuksissa ja -päätöksissä. Erityisperusteisilla kalastusetuuksilla tarkoitetaan sellaisia kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettuja kiinteistöön kuuluvia yhteisiä tai yksityisiä erityisiä etuuksia, jotka oikeuttavat kiinteistön

omistajan kalastamaan muutoin kuin vesialueen omistuksen tai osakkuuden perusteella toisen omistamalla vesialueella taikka käyttämään erillistä kalastuspaikkaa, kuten lohi- tai siikapatoa taikka näihin verrattavaa kalapatopaikkaa, kulkutuspaikkaa, verkkopaikkaa tai muuta näihin verrattavaa kalastukseen käytettävää vesistön kohtaa. Erityisperusteiset kalastuoikeudet eivät sisällä vapakalastusoikeutta.

Vuoden 1734 maakaaren (MK 1734, 15:1 §) mukaan ylimuistoisesta nautinnasta on kyse, kun joku on hallinnut kiinteää omaisuutta tai oikeutta niin kauan, ettei ”kukaan muista eikä tosipuheesta tiedä, miten hänen esi-isänsä tahi saantomiehensä ovat sen ensin saaneet”. Tenojokilaaksossa iso osa tilojen perustamisasiakirjoihin tai ylimuistoiseen nautintaan perustuvista pato-, verkko-, kulkutus- ja nuottapaikoista sijaitsee oman vesioikeudellisen kylän (lohkokunnan) alueella, jossa ylimuistoinen nautinta ei ole voimassa kylän osakkaan hyväksi saman kylän rajojen sisäpuolella. Näiden osalta kiinteistönmääritystoimituksissa tehtiin periaateratkaisu, jonka mukaan oman kylän alueella sijaitsevat tilojen perustamisasiakirjoihin tai ylimuistoiseen nautintaan perustuvat patopaikat kuitenkin vahvistetaan ja merkitään kiinteistörekisteriin. Sen sijaan verkko-, kulkutus- ja nuottakalastuksen on katsottu olevan sallittua yhteisen vesialueen osakkaille koko oman kylän alueella heidän osakkuuksiensa mukaisissa suhteissa. Maaoikeus kuitenkin katsoi, että myös verkkopaikat, kulkutuspaikat ja nuottauspaikat voivat olla erityisiä etuuksia lohkokunnan talolla oman lohkokunnan alueella ja niiden selvittämiseksi toimitus määrättiin uuteen käsittelyyn. Erityisperusteisia kalastuspaikkoja koskevista toimituksista ainoastaan Vetsikon osakaskunnan toimituksen päätökset patopaikkojen osalta ovat lainvoimaisia maaoikeuden 3.10.2014 tekemän päätöksen mukaisesti, mutta verkko-, kulkutus- ja nuottapaikkojen osalta toimitus määrättiin uuteen käsittelyyn.

Utsjoen kunnassa on neljä osakaskuntaa (Nuorgam, Veachcaknjarga, Utjoen kirkonkylä ja Outakoski), joihin kuuluu yhteensä 1649 osakastilaa (lähde: RKTL:n työraportteja 7/2012, s. 11). Tiloista n. 65 % (1070 kappaletta) sijaitsee Tenojoen pääuoman varrella, 21 % Utsjokivarressa, 11 % Inarijoen varrella Utsjoella ja 3 % Pulmankijärvellä. Inarin kunnan puolella on 6 pientä yksittäistilojen osakaskuntaa, joissa on yhteensä noin 160 lohkotilaa. Utsjoen kunnan alueella sijaitsee lisäksi 420 tilaa, jotka eivät omista kiinteistöperusteista kalastusoikeutta.

Utsjoen kunnan alueella Tenojokilaaksojen paikkakuntalaiset omistavat noin 580 osakastilaa ja ulkopaikkakuntalaiset yhteensä noin 770 tilaa. Jokivarren tiloista jakamattomat perikunnat omistavat noin 30 % osakkuuksista. Ulkopaikkakuntalaiset, kiinteistön muutoin kuin perintönä hankkineet, omistavat tiloja lukumäärällisesti paljon (29 %), mutta heidän osakkuuden osuutensa on vain noin 9 %.

Norjan kalastusoikeusjärjestelmä poikkeaa huomattavasti suomalaisesta järjestelmästä. Kalastusoikeus Tenolla perustuu hiljattain uudistettuun, Tenojoen vesistön kalastusoikeuksista annettuun lakiin (Lov om fiskeretten i Tanavassdraget, Tanaloven, LOV-2014-06-20-51). Sitä edeltänyt, pääpiirteissään samansisältöinen laki oli vuodelta 1888, jonka pohjalle myös valtiosopimuksessa noudatettu käytäntö on pitkälti rakentunut. Tenolain tarkoituksena on turvata paikallisväestön kalastusoikeudet, jotka perustuvat lakiin, ikiaikaiseen käyttöön ja paikalliseen

tapaan. Kalastusoikeus Norjan puoleisella Tenojoella ei siis perustu vesialueen omistukseen. Tenojoen Norjan puoleisen vesialueen omistaa Norjan valtio. Suomessa Tenojoen vesialueesta lähes 70 prosenttia on yksityisessä omistuksessa ja kalastusoikeus perustuu lähtökohtaisesti vesialueen omistukseen.

Norjan Tenolain 4 §:ssä määritellään laajin kalastusoikeus, jonka mukaan voi kalastaa kaikilla Tenojoen vesistössä sallituilla kalastustavoilla. Kyseinen oikeus on sellaisen tilan omistajalla, joka asuu tilallaan ja tuottaa vähintään 2 000 kiloa heinää tai vastaavan määrän muuta kuitua vuodessa ja jonka tila sijaitsee jokivarren läheisyydessä alle kahden kilometrin päässä joen rannasta. Lain 5 §:n mukaan Tanan ja Karasjoen kunnassa asuvilla on oikeus vapakalastukseen maalta tai veneestä edullista hintaa vastaan lunastetulla kalastuskortilla. Myös muualla asuvilla porotalouden harjoittajilla on sama oikeus. Ministeriö voi antaa säännöksiä muiden henkilöiden pääsystä kalastamaan Tenolla. Kalastuksen järjestämisestä vastaa Tenon paikallishallinto eli Tanavassdragets fiskeforvaltning, josta säädetään 4.2.2011 voimaantulleessa Forskrift om lokal forvaltning av fisk og fisket i Tanavassdraget, Finnmark -nimisessä säädöksessä.

2.2 Suomen Tasavallan ja Norjan Kuningaskunnan välinen sopimus Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä ja sen soveltaminen

Nykyinen kalastussopimus on saatettu voimaan perustuslainsäätämisjärjestyksessä annetulla lailla Norjan kanssa Tenon kalastuspiiristä tehdyn sopimuksen ja siihen liittyvän kalastussäännön eräiden määräysten hyväksymisestä (1198/1989). Norjan kanssa Tenojoen kalastuspiirin kalastussäännöstä vuonna 1989 tehty sopimus ja siihen liittyvä kalastussääntö (SopS 94/1989) tulivat voimaan 1.1.1990.

Sopimuksen 1 artiklan mukaan sen tarkoituksena on anadromisten lohikalojen sekä sisävesikalojen luonnonkantojen suojelu ja ylläpitäminen siten, että luonnon monimuotoisuus ja tuotanto säilytetään. Lisäksi sopimuksen voimaansaattamista koskevien esitöiden mukaan (UaVM n:o 30/1989 vp. s. 2,) sen tavoitteena on ollut paikkakunnan väestön lohenkalastukseen perustuvan elinkeinon turvaaminen ja kohtuullisen osan lohenkalastuksesta varaaminen urheilukalastukselle.

Sopimuksen 2 artiklan mukaan Suomessa ja Norjassa on annettava Tenojoen kalastuspiirin kalastussääntö, joka on voimassa kolme vuotta kerrallaan. Tenojoen kalastussääntöä sovelletaan Suomelle kuuluvaan osaan Tenojokea, Inarinjokea ja Kietsimäjokea siltä osin, kun ne muodostavat valtakunnan rajan. Norjassa Tenojoen kalastuspiiri käsittää myös joen alajuoksun joen suulta lähtien.

Sopimuksen 5 artiklan mukaan jokainen valtakuntien rajalla kalastava on velvollinen lunastamaan kalastuskortin ennen kalastuksen aloittamista. Kalastuskortti oikeuttaa kalastamaan myös toisen valtion alueella vavalla tai vieheellä. Kalastuskorteista saadut tulot jaetaan tasan

valtioiden kesken ja lupatulot tulee käyttää ensisijaisesti kalastuksen valvonnasta aiheutuneisiin kuluihin ja kalakantojen kehittämistä tarkoittaviin toimenpiteisiin. Kalastuskortteja koskevat tarkemmat määräykset ovat kalastussäännössä. Tenon kalastustoimikunnan mietinnöissä tehtyjen linjausten mukaisesti on katsottu, että lupatulojen käyttöä kokeva määräys ei velvoita yksityisiä vedenomistajia.

Sopimuksen 6 artiklan mukaan sopimuspuolet sitoutuvat saattamaan voimaan erillisiä säännöksiä ja ryhtymään toimenpiteisiin kalakantojen edistämiseksi. Sivuvesistöjä varten annettavat säännökset eivät voi rauhoitusaikojen, alamittojen ja kalastusvälineiden käytön osalta olla lievempiä kuin kalastussäännön määräykset.

Sopimuksen 7 artiklan mukaan Lapin lääninhallituksella (nykyisin Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus) ja Finnmarkin fylkesmannilla on valtuus keskenään sopia alueen ulkopuolella asuvien kalastuksen harjoittamisesta liittyen virkistyskalastuslupien hintaan, kalastusaikaan ja -alueisiin, veneiden lukumäärään ja soutajan asuinpaikkaan. Sopimuksen 8 - 12 artiklat sisältävät määräyksiä yhteistyöstä tutkimuksen, saalistilastoinnin, kalatautien ehkäisyn osalta.

Sopimukseen liittyvässä kalastussäännössä on keskeiset määräykset varsinaisesta kalastuksensäätelystä. Sopimuksen soveltamisen ja kalastusoikeuksien käyttömahdollisuuksien kannalta olennainen on säännön 2 §, jossa määritellään käytännössä eri kalastuskorttityypit ja niiden hinnat. Tämän mukaisesti Tenon kalastuksessa voidaan erottaa neljä erilaista ryhmää eli 1) Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvat kalastusoikeuden haltijat; 2) alueen ulkopuolella asuvat kalastusoikeuden haltijat, jotka ovat saaneet oikeutensa perintönä; 3) Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvat, joilla ei ole maanomistukseen perustuvaa kalastusoikeutta; 4) alueen ulkopuolella asuvat kalastusoikeuden haltijat sekä ne, joilla ei ole kalastusoikeutta.

Käytännössä kalastusoikeuksien rajoittaminen Tenolla tapahtuu siis asuinpaikkaperiaatteen mukaisesti. Vuoden 1979 sopimuksessa perinteisten pyydysten käyttöoikeus rajattiin ns. paikkakuntalaisille kalastusoikeuden haltijoille. Rajoitus todettiin kuitenkin kohtuuttomaksi ja sitä lievennettiin sallimalla perinnepyynti vuonna 1982 niille muualla asuville, jotka olivat saaneet oikeutensa suoraan perintönä paikkakunnalla asuvalta. Asuinpaikkaperiaate on vieras ja ongelmallinen Suomen kiinteistöoikeudellisen järjestelmän sekä perustuslain kannalta.

Nykyisessä sopimuksessa parhaassa asemassa ovat siis edellä luetelluista ryhmistä ensimmäiseen kuuluvat henkilöt. Heille kalastuskortin hinta on edullisin (5 euroa kalenterivuodessa) ja heillä on mahdollisuus käyttää kalastukseen kaikkia kalastussäännössä sallittuja pyydyksiä, mukaan lukien tehokkaat perinnepyydykset ja lisäksi heillä on oikeus käyttää kalastukseen omaa venettä.

Muualla kuin Tenojokilaaksoissa vakinaisesti asuvien kalastusoikeuden haltijoiden mahdollisuus hyödyntää kalastusoikeuttaan riippuu siitä, perustuuko kalastusoikeuden perustanut saan-

to perintöön vai muuhun, esim. kauppaan. Perintönä oikeuden saaneella on oikeus käyttää perinnepyydyksiä sekä omaa venettä ja heidän kalastuskorttinsa hinta on (5 euroa kalenterivuodessa). Sen sijaan muiden ulkopaikkakuntalaisten kalastusoikeuden haltijoiden kalastusoikeus Tenojoessa on käytännössä vailla sisältöä, sillä heillä on mahdollisuus kalastaa ainoastaan vavalla ja vieheellä, jota koskevan vuorokausiluvan hinta on sama kuin kenellä tahansa muualta tulleella kalastajalla eli rantakalastuksessa 25 euroa vuorokaudessa ja venekalastuksessa 40 euroa vuorokaudessa. Heillä ei ole oikeutta käyttää omaa venettä kalastukseen.

Kalastussääntö sisältää kalastuskorttien lisäksi määräykset sallituista pyydyksistä, vuosi- ja viikkorauhoituksista, sallituista ja kielletyistä vapakalastusalueista, pyydysten lukumäärärajoituksista, teknisistä ominaisuuksista ja niiden merkinnästä.

2.3 Kalastuslaki ja Tenon sivuvesistöjä koskeva sääntely

Nykyisen sopimuksen tullessa voimaan oli kolmen pohjoisimman kunnan alueella voimassa vuoden 1951 kalastuslaki (503/1951). Vuoden 1982 kalastuslain (286/1982) 129 §:n 4 momentissa ollut siirtymäsäännös kumottiin vuonna 1997, jonka seurauksena vuoden 1982 tuli sovellettavaksi myös Utsjoen, Enontekiön ja Inarin kunnissa. Vuonna 2016 voimaan tullutta kalastuslakia (379/2015) sovelletaan Ahvenenmaata lukuun ottamatta koko valtakunnan alueella.

Kalastuslain 3 §:n 1 momentin mukaan kalastuslakia sovelletaan, jollei vieraan valtion kanssa tehdystä sopimuksesta muuta johdu. Saman pykälän 2 momentin mukaan kalastuslain ja sen nojalla annettujen asetusten säännöksiä on sovellettava myös valtakunnan rajalla oleviin vesistöihin, jos vieraan valtion kanssa tehdyn sopimuksen perusteella ei ole toisin säädetty. Näin ollen muun muassa kalastusoikeuksien perusteet määräytyvät kalastuslain mukaisesti. Myös kalastuslain säännöksiä kalastuksen valvonnasta, kalastusrikkomuksista, kalatalousalueista ja kalastonhoitomaksuvelvollisuudesta sovelletaan rajajoissa. Siltä osin kuin säätely on kattavasti toteutettu valtiosopimuksessa, sovelletaan lähtökohtaisesti valtiosopimuksen määräyksiä.

Nykyisen sopimuksen kuudennen artiklan mukaan sopimusosapuolet sitoutuvat antamaan sivuvesistöjä varten erillisiä säännöksiä ja ryhtymään toimenpiteisiin kalakantojen edistämiseksi. Määräystä toteutettiin Suomessa antamalla vuoden 1951 kalastuslain 49 §:n nojalla asetus Tenojoen kalastuspiirin sivuvesistöjen kalastussäännöstä (405/1990), joka on kalastuslain 133 §:n siirtymäsäännöksen johdosta edelleen voimassa. Tenojoen sivuvesisääntö on sisällöltään suppeampi kuin rajajoessa sovellettava kalastussääntö ja siinä ei ole muun muassa kalastuskorttia koskevia määräyksiä eikä asuinpaikkaan perustuvaa erottelua kalastusoikeuksien käytössä. Sivuvesisääntö on kuitenkin monin osin samansisältöinen kuin pääuoman kalastussääntö.

2.4 Tenon kalakorvauslaki

Nykyisen Tenon kalastussopimuksen eduskuntakäsittelyssä perustuslakivaliokunta otti kantaa sopimuksesta aiheutuvien rajoitusten korvauskysymykseen. Valiokunta piti tärkeänä selvittää täsmällisesti, missä määrin kalastussäännön rajoitukset vaikeuttavat paikallisen väestön toimeentulomahdollisuuksia. Valiokunnan mukaan menetykset tuli korvata kohtuullisesti ja myös muiden kalastukseen oikeutettujen asema tuli järjestää kohtuulliseksi.

Kaksi vuotta perustuslakivaliokunnan lausunnon jälkeen annettiin laki Tenojoen Kalastussopimuksen kalastukselle aiheuttamien menetysten korvaamisesta (501/1991). Lain 1 §:n mukaan jos Norjan kanssa Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä vuonna 1989 tehdyssä sopimuksessa (SopS 94/89) tai siihen liittyvässä kalastussäännössä oleva määräys estää kalastusoikeuden haltijaa käyttämästä hänelle kuuluvaa kalastusoikeutta tai huomattavasti rajoittaa tämän oikeuden käyttömahdollisuuksia, suoritetaan kalastusoikeuden haltijalle tällaisesta menetyksestä täysi korvaus. Tämä koskee myös aikaisemmista kalastussäännöistä (vuodesta 1972 alkaen) aiheutuneita menetyksiä.

Korvaus maksetaan valtion varoista ja korvausvelvollisuus ratkaistaan lunastuslain mukaisessa lunastustoimituksessa. Korvausvelvollisuutta rajaa 3 momentissa oleva täsmennys, jonka mukaan korvausta ei suoriteta pyydysten rakennetta, käyttöaikaa tai käyttötapaa koskevista rajoituksista, jos kalastusoikeuden haltija voi tai on voinut rajoituksesta huolimatta käyttää omaisuuttaan normaalilla, kohtuullisella ja järkevällä tavalla. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että sellaiset rajoitukset, jotka yleisen kalastuslainsäädännön nojalla ovat korvauksettomia, ovat myös Tenojoella korvauksettomia.

Tenojoen kalakorvauslakiin perustuva lunastustoimitus on viivästynyt, koska Tenojoen vesialueen omistus- ja käyttöoikeudet ovat olleet epäselvät. Tenojoen vesialueen omistusoikeus on ratkaistu ns. vesipiirirajankäyntitoimituksissa, joissa on selvitelty, mitkä alueet kuuluva millekin kylälle ja mitkä valtiolle. Korvauslain tullessa voimaan ei ollut tietoa siitä, mille taloille kuului ylimuistoisen nautinnan perusteella erityisiä etuuksia toisen omistamalla vesialueella. Vesipiirirajankäynnin jälkeen on selvitetty, mille halkomisessa ja lohkomisessa syntyneille tiloilla vesipiirirajankäyntitoimituksessa vahvistetut erityiset etuudet ovat jakaantuneet. Kahdesta ensimmäisestä toimituksesta on saatu korkeimman oikeuden ennakkoratkaisut, minkä jälkeen muut toimitukset on voitu noudattaa samoja periaatteita noudattaen. Ainoastaan Veahcaknjargan oman lohkokunnan alueen erityisistä etuuksista patokalastuksen osalta on saatu lainvoimainen päätös. Maaoikeus määräsi tämän uuteen käsittelyyn 3.10.2014 verkko-, kulkutus-ja nuottapaikkojen osalta. Korkein oikeus epäsi muutoksenhakuluvan 26.5.2015. Uutta käsittelyä varten on haettu toimituksen purkua korkeimmalta oikeudelta, jotta uusi käsittely voitaisiin tehdä kaikkien tilojen eikä ainoaastaan päätöksestä valittaneiden osalta. Purkupäätöstä ei ole vielä saatu. Muiden lohkokuntien oman lohkokunnan alueen erityisiä etuuksia koskevat kiinteistönmääritystoimitukset on lopetettu, mutta valitusten vuoksi niiden oikeuskäsittely on kesken.

Korvaustoimitusten viivästymiseen ovat ottaneet kantaa niin Valtiontalouden tarkastusvirasto kuin valtioneuvoston oikeuskanslerikin. Tarkastusvirasto on pitänyt tilannetta sekä kansalaisten oikeusturvan että valtion maksuvelvollisuuden näkökulmasta kohtuuttomana, koska korvausasioita ei ole pystytty käsittelemään yli kahdenkymmenen vuoden aikana, jonka laki on ollut voimassa. Myös oikeuskansleri on 7.10.2014 antamassaan päätöksessä todennut tilanteen olevan oikeudellisesti kestämätön ottaen huomioon perustuslain 21 §:ssä perustoikeutena turvattu oikeus saada asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä asiansa käsitellyksi lainmukaisessa viranomaisessa.

2.5 Tenon lohikantojen ja kalastuksen kehitys

2.5.1 Yleistä

Tenojoessa on useita sivujokia, joihin lohi nousee. Tenojoen vesistö on maailman mittakaavassa äärimmäisen arvokas ja ainutlaatuinen kokonaisuus, jonka ekologinen tila on erinomainen. Teno on yksi harvoja suuria vesistöjä, jonka lohikantoihin ihmisen toiminta kalastusta lukuun ottamatta vaikuttaa hyvin vähän tai ei lainkaan. Siinä on maailman suurin Atlantin villilohikanta, johon kuuluu erilaistuneita populaatioita eri sivujoissa. Vuotuiset jokisaaliit vaihtelevat 70 ja 250 tonnin välillä, mikä vastaa keskimäärin 30 000–50 000:ta pyydettyä kalaa vuodessa. Viime vuosina lohisaaliit ovat jääneet selvästi alle keskimääräisen saalistason.

Tenojoen vesistön lohikanta koostuu vähintään 30 erilaistuneesta populaatiosta, joilla on hyvin moninaisia elinkiertopiirteitä. Populaatioiden erot on selvitetty 2010-luvulla, kun geneettisten tutkimusmenetelmien käyttö on tullut laajasti mahdolliseksi. Kutemaan nousevien lohien meri-ikä vaihtelee yhdestä viiteen vuotta, ja lisäksi tavataan uudelleen kutemaan pyrkiviä lohia. Tenon pääuoman lisäksi lukuisissa sivujoissa esiintyy erillisiä kutukantoja, joiden on osoitettu olevan perimältään hyvin erilaisia (Tenojoen vesistön lohiseuranta- ja tutkimustyöryhmä 2015). Eri vuosikymmeniltä kerättyjen saalisnäytetietojen perusteella sivujokien lohikantojen geneettinen rakenne on vakiintunut ja pysynyt samanlaisena hyvin pitkään. Ainoastaan Utsjoen yläosassa on havaittu selvä muutos lohikannan rakenteessa, mikä saattaa olla seurausta tämän alueen useamman merivuoden lohiin kohdistuneesta voimakkaasta kalastuksesta. Eri sivujokien lohikantoihin liittyy myös se piirre, että kutuvaelluksen yhteydessä eri lohikannoilla sekä eri ikäryhmillä on erilaiset nousuajankohdat Tenon pääuomassa vuodesta toiseen.

Lohenkalastus Tenojoen pääuoman kaikissa osissa on sekakantakalastusta, koska pyynnin kohteena ovat sekä Tenon pääuoman että Tenojoen sivujokien toisistaan erilaistuneet lohikannat. Tutkimusten perusteella jokikalastuksen pyyntiaste voi olla yli 60 %. Merikalastus mukaan lukien joidenkin Tenojoen lohikantojen todellinen kalastuskuolevuus voi olla hyvin korkea, jopa 90 %.

2.5.2 Lohisaaliiden määrä ja vaihtelu

Lohisaaliita sekä lohikannan tilaa on seurattu 1970-luvun alusta lähtien. Vuosina 1972–2013 vesistön vuotuiset lohisaaliit ovat vaihdelleet välillä 63–250 tonnia ollen keskimäärin 130 tonnia. Koko Tenojoen vesistössä pyydettyjen lohien kokonaismäärä vaihtelee yleensä 30 000:n ja 50 000:n välillä. Huippuvuosina saalis on ollut yli 60 000 kalaa ja niukimpina vuosina noin 15 000 kalaa. Pääosa lohisaaliista kalastetaan Tenon pääuomasta. Sivujoista saatavan saaliin määrä on noin viidennes kokonaissaaliista tai sen alle.

Tenojoen vesistön kokonaislohisaaliin vaihtelu vaikuttaa olevan jaksottaista: saaliit ovat olleet suurimmillaan noin 8–9 vuoden välein. Vaihtelujakson pituus vastaa suurin piirtein vesistön naaraspuolisten kutulohisukupolvien keskimääräistä väliä. Esimerkiksi 1990-luvun alun hyviä saaliita seurasivat hyvät saaliit 2000-luvun alussa. Huolestuttavaa on se, että jaksottainen vaihtelu vaikuttaa muuttuneen viime vuosina. 2000-luvun alun hyviä saaliita eivät seuranneet suuret saaliit vuosina 2006–2008. Tenojoen lohikantojen tehokas kalastus rannikkoalueilla ja koko Tenojoen vesistössä 2000-luvun alussa on siis todennäköisesti johtanut liian pieniin kutukantoihin. Viimeisten kymmenen vuoden aikana Tenojoen keskimääräinen lohisaalis on ollut pitkän ajan keskiarvoa pienempi sekä lohien määrässä että saaliin painossa mitattuna. Kokonaissaaliin pitkän ajan vaihtelun perusteella vuosien 2009 ja 2011 välillä odotettiin paljon toteutuneita suurempia saaliita.

2.5.3 Pyyntimuodot ja niiden kehittyminen

Kalastustapoina tärkeitä ovat edelleen vapakalastuksen lisäksi alueen perinteiset pyyntimuodot, kuten pato, lohiverkko ja kulkutusverkko. Myös viehekalastuksella on pitkät perinteet joella. Kalastuskaudella 2015 Tenojoen lohisaalis oli 78,1 tonnia. Saalis oli 37 % pienempi kuin 40 vuoden ajanjakson (1975 - 2014) keskisaalis (125 tonnia). Tenojoen vesistöalueen lohisaalista Suomen puolelta saatiin 43,1 tonnia (55 %), joka oli viidenneksen pienempi kuin seurantavuosien (1975 - 2014) tilastoitu keskisaalis. Tenojoessa ei toimi Suomen alueella kalastuslain tarkoittamia kaupallisia kalastajia.

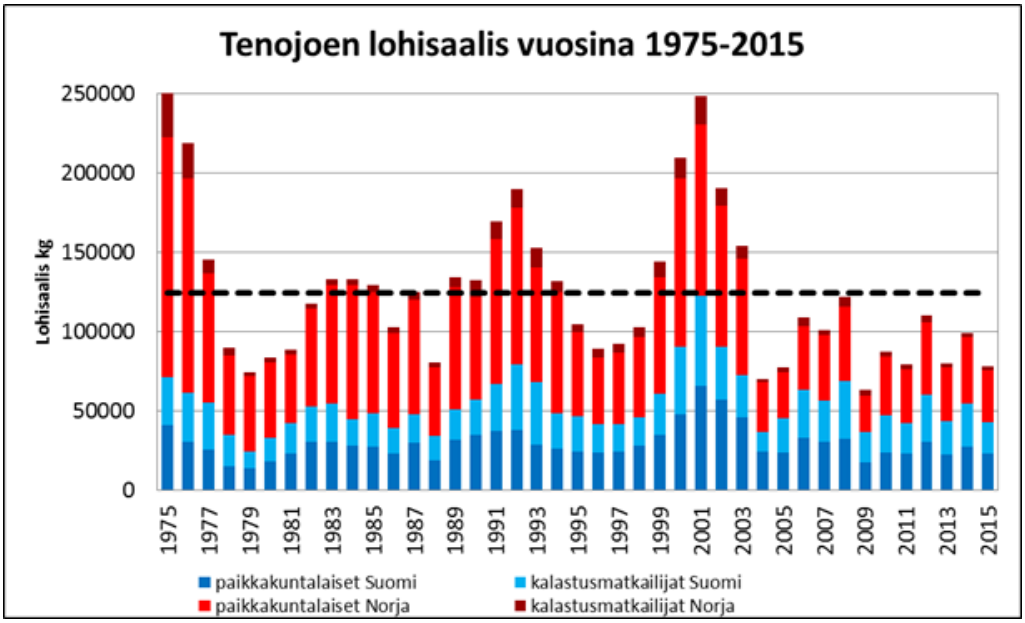

Tenojen vesistöalueen Suomen puoleisesta lohisaaliista paikkakuntalaiset mukaan lukien perinnöksi kalastusoikeuden saaneet henkilöt saivat 21,7 tonnia (59 %), kalastusmatkailijat 20,2 tonnia (47 %) ja muut sivujoilla kalastaneet kalastajaryhmät noin 1 tonnin (3 %)

Suomessa ja Norjassa saalista kertyy eri pyyntimuodoilla toisistaan poikkeavasti. Koko Tenojoen vesistöalueen lohisaaliista saatiin perinteisillä verkkopyyntitavoilla Norjassa 22,9 tonnia (29 %) ja Suomessa 11,7 tonnia (15 %). Vastaavasti vapapyynnillä Norjassa saatiin 12 tonnia (16 %) ja Suomessa 31,4 tonnia (40 %) lohta. (lähde, Luke, Teno- ja Näätämönjoen saalistilastot 2015). Pyydysten teknistä kehitystä on rajoitettu määrittelemällä sallitut pyydykset kalastussäännössä.

Vaikka saaliin kokonaismäärä vaihtelee vuosittain pyyntiolosuhteiden ja lohikantojen luontaisen vaihtelun seurauksena, vaihtelu saaliin jakautumisessa eri pyydystyyppien välillä on huomattavasti vähäisempää. Kulkutuksen saalisosuuden suuri vuotuinen vaihtelu heijastelee pitkälti ympäristöolojen vuotuista vaihtelua, etenkin jäidenlähdön, virtaaman ja vedenkorkeuden vaihteluja, jotka käytännössä määrittävät kulkutuskauden pituuden.

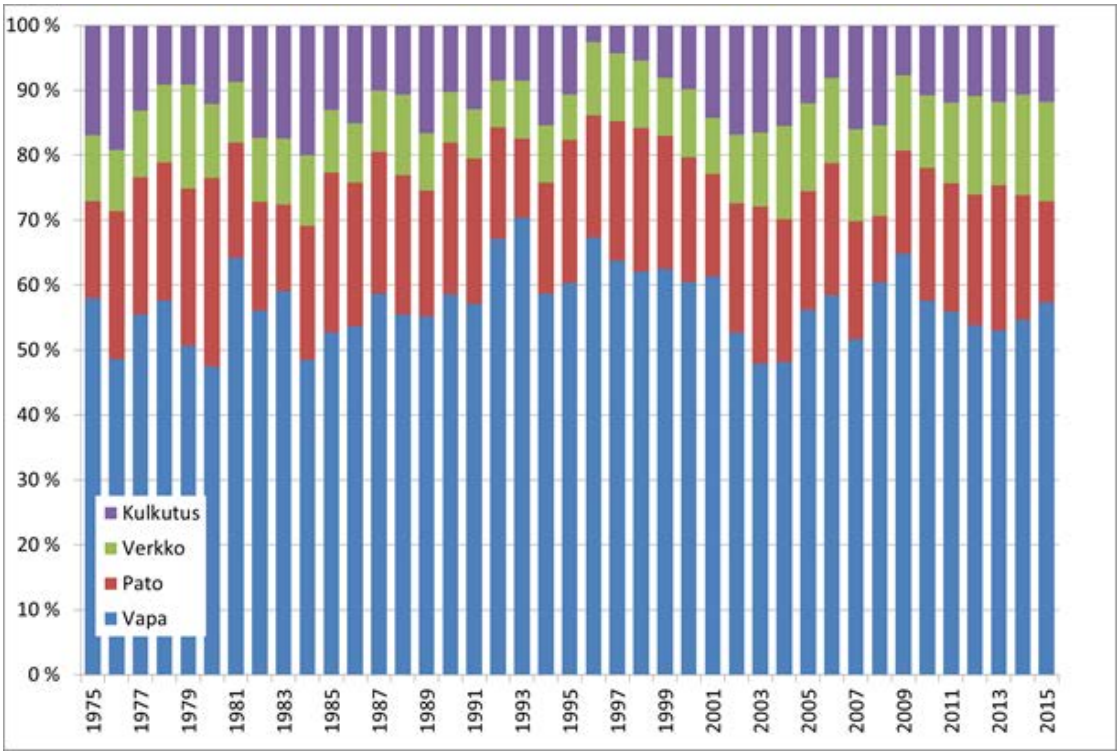

Kuva: Eri pyyntivälineiden prosentuaalinen osuus lohisaaliin kokonaispainosta Norjassa ja Suomessa. Kuvassa Suomen puolen pato ja verkko saalis on yhdistetty verkkosaaliiksi vuosina 1975-1979.

Perinteisten pyydysten määrissä on tapahtunut vähentymistä pitkällä aikavälillä. Selvitysten mukaan koko Tenojoen vesistössä oli käytössä verkkoja ja patoja 697 kappaletta vuonna 1986 ja 222 kappaletta vuonna 2010. Vaikka pyydysten kappalemäärä on vähentynyt voimakkaasti, muutos ei heijastu selvästi eri pyydysten osuuksiin saaliissa.

Kalastusmatkailijoita käy Tenolla vuosittain 6 000 - 8 000 henkeä. Heille kertyy kalastusvuorokausia kauden aikana noin 10 000 kappaletta. Pidemmällä aikavälillä kalastusmatkailijoiden määrä on vakiintunut ja pyyntivuorokausien määrä kalastajaa kohti on hieman kasvanut. Hyvien ja huonojen lohikesien aiheuttama vaihtelu matkailijoiden kalastusvuorokausien määrässä on vähentynyt 2000-luvulla. Vastaavasti myös Suomen osuus koko Tenon lohisaaliista on noussut ja on nykyisin tasoltaan yli 50 %. Suomen ja Norjan kesken jaettava kalastuslupatulo on noin nykyisin noin miljoona euroa vuodessa, josta n. 90 % kertyy Suomen puolelta. Muiden kuin suomalaisten kalastusmatkailijoiden määrä Tenolla on vähäinen. Nykyisen kalas-

tussäännön määräys, jonka mukaan suomalaisten ja norjalaisten on lunastettava kalastuslupa omassa maassaan, kärjistää osaltaan kalastusmatkailijoiden määrien eroja maiden välillä.

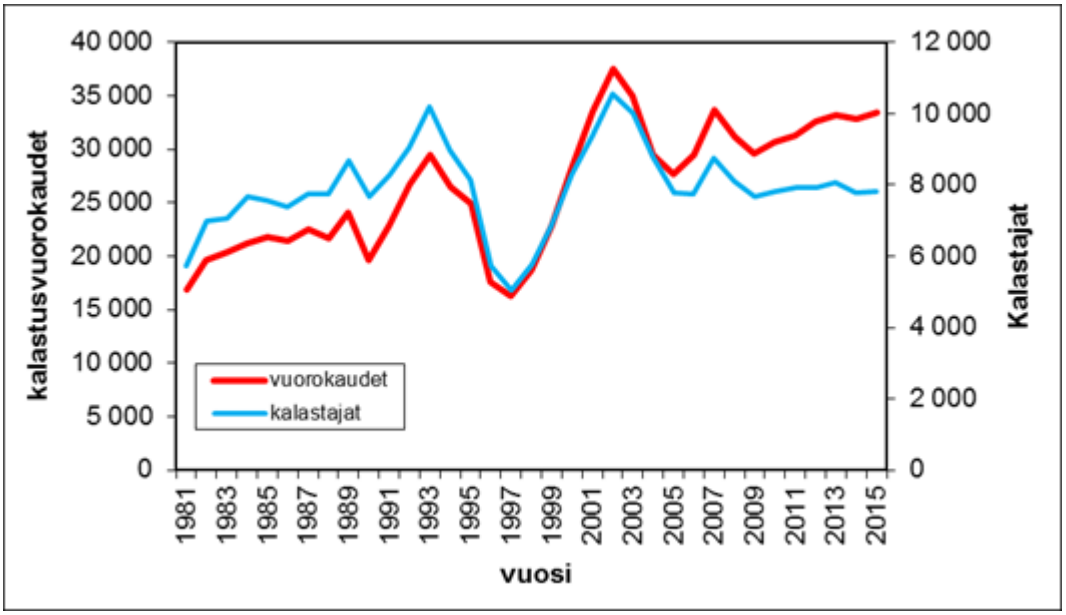

Kuva. Tenon-Inarinjoen kalastusmatkailijoiden lukumäärä sekä kalastusvuorokausien lukumäärä Suomen puolella 1981-2011

2.5.4 Lohen merikalastus

Tenojoen lohta pyydetään myös merellä Norjan pohjoisrannikolla. Norjan ja Venäjän rannikon lohikantoihin kohdistuvan rannikkokalastuksen vuosisaaliit ovat aiemmin olleet jopa 700 tonnia, mutta viime vuosien säätelytoimet ovat pienentäneet saaliita reilusti alle 200 tonniin. Aiempien kalamerkintätutkimusten perusteella arvioitiin jopa kolmanneksen rannikkokalastuksen saaliista olleen Tenojoen lohta. Viime vuosina tehdyssä geneettisessä tutkimuksessa rannikkokalastuksen lohisaaliit jaoteltiin sen mukaan, mistä kannasta lohet olivat peräisin. Tutkimuksen mukaan noin 15–17 % Tenojoesta peräisin olevista lohista pyydetään rannikkokalastuksessa (Svenning ym. 2014). Aikaisemmin rannikkokalastuksen saaliiden on arvioitu olleen samaa suuruusluokkaa kuin Tenon jokisaaliiden.

Pitkällä aikavälillä lohenkalastusta Atlantilla ja Norjan rannikolla on rajoitettu eri määräyksillä. Merkittävin on Pohjois-Atlantin lohensuojelujärjestö NASCO:n perussopimukseen sisältyvä avomerikalastuksen kielto, joka saatettiin voimaan vuosina 1983-1985. Vuodesta 1991 voimassa olleen sopimuksen kannalta merkittävimpiä muutoksia ovat olleet ajoverkkopyynnin kielto Norjan aluevesillä vuonna 1989 sekä koukkuverkon ja kiilanuotan käyttöaikojen lyhen-

tämiset. Lisäksi lohen uistelu meressä kiellettiin vuonna 2002 ja monofilimateriaalit kaikissa lohen pyyntivälineissä vuonna 1991.

Pääasialliset pyyntivälineet lohen rannikkokalastuksessa ovat ajoverkkokiellon jälkeen kiilanuotta ja koukkuverkko. Näiden pyydysten pyyntiajat ovat vaihdelleet eri vuosina. Viimeisimmät muutokset Norjan rannikkokalastuksessa ovat tapahtuneet itäisimmässä Varanginvuonossa, missä koukkuverkon ja kiilanuotan kalastusaikoja on lyhennetty venäläisten lohikantojen kalastuksen huomioon ottamiseksi vuonna 2016.

Norjan rannikon lohisaalis on vähentynyt huomattavasti 1990-luvun taitteessa, jolloin ajoverkkokalastuksen kielto alkoi vaikuttaa. Meren ajoverkkokalastuksen kiellon ja alentuneen kalastuskuolevuuden on arvioitu vaikuttaneen siihen, että toisen merivaelluksen jälkeen uudelleen kutemaan nousevien lohien osuus Tenon saaliissa on kasvanut.

Lohien joutuminen muun merikalastuksen sivusaaliiksi on ajoittain myös noussut keskusteluun. Asiaa on selvitetty koko Pohjois-Atlantin osalta mm. NASCO:n koordinoimassa SALSEA-tutkimuksessa, joka pyrki tuottamaan lisätietoa atlantin lohen merivaiheen aikaisesta kuolevuudesta. Yleisesti ottaen joesta lähtevien lohismolttien selviytyminen Atlantilla on heikentynyt. Tulokset viittaavat mahdollisiin ilmastonmuutoksen aiheuttamiin muutoksiin meriekosysteemissä. Nämä muutokset ovat selvästi voimakkaampia Tenojokea eteläisemmissa lohikannoissa mm. Brittein saarilla. Tenojoen lohikantojen tila -raportissa ilmastonmuutoksen aiheuttama uhkatekijä on arvioitu tällä hetkellä alhaiseksi mutta tulevaisuuden riskitekijänä kohtalaiseksi.

Merikalastuksen sivusaaliiden vaikutusta lohien kuolevuuteen on myös selvitetty tässä yhteydessä ja asia on ollut ajoittain esillä myös Pohjois-Atlantin lohikantojen tilasta vuosittain raportoivassa ICES-työryhmässä sekä NASCO:n vuosikokouksissa. Missään selvityksissä ei ole saatu viitteitä suurista lohen sivusaalismääristä muun kalan saaliissa. Myös Norjan pohjoisrannikon läheisyydessä kalastetaan aktiivisesti mm. makrillia ja katkarapuja ja tämän pyynnin yhteydessä on ajoittain havaintoja lohen sivusaaliista. Pyrkimys lohen kalastukseen tällä tavoin ei ole aktiivista, eikä todennäköisesti kannattavaa pyyntikustannuksista johtuen.

Toistaiseksi merikalastuksen osalta johtopäätöksenä on ollut sivusaaliiden vain vähäinen vaikutus. Sivusaaliskysymyksia kuitenkin seurataan ja uusia menetelmiä sivusaaliiden seurantaan ja merkityksen arviointiin kehitetään mm. NASCO:n piirissä.

2.5.5 Lohiloisen uhka ja torjunta

Tenon lohenkalastuksen jatkuvuuden kannalta merkittävää on *Gyrodactylus salaris* -lohiloisen torjumiseksi tehtävä työ. Tämä lohikalojen iholla elävä loinen on hyvin tavallinen Itämeren lohikannoissa, jotka ovat sopeutuneet loiseen. Sitä tavataan yleisenä mm. Tornion-Muonionjoessa. Sen sijaan Atlantin lohikannat eivät ole sopeutuneet loisen vaikutuksiin ja Atlantin lohijokiin levitessään loinen aiheuttaisi jokipoikasten kuoleman ja lohikannan häviämisen.

Suomen elintarviketurvallisuusvirasto Evira on tehnyt valmiussuunnittelua Teno- ja Näätämönjokien osalta ja julkaissut sitä koskevan raportin" Teno- ja Näätämöjokien suojelu Gyrodactylus salaris –loiselta" https://www.evira.fi/globalassets/tietoaevirasta/julkaisut/julkaisusarjat/elaimet/eviran_julkaisuja_1_2013.pdf Raportissa todetaan, että valmiussuunnittelussa ei voida tähdätä Teno- tai Näätämöjoen vapauttamiseen lohiloistartunnasta, jos tartunta sinne pääsisi, mistä syystä loisen leviämisen ehkäisytoimilla on suuri merkitys Teno- ja Näätämöjokien lohikantojen suojelussa.

Pohjois-Atlantiin laskevien vesistöjen kalakantojen suojaamisesta Gyrodactylus salaris -loiselta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, 1376/2004. Asetuksessa säädetään syöttikalojen käytön, kalojen perkaamisen sekä kalastusvälineiden ja veneiden käytön rajoituksista. Kalastusvälineiden ja veneiden on oltava desinfioituja tai täysin kuivia. Asetusta on täydennetty kalanviljelyn osalta maa- ja metsätalousministeriön asetuksella 839/2010. Loisen torjuntaa varten Lapin ELY-keskus on perustanut Inarin ja Utsjoen kuntiin desinfiointiasemaverkoston ja huolehtii lisäksi loisen torjuntatavoista ja leviämisvaarasta tiedottamisesta mm. pääteiden varrelle asetetuilla infotauluilla.

2.5.6 Lohikantojen tila ja seuranta

Tenojoen lohikantojen tilaa on seurattu eri menetelmillä säännöllisesti 1970-luvun alusta saakka. Vuosittaiseen perusseurantaan kuuluu saaliiden tilastointi, saalisnäytteiden keruu eri pyydysten saaliista sekä sähkökalastamalla tehtäviä poikastutkimuksia. Tämän lisäksi nousulohien sekä alasvaeltavien smolttien määrää on seurattu videokuvauksen avulla Utsjoessa ja Laksjoessa sekä laskettu kutukalojen määrä pienemmissä sivujoissa, mm. Ylä-Pulmankijoessa, Akujoessa ja Nilijoessa sekä Váljohkassa ja Baisjohkassa. Kaikuluotaustekniikkaan perustuvaa laskentaa on käytetty vuosina 2010 ja 2012 Karasjoessa. Vetsijoesta on kerätty luotainaineistoa hankkeessa vuonna 2016.

Turun yliopiston ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tutkimushankkeissa on selvitetty Tenon lohikantojen geneettistä rakennetta. 2000-luvulla voimakkaasti kehittyneet geneettiset tutkimusmenetelmät ovat mahdollistaneet lohikantojen genetiikan selvittämisen taannehtivasti aiemmin kerätyistä suomunäytteistä. Tutkimus on ollut kansainvälisesti merkittävää ja sen avulla on saatu selvitettyä, että eri lohikannat ovat erilaistuneet toisistaan. Vanhojen saalisnäytteiden vertailu paljasti, että Utsjoen yläosan suurikokoisten lohien populaatio on hävinnyt 1970-luvun jälkeen, mahdollisesti voimakkaan kalastuksen seurauksena.

Tenojoessa tehtyä geneettistä tutkimusta täydentää Pohjois-Atlantin lohikantoja sekä Norjan pohjoisrannikon ja Venäjän rannikon lohenkalastusta ja eri jokien lohikantojen osuutta saaliissa selvittänyt laaja KOLARCTIC Salmon -hanke. Hankkeessa selvitettiin Pohjois-Norjan ja Venäjän lohikantojen geneettistä rakennetta sekä Norjan ja Venäjän rannikkosaaliin jakautumista eri lohikantoihin vuosina 2012 - 2014. Tutkimustulosten avulla on ollut mahdollista arvioida eri jokien lohien osuuksia Norjan rannikon lohisaaliissa. Tutkimustulosten perusteella Tenon lohikantojen osuus rannikon lohisaaliista osoittautui alhaisemmaksi kuin mitä aikaisemmin on oletettu.

Kun geneettistä tietoa on yhdistetty seurannassa kerättyihin saalisnäytteisiin ja tietoon pyynnin ajankohdasta, on käynyt ilmi että eri lohikannat nousevat kutuvaellukselle Tenon pääuomaan vuodesta toiseen samalla rytmillä. Myös erikokoisten lohien kutuvaelluksen ajankohdissa on samalla tavoin toistuva rytmi. Suurikokoiset, useamman vuoden merivaelluksella viettäneet lohet nousevat jokeen aikaisin, samoin jo toisella merivaelluksella olleet uudelleenkutijat. Vain yhden vuoden merivaelluksen tehneet kalat (tiddi) palaavat jokeen viimeisenä. Havainnot ovat merkittäviä, koska niiden avulla voidaan selittää syitä tiettyjen lohikantojen heikentyneelle tilalle ja toisaalta ne tarjoavat mahdollisuuksia pyyntirajoitusten tehokkaaseen kohdentamiseen. Tutkimustietoa yhdistämällä on ollut mahdollista arvioida Tenon lohikantoihin kohdistuvan kalastuksen voimakkuutta ja myös peräkkäisillä alueilla tapahtuvan kalastuksen kokonaisvaikutusta lohikantojen tilaan.

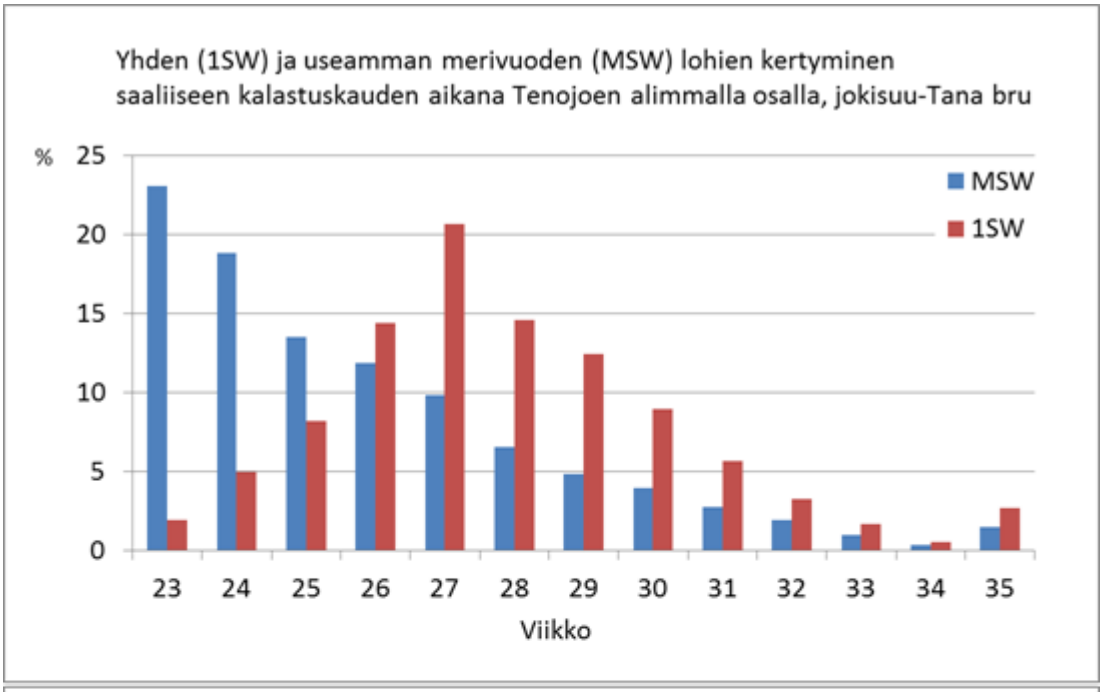
Yhden (1SW) ja useamman merivuoden (MSW) lohien kertyminen
saaliiseen kalastuskauden aikana Tenojoen alimmalla osalla, jokisuu-Tana bru
%
25
20
15
10
5
0
MSW
1SW
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
Viikko

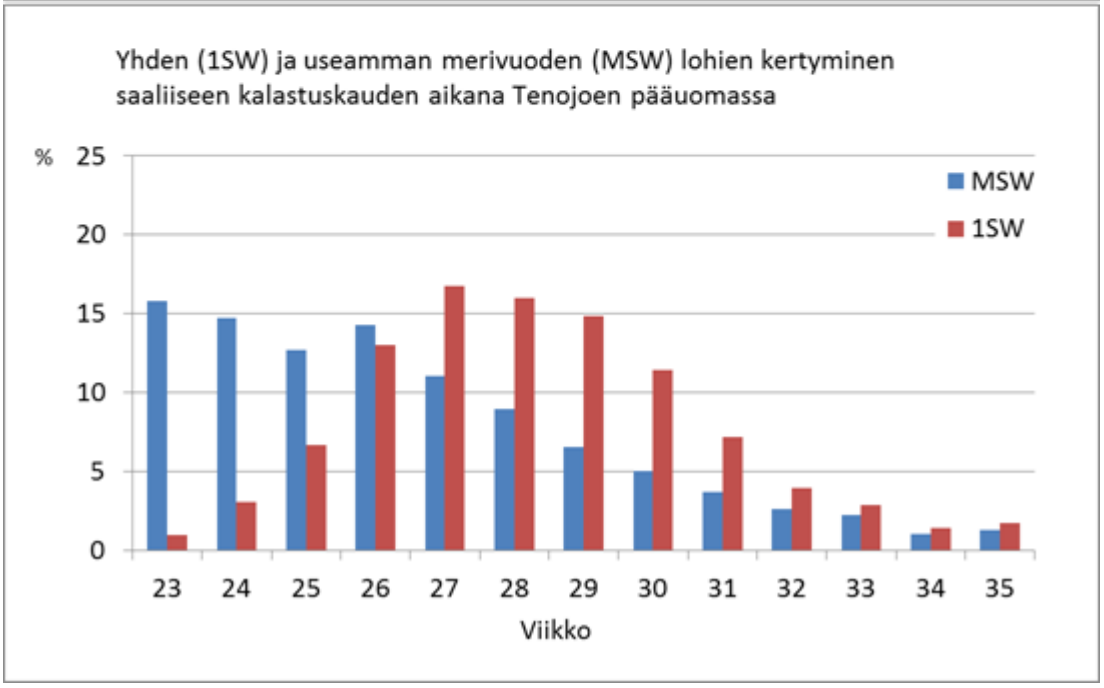
Yhden (1SW) ja useamman merivuoden (MSW) lohien kertyminen
saaliiseen kalastuskauden aikana Tenojoen pääuomassa
%
25
20
15
10
5
0
MSW
1SW
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
Viikko

Kuva. Yhden merivuoden lohien (1SW) ja useamman merivuoden lohiken (MSW) saaliin kertyminen Tenojoella aivan joen alaosalla, mikä kuvaa lohien nousun ajoittumista sekä koko pääuoman matkalla, jossa vaikuttaa nousun ajoittumisen lisäksi selvästi koko joialueen kalastus, mm. matkailijoiden vapakalastust. Kuva Luonnonvarakeskuksen aineistosta 2000-luvulta.

Suomi ja Norja ovat perustaneet Tenon lohitutkimusta varten tutkijaryhmän, jonka toiminta on määritelty yhteisymmärryspöytäkirjassa. Tutkijaryhmä on koonnut molempien maiden tutkimustiedon pohjalta raportteja Tenon lohikantojen tilasta. Ryhmä on myös määritellyt vuoden 2014 aikana kutukantatavoitteet käytännössä koko Tenojokeen. Kalastussopimusneuvottelujen kestäessä tutkijaryhmä on julkaissut seuraavat raportit Tenon lohikantojen tilasta vuosina 2012, 2014 ja 2015. Vuoden 2015 raportissa on kuvattu mm. kantakohtaisesti eri lohikantoihin kohdistuva kalastuskuolevuus niiden vaellusalueen eri osissa sekä esitetty arviot kantakohtaisesta lohikannan elpymisajasta eri suuruisilla kalastuskuolevuuden vähentämistoimilla.

Kansainvälisen merentutkimusneuvoston (ICES) neuvonannon mukaan Koillis-Atlantin lohikantojen kalastusta tulisi säädellä joki- ja kantakohtaisiin suojelurajoihin (esim. kutukantatavoitteet) perustuen. Vuoden 2014 aikana kutukantatavoitteet määriteltiin käytännössä koko Tenojokeen, mukaan lukien vesistön Suomen puolen sivujoet (Falkegård ym. 2014). Pohja Tenojoen vesistön eri lohikantojen hoidon ja seurannan järjestämiseksi on siten luotu ja järjestelmää ollaan ajamassa operatiiviseen käyttöön.

Asetettuihin kutukantatavoitteisiin suhteutettuna Tenojoen vesistössä on lohipopulaatioita, joiden arvioidaan olevan merkittävästi tavoitetasoa heikommassa tilassa. Erityistä huolta aiheuttavat vesistön latvajoet, Karas- ja Jiesjoki sekä osin myös Inarijoki. Näiden latvajokien lohikantoihin kohdistuu kutuvaelluksella voimakasta kumulatiivista pyyntiä ja pyyntitehokkuus voi alustavien arvioiden mukaan nousta jopa 80—90 %:n tasolle, kun huomioidaan kalastus Norjan rannikolta Tenojoen latva jokien lisääntymisalueille asti. Latvajokien lisäksi kutukantatavoitteet eivät nykytietämyksen perusteella täyty kaikissa pienemmissäkään Tenon sivujoissa. Osasyynä tähän saattaa kuitenkin olla monitorointitiedon puutteellisuus ja epävarmuus, joka vaikeuttaa kutukantatavoitteiden täyttymisen arviointia.

2.6 Kansainvälinen kehitys

2.6.1 YK:n merioikeusyleissopimus ja kalakantasopimus

YK:n merioikeusyleissopimus (SopS 50/1996) valmistui vuonna 1982. Suomi ratifioi merioikeusyleissopimuksen vuonna 1996 ja Euroopan yhteisöt vuonna 1998. Merioikeusyleissopimuksessa vahvistetaan keskeisiä periaatteita ja säännöksiä merten ja merenpohjan käytöstä. Sopimuksen artikla 61 edellyttää, että rantavaltio määrittelee talousvyöhykkeellään elollisten luonnonvarojen sallittavien saaliiden suuruuden. Lisäksi rantavaltion tulee tieteellisen näytön perusteella säilyttämis- ja hoitotoimilla varmistaa, että elollisten luonnonvarojen säilyminen

talousvyöhykkeellä ei vaarannu liiallisen hyödyntämisen vuoksi. Rantavaltioiden ja toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen tulee toimia yhteistyössä tähän päämäärään pääsemiseksi.

Rantavaltion tulee pitää tai palauttaa hyödynnettävät kannat kestävän enimmäistuoton tasolle (Maximum Sustainable Yield, MSY), joka perustuu ympäristöllisiin ja taloudellisiin seikkoihin kuten muun muassa rannikolla sijaitsevien kalastusyhdyskuntien taloudellisiin tarpeisiin ja kehitysmaiden erityisvaatimuksiin. Rantavaltion tulee pyrkiä siihen, että elollisia luonnonvaroja hyödynnetään talousvyöhykkeellä mahdollisimman täysimääräisesti kestävän enimmäistuoton puitteissa.

Sopimuksen 66 artiklassa käsitellään anadromisia, eli joissa tai järvissä lisääntyviä kalakantoja, jotka vaeltavat syönnökselle merelle. Artiklan sisältämän *kutuvaltioperiaatteen* mukaan valtioilla, joiden joissa anadromiset kannat lisääntyvät, on katsottava olevan niihin suurin intressi ja niillä on kannoista myös päävastuu. Tällaisten valtioiden tulee huolehtia kantojen säilymisestä asianmukaisilla sääntelytoimilla, jotka koskevat kalastusta kaikilla sen talousvyöhykkeen ulkorajan sisäpuolella sijaitsevilla vesillä ja muiden maiden vesillä. Valtio voi neuvoteltuaan muiden näitä kantoja pyytävien valtioiden kanssa määrätä sen joissa lisääntyviä kantoja koskevan suurimman sallitun kokonaissaaliin.

Kun on kysymys näiden anadromisten lajien pyytämisestä talousvyöhykkeen ulkorajan ulkopuolella, asianomaisten valtioiden tulee käydä neuvotteluja, joissa sovitaan pyynnin ehdoista ottaen asianmukaisesti huomioon kantojen säilyttämistä koskevat vaatimukset ja alkuperävaltion tarpeet näiden kantojen osalta.

YK:n sopimus hajallaan olevien kalakantojen ja laajasti vaeltavien kalakantojen säilyttämistä ja hoitoa koskevien 10.12.1982 tehdyn YK:n merioikeusyleissopimuksen määräysten täytäntöönpanosta (SopS 81/2003), eli niin kutsuttu YK:n kalakantasopimus valmistui vuonna 1995. Suomi ja Euroopan yhteisöt ratifioivat sopimuksen samanaikaisesti vuonna 2003.

YK:n kalakantasopimus asettaa periaatteita hajallaan olevien ja laajasti vaeltavien kalakantojen säilyttämiselle ja hoidolle ja vahvistaa, että näiden toimien tulee perustua varovaiseen lähestymistapaan ja parhaaseen tieteelliseen tietoon. Sopimuksessa on kehitetty merioikeusyleissopimuksen säännöksiä valtioiden yhteistyöstä kalakantojen säilyttämisessä talousvyöhykkeillä ja aavalla merellä. Sopimus sisältää tätä työtä koskevat yhteistyöpuitteet.

2.6.2 Biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus

Rio de Janeiron biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen, jäljempänä *biodiversiteettisopimus*, tavoitteena on biologisen monimuotoisuuden eli eläin- ja kasvilajien sekä niiden sisältämien perintötekijöiden suojelu ja kestävä käyttö. Biodiversiteettisopimus tuli Suomen osalta voimaan 25 päivänä lokakuuta 1994 (SopS 78/1994).

Biologisella monimuotoisuudella tarkoitetaan kaikkiin ekosysteemeihin tai ekologiseen kokonaisuuteen kuuluvien elävien eliöiden vaihtelevuutta, johon lasketaan kuuluvaksi lajin sisäinen geneettinen monimuotoisuus, lajien välinen monimuotoisuus sekä ekosysteemien monimuotoisuus. Kestävä käyttö tarkoittaa biologisen monimuotoisuuden osien käyttöä siten, että käytön laatu tai määrä ei pitkällä aikavälillä johda biologisen monimuotoisuuden vähenemiseen.

Biodiversiteettisopimuksen 7 artiklan sisältämän läpäisyperiaatteen mukaan luontoarvot tulee turvata kaikkien ympäristöön vaikuttavien toimintojen yhteydessä, ei siis pelkästään varsinaisten luonnonsuojelutoimien avulla. Näin ollen biodiversiteettisopimus on otettava huomioon myös kalastuksen sääntelyssä.

Biodiversiteettisopimuksen 8 artiklan mukaan valtiot ovat velvollisia muun muassa säätelemään biologisen monimuotoisuuden suojelun kannalta tärkeitä luonnonvaroja. Biodiversiteettisopimuksen 8 artiklan j alakohta sekä 10 artiklan c alakohta koskevat perinteistä tietoa. Sopimusosapuolten tulisi kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti kunnioittaa, suojella ja ylläpitää biologisen monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön kannalta merkittävää alkuperäiskansojen ja perinteisen elämänmuodon omaavien paikallisyhteisöjen tietämystä, innovaatioita ja käytäntöä, sekä edistää ja laajentaa niiden soveltamista omistajiensa luvalla ja myötävaikutuksella sekä rohkaista niiden käytöstä saatujen hyötyjen tasapuolista jakamista.

Biodiversiteettisopimuksen osana on geenivarojen saatavuudesta sekä niiden käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukaisesta ja tasapuolisesta jaosta vuonna 2010 tehty Nagoyan pöytäkirja. Nagoyan pöytäkirjalla pyritään edistämään toimijoiden yhteistyötä luomalla yhtenäinen kansainvälinen sääntelyperusta geenivarojen ja niihin liittyvän alkuperäiskansojen perinteisen tiedon saatavuudelle sekä niiden käytöstä saatavien hyötyjen jakamiselle. Pöytäkirja on tullut kansainvälisesti voimaan lokakuussa 2014. Suomessa eduskunta on hyväksynyt pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset sekä lain Nagoyan pöytäkirjan täytäntöönpanosta (394/2016), jotka tulevat voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

2.6.3 Pohjois-Atlantin lohensuojelusta tehty sopimus

Atlantin lohen kalastuksesta ja seurannasta sovitaan lohikantoja kalastavien maiden kesken Pohjois-Atlantin lohensuojelujärjestössä (NASCO). Järjestö on perustettu vuonna 1984 ja Suomi on ollut järjestön jäsen alusta saakka. NASCO:n jäsenten toimintaa säätelee Yleissopimus lohen suojelusta Pohjois-Atlantilla (SopS 32/1984), jäljempänä perussopimus, mikä koskee merikalastusta. Sopimuksen nojalla lohen avomerikalastus Pohjois-Atlantilla on käytännössä saatu loppumaan 1980-luvulla lukuun ottamatta kotitarvepyyntiä Grönlannin vesillä. NASCO on laatinut sen jäsenten toimintaa ohjaavia lohikantojen hoitoa, lohen elinalueiden kunnostuksia sekä lohikantoihin kohdistuvia uhkia koskevia suosituksia (suuntaviivoja), jotka eivät ole itsessään oikeudellisesti sitovia.

Kansainvälisesti lohikantojen hoidossa on siirrytty tavoitteelliseen hoitotapaan, mikä on myös määritelty NASCO:n suosituksissa. Tämä tarkoittaa sitä, että eri lohikantojen tuotantokyky arvioidaan kutukantatavoitteiden avulla ja niiden perusteella asetetaan hoitotavoitteet. Kalastus järjestetään niin, että nämä tavoitteet voivat täyttyä. Kutukantatavoitteisiin nojaava lohikantojen hoitotapa on yleisesti käytössä useissa maissa, kuten Irlannissa, Iso-Britanniassa ja Norjassa. Myös Itämeren lohikantojen tilaa ja sen perusteella määritettäviä kalastuskiintiöitä arvioidaan samankaltaisilla menetelmillä smolttituotantotavoitteiden saavuttamisen kautta.

Tavoitteiden taso on määritelty samankaltaisesti useissa eri yhteyksissä. Lohikannan tilan tavoitetta nimitetään NASCO:ssa suojelurajaksi (Conservation Limit, CL) mikä vastaa myös Euroopan unionin yhteiselle kalastuspolitiikalle asetettua tavoitetta. Sen mukaan poikastuotannon tulee olla vähintään 75 % maksimipotentiaalista. Itämeren merellisen ympäristön suojelukomissio HELCOM on määritellyt tuotantotavoitteen kunnianhimoisemmin eli Itämerellä tavoite on 80 % potentiaalisesta smolttituotannosta. Sama 80 %:n tavoite on asetettu myös Suomen lohi- ja meritaimenstrategiassa Itämeren alueeelle sekä Ruotsin lohistrategiassa.

Perustamissopimuksen lisäksi NASCO:n jäsenet ovat sopineet noudattavansa ja soveltavansa ennalta varautumisen periaatetta lohen suojeluun, hoitoon ja hyödyntämiseen. Tämän päämäärän edistämiseksi NASCO on hyväksynyt päätöslauselmia, sopimuksia ja suuntaviivoja. Järjestön yleiset tavoitteet voidaan tiivistää kolmeen kohtaan; lohenkalastuksen järjestämiseen, lohen elinympäristöjen ennallistamiseen ja hoitoon sekä lohen vesiviljelyn hallintaan. Lohenkalastuksen järjestäminen on Tenojoen kannalta merkittävää ja siinä päämääräksi on määritelty lohikantojen monimuotoisuuden ja runsauden edistäminen ja kaikkien lohikantojen säilyttäminen suojelutasojensa yläpuolella. NASCO on lisäksi antanut jäsenilleen suosituksia siitä, miten lohikantojen hoito tulisi järjestää. Jäsenmaat raportoivat lohikantojensa hoitotoimista ja lohikantojen tilasta NASCO:lle vuosittain tätä varten tehtyjen hoidon toimeenpanosuunnitelmien mukaisesti.

Kansainvälinen merentutkimusneuvosto ICES seuraa ja raportoi Atlantinlohen kantojen tilasta. Pohjois-Atlantin lohikantojen tila on yleisesti ottaen heikko. Tämä koskee erityisesti Poh-

jois-Amerikan ja Etelä-Euroopan lohikantoja. Koillis-Atlantilla, jonka pohjoisosaan Teno luetaan, lohikantojen tila on jonkin verran parempi.

Euroopan unionin toiminta NASCO:ssa on osa yhteisen kalastuspolitiikan ulkoista ulottuvuutta, jota toteutetaan alueellisissa kalastusjärjestöissä. Unioni toimii yhteisen kalastuspolitiikan ulkoisesta ulottuvuudesta annetusta komission tiedonannosta 19. maaliskuuta 2012 annettujen neuvoston päätelmien mukaisesti ja soveltaa samoja tavoitteita kuin yhteisen kalastuspolitiikan yhteydessä, erityisesti ennalta varautuvaa lähestymistapaa.

2.6.4 Suomalais-norjalaisesta rajavesistökomissiosta Suomen ja Norjan välillä tehty sopimus

Suomalais-norjalaisesta rajavesistökomissiosta Suomen ja Norjan välillä tehdyn sopimuksen (SopS 32/1981) tarkoituksena on säilyttää rajavesistöjen ja niiden ympäristön ainutlaatuiset luonnonolosuhteet sekä turvata molempien sopimuspuolien ja erityisesti rajaseudun asukkaiden edut rajavesistöjen käyttöä koskevissa kysymyksissä. Sopimus tuli voimaan 1.5.1981.

Sopimuksen nojalla valtiot asettavat yhteisen rajavesistökomission, jonka tehtävänä on tehdä esityksiä ja aloitteita sekä antaa lausuntoja asioista, jotka koskevat Suomen ja Norjan välisten rajavesistöjen hoitoa, niiden tilan ja veden laadun seurantaa ja valvontaa, kalastusoloja, veden pilaantumisen ehkäisemistä, rajavesistöön rakentamista ja rajavesistön säännöstelyä sekä muissa sellaisissa asioissa, joiden vaikutukset ilmenevät rajavesistöissä.

Sopimuspuolten asianomaisten viranomaisten tulee ilmoittaa rajavesistökomissiolle suunnitelmistaan, jotka olennaisella tavalla koskevat tai sivuavat rajavesistöjä ja joiden toteuttamisen vaikutukset sanotulla tavalla ilmenevät rajavesistöissä.

2.6.5 Monenkeskiset ihmisoikeussopimukset

Suomea oikeudellisesti velvoittavista ihmisoikeussopimuksista Yhdistyneiden Kansakuntien kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus (SopS 7 ja 8/1976), jäljempänä *KP-sopimus*, on alkuperäkansaoikeuksien kannalta keskeinen ihmisoikeussopimus. Sen 27 artiklassa turvataan kansallisiin, uskonnollisiin tai kielellisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeus yhdessä muiden ryhmänsä jäsenten kanssa nauttia omasta kulttuuristaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan tai käyttää omaa kieltään.

Oikeuden toteutumista tulee suojata niin valtion kuin yksityishenkilöidenkin tai ryhmien taholta tulevia loukkauksia vastaan. Vaikka artikla koskee yksilön oikeuksia, on erityisesti alkuperäiskansojen kohdalla katsottu, että kulttuurin käsite on ymmärrettävä laajasti siten, että se sisältää maan luonnonvarojen käyttöön liittyvät elintavat ja esimerkiksi perinteiset elinkeinot, kuten kalastuksen. Oikeuden toteuttaminen voi edellyttää myös positiivisia erityistoimenpiteitä.

KP-sopimuksen täytäntöönpanoa valvovan ihmisoikeuskomitean mukaan positiiviset erityistoimet voivat olla tarpeen turvaamaan vähemmistön identiteetin ja vähemmistöön kuuluvien henkilöiden oikeuden nauttia ja kehittää kulttuuriaan ja kieltään. Käytännössä ihmisoikeuskomitea tulkitsee alkuperäiskansojen oikeuksia kollektiivisten oikeuksien nautinnan näkökulmasta. Yleissopimuksen tulkintakäytännössä alkuperäiskansojen kulttuuri ymmärretään sen laajassa merkityksessä kattaen myös perinteiset elinkeinot, kuten saamelaisten harjoittamat perinteiset kalastusmuodot. Tapauksessa Ilmari Länsman ja muut v. Suomi (511/1992) komitea toteaa perusteluissaan, että KP-sopimuksen 27 artikla ei pelkästään suojele alkuperäiskansojen perinteisiä elinkeinoja, vaan myös niiden harjoittamista nykyaikaisin menetelmin.

Positiiviset toimenpiteet vähemmistön kulttuurin suojaamiseksi ovat hyväksyttäviä, kunhan ne eivät johda syrjintään ryhmän sisällä, eri vähemmistöjen välillä eivätkä suhteessa muuhun väestöön. Alkuperäiskansan positiivista erityiskohtelua ei ole pidettävä syrjivänä suhteessa muuhun väestöön, mikäli toimien tarkoituksena on korjata olosuhteita, jotka estävät tai vaikeuttavat 27 artiklassa turvattujen oikeuksien toteutumista, ja jos ne perustuvat kohtuullisiin ja objektiivisiin kriteereihin.

Ihmisoikeuskomitea on käsitellyt Uuden Seelannin alkuperäiskansan, maorien kalastusoikeuksia koskevaa tapausta *Apirana Mahuika et al. v. uusi Seelanti*. Ihmisoikeuskomitea ei todennut asiassa KP-sopimuksen loukkausta ja kiinnitti ratkaisussa huomiota useisiin seikkoihin. Uuden Seelannin tekemää kalastuskiintiöpäätöstä oli edeltänyt perusteellinen ja monimutkainen neuvotteluprosessi, jossa oli laajasti kuultu eri maoriheimoja ja pyritty löytämään ratkaisu, jonka mahdollisimman moni heimo voisi hyväksyä. Maorien kannat olivat vaikuttaneet lopullisen ratkaisun sisältöön, jossa maorit saivat väestöosuuttaan selvästi suuremman osan kaupallisesta kalastuskiintiöstä ja jossa kulttuurisesti merkittävien kalastusmuotojen säilymisestä oli huolehdittu. Ihmisoikeuskomitea totesi tapauksen yhteydessä, että KP-sopimus suojaa kulttuurina muinaisten kalastusmuotojen lisäksi myös niiden sopeuttamista uusiin olosuhteisiin modernia teknologiaa hyväksi käyttäen, kun kansan oma kulttuuri edelleen rakentuu kalastuksen ympärille.

Alkuperäiskansajulistus. Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous hyväksyi alkuperäiskansojen oikeuksia koskevan julistuksen syyskuussa 2007. Julistus ei ole oikeudellisesti sitova, eikä se sisällä uusia oikeuksia. Se kuitenkin heijastaa kansainvälisen oikeuden kehitystä ja valtioiden sitoutumista alkuperäiskansojen oikeuksien edistämiseen. Julistuksessa korostetaan alkuperäiskansojen oikeutta kulttuurinsa, perinteidensä, historiansa sekä pyrkimystensä arvostukseen, ja tunnustetaan alkuperäiskansojen itsemääräämisoikeus.

Alkuperäiskansajulistuksen myötä kansainväliseen oikeuteen on vakiintunut vapaan ja tietoon perustuvan ennakkosuostumuksen (*free, prior and informed consent*) käsite. Julistuksessa tämä käsite pohjautuu alkuperäiskansojen itsemääräämisoikeuteen. Julistuksen 19 artiklan mukaan valtioiden on vilpittömin mielin neuvoteltava ja toimittava yhteistyössä alkuperäiskansojen kanssa näiden omien edustuselinten kautta saadakseen niiden vapaan ja tietoon perustuvan

ennakkosuostumuksen ennen kuin valtiot hyväksyvät ja panevat täytäntöön lainsäädännöllisiä tai hallinnollisia toimia, jotka voivat vaikuttaa alkuperäiskansoihin.

Jotta ennakkosuostumus olisi tietoon perustuvaa, alkuperäiskansan edustajille tulisi antaa kaikki asian kannalta merkittävät tiedot sekä niiden harkintaan ja käsittelyyn tulisi varata riittävästi aikaa. Tiedot tulisi antaa kielellä, jota alkuperäiskansa helposti ymmärtää. Alkuperäiskansoilla on oikeus saada tietoja myös riippumattomista lähteistä päätöksentekonsa tueksi. Suostumus edellyttää, että alkuperäiskansalle annetaan mahdollisuus puoltaa tai vastustaa asiaa, johon suostumusta pyydetään. Mahdollisuus suostumuksen ilmaisemiseen tulee nähdä menettelynä.

Vapaata ja tietoon perustuvaa ennakkosuostumusta ei tulkita alkuperäiskansojen vetooikeudeksi, vaan lähinnä keinoksi varmistaa alkuperäiskansojen osallistuminen päätöksentekoon sellaisissa asioissa, joilla on suora vaikutus niiden asemaan ja oikeuksiin. Saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 9 §:ssä säädetään viranomaisten ja saamelaiskäräjien välisestä neuvotteluvelvoitteesta. Neuvotteluvelvoitteen täyttämiseksi asianomaisen viranomaisen on varattava saamelaiskäräjille tilaisuus tulla kuulluksi ja neuvotella asiasta.

Julistuksen 36 artiklan mukaan alkuperäiskansoilla, erityisesti kansainvälisten rajojen jakamilla kansoilla, on oikeus ylläpitää ja kehittää rajat ylittäviä yhteyksiä, suhteita ja yhteistyötä, mukaan luki hengellinen, sivistyksellinen, poliittinen, taloudellinen ja sosiaalinen toiminta, sekä niihin kuluvien yksilöiden että muiden kansojen kanssa. Valtioiden tulee helpottaa tämän oikeuden käyttämistä ja varmistaa sen toteutuminen neuvotellen ja yhteistyössä alkuperäiskansojen kanssa.

Kansainvälisen työjärjestön (ILO) laatima *yleissopimus itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoista* (nro 169) hyväksyttiin vuonna 1989 Kansainvälisessä työkonferenssissa. Se tuli kansainvälisesti voimaan vuonna 1990. Pohjoismaista Norja ja Tanska ovat ratifioineet yleissopimuksen. Suomi ei ole ratifioinut sopimusta, mutta eduskunnassa on vireillä Alexander Stubbin hallituksen antama esitys yleissopimuksen hyväksymisestä (HE 264/2014 vp). Yleissopimus asettaa alkuperäis- ja heimokansoja koskevat kansainväliset vähimmäisnormit. Yleissopimuksen II osa sisältää alkuperäiskansojen maaoikeuksia koskevia säännöksiä. Osapuolten on suojeltava alkuperäiskansojen oikeuksia maittensa luonnonvaroihin. Kansoilla on oikeus osallistua luonnonvarojen käyttöön, hallintaan ja suojeluun.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen (SopS 18/1990, muutettuna julkaistu SopS 63/1999) määräyksistä Tenon kalastussopimuksen hyväksymiseen ja toimeenpanoon vaikuttavat erityisesti ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artikla, jonka mukaan jokaisella luonnollisella tai oikeushenkilöllä on oikeus nauttia rauhassa omaisuudestaan. Keneltäkään ei saa riistää hänen omaisuuttaan paitsi julkisen edun nimissä ja laissa määrättyjen ehtojen sekä kansainvälisen oikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti. Saman artiklan toisen momentin mukaan edellä olevat määräykset eivät kuitenkaan saa millään tavoin heikentää valtioiden oikeutta saattaa voimaan lakeja, jotka ne katsovat välttämättömiksi omaisuuden käytön valvomiseksi yleisen edun nimis-

sä tai taatakseen verojen tai muiden maksujen tai sakkojen maksamisen. Ihmisoikeussopimuksen noudattamista valvovan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tulkintakäytännössä on katsottu, että valtioiden harkintamarginaali on laajimmillaan sen suhteen, millä perusteilla varallisuussuhteiden rajoittaminen on hyväksyttävää. Hyväksyttävät perusteet voivat liittyä sekä yksityisen että julkisen edun suojaamiseen tai rajoittamiseen, kuten perusoikeuksiin liittyvät oikeushyvät.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (jäljempänä EIT) käsiteltävänä on ollut yksilövalitus (tapaus *Taivalaho v. Suomi)*, jossa oli kysmys Tenon kalastussopimuksen kalastusrajoitusten suhteesta Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimukseen. Valituksessa kalastussopimuksen väitettiin rikkovan ulkopaikkakunnalla asuvan Tenojoen vesialueen omistajan oikeutta nauttia rauhassa omaisuudestaan ja kalastussopimuksen määräysten olevan syrjiviä suhteessa asuinpaikan valinnan vapauteen. EIT arvioi, että valtion puuttumisen laillisuudesta kalastusoikeuteen ei ollut epäilystä ja että rajoitukset palvelivat yleistä etua eli lohikantojen suojelua ja säilyttämistä sekä paikallisväestön lohenkalastukseen liittyvää elinkeinoa (livelihood). Valtion toimenpiteet olivat myös suhteellisia ottaen huomioon, että valittajalla oli edelleen mahdollisuus kalastaa lunastamalla kalastuslupa, joka oli kalliimpi kuin paikallisten kalastuslupa. EIT huomautti myös, että valittaja oli ollut tietoinen kalastusoikeuksiin kohdistuvista rajoituksista hankkiessaan alueelta kiinteistöjä. EIT:n mukaan oli olemassa järkevä ja objektiivinen peruste Tenojokilaakson ulkopuolella ja jokilaaksoissa asuvien erilaiselle kohtelulle kalastuslupamaksujen ja kalastusmenetelmien osalta ja että tasapuolisuusperiaatetta oli noudatettu. Sen vuoksi ei ollut ilmennyt sopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artiklan rikkomista yksin tai yhdessä sopimuksen 14 artiklan kanssa. Tämän vuoksi valitus olisi selvästi aiheeton ja täytyi hylätä sopimuksen 35 artiklan 3 ja 4 kappaleen nojalla. EIT päätti 12.12.2006, ettei se ota valitusta tutkittavaksi. Myös toinen, Tenon kalastussopimuksen kalastusrajoituksia koskenut valitus jätettiin ihmisoikeustoimikunnassa tutkimatta 1990-luvun alussa (*Porsanger ja muut v. Suomi*).

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen mukaan jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. EIT on käsitellyt 2000-luvun aikana muutamia kalastusoikeuksien rajoituksiin liittyneitä tapauksia (Posti ja Rahko 24.9.2002; Stark 9.10.2007 ja Alatulkkila 28.7.2005), joissa kyse on ollut valitusoikeudesta rajatulle alueelle säädettyihin kalastusrajoituksiin, joiden on katsottu kohdistuneen artiklassa tarkoitettuihin yksityisluonteisiin oikeuksiin. Näiden osalta EIT on katsonut artiklan edellyttävän, että yleisen asetuksen, päätöksen tai muun toimenpiteen asiasisältö tulee voida riitauttaa tuomioistuimessa, jos kyseinen normipäätös, vaikka sitä ei ole muodollisesti osoitettu kenellekään määrätylle luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle, pääosin vaikuttaa henkilön tai samanlaisessa asemassa olevan henkilöryhmän yksityisluonteisiin oikeuksiin tai velvollisuuksiin, joko tiettyjen heille ominaisten piirteiden tai heidät kaikista muista henkilöistä erottavan tosiasiallisen tilanteensa johdosta.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 14 artiklan mukaan sopimuksessa turvattujen oikeuksien ja vapauksien nauttiminen tulee 14 artiklan mukaan taata ilman syrjintää esimerkiksi kansalliseen vähemmistöön kuulumisen vuoksi.

2.6.6 Euroopan unionin lainsäädäntö

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) XX osasto sisältää ympäristöä koskevat artiklat. Unionin ympäristöpolitiikalla myötävaikutetaan muun muassa luonnonvarojen harkittuun ja järkevään käyttöön. Unionin ympäristöpolitiikka perustuu ennalta varautumisen periaatteelle.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) III osasto sisältää unionin yhteisen kalastuspolitiikan, joka on Euroopan unionin kalastuksen ja vesiviljelyn hallintoväline. Koska kalat ovat liikkuva luonnonvara, niitä pidetään yhteisenä omaisuutena, joiden käyttöä koskevat yhteiset säännöt. Sääntöjen tavoitteena on varmistaa kalakantojen kestävä ja vastuullinen hyödyntäminen. Yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan kulmakiviä ovat periaatteet vapaasta kalavesille pääsystä ja kiintiöjaon suhteellisesta vakaudesta.

Yhteinen kalastuspolitiikka on Euroopan unionin yksinomaisessa toimivallassa siltä osin kuin kysymys on meren elollisten luonnonvarojen säilyttämisestä (SEUT 3 artikla). Yksinomainen toimivalta tarkoittaa, että ainoastaan unioni voi toimia lainsäätäjänä ja antaa oikeudellisesti velvoittavia säädöksiä, kun taas jäsenvaltiot voivat tehdä näin ainoastaan unionin valtuuttamina tai unionin antamien säädösten toimeenpanemiseksi (SEUT 2 artikla). SEUT 4 artiklan mukaan kalastus meren elollisten luonnonvarojen säilyttämistä lukuun ottamatta kuuluu unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan.

Yhteisen kalastuspolitiikan perussäädös uudistettiin vuonna 2013. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1380/2013 yhteisestä kalastuspolitiikasta alettiin soveltaa vuoden 2014 alusta (jäljempänä YKP-asetus). YKP-asetuksen 1 artiklassa säädetään, että yhteisen kalastuspolitiikan alaan kuuluvat meren elollisten luonnonvarojen säilyttäminen, näitä luonnonvaroja hyödyntävien kalastusten ja laivastojen hallinnointi sekä yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanoa tukevien markkina- ja rahoitustoimenpiteiden osalta makean veden elolliset luonnonvarat, vesiviljely sekä kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jalostus ja kaupan pitäminen.

YKP-asetusta uudistettaessa Euroopan unionin neuvoston oikeudellinen yksikkö antoi lausunnon yhteisen kalastuspolitiikan soveltamisalasta ja erityisesti termin ”meren elolliset luonnonvarat” määritelmästä. Sen mukaan määritelmä ei kata anadromisia ja katadomisia lajeja niiden elinkierron merivaiheen ulkopuolella ja termin on tulkittava viittaavan ainoastaan merivesien elollisiin luonnonvaroihin. Johtopäätöksenä todettiin, että anadromisten ja katadromisten lajien elinkierron makean veden vaiheessa sovellettavien säilyttämistoimien toteuttaminen kuuluu jaettuun toimivaltaan SEUT 4 artiklan 2 kohdan d alakohdan mukaisesti; mikäli unionin lainsäätäjä haluaa toteuttaa säilyttämistoimenpiteitä elinkierron tuossa vaiheessa, se voi tehdä sen

edellyttäen, että noudatetaan toissijaisuusperiaatetta ja että toimenpiteellä on tarkoitus saavuttaa yksi tai useampi yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteista. Tenojoessa lisääntyvät pohjoisatlantin lohikannat ovat anadromisia lajeja. Toistaiseksi Euroopan unioni ei ole toteuttanut sitä koskevia toimenpiteitä jäsenvaltioiden makean veden alueilla eli käytännössä joissa, joten jäsenvaltioilla on toimivalta toteuttaa tarpeellisia säilyttämistoimenpiteitä alueellaan edellä mainituin ja jäljempänä tarkemmin selostetuin reunaehdoin.

Perussäädöksen lisäksi yhteistä kalastuspolitiikkaa säädellään unionin tasolla kalastuksen valvontaa, kalastuslaivastoa, tiedonkeruuta, markkinajärjestelyä sekä meri- ja kalatalousrahastoa koskevilla asetuksilla. Yhteiseen kalastuspolitiikkaan kuuluvat myös kalastuksen ulkosuhdepolitiikka ja Euroopan unionin kalastusta koskevat sopimukset kolmansien maiden kanssa. Osana yhteistä kalastuspolitiikkaa Euroopan unionissa vahvistetaan vuosittain tietyille kalakannoille jäsenvaltiokohtaiset saaliskiintiöt, joiden käytöstä jäsenvaltiot päättävät kansallisesti. Kiintiöillä rajoitetaan kaupallista kalastusta merellä harjoittavien kalastajien saaliita.

Perussäädöksessä jäsenvaltioille annetaan valtuudet toteuttaa lähinnä omaa kalastustaan koskien tietyt vaatimukset täyttäviä toimenpiteitä. Jäsenvaltioilla on oikeus toteuttaa syrjimättömiä toimenpiteitä kalakantojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi sekä meriekosysteemin suojelutason ylläpitämiseksi tai parantamiseksi 12 meripenikulman sisällä jäsenvaltion perusviivoista edellyttäen, ettei unioni ole toteuttanut erityisesti kyseistä aluetta koskevia tai erityisesti asianomaisen jäsenvaltion havaitsemaan ongelmaan puuttuvia säilyttämis- ja hoitotoimenpiteitä. Jäsenvaltion toimenpiteiden on sovittava yhteen unionin tavoitteiden kanssa ja oltava vähintään yhtä tiukkoja kuin unionin oikeuden mukaiset toimenpiteet. Jos jäsenvaltion suunnittelemat toimenpiteet todennäköisesti vaikuttavat muiden jäsenmaiden kalastusaluksiin, toimenpiteet saadaan toteuttaa vasta sen jälkeen, kun asianomaisia jäsenvaltioita, komissiota ja asianomaisia neuvoa-antavia toimikuntia on kuultu toimenpideluonnoksesta.

Komissiolla on aina mahdollisuus pyytää jäsenvaltiota muuttamaan tai kumoamaan jäsenvaltion toteuttaman toimenpiteen, jos komissio katsoo, että toimenpide ei vastaa asetuksessa säädettyjä edellytyksiä. Jäsenvaltioilla on myös valtuutus kalakantojen säilyttämiseksi toteuttaa kansallisia toimenpiteitä, jotka koskevat ainoastaan jäsenvaltion omia kalastusaluksia unionin vesillä. Toimenpiteiden tulee olla yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden mukaisia ja vähintään yhtä tiukkoja kuin unionin oikeuden mukaiset toimenpiteet.

Yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteena on kalastuksen ja vesiviljelyn ekologinen kestävyys pitkällä aikavälillä sekä taloudellisten, sosiaalisten ja työllisyyshyötyjen aikaansaaminen ja elintarvikkeiden saatavuuden edistäminen. Tavoitteena on lisäksi elvyttää ja ylläpitää kalakantoja kestävää enimmäistuottoa (MSY, Maximum Sustainable Yield) ylittäville tasoille. Tämä tehtäisiin saavuttamalla kestävän enimmäistuoton mukainen kalastuskuolevuus viimeistään vuoteen 2020 mennessä. Lisäksi yhteisessä kalastuspolitiikassa sovelletaan ennalta varautuvaa lähestymistapaa ja ekosysteemilähestymistapaa.

NASCO:n jäsenenä Euroopan unioni edellyttää siis, että kalastusta säädellään Tenolla siten, että säätelyn tavoitteet ovat yhteensopivia Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden kanssa.

2.7 Nykytilan arviointi

Nykyinen Tenon kalastussopimus on tehty vuonna 1989 ja tullut voimaan 1.1.1990. Sen jälkeen niin kansallinen kuin kansainvälinenkin lainsäädäntö sekä alueella toimivaltaiset viranomaiset ovat muuttuneet. Myös lohikantojen hoitotavat ovat kehittyneet huomattavasti. Tenon lohikannoista ja niiden tilan arvioinnista on saatu uutta, huomattavasti tarkempaa tietoa. Sopimusta ei sen voimassaoloaikana ole kuitenkaan tarkistettu vastaamaan muuttuneita olosuhteita. Ainoastaan matkailukalastusta koskevia lupaehtoja ja hintoja on muutettu Lapin ELY-keskuksen ja Finnamarkin fylkesmannin välisissä neuvotteluissa.

Uusi kalastuslaki (379/2015) tuli voimaan Suomessa vuonna 2016. Se ottaa aiempaa paremmin huomioon vaelluskalakantojen kulun ja luontaisen elinkierron kalastuksen säätelylle asettamat vaatimukset kokonaisuutena. Kalastuslain 52 § velvoittaa osaltaan valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön on osaltaan huolehtimaan kalavarojen kestävän käytön ja hoidon toteuttamisesta luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi.

Suomi ja Norja tulivat vuonna 1994 Euroopan talousalueen jäseniksi ja Suomi EU:n jäseneksi vuonna 1995, mikä vaikuttaa myös siihen että maat joutuvat saattamaan täytäntöön myös yhteisölainsäädännön. Yhteisen kalastuspolitiikan osalta lähtökohtana on sellaisten kalakantojen kalastaminen, jotka ylittävät kestävän enimäistuoton mittana käytetyn MSY-tason. Tämä tarkoittaa sitä, että kalakantoja pyritään kalastamaan siten, että niiden lisääntyminen ja tuottokyky ei vaarannu kalastuksen vuoksi tulevaisuudessa emokalakannnan liiallisen kalastuksen vuoksi.

Uuden perustuslain (1999/731) myötä poikkeuslakimenettelyn käyttöön suhtaudutaan pidättyvästi. Poikkeuslakimenettelyyn voidaan turvautua vain erityisen poikkeuksellisissa tapauksissa ja pakottavista syistä. Nykyisen Tenon kalastussopimuksen voimaansaattamislaki (1197/1989) säädettiin perustuslain säätämisjärjestyksessä, koska eduskunnan perustuslakivaliokunnan arvion mukaan kalastussäännön rajoitukset johtivat kokonaisuutena siihen, että muualla kuin Tenojoen jokilaaksoissa asuvien, kalastukseen sinänsä oikeutettujen mahdollisuudet käyttää hallitusmuodon 6 §:ssä turvattua kalastusoikeuttaan normaalilla, kohtuullisella ja järkevällä tavalla vaikeutuivat olennaisesti tai jopa estyivät. Lakiesityksen käsittelyn yhteydessä perustuslakivaliokunta piti myös tärkeänä selvittää, missä määrin kalastussäännön rajoitukset vaikeuttavat paikallisen väestön toimeentulomahdollisuuksia. Menetykset tuli kohtuullisesti korvata. Myös muiden kalastukseen oikeutettujen asema oli järjestettävä kohtuullisesti.

Menetysten korvaamisen osalta säädettiin Tenon kalakorvauslaki, jonka nojalla on aloitettu korvaustoimitukset. Niiden loppuun saattaminen edellyttää kuitenkin valitusten vuoksi kesken

olevien erityisperusteisten kalastusoikeuksien maanmittaustoimitusten käsittelyn tuloa lainvoimaiseksi valitustuomioistuimissa. Muiden kalastukseen oikeutettujen asema tulisi järjestää kohtuulliseksi, mikä edellyttää etenkin Tenojokilaaksojen ulkopuolella asuvien kalastusoikeuden omistajien aseman kohentamista. Nykytilanteessa heidän asemansa on samanlainen kuin kenen tahansa jokilaaksojen ulkopuolella asuvan henkilön, joka ei ole kalastusoikeuden haltija. Näiden omistajien kannalta nykyinen Tenojokisopimus ja siihen liittyvä kalastussääntö ovat johtaneet omistamisen merkityksettömyyteen.

Nykyisessä sopimuksessa nimetyt suomalaiset viranomaiset ovat muuttuneet toisiksi tai lakanneet olemasta. Sopimukseen kuuluvia tehtäviä toimeenpanee tällä hetkellä Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Asuinpaikkaperiaatteen noudattaminen on kuormittanut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta toimeenpanon osalta, mutta sen soveltamisesta on muodostunut oikeuskäytäntöä, joka on vähentänyt tähän liittyvää työmäärää.

Lohikantojen hoitoon liittyvät suositukset ovat kehittyneet nykyisen sopimuksen voimassaoloaikana. Kansainvälisesti lohikantojen hoidossa on siirrytty tavoitteelliseen ja joustavaan säätelytapaan. Tämä tarkoittaa lohikantojen jokikohtaisten tuotantomahdollisuuksien määrittämistä, emokalojen riittävän määrän asettamista tavoitteeksi ja kalastussäädösten sopeuttamista näihin tavoitteisiin luonnollinen vaihtelu huomioon ottaen. Kansainvälisesti tavoitteeksi on asetettu myös ennalta varautumisen periatteen noudattaminen sekä pyrkimys ennalta sovittuihin säätelytoimiin varautumisena lohikantojen tilan heikkenemiseen. Nykyisen Tenon kalastussopimuksen rakenne ei mahdollista joustavuutta ja ennalta varautumista lukuun ottamatta 7 artiklan mukaista kalastusmatkailun säätelyä. Lohikantojen hoidon osalta tätä joustomahdollisuutta ei voida pitää riittävänä, etenkin koska eri pyyntitapojen kalastus kohdistuu eri lohikantoihin tai ikäryhmiin.

Lohikantojen tilan seurantaan on tullut uusia menetelmiä. Tenojoella lohikantojen tilaa seurataan monipuolisesti eri seurantatavoilla saatua tietoa yhdistämällä. Erittäin merkittävää on Tenon lohikantojen geneettistä rakennetta koskeva tutkimus. Sen perusteella tiedetään joessa olevan useita eriytyneitä lohikantoja, joiden tila sekä vaellusajankohdat poikkeavat toisistaan. Eri kalastusmuodot eivät hyödynnä näitä lohikantoja tasaisesti, vaan voimakkain kalastus on kohdistunut kalastuskauden alussa jokeen nouseviin suurikokoisiin yksilöihin. Saalistietojen selvittäminen osana nykyistä seurantaa vaatii suhteellisen paljon resursseja, jotta erityyppistä kalastusta koskevat tiedot saadaan koottua kaikilta kalastajaryhmiltä riittävän kattavasti.

Tavoitteellisen ja joustavan säätelytavan käytöstä on saatu kokemusta Tornionjoelta, missä lohikannan tila on saatu kestävälle tasolle Itämerellä, Suomen rannikkokalastuksessa sekä jokikalastuksessa tehdyn kalastuksen säätelyn avulla. Tornionjoella emokalojen määrän kasvattamiseksi tehdyt toimet, kaupallisen kalastuksen saaliskiintiön pienentäminen, pyynnin rajoittaminen kalastuskauden alussa Suomen rannikolla ja kalastajakohtainen saaliskiintiö joessa ovat lisänneet vesistön lohentuotantokykyä huomattavasti ennakkoarvioita runsaammin. Tornionjoella lohikannan hoito ja seuranta on integroitu koko Itämeren lohikantojen tilan seurantaan ja hoitoon.

Lohikantojen hyöydyntämistavat ovat kehittyneet eri suuntiin Suomessa ja Norjassa. Suomessa kalastusmatkailun merkitys on kasvanut, Norjassa taas matkailun merkitys on hyvin vähäinen. Epäsuhta on vaikeuttanut yhteisten tavoitteiden asettamista lohikantojen hyödyntämiselle. Nykyiseen sopimukseen sisältyvä määräys siitä, että suomalaisten ja norjalaisten on hankittava kalastuslupa omasta maastaan on voimistanut kehitystä, koska Tenon kalastusmatkailun asiakaskunta painottuu voimakkaasti Suomeen. Epäsuhdan tasoittaminen mahdollistaisi Tenon kalastuksen tasapainoisempaa kehittämistä jatkossa.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Hyväksyttäväksi esitettävään sopimukseen johtaneiden neuvottelujen käynnistyessä yleiseksi tavoitteeksi asetettiin Tenojoen anadromisten kalakantojen (lohi, meritaimen ja merinieriä) monimuotoisuuden ja tuottavuuden turvaaminen kestävän kehityksen periaatteiden ja varovaisuusperiaatteen mukaisesti sekä kalastuksen järjestäminen siten, että vesistön tuotantokapasiteettia voidaan hyödyntää täysimääräisesti. Kalavarojen säilyttämisessä ja hyödyntämisessä on kiinnitettävä erityistä huomiota paikallisyhteisöjen ja -väestön intresseihin.

Lisäksi sopimuksen tavoitteena on ajanmukaistaa kalastussopimus vastaamaan nykyaikaisia, etenkin NASCO:ssa hyväksyttyjä suosituksia lohenkalastuksen hallinnointiperiaatteista, jotka vastaavat myös Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan vaatimuksia. Tämä tarkoittaa sopimuksen muuttamista joustavammaksi, jotta kalakannan muutoksiin voidaan reagoida säätelemällä kalastusta tarkoituksenmukaisemmin ennakkoon varautumisen periaatteiden mukaisesti. Joustavuuden toteuttamiseksi myös maiden välistä tutkimus-, valvonta- ja hallintoyhteistyötä on kehitettävä. Sopimukseen on myös tehtävä kalastushallinnossa tapahtuneita muutoksia vastaavat tarkistukset ja otettava huomioon Suomen nykyisen perustuslain vaatimukset eri perusoikeuksien suojan ja niiden yhteensovittamisen osalta niin, että uuden sopimuksen määräykset ovat perustuslain mukaisia.

Neuvottelujen aikana lohikantojen tilasta saatiin uutta tietoa. Sen mukaan useimpien Tenon vesistön lohikantojen tila on heikko, eivätkä ne saavuta kestävän kalastuksen mittarina yleisesti käytettyjä kutukantatavoitteita. Tavoitteena on sopimukseen sisältyvällä kalastuksensäätelyn keinoin elvyttää lohikannat niin, että kutukantatavoitteet saavutettaisiin ja ylläpidettäisiin.

Tavoitteeksi asetettiin myös eri kalastusmuotojen sovittaminen yhteen ja kohtuullisen tasapainon saaminen molempien maiden sekä lohikantojen eri hyödyntämistapojen välille. Sopimuksessa on pyritty sovittamaan yhteen kalastusmahdollisuuksia niin, että ne ottavat huomioon lohikantojen tilan parantamisen lisäksi paikallisen saamelaisen pyyntikulttuurin säilymisen,

kalastusmatkailutoiminnan jatkumisen sekä Tenon valuma-alueen ulkopuolella asuvien kalastusoikeuden omistajien aseman parantamisen.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Sopimuksen keskeinen uudistus liittyy Tenon vaelluskalakantojen käytön ja hoidon suunnitelmallisuuden lisäämiseen ja joustavoittamiseen. Lohikantojen hoito sidotaan jatkossa vaelluskalakantojen tilaan. Uuden kalastussopimuksen mukaisesti lohikannoille laadittavan hoitosuunnitelman tavoitteena on turvata lohikantojen biologinen monimuotoisuus ja kantojen kestävä käyttö. Jatkossa hoitotoimia verrataan lohikantojen kestävän tilan saavuttamiseen ja niitä on mahdollista muuttaa, mikäli se on välttämätöntä kalakantojen tilan turvaamiseksi tai jos kalakantojen tila sallii muutokset. Kalastussopimus sisältää määräyksiä siitä, miten osapuolet arvioivat kalastusmääräysten soveltamistarvetta. Hoitotoimiin on varauduttu myös sopimalla sovellettavista lohikantakohtaisista toimenpiteistä ennakkoon, mikäli lohikannat heikkenevät asetettuja kriteereitä voimakkaammin.

Sopimuksen sisältämällä kalastuksensäätelyllä pyritään parantamaan Tenojoen lohikantojen tilaa niin, että hyvää tilaa osoittavat hoitotavoitteet saavutetaan pääosin kahden lohisukupolven aikana. Tämä tarkoittaa käytännössä runsaan kymmenen vuoden aikajaksoa. Tilan parantaminen edellyttää lohiin kohdistuvan kalastuskuolevuuden vähentämistä noin kolmellakymmenellä prosentilla nykytilanteeseen verrattuna. Nämä kalastuskuolevuuden vähennykset kohdistetaan etenkin kalastuskauden alkuun, jolloin niillä voidaan saada tehokkaasti parannusta heikkojen lohikantojen tilaan. Myös matkailukalastukseen kohdistetaan rajoituksia tilanteen korjaamiseksi.

Merkittävä osa eri intressien yhteensovittamista on maiden yhteisten matkailukalastuslupien myyntikäytännön muuttaminen niin, että kalastuslupamäärälle asetetaan kokonaiskiintiö ja luvat jaetaan tasan maiden välillä. Lupamäärissä on otettu huomioon kalastuskuolevuuden vähentämistarve vähentämällä myytävää lupamäärää kalastuskauden alkua painottaen ja luvat on jaettu osa-alueittain myytäviksi. Kalastussopimuksessa on säilytetty asuinpaikkaperiaate paikallisen lohenpyyntikulttuurin säilyttämiseksi ja lohikantojen suojelutoimien kohdentamiseksi. Lisäksi osa Suomelle kuuluvista matkailuluvista on osoitettu alueen ulkopuolella asuvien kalastusoikeuden omistajien aseman parantamiseen.

Lisäksi kalastussopimus sisältää määräyksiä, jotka lisäävät Tenon kalakantojen hoidon ja hyödyntämisen suunnitelmallisuutta ja kokonaisvaltaisuutta. Lohikantojen hoidossa otetaan huomioon myös Norjalle kuuluva Tenon alajuoksu, missä kalastusmääräykset eivät voi olla lievempiä kuin rajajokiosuudella. Norjan rannikon kalastuksen säätely on myös aiemmasta poiketen kytketty kalastussopimukseen niin, että Norjan tulee pyytää Suomelta lausunto lohenkalastuksen säätelystä rannikolla. Maat sitoutuvat Teno sivuvesien kalastuksen säätelyyn kala-

kantojen suojelun ja kestävän käytön mukaisesti. Sivuvesien säätely voidaan sopeuttaa niiden lohikantojen tilaan. Tällä hetkellä sivujokien lohikantojen tila vaihtelee huomattavasti.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Ympäristövaikutukset

Tenon uuden kalastussopimuksen ympäristövaikutukset ovat selvästi myönteisiä. Lohen ja muiden anadromisten vaelluskalojen kalastuksen säätelyllä pyritään varmistamaan näiden lajien kestävää kalastusta ja edistämään poikastuotantoa. Sopimuksen olennaisena osana olevan kalastussäännön kalastuksen säätelytoimet on suunniteltu niin, että ne lisäävät emokalojen määrää ja parantavat poikastuotantoa erityisesti niissä lohikannoissa, joiden tila on tällä hetkellä heikko. Toimenpiteillä pyritään säilyttämään lohikantojen monimuotoisuus. Kalastusmääräykset on kohdennettu lohikantakohtaisesti ja niillä pyritään vaikuttamaan myös valikoivaan kalastukseen vähentämällä suurikokoisten lohien osuutta saaliin joukossa. Heikentyneiden kalakantojen tilan parannuttua voidaan rajoituksia vähentää.

Sopimuksella pyritään myös siihen että vaelluskalakantojen hoito perustuu tietoon. Ehdotetussa kalastuksen säätelyjärjestelmässä otetaan nykyistä järjestelmää paremmin huomioon kalakantojen luontainen elinkierto ja siinä esiintyvä vaihtelu.

Vaelluskalakantojen tila vaihtelee luontaisista syistä ja tämän lisäksi on mahdollista, että näiden kantojen tilaa voivat heikentää myös muut Tenojoen lohen elinpiirissä tapahtuvat muutokset, esimerkiksi ilmastonmuutos, kalasairaudet tai lisääntyvän lohenviljelyn vaikutus. Koska vaihtelua todennäköisesti esiintyy jatkossakin, on tärkeää että sopimus mahdollistaa nopeat ja tehokkaat muutokset vaelluskalavarojen käytössä. Keskeinen keino tähän on sopimuksen 6 ja 7 artiklan soveltaminen.

Emokalojen määrän lisäämiseen ja poikastuotannon kasvattamiseen tähtäävien kalastuksen säätelytoimien vaikutuksesta on positiivisia kokemuksia esimerkiksi Tornionjoelta, missä merellä, rannikolla ja joessa toteutettujen toimien avulla on saatu parannettua lohikantojen tilaa hyvin heikolta tasolta kestävyystavoitteet täyttäväksi. Tornionjoen tapauksessa tilan parantaminen on vaatinut usean lohisukupolven ajan.

Itämereen laskevissa lohikannoissa esiintyvän Gyrodactylus salaris -lohiloisen leviäminen Tenojoen vesistöön muodostaa riskin Tenon lohikannoille. Torjuntatoimista ja rajoituksista Tenon ja muiden Pohjois-Atlantiin laskevien vesistöjen kalakantojen suojaamiseksi on Gyrodactylus salaris -loiselta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, 1376/2004. Asetuksessa säädetään syöttikalojen käytön, kalojen perkaamisen sekä kalastusvälineiden ja veneiden käytön rajoituksista. Kalastusvälineiden ja veneiden on oltava desinfioituja tai täysin

kuivia. Asetusta on täydennetty kalanviljelyn osalta maa- ja metsätalousministeriön asetuksella 839/2010. Loisen torjuntaa varten Lapin ELY-keskus on perustanut Inarin ja Utsjoen kuntiin desinfiointiasemaverkoston ja huolehtii lisäksi loisen torjuntatavoista ja leviämisvaarasta tiedottamisesta mm. pääteiden varrelle asetetuilla infotauluilla.

Uuden kalastussopimukseen kalatauteja, kalojen loisia ja kalanistutuksia koskevat määräykset on tarkennettu vastaamaan etenkin Gyrodactylus salaris -loisen torjuntaa ja täydentämään laajempaa aluetta koskevia maa- ja metsätalousministeriön asetuksia. Uusi kalastussääntö mahdollistaa enintään yhden veneen hankkimisen myös niille kalastusoikeuden omistajille, jotka eivät asu vakinaisesti Tenon valuma-alueella. Nykytilassa useat näistä kiinteistöistä ovat hankkineet käyttöönsä paikallisessa omistuksessa olevan kalastusveneen. Kalastus Tenolla on kuitenkin edelleen sallittu vain Tenon venerekisteriin kuuluvilla veneillä ja uudet veneet on rekisteröitävä ennen niiden käyttöä kalastukseen. Tenon vesistöalueelle siirrettäviä veneitä koskevat asetuksella määrätyt lohiloisen torjuntatoimet. Uusille käyttäjille on mahdollista kohdistaa tiedotusta lohiloisen torjumisesta. Veneiden rekisteröintimahdollisuuden laajeneminen ei siten muuta merkittävästi tilannetta Gyrodactylus salaris -loisen aiheuttaman uhan suhteen. Matkailukalastajat eivät yleensä käy samalla kalastusmatkailla kuin yhdellä lohijoella. Tutkimuksen mukaan vain runsas kaksi prosenttia Tenolla ja Tornionjoella kalastaneista lohenkalastajista oli kalastanut kummallakin joella saman vuoden aikana.

4.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset

4.2.1 Vaikutukset saamelaisten ja muiden paikallisten asukkaiden asemaan

Perustuslain 17 §:n 3 momentti sisältää saamelaisten aseman valtiosääntöoikeudellisen perustan. Säännöksen mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Perustuslain säännös suojaa saamelaisten kulttuurimuotoa, johon kuuluvat heidän perinteiset elinkeinonsa kuten poronhoito, kalastus ja metsästys. Lohenkalastus Tenojoessa liittyy kiinteästi saamelaiseen kulttuuriin. Pyyntikulttuuriin liittyvät perinteiset pyyntimuodot, kuten pato- ja lohiverkkokalastus sekä kulkutuskalastus. Myös vapakalastus ja siihen liittyvä kalastusmatkailutoiminta ovat osa saamelaista kalastuskulttuuria. Lohikantojen kestävä käyttö on tärkeä edellytys saamelaisen kalastuskulttuurin harjoittamiselle jatkossa. Lohikantojen hoitotavoitteiden asettaminen kestävälle tasolle ja kalastuksen sopeuttaminen näiden hoitotavoitteiden saavuttamiseen on tärkeä perusta kalastuskulttuurille.

Tenojoen vesistöalue sijaitsee Utsjoen ja Inarin kuntien alueella, joka on saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä määriteltyä saamelaisten kotiseutualuetta. Utsjoki on ainoa saamelaisenemmistöinen kunta Suomessa. Kalastussopimuksen virallisia sopimuskieliä ovat suomi ja norja, mutta saamen kielilain (1086/2003) 8 ja 9 §:n mukaisesti sopimus on käännetty myös pohjoissaameksi.

Saamelaisten perustuslaillinen oikeus kulttuuri-itsehallintoon ei tarkoita rajoittamatonta oikeutta perinteisistä elinkeinoista päättämiseen. Myös paikalliset asukkaat ovat perinteisesti voineet harjoittaa poronhoitoa, metsästää ja kalastaa samoin perustein kuin saamelaiset. Tehokkaiden perinteisten pyyntimuotojen käyttö sekä kalastusmatkailutoimintaan liittyvä kalastusveneiden laajempi rekisteröintimahdollisuus on tästä syystä rajattu myös uudessa sopimuksessa aiemman käytännön tavoin vain niille kalastusoikeuden haltijoille, jotka asuvat Tenojoen vesistön jokilaaksoissa.

Nykyiseen sopimukseen verrattuna kalastusoikeuden ja kalastusveneiden käyttömahdollisuuksia muutetaan niin, että myös Tenon jokilaaksojen ulkopuolella asuville omistajille tulisi voimaansaattamislaissa säädetyin edellytyksin oikeus hankkia kalastusoikeutensa perusteella kalastuslupa niin sanotusta omistajakiintiöstä sekä mahdollisuus kalastusveneen rekisteröimiseen. Menettelyllä pyritään parantamaan Tenon jokilaaksojen ulkopuolella asuvien asemaa siten, että heidän kalastusoikeutensa ydin säilyisi koskemattomana samalla kun mahdollistettaisiin saamelaiskulttuuriin kuuluvan perinnekalastuksen harjoitusmahdollisuus paikkakuntalaisille.

Lohikantojen tilan parantaminen ja tavoitteena oleva kestävä kalastus edellyttävät kalastusrajoitusten huomattavaa lisäämistä kalastuskauden alussa. Tämä edellyttää lisärajoituksia perinteisten pyydysten käyttöön, joilla pyydetään huomattava osa heikoimmassa tilassa olevien lohikantojen saaliista. Kalastusaikojen supistuminen kaventaa perinteisen kalastuksen harjoittamismahdollisuuksia. Rajoitukset on kuitenkin suunniteltu niin, että yhteinäinen kalastuskausi Tenojoella säilyy. Eri pyydysten käyttöajoissa on huomioitu niiden käyttötapa. Tästä syystä pyydyksen viikoittainen pyyntiaika on säilytetty kolmen vuorokauden mittaisena paljon valmistelu- ja kunnostustöitä vaativassa patokalastuksessa. Kalastuskauden alussa kahden vuorokauden viikottainen pyyntiaika koskee kulkutuskalastusaikaa. Tämän kauden kuluessa perinnepyydysten käyttöön oikeutettujen on mahdollista käyttää myös patoa tai verkkoa.

Tenon vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvilla säilyy mahdollisuus viehekalastuksen kausilupaan riippumatta siitä, omistavatko he kalastusoikeutta. Tämä turvaa osaltaan maattomien saamelaisten ja muiden paikallisten kalastusmahdollisuuksia.

4.2.2 Aluekehitysvaikutukset

Tenon kalastusmatkailun merkitys Utsjoen kunnalle on huomattava. Tuoreessa matkailun aluetalousvaikutuksia tilastojen avulla selvittäneessä tutkimuksessa Utsjoen matkailutoimialan kokonaisvolyymiksi on arvioitu noin 7 miljoonaa euroa (n. 20 % koko kunnan toimialojen liikevaihdosta). Lohenkalastuksen osuutta tästä arviosta ei voida suoraan erottaa, mutta yöpymisvuorokausien määrällä mitattuna matkailusesonki Utsjoella keskittyy kesäkuukausiin. Toisessa tutkimuksessa Utsjoen matkailutoimialan liikevaihdoksi on arvioitu 3 miljoonaa euroa.

Utsjoen kunnan kehittämissuunnitelman 2020 visiossa kunnan kehityksen keskeisenä peruspilarina on nähty perheyrityspohjainen matkailuelinkeino (Tenonlaakson kehittämissuunnitelma 2004). Tenojoen lohenkalastus on hyvin merkittävä tekijä Utsjoen kunnan matkailulle tällä hetkellä. Loheen liittyvässä kalastusmatkailussa on tunnistettu siihen liittyviä heikkouksia ja uhkia, kuten lyhyt matkailusesonki ja lohikannan heikkeneminen sekä vahvuuksia ja mahdollisuuksia kuten lohimatkailuosaaminen ja uudistuminen aitona saamelaiskuntana ja kehittyvänä luonto- ja kalastusmatkailun erityiskohteena.

Uusi kalastussopimus aiheuttaa muutoksia kalastusmatkailun nykyiseen järjestämistapaan. Suomesta myytävien kalastuslupien määrä pienenee voimakkaasti nykytilaan verrattuna, koska matkailukalastuslupien määrä pienenee noin kolmasosan nykytilaan verrattuna ja kokonaiskiintiö jaetaan tasan Norjan kanssa. Tällä hetkellä yli 90 % kaikista luvista myydään Suomesta. Toisaalta sopimus mahdollistaa sen, että suomalaiset matkailijat voivat hankkia luvan myös Norjan puolelta. Lisäksi korkeintaan kolmasosa Suomen matkailukalastuskiintiöstä varataan Tenon valuma-alueen ulkopuolella asuville kalastusoikeuden omistajille, jotka myös nykytilanteessa ovat kalastaneet matkailijoille tarkoitetuilla kalastusluvilla.

Uusi tilanne vaatii erilaisia toimintatapoja matkailuyrittäjiltä, mm. pyrkimystä toiminnan monipuolistamiseen. Utsjoen kunnan kehittämissuunnitelmassa matkailun kehittämisen mahdollisuuksina on esitetty matkailun ympärivuotisuuden kehittäminen, seutuyhteistyö norjalaisten Tanan ja Karasjoen kuntien kanssa ja saamelaisuuden ja ympäristön arvoihin sitoutunut esim. osuuskuntamuotoinen verkottunut elinkeinotoiminta. Myös tunturijärvien kalastus tarjoaa mahdollisuuden matkailutoiminnan suuntaamiseen uudella tavalla.

Mikäli kalastusmatkailun piirissä toimivat yrittäjät eivät ota huomioon toimintaympäristön muutosta, on ilmeistä että kalastusmatkailijoiden suureen määrään perustuvan liiketoiminnan edellytykset vaikeutuvat. Muutos koskee etenkin sellaisia majoituspalveluita, joissa majoitustilojen laatu ei ole kysyntään nähden korkeatasoista.

Kalastussopimukseen sisältyvät asuinpaikkarajoitukset tukevat osaltaan kalastusmatkailun liittymistä saamelaiseen kulttuuriin. Myös Utsjoen kunnan kehittämissuunnitelma tähtää pienyrityspohjaiseen matkailuun ja siihen, että matkailupalvelut perustuvat luontoon, kulttuuriin ja paikallisiin vahvuuksiin. Asuinpaikkarajoitukset voivat toisaalta haitata matkailun kehittymistä ja matkailuun panostavien uusien toimijoiden pääsyä alueelle.

Tenojoen kiinnostavuuteen kalastuskohteena vaikuttavat myös kalastusmahdollisuudet muilla lohijoilla. Merkittävin kilpaileva kohde on Tornionjoki, missä säätelytoimien ansiosta parantunut lohikanta on lisännyt kohteen vetovoimaa.

4.3 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä on taloudellisia vaikutuksia. Kalastuslupien hinnoittelukäytäntö muuttuu, mikä heijastuu asiakasmäärien muutosten kautta kalastusmatkailuyritysten toimintaan ja voi vaikuttaa lupatulojen kertymään. Nykytilanteessa Suomelle kuuluva kalastussopimukseen liittyvä kalastuslupien myynti, kalastuksen valvonta, Gyrodactylus salaris-loisen torjuntatyö sekä Tenon lohikantojen seuranta on järjestettävä myös uuden kalastussopimuksen osalta.

Uusi luvanmyyntikäytäntö vähentää Suomesta myytävien kalastuslupien määrää voimakkaasti. Lisäksi korkeintaan kolmasosa Suomen matkailukalastuskiintiöstä on kohdistettu Tenon valuma-alueen ulkopuolella asuville kalastusoikeuden omistajille. Tämä kalastajaryhmä on myös nykytilanteessa joutunut käyttämään kalastukseensa matkailukalastuslupia, mistä syystä tilanteen muuttumista verrattuna nykykäytäntöön on vaikea arvoida. Samalla kuitenkin myös suomalaisten kalastajien on mahdollista ostaa matkailukalastuslupia Norjasta. Kalastuslupien kiintiöiminen viikoittain ja alueittain vähentää joustavuutta kalastuslupien tarjonnassa. Alueittaiset ja viikoittaiset lupamäärät perustuvat kuitenkin vastaavaan tietoon kalastuslupien myynnistä 2010-luvulla, johon on muun kalastuksen tavoin tehty kalastuskauden alkuun painottuva vähennys lupamääriin. Tässä suhteessa tarjonta on pyritty saamaan vastaamaan aiempaa lupakysyntää. Kalastuslupajärjestelmän muutosten vaikutusta yrittäjien toimintaan on vaikea arvioida tarkkaan, mutta on selvää, että muun kalastuksen tavoin toteutettu kalastuspaineen vähentäminen vaikuttaa kalastajamääriin ja laskee asiakasmääriä.

Nykytilanteessa kalastussopimukseen liittyvien kalastuslupien hinnat on määrätty kalastussäännössä ja matkailukalastuslupien hinnoittelun muutokset on sidottu elinkustannusindeksiin. Vuonna 2016 kalastuslupien hinnat olivat seuraavat:
Tenon valuma-alueella asuvat kalastajat kalastusoikeuden omistuksesta riippumatta sekä Kalastusoikeuden suoraan perintönä saaneet kalastusoikeuden omistajat, jotka eivät asu Tenon valuma-alueella 5 euroa/vuosi. Kalatusmatkailijoille kalastuslupien hinnat Teno-Inarijoella olivat seuraavat:

1. Inarijoessa Matinkönkäästä ylävirtaan (Matinköngäs mukaan lukien) ja Skietshamjoessa veneestä ja rannalta kalastus 10 €/vrk
2. Tenojoessa ja Inarijoessa (Matinkönkäästä alavirtaan) veneestä ja rannalta kalastus 40 €/vrk.
3. Tenojoessa ja Inarijoessa (Matinkönkäästä alavirtaan) vain rannalta kalastus 25 €/vrk.
4. Puolisolupa (kohdissa 1–3 mainitun kalastusluvan lunastaneen henkilön puoliso voi osallistua samaan kalastukseen) 5 €/vrk.
5. Nuorisolupa alle 18-vuotiaille 5 €/viikko.

Tenon valuma-alueella asuvien kalastusluvan hinta on hyvin alhainen etenkin kun kysymyksessä on kausilupa. Vuonna 2014 Suomen ja Norjan yhteisistä kalastusluvista kertyi bruttotuloja 1,01 miljoonaa euroa, josta Tenon valuma-alueella asuvien kalastajien lupien osuus oli noin 3000 euroa. Luvista on myyty yli 97 % Suomesta. Lupatulot on jaettu puoliksi Suomen ja

Norjan kesken. Suomelle kuuluvasta osuudesta on vähennetty luvanmyyntipalkkiot (71 000 euroa). Näin saatu Suomen netto-osuus on jaettu Tenon kalastustoimikunnan II osamietinnön mukaisesti kalastusoikeuksien omistajille 313 761 euroa sekä valtiolle 120 811 euroa.

Uuden sopimuksen mukaan molemmat maat päättävät kalastuslupien hinnoittelusta kuultuaan ensin naapurimaata. Hinnoittelupäätökset vaikuttavat kalastuslupatulojen kertymään. Finnmarkin lohijokien hintatasoon verrattuna rantakalastuslupaa Tenolle on pidetty edullisena. Uusi markkinatilanne antaa mahdollisuuksia lupien hinnoitteluun kysyntää vastaaviksi. Yleisen paikkakuntalaisluvan sekä paikkakuntalaisen vapakalastusluvan hinnoittelussa tulisi pyrkiä parempaan kustannusvastaavuuteen kuin tällä hetkellä.

Uuteen kalastussopimukseen liittyvät toimeenpanotehtävät muuttuvat nykytilanteeseen verrattuna. Toimeenpanovastuista säädetään voimaansaattamislaissa. Nykytilanteen tavoin Tenolla on järjestettävä kalastuslupien myynti, kalastuksen valvonta sekä lohikantojen tilan seuranta. Myös Gyrodactylus salaris -loisen torjuntatoimet liittyvät osittain sopimuksen toimeenpanoon. Kalastuslupatyyppien sitominen Tenon valuma-alueella asumiseen asettaa vaatimuksia näitä kalastuslupia koskevalle päätöksenteolle. Tässä suhteessa tilanne ei muutu nykyisestä. Kiintiöityjen lupien osalta luvanmyyntijärjestelmää pitää kehittää, mutta muutosten toteuttaminen on mahdollista nykyisen luvanmyyntijärjestelmän puitteissa. Sähköinen luvanmyynti sekä luvanmyynnin liittäminen saaliiden raportointiin voi myös tuoda säästöjä nykytilanteeseen verrattuna. Myös uuden sopimuksen mukaisesti molempien maiden on vastattava riittävästä kalastuksen valvonnasta. Kalastuksen valvonnan osalta uuden sopimuksen 11 artikla mahdollistaa toiminnan kehittämistä tavoitteellisemmaksi kalastuksenvalvontasuunnitelman avulla. Toimivaltaisten viranomaisten lisäksi myös kalastuslain tarkoittamien kalastuksenvalvojat voivat valvoa kalastussäännön noudattamista, mikä mahdollistaa nykytilannetta tehokkaamman ja tarkoituksenmukaisemman toiminnan.

Uusi kalastussopimus edellyttää osapuolten välistä seuranta- ja tutkimusyhteistyötä. Nykytilanteeseen verrattuna lohikantojen tilaan sidottu seurantaa nostaa kustannuksia. Suomen ja Norjan yhteisiksi seurannan toimintakustannuksiksi on arvioitu 595 000 euroa vuodessa, josta Suomen osuus olisi maksimissaan 300 000 euroa. Lisäksi seurannan toteuttaminen edellyttää investointiluonteisia laitehankintoja noin kymmenen vuoden välein 280 000 euron edestä. Nykytilanteessa lohikantojen seurannan kulut Luonnonvarakeskuksessa ovat suuruusluokaltaan noin 200 000 euroa vuodessa, mistä osa on katettu hankerahoituksella.

Kalastussääntöön kirjattua kalastuksen säätelyratkaisua laadittaessa käytetty tieto lohisaaliin geneettisistä eroista on perustunut hankerahoitukseen, samoin osa nousukalojen lukumäärän laskennasta. Saalistietojen pakollinen ilmoittaminen pienentää puolestaan saalistilastoinnin kustannuksia. Kokonaisuutena voidaan arvioida, että kalastuksen seurannan kustannukset kasvavat uuden sopimuksen myötä. Suomen on osaltaan vastattava Tenon lohikantojen tilan arvionnista mm. NASCO:n puitteissa sovittujen linjausten vuoksi.

4.4 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Kalastussopimus muuttaa viranomaisten vastuita. Maa- ja metsätalousministeriö vastaa uuden sopimuksen mukaisesti kalastussopimuksen muutostarpeiden arvioinnista Norjan valtion kanssa. Muutosten myötä yhteistyöstä Norjan kanssa tulee säännöllisempää. Vastaavankaltaista arvointia toteutetaan jo nyt Ruotsin kanssa Tornionjoella Suomen ja Ruotsin rajajokisopimukseen liittyen.

Kalatalouden aluehallinnon osalta tehtäviä siirtyy pois. Kun kalatalousalueet aloittavat työnsä, Lapin ELY-keskukselle nyt kuuluvia kalastuslupien myynti- ja valvontatehtäviä siirtyy Tenojoella toimivan kalatalousalueen hoidettavaksi. Myös nykyiseen sopimukseen kuuluvat 7 artiklan matkailukalastusta koskevat neuvottelut jäävät pois.

Viranomaistoimintaan liittyy myös se, että uuteen kalastussääntöön sisältyy ennalta sovittuja toimenpiteitä, joilla on varauduttu yksittäisten lohikantojen merkittävään heikentymiseen. Mikäli odotusten vastaisesti heikentymistä tapahtuisi, astuisivat ennakolta neuvotellut kalastuksen säätelytoimet voimaan ilman erikseen toteutettavaa neuvotteluprosessia, joka todennäköisesti veisi aikaa ja vaatisi resursseja.

5 Asian valmistelu

5.1 Neuvotteluprosessi

Nykyisen sopimuksen uudistamista koskevat Tenon kalastussopimusneuvottelut aloitettiin vuonna 1998 Suomen lähettämällä nootilla. Neuvottelut koskivat tuolloin sekä Teno- että Näätämönjokea ja neuvotteluvaltuuskuntaa johti ulkoasiainministeriö. Ensimmäisessä neuvotteluvaltuuskunnassa oli jäseniä ulkoministeriöstä, maa- ja metsätalousministeriöstä, oikeusministeriöstä, ympäristöministeriöstä, Lapin TE-keskuksesta, Utsjoen ja Inarin kunnista, Saamelaiskäräjistä sekä Kolttien kyläkokouksesta. Lisäksi valtuuskunnalle oli määrätty asiantuntijoita. Utsjoella toimivat osakaskunnat kantelivat valtuuskunnan nimittämisestä, koska valtuuskuntaan ei nimitetty yhtään Utsjoen kalatalousyhteisöjen edustajaa. Oikeuskansleri ei kuitenkaan nähnyt valtuuskunnan nimittämisessä huomautettavaa.

Tärkeinä syinä neuvottelualoitteeseen oli lohen merikasvatuksen aloittaminen Tenovuonossa Norjassa sekä ulkopaikkakuntalaisten kalastusoikeuden omistajien kalastusoikeuteen liittyvä oikeusprosessi Suomessa. Neuvottelujen yleisinä tavoitteina oli vuosituhannen vaihteessa tehostaa anadromisten lohikalojen (lohi, meritaimen ja merinieriä) sekä sisävesikalojen luonnonkantojen suojelua ja ylläpitoa siten, että luonnon monimuotoisuus ja tuotanto säilytetään. Kalastuksen järjestämisessä tavoitteena oli myös saada kalastus palvelemaan nykyistä suuremmassa määrin ja monipuolisemmin jokilaaksojen elinkeinotoimintojen kehittämistä. Niin

ikään tavoitteena oli kalastuksen järjestäminen jatkossakin kestävän käytön periaatteen mukaisesti.

Neuvottelujen aikana kalastussopimuksen ja siihen liittyvän kalastussäännön sisällöstä saavutettiin varsin monilta osin yhteisymmärrys. Jäljelle jäi kolme avointa kysymystä: paikkakunnan ulkopuolella asuvien kalastusoikeuden haltijoiden kalastusoikeudet Suomessa, kalanviljely vuonoissa sekä kalastusvälineiden desinfiointi, jotka pyrittiin ratkaisemaan kokonaisuutena. Neuvottelut jäivät kuitenkin lopulta tauolle vuonna 2001. Asiaan vaikutti se, että useat neuvotteluvaltuuskuntaan nimetyt henkilöt siirtyivät muihin tehtäviin ja osa Suomen kannalta tärkeistä neuvottelutavoitteista toteutui muulla tavoin. Norja määritti Tenovuonon kansalliseksi lohivuonoksi, missä lohenkasvatusta ei sallittu ja ulkopaikkakuntalaisten kalastusoikeutta koskien saatiin oikeuden päätös, minkä mukaan asiassa voitiin toimia voimassa olevan sopimuksen mukaisesti. Neuvottelujen keskeytymiseen vaikutti myös se, että paikkakuntalaiset tahot olivat vastustaneet melkein kaikkia sopimuksen kalastusrajoituksia koskevien määräysten sanamuotoja.

Norja teki aloitteen kesken jääneiden neuvottelujen jatkamisesta vuonna 2010. Neuvottelualoitetta perusteltiin etenkin joidenkin Tenon sivujokien lohikantojen huonolla tilalla ja sen korjaamiseksi tarvittavilla kalastuksen säätelyn tiukennuksilla, tarpeella modernisoida vuoden 1989 kalastussopimusta vastaamaan paremmin moderneja lohikantojen hoitoperiaatteita ja NASCO:n suosituksia kalastuksen järjestämisestä sekä Norjassa tapahtuvilla muutoksilla Tenon lohenkalastuksen paikallishallinnossa. Suomi vastasi neuvottelualoitteeseen ministeri Anttilan kirjeellä (30.6.2010). Suomi näki tärkeänä, että sopimusneuvottelujen tuli perustua lohikannan tilaan ja kalastukseen vaikuttavien tekijöiden kattavaan ja kokonaisvaltaiseen tarkasteluun. Suomi ehdotti, että neuvotteluja pyrittäisiin jatkamaan vuoden 2011 syksyllä ja jo ennen sitä käynnistettäisiin valmistelut mm. kartoittamalla ajanmukaisia NASCO:n suositukset täyttäviä säätelyperiaatteita.

Osana sopimusneuvotteluihin valmistautumista järjestettiin Utsjoella keskustelutilaisuus 1.9.2010 Tenon kalastussopimuksen uusimisesta, missä käsiteltiin Norjan tekemää neuvottelualaoitetta ja Suomen vastausta, NASCO:n toimintaa ja tavoitteita sekä Tenon lohikantojen tilaa ja kestävän kalastuksen periaatteita lohenkalastuksessa. Ennen varsinaisen neuvotteluvaltuuskunnan asettamista maa- ja metsätalousministeriö kartoitti voimassa olevan Tenojoen kalastussopimuksen ja -säännön sekä Tenojoen sivuvesistöjen kalastussäännön uudistustarpeita. Saamelaiskärjäjien kanssa käytiin alustava neuvottelu Tenojoen kalastussopimuksesta ja alkamassa olevista sopimusneuvotteluista elokuussa 2011.

Koska aiemmat neuvotteluvaltuuskunnat olivat hajaantuneet, molemmat maat nimittivät uudet valtuuskunnat neuvotteluja varten. Valtuuskuntien rakenne pyrittiin saamaan samankaltaiseksi molemmissa maissa. Valtioneuvosto asetti valtuuskunnan, jonka puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja nimitettiin maa- ja metsätalousministeriöstä ja jäsenet ulkoasiainministeriöstä, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta, Saamelaiskäräjiltä, Utsjoen yhteisten ve-

sialueiden osakaskunnista (2 kpl) sekä Saamelaismatkailu ja -yrittäjät ry:stä. Paikallisten tahojen asemaa vahvistettiin verrattuna aikaisempaan neuvotteluvaltuuskuntaan.

Maa- ja metsätalousministeriö oikeutettiin nimeämään valtuuskunnalle asiantuntijoita. Ministeriö nimesi asiantuntijat Metsähallituksesta, Luonnonvarakeskuksesta, Kalatalouden Keskusliitosta, Suomen vapaa-ajankalastajien keskusjärjestöstä, Utsjoen kunnasta sekä Utsjoen osakaskunnista (2 kpl). Valtuuskunnan kokouksissa noudatettiin käytäntöä, jonka mukaan Suomen valtuuskunnan kokouksiin kutsuttiin paikalle valtuuskunnan jäsenet sekä heidän varamiehensä ja valtuuskunnan pysyvät asiantuntijat. Poikkeuksen muodostivat maiden valtuuskuntien väliset kokoukset sekä tässä yhteydessä käydyt Suomen valtuuskunnan sisäiset neuvottelut, joihin osallistui vain joko valtuuskuntaan nimetty varsinainen edustaja tai hänen varajäsenensä sekä ennalta sovitut jäsenet valtuuskunnan sihteeristössä tai avustajina.

Kalastussopimusneuvotteluihin liittyvä työskentely muodostui Suomen valtuuskunnan kokousten lisäksi maa- ja metsätalousministeriössä sekä Lapin ELY-keskuksessa tehdystä valmistelutyöstä sekä asioiden valmistelusta Suomen ja Norjan vastuuministeriöiden kesken.
Suomen valtuuskunta piti yhteensä 30 kokousta.

Suomen ja Norjan valtuuskunnat kävivät seitsemän yhteistä neuvottelua. Suomessa järjestettiin neuvotteluihin liittyen neljä avointa kuulemistilaisuutta neuvottelutilanteesta. Maiden valtuuskuntien viimeinen neuvottelu käytiin 19. - 20.5.2016 Svanhovdissa Norjassa, jossa ei kuitenkaan päästy yhteisymmärrykseen. Hyväksyttävä ratkaisu saavutettiin valtuuskuntien puheenjohtajiston kesken kesäkuussa 2016. Suomen valtuuskunnan kanta syntyi äänestystuloksena. Sopimusteksti parafoitiin 29.6.2016 sekä teknisten tarkistusten johdosta uudelleen 31.8.2016.

5.2 Neuvottelujen kulku

Neuvottelut aloitettiin vuonna 2012 laatimalla yhteinen neuvotteluagenda, sopimalla yhteisistä menettelytavoista sekä selvittämällä Tenojoen lohikantojen tilaan liittyvää tietoa.

Seuraavana vaiheena neuvotteluissa oli kalastuksen säätelyvaihtoehtojen kartoittaminen ja ehdotusten laatiminen kalastuksen sääntelyperiaatteista ja suuntaviivoista. Elvytyssuunnitelman tarve nousi esille, koska lohikantojen tilan korjaamisen tarve nähtiin niin suureksi, että se oli jaksotettava pidemmälle aikavälille. Ehdotuksia vertailtiin valtuuskuntien välisessä toisessa kokouksessa Ivalossa joulukuussa 2012.

Ivalon kokouksen jälkeen siirryttiin arvioimaan keinoja, joilla tarvittava kalastuskuolevuuden leikkaaminen voitaisiin toteuttaa. Arviointi tehtiin pyydystyyppikohtaisesti pyyntiajan säätelyä, saaliskiintiöitä sekä lupakiintiöitä niin, että rajoituksia kohdistettaisiin kalastuskauden, viikon tai vuorokauden aikana. Lisäksi Norja toi arviointiin mukaan keinoina myös rauhoitus- ja rajoitusalueet. Vaihtoehtoja tarkasteltiin niiden biologisen vaikutuksen ja tehon lisäksi nii-

den taloudellisen ja kulttuurisen vaikutuksen sekä taloudellisen tai aluetaloudellisen vaikutuksen kannalta. Myös käytännön toteutusmahdollisuuksia arvioitiin.

Arviointiprosessin loppuvaiheessa Suomen valtuuskunnan jäsenet ja pysyvät asiantuntijat esittivät myös arvionsa eri säätelytapojen hyväksyttävyydestä ja toivottavuudesta liikennevalotekniikalla (vihreä - keltainen -punainen). Näkemykset eri säätelytapojen hyväksyttävyydestä poikkesivat toisistaan. Ongelmana oli se, että runsaasti kannatusta saaneilla säätelytavoilla, kuten kalastuskauden lyhentämisellä sen lopusta, ei olisi saavutettu riittävää säätelyvaikutusta. Päiväkohtaiset saaliskiintiöt nähtiin tehottomina säätelyn kannalta. Mahdollisina säätelytapoina jatkotarkasteluun valittiin aikasäätelyn ja muiden toimien yhdistelmä, mikä tarkoitti lähinnä kalastuksen säätelyn lisäämistä kalastuskauden alkupuolella sekä saaliin kiintiöimiseen perustuva säätely, mikä vaatisi huomattavia muutoksia kalastuksen hallinnointiin.

Vuoden 2014 keväällä maat vaihtoivat ehdotuksia kalastuksen säätelystä. Ehdotusten välillä oli huomattava ero, koska Suomi katsoi noin 30 % vähennyksen riittävän ja Norjan säätelyehdotuksessa lähtökohtana oli kalastuskuolevuuden vähentäminen puoleen. Näkemyserot kalastuksensäätelyn voimakkuudesta ja toteutustavasta tulivat hyvin selvästi esille keväällä 2014 pidetyssä valtuuskuntien välisessä Kirkkoniemen kokouksessa, jossa Norja ilmoitti alkavansa valmistella kalastussopimuksen irtisanomista ja kansalliseen säätelyyn siirtymistä, mikäli Norjan vaatimukseen 50 %:n kalastuskuolleisuuteen tähtäävästä kalastuksen säätelystä ei suostuta.

Tämän jälkeen saatiin käyttöön tarkempaa tietoa Tenon eri lohikantojen tilasta ja lohikantakohtaisesti arvioiduista kutukantatavoitteista, lohikantojen tilan korjaamiseksi tarvittava kalastuskuolevuuden vähennys tarkentui 30 %:iin ja elvytysajassa tähdättiin kahden lohisukupolven kestoon, eli runsaaseen kymmeneen vuoteen. Kalastuksensäätelyn tavoite sekä kalastusmatkailulupiin tehtävä vastaavan suuruinen vähennys ja niiden jakaminen maiden kesken linjattiin vuoden 2014 lokakuussa Inarissa pidetyssä maiden välisessä kokouksessa.

Kalastuksensäätelyn käytännön toteutuksesta neuvoteltiin Karasjoella joulukuussa 2014, jossa ei päästy yksimielisyyteen kalastusmatkailun lupakäytännöstä. Myöskään muun kalastuksen säätelytapaa ei saatu neuvoteltua valmiiksi. Karasjoen kokouksessa laadittin kuitenkin pyydyskohtaisesti ensimmäinen konkreettinen kattava ehdotus siitä, miten tarvittava kalastuskuolevuuden vähennys voitaisiin saavuttaa. Koska neuvottelujen venymisestä seurasi uuden sopimuksen voimaantulon siirtyminen ainakin vuodelle 2016, Norja piti neuvottelutaukoa kevään 2015 ja valmisteli oman ilmoituksensa mukaan kansalliseen säätelyyn siirtymistä.

Varsinainen sopimustekstiluonnos laadittiin kesällä 2015. Neuvotteluja jatkettiin syksyllä 2015 Rovaniemellä, jossa saavutettiin yhteisymmärrys sellaisesta säätelyratkaisusta, jolla saavutettaisiin 30 %:n leikkaus kalastuskuolevuuteen. Suomen ja Norjan yhteinen tutkijaryhmä arvioi säätelyratkaisuesityksen vaikutuksen tavoitteen kannalta. Neuvottelutulos saavutettiin hyvin pitkälle Suomen ja Norjan neuvotteluvaltuuskuntien paikallisten edustajien kesken käydyissä keskusteluissa. Ainoastaan lohiverkkojen käyttöön sekä matkailukalastajien rantakalastuksen vuorokautiseen kalastusaikaan liittyvät yksityiskohdat jouduttiin ratkaisemaan val-

tuuskuntien puheenjohtajien kesken. Kalastuksen säätelyä koskevalle ratkaisulle saatiin molempien maiden ministeriöiden poliittinen tuki joulukuussa 2015.

Kalastussopimuksen olennaisena osana olevaa kalastussääntöä päästiin kirjoittamaan vasta kun kalastuksensäätelyratkaisun suuntaviivat olivat hahmottuneet riittävän pitkälle. Sopimusluonnosta käsiteltiin syksyn 2015 aikana ja kalastussääntöluonnos laadittiin keväällä 2016. Viimeinen auki oleva asia neuvotteluissa oli Suomen muualla kuin Tenojoen jokilaaksoissa vakinaisesti asuvien kalastusoikeuksien käytön ratkaiseminen kalastussäännön laatimisen yhteydessä niin, että se täyttää Suomen perustuslain vaatimukset vuonna 2012 tehdyn neuvottelutavoitteen mukaisesti. Niin sanottujen ulkopaikkakuntalaisten kalastusoikeuden haltijoiden kalastusoikeutta ei voida tehdä nykysopimuksen tavoin tyhjäksi. Ainoaksi vaihtoehdoksi jäi kyseiselle ryhmälle varattava oma lupakiintiön matkailukalastuslupakiintiöstä. Kalastussopimus ja sääntö oli tarkoitus viimeistellä Svanhovdissa Norjassa toukokuussa 2016, missä käsiteltiin sopimus- ja sääntöluonnosta sekä vielä sopimatta olleita kalastusoikeuksien käyttöä koskevia kysymyksiä.

Kaiken kaikkiaan neuvottelut olivat erittäin haastavat ja yhteisten näkökantojen löytäminen oli vaikeaa, sillä ratkaisuissa tuli sovittaa yhteen molempien maiden erilaiset kalastusoikeusjärjestelmät, joita on selostettu jaksossa 2.2., valtiosääntöoikeudelliset reunaehdot ja useiden kalastajaryhmien ristikkäiset intressit. Näistä syistä sopimuksen syntyminen ja yhteisymmärryksen saavuttaminen kesti useita vuosia.

5.3 Tutkimustiedon hyödyntäminen neuvotteluissa

Kalastussopimusneuvotteluihin valmistautumiseen liittyi myös Tenojoen lohikantoja koskevan tutkimustiedon kokoaminen sekä Suomen ja Norjan välisen lohentutkimusyhteistyön tiivistäminen. Maiden välillä oli toiminut vuodesta 2006 lähtien epävirallinen Tenojoen lohikantojen seuranta- ja tutkimusryhmä, joka oli valmistellut lohikantojen seuranta- ja tutkimusohjelmaa Tenojoelle. Raportti valmistui vuonna 2008 ja siinä ehdotettiin pysyvän seuranta- ja tutkimusryhmän perustamista. Työryhmä virallistettiin maiden välisellä yhteisymmärryspöytäkirjalla helmikuussa vuonna 2010. Työryhmän tehtävänä on lohikantojen tilan seuranta, niiden hoidon arviointi NASCO:n suositukset huomioon ottaen, paikallisen ja perinteisen tiedon yhdistäminen lohikantojen tilan arviointiin, seurannan ja tutkimuksen puutteiden arviointi sekä työryhmälle esitettyihin erityisiin kysymyksiin vastaaminen. Työskentelyyn on kuulunut myös yhteistyö paikallisten yhteisöjen kanssa ja tieteellisen tiedon jakaminen yleisölle.

Työryhmä on julkaissut raportteja Tenon lohikantojen tilasta ja laatinut tämän lisäksi kalastussopimusneuvottelujen tueksi arvioita eri lohikantoihin kohdistuvasta kalastuksesta sekä erilaisten kalastuksensäätelyratkaisujen vaikutuksesta lohikantojen tilan elpymiseen. Raporttien lisäksi tutkijaryhmä on laatinut genetiikka-, saalisnäyte- ja saalistietoja yhdistävän tietokannan sekä laskentamalleja, joiden avulla kalastuksensäätelyvaihtoehtoja on ollut mahdollista arvioida alustavasti myös neuvottelujen kuluessa.

Arviointiprosessin rinnalla maiden yhteinen tutkijaryhmä kartoitti eri lohikantojen tilaa ja sen parantamiseksi tarvittavan kalastuksen säätelyn ja kalastuskuolevuuden vähentämisen määrää, johon liittyi myös arvio siitä, kuinka pitkälle ajanjaksolle elvytystoimet tuli ajoittaa. Elvytyssuunnitelman mitoitusta koskeva työskentely aloitettiin työpajassa Tromssassa maaliskuussa 2013. Elvytyssuunnitelman valmistelun osalta vaiheina oli lohikantojen kuolevuuden mallitarkastelu, arvio erisuuruisten kalastuskuolevuuden vähennysten vaikutuksesta lohikannan elpymiseen ja tarvittavaan elpymisaikaan sekä arvioiden tarkentaminen Tenojoen eri lohikantojen parametreilla lasketuista kutukantatavoitteista.

5.4 Lausunnot

Yhteisymmärrys syntyi lopulta puheenjohtajiston kesken kesäkuussa 2016 ja sopimus parafoitiin 29.6.2016. Sen jälkeen sopimuksen allekirjoittamisesta ja eduskunnan hyväksynnän tarpeellisuudesta pyydettiin lausuntoja. Esityksestä annettiin 40 lausuntoa. Lausunnon antoivat ulkoasiainministeriö, oikeusministeriö, ympäristöministeriö, sisäministeriö, Lapin ELY-keskus, Luonnonvarakeskus, Rajavartiolaitos, Lapin poliisilaitos, Metsähallitus, Saamelaiskäräjät, Utsjoen ja Inarin kunnat, Lapin liitto, Nuorgamin, Outakosken, Utsjoen kirkonkylä ja Veachcaknjargan osakaskuntien hallitusten edustajat, Iivanan osakaskunta, Utsjoen kalastusalueen hallitus, Inarin kalastusalue, Tenon kiinteistönomistajat ry, WWF, Suomen Luonnonsuojeluliitto, Kalatalouden Keskusliitto, Lapin kalatalouskeskus, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö, Lapin vapaa-ajankalastajat ry, Suomen Yrittäjät, Tenonlaakson yrittäjät ry, Alakönkään perhokalastajat ry, Saamen luonnonystävät ry, Vesa Länsman, Pekka Pyrhönen, Pentti Morottaja, Juha Heinänen, Antti Tossavainen, Niilo Aikio, Heikki Hirvonen, Aslak Holmberg, Arvi Hagelin, Nilla Guttorm ja saamelaisten yhdistysten kollektiivi.

Sopimuksen allekirjoittamista puolsivat ministeriöt, Lapin ELY-keskus, Luonnonvarakeskus, Metsähallitus, Rajavartiolaitos, Inarin kunta, Suomen vapaa-ajankalastajien keskusjärjestö, Lapin vapaa-ajankalastajat ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ja WWF. Sopimuksen allekirjoittamista puoltavat tahot näkivät sopimuksen olevan tärkeä lohikantojen suojelemiseksi ja niiden tilan saattamiseksi kestävälle tasolle ja pitivät sopimusta hyväksyttävänä kompromissina useiden intressitahojen välillä käsillä olleessa neuvottelutilanteessa.

Sopimuksen allekirjoittamista vastustivat kalastusoikeuden haltijoita edustavat tahot (osakaskunnat, Utsjoen kalastusalue, Tenon kiinteistönomistajat ry, Kalatalouden Keskusliitto, Lapin kalatalouskeskus, useat yksityishenkilöt), Utsjoen kunta, Saamelaiskäräjät, Lapin liitto sekä yrittäjien edustajat. Sopimusta vastustavien tahojen lausunnoissa katsottiin sopimuksen rajoittavan perustuslain vastaisesti omaisuudensuojaa sekä saamelaiskulttuurin suojaa. Lisäksi sopimuksen arvioitiin vaikuttavat erittäin haitallisesti Tenojokilaakson elinkeinoelämään, koska Suomesta myytävissä olevien matkailukalastuslupien määrä vähenisi olennaisesti nykytasosta. Sopimuksen allekirjoittamista vastustavissa lausunnoissa tuotiin myös esiin kaikuluotainten käyttöönoton tarve lohikantojen seurannassa.

Lausunnoissa kiinnitettiin myös huomiota siihen, että sopimusteksti olisi mahdollistanut rajajokialuetta lievemmän säätelyn Norjalle kuuluvalla Tenon alajuoksulla, mikä ei ollut lähtökohtana maiden yhteisissä arvioissa kalastuksensäätelyratkaisua laadittaessa. Lausuntokierroksen jälkeen sopimustekstiä tarkennettiin valtuuskuntien puheenjohtajien toimesta neuvottelujen tarkoitusta vastaavaksi siten, että rajajokiosuutta lievemmät kalastuksen säätelytoimet eivät ole mahdollisia Tenon alajuoksulla.

Sopimukseen tehtiin lausuntopalautteen ja kielitarkastuksen perusteella vähäisiä tarkistuksia, jonka johdosta sopimusteksti parafoitiin uudestaan 31.8.2016. Lisäksi sopimus käännettiin lausuntokierroksen jälkeen pohjoissaamen kielelle ja siitä sekä nyt esitettävästä voimaansaattamislaista järjestettiin saamelaiskäräjien kanssa saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:n mukaiset neuvottelut ja pyydettiin lausunnot samoilta tahoilta kuin sopimuksen allekirjoittamisestakin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Sopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

Johdanto. Tenon kalastussopimuksen osapuolet eli Suomen tasavallan hallitus ja Norjan kuningaskunnan hallitus haluavat korvata voimassaolevan maiden välisen kalastussopimuksen uudella sopimuksella. Osapuolet painottavat kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa vastuutaan sekä tarvetta suojella ja turvata Tenojoen vesistön kalakannat tarkoituksenmukaisella ja varovaisuusperiaatteeseen perustuvalla kalastuksen säätelyllä.

Osapuolet tunnustavat luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvarojen kestävän hyödyntämisen merkityksen. Osapuolet tunnustavat saamelaisten alkuperäiskansaoikeudet ja paikallisväestön oikeudet ja luonnonvarojen merkityksen saamelaisille alkuperäiskansana kulttuurinsa ylläpitämiseksi, sekä muiden kalastusoikeuden haltijoiden oikeudet. Osapuolet painottavat tietojenvaihdon ja yhteistyön merkitystä yhteisten luonnonvarojen käytössä ja hoidossa sekä paikallisten kalastusoikeuden haltijoiden ja muiden paikallisten tahojen laajoja vaikuttamismahdollisuuksia kalastuksenhoitoon.

Lisäksi osapuolet viittaavat 10 päivänä joulukuuta 1982 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen 66 artiklaan, 22 päivänä toukokuuta 1992 tehtyyn biologista monimuotoisuutta koskevaan yleissopimukseen ja Pohjois-Atlantin lohensuojelusta 2 päivänä maaliskuuta 1982 tehtyyn yleissopimukseen ja sen nojalla hyväksyttyihin lohen kalastuksen säätelyn ja hoidon suuntaviivoihin, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 27 artiklaan sekä Yhdistyneiden Kansakuntien 13 päivänä syyskuuta 2007 hyväksymään alkuperäiskansojen oikeuksia koskevaan julistukseen.

1 luku **Tarkoitus ja soveltamisalue**

1 artikla. *Tavoite.* Sopimuksen tavoitteena on Tenojoen vesistön kalakantojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävän käytön ja hoidon edistäminen. Kalakantojen hyödyntämisen ja hoidon tulisi perustua parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon, mukaan lukien perinteinen tietämys. Artiklassa mainitulla vesistön lohentuotantokyvyn hyödyntämisellä tarkoitetaan sitä, että lohikantoja voidaan kalastaa ja saada tällä tavoin hyötyä lohisaaliina tai siihen liittyvien palveluiden kautta. Kalastus pitää mitoittaa niin, että se on kestävää eikä heikennä saaliinsaantimahdollisuuksia tulevina vuosina. Kalakantojen moninaisuuden turvaaminen viittaa erityisesti Tenossa lisääntyvien kolmenkymmenen geneettisesti erilaisen lohikannan perinnöllisten ominaisuuksien säilymiseen niin että kalastus ei muuta niiden perinnöllisiä ominaisuuksia esimerkiksi valikoimalla vain kookkaita kaloja.

Artiklan 2 kohdan mukaan kalakantojen suojelussa, hoidossa ja käytössä on huomioitava eri osapuolten kalastusintressit ja erityisesti paikallisiin kulttuuriperinteisiin liittyvä kalastus. Käytännössä tämä tarkoittanee sitä, että kalastuksen säätelyssä on pyrittävä sovittamaan yhteen Norjan ja Suomen kalastajien edut, kalastusperinteet ja -tavat, jotka voivat joiltain osin poiketa toisistaan sekä pyrittävä kohtelemaan muun muassa joen eri osissa asuvien kalastusoikeuden haltijoita tasapuolisesti sekä ottamaan huomioon erilaiset tavat lohikannan hyödyntämiseen, kuten perinteinen kalastus ja lohenkalastukseen perustuva matkailuelinkeino.

Artiklan 3 kohdan mukaan lohen kalastuksen säätelyn lähtökohtana on hoitosuunnitelma, joka pohjautuu parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon lohikantojen koosta, koostumuksesta ja arvioidusta kehityksestä sekä ennalta varautumisen periaatteen soveltamiseen. Hoitosuunnitelmalla pyritään siihen, että kalastuksen säätely on tietoon perustuvaa, pitkäjänteistä ja Tenon lohikantojen olosuhteisiin sopivaa. Hoitosuunnitelman sisällöstä määrätään tarkemmin sopimuksen 4 artiklassa. Artiklan 4 kohdan mukaan säätely on toteutettava siten, että eri lohikantojen hoitotavoitteet pitkällä aikavälillä saavutetaan ja niitä ylläpidetään pitkällä aikavälillä hoitosuunnitelman mukaisesti.

2 Artikla. *Maantieteellinen soveltamisalue*. Artiklassa määritellään sopimuksen maantieteellinen soveltamisalue. Sopimuksen liitteessä olevaa kalastussääntöä sovelletaan Tenojoen, Inarinjoen ja Kietsimäjoen niillä alueilla, joissa Suomen ja Norjan välinen valtakunnan raja kulkee eli maiden yhteisellä rajajokiosuudella. Rajajokiosuus on myös varsinaisen sopimuksen pääasiallinen soveltamisalue.

Sopimuksen tiettyjä määräyksiä sovelletaan kuitenkin rajajokiosuutta laajemmalla alueella eli Tenojoen vesistön lohennousualueella. Sivuvesistöjä, Tenojoen alempaa Norjan puoleista osuutta sekä Finnmarkin merialueita koskevaa 3 artiklan 1 kohtaa, hoitosuunnitelmaa koskevaa 4 artiklaa sekä maiden yhteistä kalastuksen valvontaa koskevan 11 artiklan 2 kohtaa sovelletaan vesistön lohennousualueella. Kalatautien torjumista koskevaa sopimuksen 15 artik-

laa sovelletaan vesistön koko valuma-alueella. Rajajokiosuus, lohennousualue ja valuma-alue on merkitty sopimuksen liitteenä 1 olevaan karttaan.

3 Artikla. *Sivuvesistöt, vesistön alempi Norjan puoleinen osuus ja Finnmarkin läänin merialueet.* Artiklassa osapuolet sitoutuvat Tenojoen vesistön sivuvesistöjen ja alemman Norjan puoleisen osuuden lohennousualueiden osalta antamaan kansallisia säännöksiä ja määräyksiä kalakantojen suojelun ja kestävän käytön turvaamiseksi. Määräys on tärkeä, koska Tenojoen vesistön lohikannan hoito vaatii kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jotta tavoitteet voidaan saavuttaa. Norjalle kuuluvalla Tenojoen suun ja rajajokiosuuden välisellä jokialueella sovellettavat säännökset eivät voi olla lievempiä, kuin varsinaisella rajajokiosuudella kulloinkin voimassaolevat kalastussäännökset. Kansalliseen toimivaltaan kuuluvassa kalastuksen säätelyssä lähtökohtana on 4 artiklassa tarkoitettu hoitosuunnitelma ja joen Norjalle kuuluvalla alajuoksulla rajajokiosuuden kalastussäännökset.

Sivuvesistöjen osalta määräystä on muutettu vastaamaan sopimuksen lähtökohtana olevaa lohikantakohtaista tavoitteellista hoitotapaa. Sivuvesistöjen osalta kansallisten säädösten ja määräysten tulee ottaa huomioon lohikantojen suojelu ja kestävä käyttö, mutta ne voivat poiketa Tenojoen pääuoman kalastusmääräyksistä, mikäli lohikantojen tila sen sallii tai jos lohikannan tila vaatii perustellusti tiukempia säätelytoimia kuin mitkä ovat olleet mahdollisia Tenojoen pääuomassa. Lohikantoja koskevan tiedon perusteella näyttää todennäköiseltä, että pääuoman kalastusrajoituksia joudutaan jatkamaan vesistön yläjuoksun heikkojen lohikantojen vuoksi tiukkoina useita vuosia, vaikka alempana vesistössä sijaitsevissa sivujoissa olisi mahdollista samanaikaisesti kalastaa kestävästi käyttäen lievempiä pyyntirajoituksia.

Ennen kansallisten säännösten antamista tulisi toisen osapuolen toimivaltaiselle viranomaiselle varattava tilaisuus antaa lausunto suunnitelluista säätelytoimenpiteistä. Norjassa kalastuksensäätelystä joen alaosalla ja Tenon sivuvesistöissä vastaa Ilmasto- ja ympäristöministeriö ja toimeenpanotehtäviä hoitaa Tanavassdragets Fiskeförvaltning -niminen paikallinen kalastuksen hallinto-organisaatio. Suomessa sivuvesien kalastuksensäätelyä toteutetaan kalastuslain nojalla joko Lapin ELY-keskuksen antamilla hallintopäätöksillä taikka valtioneuvoston tai maa- ja metsätalousministeriön antamilla asetuksilla. Sivuvesien lohikantoihin kohdistuvaa kalastuspainetta pyrittiin hillitsemään kalastuslain 10 §:n 2 momentin sisältämällä rajauksella, jonka mukaan Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnassa asuvien oikeus saada Metsähallitukselta maksuton lupa kalastukseen kyseisissä kunnissa sijaitsevilla valtion vesialueilla ei koske Tenojoen vesistön lohen- ja taimenen nousualueita. Vaelluskalojen kestävää kalastusta ei nähty mahdolliseksi järjestää siten, että kuntalaisilla olisi täysin rajoittamaton, kyseisiin vaelluskalakantoihin kohdistuva kalastusoikeus. Voimaansaattamislaissa esitetään säädettäväksi saalisilmoitusvelvollisuus koko Tenojoen vesistön Suomen puoleiselle lohennousualueelle, jotta artiklan velvoitteet kyetään täyttämään tietoon perustuvalla säätelyllä. Myös Norjassa on kaikilla lohijoilla käytössä pakollinen saalisilmoitusvelvollisuus.

Artiklan 2 kohdan mukaan Finnmarkin merilohen kalastuksen sääntelyä koskevista muutosesityksistä on pyydettävä lausunto Suomen toimivaltaiselta viranomaiselta ennen päätösten te-

kemistä. Norjan rannikolla Tenon lohikantohin kohdistuva kalastus vaikuttaa osaltaan tarvittaviin kalastuksen järjestämistoimiin Tenojoessa, mistä syystä Suomen vaikutusmahdollisuus merikalastuksen määräyksiin on osa Tenon lohikantojen kokonaisvaltaista hoitoa.

2 luku **Kalastuksen säätely**

4 Artikla. *Hoitosuunnitelma.* Artiklan 1 kohdassa määrätään osapuolet laatimaan yhteistyössä Tenojoen lohikantojen hoitosuunnitelma, jolla turvataan biologinen monimuotoisuus sekä kantojen kestävä käyttö. Määräyksen taustalla on kansainvälinen kehitys lohikantojen hoitotavoissa, ja tämän myötä annetut Pohjois-Atlantin lohensuojelujärjestö NASCO:n suositukset ja suuntaviivat lohikantojen kestävästä hoidosta, joiden mukaan lohikannoille tulisi määritellä kantakohtaiset hoitotavoitteet (management target), joiden myötä hoitotavoitteiden määrittämisestä on muodostunut kansainvälistä käytäntöä. Sillä tarkoitetaan tavoiteltua kannan tasoa, jolla voidaan saavuttaa tavoitteeksi asetettu suojelu-raja-arvon ylitys tiettynä osuutena vuosista sekä määritellä kestävän kalastuksen taso ja muita hoidolle asetettuja tavoitteita.

Artiklan 2 kohdan mukaan suunnitelman on oltava joustava, tietoon perustuva ja lohikantakohtainen. Lohikantakohtaisuus on tärkeää, jotta kalastus Tenon pääuomassa voidaan mitoittaa oikein. Suunnitelma on lähtökohtana silloin, jos tehdään mukautuksia liitteenä olevan kalastussäännön määräyksiin, jotta on mahdollista arvioida mukautusten tarpeellisuus suunnitelmassa arvioituun lohikantojen tilaan nähden. Kalastusoikeuden haltijat osallistuvat suunnitelman laatimiseen.

Artiklan 3 kohdassa määrätään suunnitelman sisältövaatimuksista. Suunnitelman on sisällettävä perustiedot kalakantojen ja niiden elinympäristöjen tilasta sekä kalastuksesta. Lisäksi suunnitelmassa on asetettava lohikantojen kantakohtaiset hoitotavoitteet sekä ehdotukset kalakantojen hoitotoimenpiteiksi. Artiklan 4 kohdan mukaan hoitotavoitteen alittavalla tasolla oleville lohikannoille tulee sisällyttää hoitosuunnitelmaan elvytyssuunnitelma ja ehdotukset tarpeellisiksi elvytystoimenpiteiksi. Kohdan tarkoitus on ohjata suunnitelman laatimista niin, että sen avulla voidaan tehokkaasti vastata lohikantojen hoidon kannalta keskeisiin kysymyksiin.

Artiklan 5 kohdan mukaan suunnitelmaa arvioidaan ja tarkennetaan tarvittaessa. Osapuolten on yhteistyössä muutettava suunnitelmaa, jos lohikantojen seurannassa ilmenee, että lohikantojen tila kehittyy olennaisesti poikkeavalla tavalla hoitosuunnitelmaan sisältyvistä odotuksista. Kumpikin osapuoli voi tehdä aloitteen muutoksiin. Määräys on osa pyrkimystä tehdä kalastussopimuksesta joustava ja lohikantojen tila huomioon ottava.

5 Artikla. *Yhteinen kalastussääntö.* Artiklasta ilmenee, että tarkemmat määräykset kalastamisesta Tenojoen rajajokiosuudella annetaan sopimuksen liitteenä 2 olevassa kalastussäännössä, joka on olennainen osa sopimusta. Kalastussäännön määräyksillä on siten samanlainen oikeudellinen asema kuin itse sopimuksen määräyksillä, minkä vuoksi niitä voidaan muuttaa lähtökohtaisesti vain osapuolten välisellä sopimuksella 17 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Hallitukset

tai niiden määräämät viranomaiset voivat kuitenkin 6 ja 7 artiklassa määrätyin edellytyksin sopia kalastussäännöstä poikkeavista määräyksistä.

Artiklan 2 kohdassa määrätään sopimuksen liitteenä olevan kalastussäännön voimaantulosta, voimassaoloajasta, voimassaolon päättymisestä sekä muuttamista koskevan pyynnön määräajasta. Kalastussääntö on voimassa viisi vuotta sopimuksen voimaantulosta. Viiden vuoden jälkeen kalastussäännön voimassaolo jatkuu aina seitsemän vuotta kerrallaan. Seitsemän vuotta katsottiin perustelluksi voimassaoloajaksi, sillä yksi lohisukupolvi elää noin seitsemän vuotta ja säätelyn vaikutuksiakin tulee voida arvioida useamman vuoden ajan, jotta voidaan arvioida mahdolliset muutostarpeet. Kalastussäännön voimassaolo päättyy kuitenkin voimassaolojakson jälkeen, jos toinen osapuoli esittää ennen voimassaolon päättymistä pyynnön säännön muuttamiseksi. Kalastussäännön muuttamista koskeva pyyntö on esitettävä vähintään kaksi vuotta ennen kalastussäännön voimassaolon päättymistä.

Artiklan 3 kohdassa määrätään kalastussäännön 7 luvun sisältämien ennalta sovittujen säätelytoimenpiteiden voimaansaattamisen menettelyistä. Ne saatetaan voimaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti kalastussäännössä määriteltyjen edellytysten täytyttyä. Ennalta sovittujen toimenpiteiden käyttöä koskevien edellytysten olemassaoloa arvioidaan vuosittain sopimuksen 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun arvioinnin yhteydessä ja arvioinnin lopputulos kirjataan saman artiklan 4 kohdassa tarkoitettuun pöytäkirjaan. Sopimuksen voimaansaattamislain 2 §:n mukaan maa- ja metsätalousministeriö allekirjoittaa Suomen osalta pöytäkirjan. Sen jälkeen allekirjoitettu pöytäkirja saatetaan valtioneuvoston käsittelyyn, jossa valtioneuvosto antaa asetuksen pöytäkirjan voimaansaattamisesta.

6 Artikla. *Mahdollisuus poiketa kalastussäännöstä.* Kalastussäännön yksittäisiä määräyksiä tulee voida tarvittaessa joustavasti ja dynaamisesti mukauttaa, jos kalakantojen tila niin vaatii tai sen sallii (joustavuusperiaate). Artikla sisältää poikkeavien määräysten antamisen tarkemmat edellytykset. Kalastussäännöstä poikkeavilla määräyksillä tarkoitetaan sekä kalastussääntöä ankarampia että sitä lievempiä määräyksiä.

Artiklan 1 kohdan mukaan hallitukset tai niiden määräämät viranomaiset voivat sopimuksen tavoitteen saavuttamiseksi ja kummankin osapuolen kansallisen lainsäädännön puitteissa sopia kalastussäännöstä poikkeavista määräyksistä, jos se on välttämätöntä kalakantojen elinvoimaisuuden turvaamiseksi, heikentyneiden tai heikentymisvaarassa olevien kalakantojen suojelemiseksi tai elvyttämiseksi taikka jos kalakantojen tila sen sallii.

Määräysten on oltava sellaisia, että ne eivät johda kalastussäännön ja sopimuksen kanssa ristiriidassa olevaan kalastuksen lisäämiseen. Määräyksillä tulee pyrkiä edistämään sopimuksen tavoitetta eli kalakantojen kestävää käyttöä ja hoitoa. Käänteisesti ilmaisten artiklan nojalla annettavilla poikkeavilla määräyksillä ei saa vaarantaa sopimuksen tavoitetta.

Artiklan 2 kohdan mukaan kalastussäännöstä poikkeavat määräykset voivat koskea kieltoa tai rajoitusta kalastaa tietyllä pyydyksellä tai kalastustavalla. Poikkeavien määräysten kohteena

voisivat myös olla alueelliset kalastuskiellot sekä kalastuskautta ja sallittuja kalastusaikoja koskevat kalastussäännön määräykset. Näin ollen kalastuskauden alkua tai loppua voidaan joko aikaistaa tai myöhentää. Myös pyydyskohtaisia sallittuja kalastusaikoja voitaisiin mukauttaa. Pyydysmäärien rajoituksista voitaisiin myös poiketa vähäisessä määrin. Mikäli kalastussääntöön tulevaisuudessa otettaisiin saaliskiintiöitä koskevia määräyksiä, voitaisiin myös niitä tarvittaessa mukauttaa. Kalastussäännössä sovituista rantakalastus- ja venelupamääristä sekä niiden alueellista voimassaoloa koskevasta kalastusvyöhykejaosta voidaan myös poiketa. Lisäksi poikkeavat määräykset voisivat koskea kieltoa ottaa tiettyä sukupuolta tai kokoluokkaa olevia kaloja, pyydysten rakennetta tai muita edellä selostettuihin seikkoihin rinnastuvia kalastussäännön täytäntöönpanoon liittyviä säätelytoimia.

Artiklan 3 kohdan mukaan kalastussäännöstä poikkeavat määräykset voidaan rajata koskemaan vain sopimusalueen tiettyä osaa, erikseen määritettyä kalastuskauden jaksoa tai yksittäistä kalastustapaa. Määräykset annetaan määräajaksi enintään kolmeksi kalastuskaudeksi kerrallaan. Kohdalla on tarkoitus selventää, että poikkeavat määräykset voidaan kohdentaa tarkoituksenmukaisesti vain siihen osaan kalastusta, missä on havaittu ongelmia sopimuksen tavoitteen saavuttamisen kannalta.

7 Artikla. *Kalastussäännön vaikutusten arviointi ja poikkeavia määräyksiä koskeva menettelytapa.* Artiklassa määrätään kalastussäännön ja siihen mahdollisesti tehtyjen poikkeusten vaikutusten arvioinnista. Vaikutuksia arvioivat sopimuksen 12 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu maiden yhteinen seuranta- ja tutkimusryhmä ja toimivaltaiset viranomaiset. Kalastusoikeuden haltijat otetaan mukaan arviointityöhön. Arviointia tehdään vuosittain ja sen pohjana on paras käytettävissä oleva tieto lohikantojen tilasta ja kehityssuunnista. Hoitotavoitteiden määrittelyyn sisältyy mekanismeja, jotka ottavat huomioon lohikantojen kehitykseen liittyvää vuosittaista vaihtelua.

Artiklan 2 - 4 kohdissa määrätään määräysten antamista edeltävistä viranomaisten välisistä neuvotteluista. Neuvottelut on aloitettava niin ajoissa, että määräykset voidaan antaa hyvissä ajoin ennen kalastuskauden alkua. Artiklan 2 kohdan mukaan tarvetta 6 artiklassa tarkoitetuista poikkeavista määräyksistä sopimiseen arvioidaan myös vuosittain. Tämä arviointi tehdään hallitusten tai niiden määräämien viranomaisten toimesta. Artiklan 3 kohdan mukaan arviointi on tehtävä niin ajoissa, että tutkijoilla ja keskeisillä paikallisilla sidosryhmillä on mahdollisuus vaikuttaa siihen ja että mahdolliset poikkeavat määräykset voivat tulla voimaan huhtikuun 1 päivänä eli selvästi ennen kalastuskauden alkua. Määräajan asettamisessa on otettu huomioon se, että lohikantoja koskevan tiedon analysointiin kalastuskauden jälkeen on varattava joitakin kuukausia aikaa. Esimerkiksi suomunäytteiden analysointi, video- ja kaikuluotausaineistojen käsittely ja kalastuskauden kuluessa saatujen alustavien tulosten laadun varmistamiseen sekä saalistietojen käsittely vaativat aikaa niin, että lohikannan tila on mahdollista raportoida vasta seuraavan vuoden alussa. Tämän lisäksi aikaa tarvitaan myös sidosryhmien kuulemiseen ja kalastusoikeuden haltijoiden ja muiden paikallisten sidosryhmien osallistumiseen arviointityöhön. Artiklan 4 kohdan mukaan sopimus kalastussäännöstä poikkeavista määräyksistä kirjataan erilliseen pöytäkirjaan.

3 luku **Kalastuksen järjestäminen**

8 Artikla. *Kalastonhoitomaksut.* Artiklan mukaan kalastettaessa rajajokiosuudella sovelletaan kalastonhoitomaksuvelvollisuuteen sen osapuolen lainsäädäntöä, jonka alueelta 10 artiklassa tarkoitettu kalastuslupa lunastetaan. Suomessa kalastonhoitomaksuvelvollisuudesta säädetään kalastuslain 79 §:ssä. Maksuvelvollisuudesta vapautettuja ovat alle 18-vuotiaat sekä 64 vuotta täyttäneet henkilöt.

9 Artikla. *Rajajokiosuuden jakaminen kalastusvyöhykkeisiin.* Artiklan mukaan osapuolet määrittelevät yhteiset kalastusvyöhykkeet veneestä tapahtuvan matkailukalastuksen järjestämiseksi. Vyöhykkeet on määritelty kalastussäännön 5 §:ssä pääpiirteissään Suomen puolella toimivien suurimpien osakaskuntien rajojen mukaisesti. Kalastuslupien sallittu enimmäismäärä sekä kalastuslupien hinnat voivat vaihdella vyöhykkeittäin ja kalastuskauden aikana. Artiklan 2 kohdan mukaan **k**umpikin osapuoli voi perustaa kalastusvyöhykkeitä matkailukalastuksen järjestämiseksi rannalta kuultuaan toista osapuolta. Käytännössä myös rantakalastusvyöhykkeet on määritelty kalastussäännössä, joten määräys mahdollistanee vyöhykejaon sisällä tehtävät kansalliset tarkemmat jaot tarvittaessa. Määräyksen tarkoituksena on antaa mahdollisuuksia kalastuksen ohjaamiseen jokialueella sekä mahdollisuuksia kalastuslupien nykytilannetta joustavampaan hinnoitteluun.

10 Artikla. *Kalastusluvat.* Artiklan 1 kohdan mukaan **k**alastussäännössä määritellään matkailukalastukseen myytävien kalastuslupien enimmäismäärä. Määrä jaetaan puoliksi osapuolten välillä. Vuoden 1989 kalastussopimuksessa vastaavaa määräystä ei ole, vaan lupia on voitu myydä niin paljon kuin kysyntää on ollut. Valtaosa (n. 95 %) luvista on myyty Suomessa. Lupatulot on kuitenkin jaettu maiden kesken. Matkailukalastuslupien kiintiöinti oli yksi Norjan tärkeimmistä tavoitteista uudelle sopimukselle, sillä viimeisen kahden vuosikymmenen aikana suomalaisten matkailijoiden kalastusvuorokausien määrä jokialueella on kasvanut siten, että Norjan paikalliset kalastajat ovat kokeneet kalastajien paljouden heikentävän heidän mahdollisuuksiaan päästä kalastamaan merkittävästi. Vastaavia näkemyksiä esitettiin myös Suomesta neuvottelujen kuluessa.

Artiklan 2 kohdassa on kalastajaa velvoittava määräys, jonka mukaan rajajokiosuudella kalastavan on lunastettava kalastuslupa ennen kalastuksen aloittamista. Kumpikin osapuoli vastaa lupien myynnin järjestämisestä oman lainsäädäntönsä mukaisesti. Lupien myynnin järjestämisestä Suomessa säädettäisiin sopimuksen voimaansaattamislaissa.

Artiklan 3 kohdan mukaan rantakalastuslupa tulee ostaa siinä valtiossa, jossa kalastetaan. Venekalastuslupa voidaan ostaa kummasta maasta tahansa ja se oikeuttaa kalastamaan ilmoitetulla kalastusvyöhykkeellä molempien maiden alueella. Artiklan 4 kohdan mukaan kalastuslupien hinnat määritetään kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Toista osapuolta on kuultava en-

nen hinnan määrittämisestä päättämistä. Kalastusluvan muut ehdot määritellään kalastussäännössä.

Artiklan 5 kohdan pääsäännön mukaisesti myös lupatulojen käytöstä päättäminen kuuluu kansalliseen päätösvaltaan. Koska sopimuksen tarkoituksen toteuttaminen edellyttää säännöllistä kalakantojen seurantaa ja tutkimusta sekä uskottavan kalastuksenvalvonnan järjestämistä, tulisi artiklan mukaisesti lupatuloja kohdentaa ainakin näihin toimintoihin. Lupatulojen käytöstä Suomessa säädettäisiin sopimuksen voimaansaattamislaissa.

11 Artikla. *Kalastuksenvalvonta.* Artikla sisältää määräykset kalastussäännön noudattamisen valvonnasta. Kummankin osapuolen tulee nimittää riittävä määrä kalastuksenvalvojia ja huolehtia riittävästä valvonnasta. Valvonnasta vastaavat kansallisen lainsäädännön mukaan toimivaltaiset kalastuksenvalvontaviranomaiset ja kalastuksenvalvojat. Suomessa kalastusta valvovat kalastuslain 99 §:n mukaan kalastusta kalatalousviranomaiset (eli kalatalousasioita hoitavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja maa- ja metsätalousministeriö) poliisi, Rajavartiolaitos, ne Metsähallituksen virkamiehet, joiden tehtävänä on kalastusasioiden hoitaminen, kalastuslain 103 §:n mukaisesti hyväksytty ja 107 §:ssä tarkoitetun valtuutuksen omaava kalastuksenvalvoja, tulli sekä Metsähallituksen hallinnassa olevilla valtion vesialueilla lisäksi Metsähallituksen erävalvojat. Tarkoitus on määritellä kalastuksen valvontaan osallistuvat tahot niin, että eri tahot voivat osallistua helpommin ja tarkotuksenmukaisemmin kalastuksenvalvonnan toteuttamiseen ja valvontavastuun jakamiseen kuin nyt.

Artiklan 2 kohdassa annetaan yhteisille suomalais-norjalaisille partioille mahdollisuus suorittaa valvontaa yhdessä. Yhteisvalvontaa suoritettaessa toisen maan valvojat ovat ainoastaan tarkkailijan asemassa. Artiklan 3 kohdan mukaan osapuolet voivat sopia yhteisestä kalastuksenvalvontasuunnitelmasta. Ajatuksena on lisätä kalastuksenvalvonnan suunnitelmallisuutta ja läpinäkyvyyttä yhteisellä suunnitelmalla ja yhteisillä valvontapartioilla.

Artiklan 4 kohdassa velvoitetaan asianomaiset valvontaviranomaiset vaihtamaan tarvittaessa tietoja keskenään. Ajatuksena on, että valvojat ilmoittaisivat välittömästi toisen osapuolen valvontaviranomaisille, kun ne havaitsevat tai saavat tietoonsa, että toisen valtion vesillä harjoitetaan kalastussäännön kanssa ristiriidassa olevaa kalastusta.

4 luku **Seuranta, tutkimus, saalisraportointi ja saalistilastot**

12 Artikla. *Seuranta ja tutkimus*. Artiklan mukaan osapuolet seuraavat ja tutkivat Tenojoen vesistön kalakantoja yhteistyössä. Seurannalla ja tutkimuksella pyritään luomaan perustaa 4 artiklassa tarkoitetun hoitosuunnitelman laatimiselle sekä arvioimaan kalastussäännösten vaikutuksia 7 artiklan mukaisesti. Tarkempi toteutustapa voi muuttua lohikantojen tilan, niistä

saadun tutkimustiedon ja seurantamenetelmien kehittymisen seurauksena. Työtä toteuttaa maiden yhteinen seuranta- ja tutkimusryhmä, jossa kummallakin osapuolella on kaksi edustajaa. Paikalliset kalastusoikeuden haltijat osallistuvat työhön. Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset sopivat ryhmän toimeksiannosta. Mailla on ollut ministeriöiden väliseen yhteisymmärryspöytäkirjaan perustuva yhteinen tutkijaryhmä vuodesta 2010, joka on muun muassa tuottanut tietoa uuden sopimuksen kalastuksensäätelyä varten ja arvioinut kaavailtujen rajoitusten vaikutuksia. Kokemukset yhteisestä tutkijaryhmästä ovat osoittautuneet hyviksi ja ryhmän jatkuvuudelle todettiin siten olevan vankat perusteet sopimuksen toimeenpanon kannalta.

13 Artikla. *Saalisrekisteri ja saalisilmoitukset.* Artikla sisältää perusmääräykset osapuolten yhteisestä, sähköisestä saalisrekisteristä, johon kalastaja on velvollinen ilmoittamaan harjoittamaansa kalastusta ja saaliita koskevat tiedot siten kuin kalastussäännössä määritetään. Rekisteriin tallennettuja tietoja käytetään saalistilastointiin, kalavarojen hoidon suunnitteluun, valvontaan ja kalatutkimuksiin sekä kalakantoja ja kalastuksen harjoittamista koskevaan tutkimukseen. Tarkoitus on parantaa saalistietojen luotettavuutta, nopeuttaa niiden keräämistä ja vähentää saalistietojen keräämisen työpanosta säätämällä niiden ilmoittaminen pakolliseksi.

5 Luku **Kalakantojen suojelu**

14 Artikla. *Rakentaminen ja saastuttaminen.* Artikla sisältää yleisluonteisen määräyksen siitä, että kansallista lainsäädäntöä sovellettaessa tulisi huolehtia siitä, että laitosten, rakennusten tai rakenteiden sijoittaminen ja rakentaminen tai muu vastaava toiminta tai vesivarojen hyödyntäminen ei aiheuta vahinkoa tai sen vaaraa kalakannoille tai kalastukselle. Artiklan 2 kohdassa määrätään myös yleisluonteisesti osapuolten velvollisuudesta toteuttaa toimenpiteitä, joita tarvitaan vesistön vedenlaadun seuraamiseksi, ylläpitämiseksi ja tarpeen vaatiessa kohentamiseksi.

15 Artikla. *Biologiset vaikutukset.* Artikla velvoittaa osapuolia ryhtymään tarvittaviin toimiin kalakantojen suojelemiseksi vakavilta tarttuvilta kalataudeilta. Artiklaa sovelletaan sopimuksen 2 artiklan 2 kohdan mukaan Tenojoen vesistön koko valuma-alueella. Tarkoituksena on estää sellaisten haitallisten kalatautien tai -loisten leviäminen Tenon vesistöalueelle, jotka voisivat aiheuttaa lohikantojen voimakkaan heikkenemisen tai tuhoutumisen. Merkittävin uhka on Gyrodactylus salaris -loisen leviäminen vesistöön.

Määräys rajoittaa Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen harkintavaltaa Tenojoen vesistöön kohdistuvista kalastuslain 74 §:n mukaisista kotiutus- ja siirtoistutus lupahakemuksista päätettäessä. Jos toimenpiteistä huolimatta epäillään vakavan, tarttuvan kalataudin esiintymistä tai todetaan sellaisen esiintyminen, on siitä artiklan 2 kohdan nojalla ilmoitettava välittömästi toiselle sopimuspuolelle.

Artiklan 2 kohdan mukaan osapuolten on minimoitava kalakantoja uhkaavat tekijät ja estettävä uusia uhkia aiheuttavia toimintoja vesistön valuma-alueella ja lähellä sijaitsevilla maa- ja merialueilla. Näihin kuuluvat kalankasvatuksesta aiheutuvat vahingolliset vaikutukset ja sairauksien tartunnanuhka sekä vaikutukset, joita karanneet tai istutetut kalat aiheuttavat.

Artiklan 3 kohdassa kielletään anadromisten lohikalojen kasvatus ja viljely sekä Tenojoen vesistön ulkopuolelta tuotujen kalojen istuttaminen. Artiklan 4 kohdan mukaan myös elävien kalojen tai gameetin (mädin ja maidin) siirtäminen muista vesistöistä Tenojoen vesistön valuma-alueelle on kielletty. Artiklan 5. kohdan mukaan vesiviljelyeläinten ja niiden gameettien siirtämisen on tapahduttava Euroopan unionin kalaterveysmääräysten mukaisesti.

Artiklan 6 kohdan mukaan muista vesistöistä peräisin olevaa vettä ei saa päästää eikä niistä pyydystettyjä kaloja saa puhdistaa vesistön valuma-alueella luonnonvesien välittömässä läheisyydessä. Muissa vesistöissä käytettyjen kalastusvälineiden, muiden varusteiden kuten myös veneiden ja niihin kuuluvien moottorien ja muiden kulkuvälineiden on oltava kuivia tai desinfioituja ennen kuin niitä saa käyttää valuma-alueella. Desinfioinnin ja kuivatuksen suorittamiselle laaditaan yhteinen ohjeistus. Osapuolet tulee huolehtia desinfiointi ja kuivausohjeistuksesta tiedottamisesta yleisölle.

Artiklan 7 kohdan mukaan osapuolten on välittömästi varoitettava toisiaan, jos on aihetta epäillä, että valuma-alueella tai sen läheisyydessä sijaitsevilla maa- ja merialueilla esiintyy lohiloista Gyrodactylus salarista tai muita tarttuvia vakavia kalasairauksia tai jos tartunta on todettu. Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voivat laatia yhteisen suunnitelman, jossa määritellään varoitusvelvollisuutta koskevat käytännöt, valmius mahdollisen Gyrodactylus salariksen leviämisen varalta, kalatautien todentamismenetelmät ja toimenpiteet epäiltäessä kyseisiä sairauksia tai kun esiintyminen on todettu.

Suomessa toimivaltainen viranomainen toimeenpanemaan artiklassa tarkoitettuja määräyksiä on elintarviketurvallisuusvirasto Evira. Tenojoen vesistön kalakantojen suojelemiseksi voidaan kalastuslain 78 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella asettaa kieltoja, rajoituksia ja toimenpiteitä, jotka koskevat elävien kalojen, mädin sekä kalastuksessa käytettävien kulkuneuvojen, välineiden, pyydysten ja syöttikalojen siirtämistä mainituille alueille, syöttikalojen käyttämistä alueilla harjoitettavassa kalastuksessa, alueiden ulkopuolelta tuotujen kalojen perkausta alueiden luonnonvesissä sekä perkausjätteiden laskemista alueiden luonnonvesiin sekä esityksessä ehdotettavan kalastuslain muutoksen mukaisesti myös kalastusvälineiden ja kalastuksessa käytettävien kulkuneuvojen desinfioinnista ja kuivauksesta.

16 Artikla. *Toimet erityistilanteissa.* Artikla sisältää määräyksiä osapuolten velvotteista erityistilanteissa, joissa kalakantoja uhkaavat force majeure -tyyppiset, äkilliset ja ennakoimattomat ympäristöuhat. Toimivaltaisten viranomaisten on erikseen tai yhdessä käynnistettävä välttämättömät toimenpiteet vahinkojen ennaltaehkäisemiseksi, rajoittamiseksi tai estämiseksi siinä tapauksessa, että kalakantoja uhkaavat saastuminen tai muut ympäristövaikutukset.

Artiklan 2 kohdan mukaan osapuolten on välittömästi rajoitettava kalastusta tai lopetettava se kokonaan veden virtaaman tai muiden erityisolosuhteiden, kuten lohennousun olennaisen vähenemisen niin vaatiessa. Kohdassa tarkoitetaan todella poikkeuksellista tilannetta, eikä sitä tule soveltaa esimerkiksi normaalin vuosittaisen lohennousun eroavaisuuden johdosta eikä esimerkiksi tilanteissa, joissa on kyse kalastussäännön 7 luvussa säädettyjen ennalta sovittujen toimenpiteiden soveltamisedellytyksistä. Kalastusta rajoitetaan tai se lopetetaan ainoastaan siinä laajuudessa ja sillä alueella, jolla se on välttämätöntä kalakantojen turvaamiseksi. Paikallisia tahoja ja oikeudenhaltijoita on kuultava asiasta siinä määrin kuin tilanteen kiireellisyys sen sallii. Viranomaiset laativat yhdessä menettelytavat artiklan määräysten toimeenpanemiselle. Toimenpiteiden välttämättömyyttä arvioitaessa on ennalta varautumisen periaatteelle annettava suuri painoarvo. Määräys voidaan tarvittaessa panna täytäntöön kalastuslain 52 §:n nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

6 luku **Loppumääräykset**

17 Artikla. *Yhteistyö, sopimuksen seuranta ja muutokset.* Artikla sisältää määräykset sopimuksen toimeenpanon yhteistyöstä, soveltamisen seurannasta ja sopimuksen muuttamisesta. Artikla vastaa tavanomaista kansainvälistä sopimusoikeudellista käytäntöä. Artikla edellyttää viranomaisten välistä yhteistyötä kaikissa Tenon vesistön kalakantoja ja vesiympäristöä koskevissa kysymyksissä. Sopimusta ja sen liitteitä voidaan muuttaa osapuolten välisellä sopimuksella. Muutokset tulevat voimaan 22 artiklassa määrätyllä tavalla.

18 Artikla. *Erimielisyyksien ratkaiseminen.* Artikla sisältää määräykset sopimuksen tulkintaan tai soveltamiseen liittyvien osapuolten välisten riitojen ratkaisumenettelystä. Artikla vastaa tavanomaista kansainvälistä sopimusoikeudellista käytäntöä. Artiklassa kuvattuun menettelyyn voidaan turvautua esimerkiksi silloin, jos osapuolet eivät pääse yhteisymmärrykseen sopimuksen 6 ja 7 artiklassa tarkoitetuista poikkeavista määräyksistä tai kalastussäännön 7 luvussa säädettyjen ennalta sovittujen toimenpiteiden käyttöedellytysten täyttymisestä.

Lähtökohtana on ratkaista erimielisyydet viranomaisten välisissä neuvotteluissa nopeasti yhteisymmärryksessä. Neuvottelut tulee käynnistää viimeistään kahden kuukauden kuluessa siitä, kun osapuoli esittää toiselle osapuolelle neuvottelupyynnön diplomaattista tietä. Mikäli asiassa ei saada ratkaisua kolmen kuukauden kuluessa, osoitetaan erimielisyydet ad hoc Tenojoen vesistön rajajokikomission ratkaistavaksi. Kumpikin osapuoli nimeää komissioon kolme jäsentä sekä kolme varajäsentä ja asettaa sen käytettäväksi sihteerin ja tarvittavat asiantuntijat. Komission on pyrittävä löytämään molempia osapuolia tyydyttävä ratkaisu. Jos komissio ei kykene ratkaisemaan asiaa viiden kuukauden kuluessa, ratkaistaan erimielisyydet diplomaattista tietä.

19 Artikla. *Irtisanominen.* Artikla sisältää määräykset sopimuksen irtisanomismenettelystä ja sen sisältö vastaa tavanomaista kansainvälistä sopimusoikeudellista käytäntöä. Artiklan mukaan kumpikin osapuoli voi irtisanoa sopimuksen toiselle osapuolelle osoitetulla kirjallisella

ilmoituksella. Sopimuksen irtisanominen tulee voimaan kahdentoista kuukauden kuluttua sen kalenterivuoden lopusta, jonka aikana irtisanomisilmoitus on vastaanotettu.

20 Artikla. *Rikosoikeudelliset seuraamukset.* Artiklan mukaan rangaistuksista, takavarikoista, menettämisseuraamuksista ja muista rikosoikeudellisista seuraamuksista säädetään kansallisessa lainsäädännössä. Suomessa kalastusrikkomuksesta säädetään kalastuslain 118 §:ssä, luvattomasta pyynnistä rikoslain 28 luvun 10 §:ssä ja kalastusrikoksesta rikoslain 48 a luvun 2 §:ssä.

21 Artikla. *Nykyisen sopimuksen kumoutuminen.* Uusi sopimus korvaa vuoden 1989 sopimuksen, joten sopimuksen tullessa voimaan lakkaavat Suomen ja Norjan välillä Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä 1 päivänä maaliskuuta 1989 tehty sopimus ja siihen liittyvä kalastussääntö olemasta voimassa.

22 Artikla. *Voimaantulo.* Artikla sisältää sopimuksen voimaantuloa koskevat määräykset. Sopimus tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen diplomaattiteitse sopimuksen voimaantulolle valtiosäännön mukaan asetettujen vaatimusten täyttymisestä. Sopimuksen todistusvoimaisia kieliä ovat suomi ja norja.

Sopimuksen liite 2. Tenojoen vesistön kalastussääntö

Tenojoen kalastussopimukseen liittyvä kalastussääntö on olennainen osa Suomen ja Norjan välistä sopimusta kalastuksessa Tenojoen vesistössä. Kalastussäännön tarkoitus on antaa tarkempia määräyksiä kalastusajoista, lupamääristä ja pyydysmääristä, joiden avulla kalastusteho säädetään Tenon eri kalakantojen tilaan sopivaksi. Tämän lisäksi kalastussääntö sisältää pyydysten rakennetta, sijoittelua ja käyttötapoja koskevia teknisiä määräyksiä. Uutena osa-alueena kalastussääntöön on myös sisällytetty lohikantakohtaisia ennalta sovittuja toimenpiteitä, jotka tulisivat sovellettavaksi mikäli lohikannat heikentyisivät tiettyjä myös ennalta sovittuja arvoja heikommiksi.

1 luku **Yleiset säännökset**

1 §. *Soveltamisalue.* Pykälässä määrätään, että kalastussääntö on voimassa sillä osalla, Tenojokea, Inarinjokea ja Skietshamjokea, joka muodostaa Suomen ja Norjan välisen valtakunnan rajan. Norja antanee kansallisen kalastussäännön omalle rajajokiosuudelleen. Norjalle kuuluvalla Tenon alaosalla kalastussäännön kalastusta koskevat määräyket eivät voi olla lievempiä kuin rajajokiosuudella kulloinkin voimassa olevat määräykset. Tenon sivujokia koskevat ka-

lastussäännöt määritellään kansallisesti ja ne voivat vaihdella sivuvesien lohikantojen tilanteen mukaisesti.

2 §. *Rajaokiosuuden kalastajaryhmät.* Pykälässä määritellään kalastajaryhmät, joiden kalastusajat, pyydysten käyttömahdollisuudet ja kalastuslupatyypit poikkeavat toisistaan. Suomessa kalastajat on jaettu neljään eri ryhmään. Kalastajat jaotellaan nykyisen sopimuksen tavoin Tenojen jokilaaksoissa vakinaisesti asuviin sekä muualla asuviin. Vakinainen asuminen on tarkoitus nykykäytännön tavoin määritellä tiukemmin kuin kotikuntalaissa (201/1994). Nykyisen käytännön mukaisesti kalastajilta tultaisiin edellyttämään tosiasiallista asumista Tenojoen vesistön jokilaaksoissa. Tarkempi määritelmä on tarkoitus säätää Tenojoen kalastussopimuksen voimaansaattamislaissa. Kalastusoikeuden osalta viitataan kalastuslain (379/2015) 4 §:n määrittelyihin. Sopimuksen kalastussääntöä sovellettaessa kalastusoikeuden haltijalla tarkoitetaan osakaskunnan lisäksi osakaskiinteistön omistajaa. Kalatuslain 4 §:n 1 momentin 10 kohtaan esitetään lisättäväksi uusi kohta, jotta asiasta ei synny epävarmuutta. Kalastajaryhmien määrittelyt on tehty erikseen Suomen ja Norjan kalastajille, koska ryhmien taustalla oleva lainsäädäntö poikkeaa toisistaan. Käytännön erona on se, että Suomessa on määritelty oma ryhmä kalastajille, jotka omistavat kalastusoikeutta mutta eivät asu Tenojoen vesistön jokilaaksoissa.

Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat Tenojoen jokilaaksoissa vakinaisesti asuvat kalastusoikeuden haltijat. Vastaava ryhmä on myös mainittu myös nykyisessä Tenon kalastusäännössä, eikä siihen esitetä muutoksia.

Toiseen ryhmään kuuluvat muualla kuin Tenojoen jokilaaksoissa vakinaisesti asuvat kalastusoikeuden haltijat. Tähän ryhmään on yhdistetty nykyisen Tenon kalastussäännön 3 § D-kohdassa määritellyt kalastusoikeuden haltijat, jotka ovat saaneet kalastusoikeutensa suoraan perintönä ensimmäiseen ryhmään kuuluvilta kalastusoikeuden haltijoilta sekä muilla tavoin hankittua kalastusoikeutta omistavat kalastusoikeuden haltijat.

Kolmas ryhmä käsittää Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvat henkilöt, jotka eivät omista kalastusoikeutta. Tämän ryhmän määrittely on säilynyt samana kuin nykyisessä kalastussäännössä.

Neljännen ryhmän muodostavat muut henkilöt, jotka eivät omista kalastusoikeutta Tenojoen kalastussäännön voimassaoloalueella tai eivät asu vakinaisesti Tenojoen vesistön jokilaaksoissa.

Norjassa kalastajaryhmien määrittely perustuu Norjan Tenolain 4 §:ssä käytettyihin määritelmiin.

2 luku **Kalastonhoitomaksut ja kalastusluvat**

3 §. *Kalastonhoitomaksu.* Koska jatkossa matkailukalastukseen tarkoitetut kalastusluvat on jaettu tasan Suomen ja Norjan kesken ja molempien maiden kansalaiset voivat hankkia niitä kummastakin maasta. Kalastonhoitomaksun maksuvelvollisuuteen sovelletaan sen osapuolen lainsäädäntöä mistä kalastuslupa hankitaan.

4 §. *Kalastuslupaluokat.* Kalastuslupaluokkia koskevassa pykälässä säädetään kalastuslupien sisällöstä perustuen 2 §:ssä määritetyihin kalastajaryhmien jaotteluun.

Yleinen paikkakuntalaislupa oikeuttaa kalastukseen kaikilla kalastussäännössä sallituilla pyyntimuodolla ottaen huomioon muualla kalastussäännössä säädetyt rajoitukset. Lupa on voimassa kalastuskauden. Luvan hankkimiseen ovat oikeutettuja Suomessa 2 § 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut ja Norjassa 2 § 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetut kalastusoikeuden haltijat. Lupatyyppi vastaa nykyisen kalastussäännön 3 § A-kohdassa määriteltyä lupaa, eikä muuta tilannetta tähän lupaan oikeutettujen kalastusoikeuden haltijoiden osalta.

Paikkakuntalaisen vapakalastuslupa oikeuttaa kalastukseen vavalla ja vieheellä rannalta ja veneestä ottaen huomioon muualla kalastussäännössä säädetyt rajoitukset. Lupa on voimassa kalastuskauden. Suomessa lupaan ovat oikeutettuja kalastusoikeutta omistamattomat Tenon vesistön jokilaaksoissa asuvat kalastajat, jotka on määritelty 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa.

Venekalastuslupa oikeuttaa kalastukseen vavalla ja vieheellä ottaen huomioon muualla kalastussäännössä säädetyt rajoitukset. Lupa on voimassa vuorokauden kerrallaan ja niiden kokonaismäärälle on asetettu kiintiö. Osa luvista voidaan Suomessa varata 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuille kalastusoikeuden haltijoille, mutta muuten luvan lunastamista ei ole rajoitettu. Lupien määristä ja jakamisesta eri alueille säädetään 5 §:ssä.

Vapakalastuslupa oikeuttaa kalastukseen vavalla ja vieheellä ottaen huomioon muualla kalastussäännössä säädetyt rajoitukset. Lupa on voimassa vuorokauden kerrallaan ja niiden kokonaismäärälle on asetettu kiintiö, josta osa voidaan varata niin sanotuille ulkopaikkakuntalaisille kalastusoikeuden haltijoille.

5 §. *Kalastuslupien jako eri vyöhykkeisiin.* Pykälässä säädetään vene- ja rantakalastuslupien määrästä ja lupien jakamisesta eri kalastusvyöhykkeille ja eri viikoille. Lupien enimmäismääräksi on kalastussopimusneuvotteluissa sovittu 11 000 kappaletta sekä vene- että rantakalastukseen. Aiemmasta käytännöstä poiketen lupamäärä jaetaan puoliksi Suomen ja Norjan kesken, kun aiemmin maat ovat jakaneet puoliksi lupien myynnistä kertyneet tulot.

Näiden lupien kokonaismäärän vähennys on samaa suuruusluokkaa kuin muussa kalastuksessa tavoiteltu 30 %:n vähennys. Lupamäärää on leikattu voimakkaimmin kalastuskauden alussa, sillä tavoitteena on vähentää lohikantojen tilan elvyttämisen kannalta arvokkaisiin suurikokoi-

siin ja aikaisin jokeen nouseviin emokaloihin kohdistuvaa kalastuspainetta. Luvat on tämän lisäksi aiemmasta käytännöstä poiketen jaettu kalastusvyöhykkeisiin sekä viikoittain muualla kalastussäännössä määritellyn kalastuskauden kuluessa. Lupakiintiön jakamisessa lupavyöhykkeittäin on otettu huomioon matkailukalastuksen jakautuminen ajallisesti viikoittain sekä alueittain vuosina 2019-2014. Tämän lisäksi määrissä on huomioitu lupamäärän vähentäminen kalastuskauden alkua painottaen. Lupakiintiöt on asetettu viikoittain, mikä antaa joustavuutta niiden myyntiin lohijoilla laajasti käytössä olevien päivittäisten lupakiintiöiden sijaan.

Pykälässä mainitut kalastusvyöhykkeet noudattavat pääpiirteissään Utsjoen neljän suurimman yhteisen vesialueen rajoja (Nuorgamin osakaskunta, Vetshanjargan osakaskunta, Utsjoen kirkonkylän osakaskunta sekä Outakosken osakaskunta ja alue tästä ylävirtaan). Kalastusvyöhykkeet on 2 momentin mukaisesti tarkoitus myös merkitä maastoon.

Kolmannessa momentissa säädetään mahdollisuudesta varata vene- ja rantakalastusluvista enintään kolmasosa 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuille muualla kuin Tenon jokilaaksoissa asuville kalastusoikeuden haltijoille. Tämä kiintiö jaetaan tasan vene- ja rantakalastuslupien kesken. Kiintiön tarkasta suuruudesta, luvan hinnasta ja sen jakamisesta ryhmään kuuluville kalastusoikeuden haltijoille on tarkoitus säätää tarkemmin esitykseen sisältyvässä kalastussopimuksen voimaansaattamislaissa. On kaavailtu, että lupien lunastusoikeutta varten tulisi asettaa vaatimus tietyn suuruisen kalastusoikeuden omistuksesta. Kyse on kalastusoikeuden omistajille myytävästä luvasta, jota ei voida myydä edelleen tai siirtää toiselle henkilölle.

Ulkopaikkakuntalaisille kalastusoikeudenhaltijoille varattava oma kiintiö nähtiin välttämättömäksi, jotta sopimuksen sisältämät kalastusrajoitukset eivät muodostuisi kohtuuttomiksi kyseisen omistajaryhmän kannalta. Kiintiöön kuuluvien lupien hinta on mahdollista asettaa kansallisesti nykyistä selkeästi alhaisemmaksi ja kyseistä kiintiötä koskeviin lupiin saatiin neuvoteltua muutoinkin paremmat ehdot verrattuna kalastusoikeutta vailla kalastavien lupaehtoihin.

3 luku **Pyyntivälineet, kalastuskausi ja kalastusajat**

6 §. *Sallitut pyyntivälineet.* Pykälässä määritellään kalastussäännön voimassaoloalueella sallitut pyydykset. Lohen, meritaimenen ja merinieriän pyynnissä on sallittua käyttää potku- ja mertapatoa, seisovaa verkkoa, kulkutus eli ajoverkkoa sekä vapaa ja viehettä. Aiempaan kalastussääntöön verrattuna nuotan käyttö lohenpyynnissä ei ole enää sallittua.

Muiden lajien pyynnissä on sallittua käyttää seisovaa verkkoa, vapaa ja viehettä, katiskaa, madekoukkua jäältä kalastettaessa sekä nuottaa Inarinjoen järvilaajentumissa Matinkönkään yläpuolella.

Muut pyydykset ja kalastustavat ovat kiellettyjä. Kieltoa on erikseen tarkennettu koskemaan myös harrilautaa epäselvyyksien välttämiseksi.

Sallittujen pyyntivälineiden käytön osalta kalastajat jaetaan kahteen ryhmään niin, että kaikkia 1 ja 2 momenteissa lueteltuja pyydyksiä saavat käyttää ainoastaan 4 § 1 kohdassa tarkoitetun yleisen paikkakuntalaisluvan haltijat. Muut kalastajat saavat käyttää ainoastaan vapaa ja viehettä.

Erilaisten kalastusrajoitusten kohdentaminen vakinaisen asuinpaikan perusteella on tarpeen lohikantojen suojelemiseksi sekä saamelaisen kulttuurin suojan huomioon ottamiseksi. Kalastussäännön 6 § määritellyistä sallituista pyyntivälineistä potku- ja mertapato, seisova verkko sekä kulkutusverkko liittyvät Tenonjokilaaksoille tyypilliseen, saamelaiseen kulttuuriin liittyvään lohenkalastusperinteeseen. Näiden perinnepyydysten varaamisella ainoastaan Tenon jokilaaksoissa asuville kalastusoikeuden haltijoille on haluttu suojata paikallista, saamelaiseen kalastusperinteeseen liittyvää kalastuskulttuuria. Asuinpaikkaan perustuva rajaus on katsottu parhaaksi tavaksi toteuttaa tämä kulttuurin suoja.

Mahdollisena vaihtoehtona perinnepyydysten käytön rajaamiselle esitettiin Suomen valtuuskunnan sisällä myös rajauksen tekemistä saamelaiskäräjälain 3 §:n saamelaismääritelmän kautta, mitä ei kuitenkaan nähty mahdolliseksi. Saamelaismääritelmään ei ole muussa lainsäädännössä kuin saamelaiskäräjälaissa ja saamen kielilaissa kytketty saamelaista henkilöä koskevaa välitöntä oikeusvaikutusta. Tällaisen rajauksen tekeminen olisi ongelmallista, koska muiden saamelaiskäräjälain 3 §:n edellytysten täyttymisen lisäksi Saamelaiskäräjien vaaliluetteloon merkitsemisen edellytyksenä on aina, että henkilö on ilmoittanut kirjallisesti vaalilautakunnalle haluavansa tulla merkityksi luetteloon. Vaaliluettelo on salassa pidettävä, eikä siitä saa antaa tietoja muuta kuin sille, joka tarvitsee tietoa äänioikeutensa selvittämistä varten. Vaaliluetteloa ja sen laatimiseen liittyviä asiakirjoja ei saa antaa jäljennettäviksi tai kuvattaviksi eikä niistä saa antaa jäljennöksiä (saamelaiskäräjälain 25 ja 25 a §).

Vastaava jako on ollut myös aiemmassa kalastussäännössä sillä erotuksella, että Tenon jokilaaksojen ulkopuolella asuvat kalastajat, jotka ovat saaneet kalastusoikeuden suoraan perintönä jokilaaksoissa asuvalta kalastajalta saavat käyttää ainoastaan vapaa ja viehettä. Laajemmin tarkasteltuna atlantinlohen jokikalastuksessa sallitaan yleensä vain vapapyydykset.

7 §. *Yleinen viikkorauhoitus.* Pykälässä määritellään yleisen viikkorauhoituksen aika, jolloin lohen, meritaimenen ja merinieriän kalastus on kokonaan kielletty. Tämän lisäksi kalastusaikoja on määrätty tarkemmin eri pyydyksille myöhemmissä kalastussäännön pykälissä. Yleinen viikkorauhoitus kieltää kalastuksen vuorokauden ajaksi sunnuntai-illasta maanantai-iltaan. Rauhoituksen alkamisajat on ilmoitettu sekä Suomen että Norjan kellonaikoina siten, että rauhoitus alkaa samaan aikaan molemmissa maissa. Muiden kalalajien kalastus on sallittu myös tänä aikana Tenojokeen tai muihin rajajokiin kuuluvissa järvissä 200 metriä kauempana joen niskasta tai suulta. Muille kalalajeille sallitut pyydykset on määritelty 6 §:n 2 momentissa.

8 §. *Vapakalastuskausi.* Vapakalastuskautta koskevassa pykälässä määritellään vapakalastukselle sallitun kalastuskauden alku- ja loppupäivämäärät. Vapakalastuskausi on pidempi Teno-

jokilaaksossa asuville henkilöille, jotka ovat oikeutettuja 4 §:n 1 ja 2 kohdissa mainittuihin yleiseen paikkakuntalaislupaan tai paikkakuntalaisen vapakalastuslupaan. Heidän vapakalastuskautensa alkaa kesäkuun 1 päivästä ja jatkuu elokuun 20 päivään saakka. Pidemmällä kalastuskaudella on haluttu turvata paikkakunnalla asuvien kalastajien mahdollisuutta päästä kalastamaan vapavälineillä verrattuna aikaan, jolloin matkailukalastus on runsasta.

Tenonjokilaaksoissa asuvien kalastajien vapakalastuskausi on lyhentynyt nyt voimassa olevaan sääntöön verrattuna 11 päivällä kalastuskauden alusta sekä 21 päivällä kalastuskauden lopusta, koska nykyisin vapakalastus on ollut sallittua tälle kalastajaryhmälle toukokuun 20 päivästä elokuun 31 päivän loppuun. Kalastuskauden lyhentämisen tarkoituksena on ollut suojella lohikantoja ja kohdentaa kalastuskuolevuuden vähennystoimia niihin lohikantoihin, joiden tila on heikentynyt ja toisaalta vähentää lohikantojen lisääntymisen kannalta tärkeimpien yksilöiden, eli useamman merivuoden emokalojen ja uudelleen kutemaan nousevien emokalojen pyyntiä. Näiden kalojen tiedetään laajan seurantatiedon perusteella nousevan kutuvaellukselle Tenojoen pääuomaan kalastuskauden alussa.

Myös kalastuskauden loppuajan lyhentämisellä on lohensuojelullinen peruste. Sillä pyritään vähentämään jo kutupaikoilleen asettuneiden lohien kalastusta, joka myös kohdistuu edellä mainittuihin lohiin. Lisäksi on tiedossa, että nykyisen kalastuskauden lopulla saatavista lohista huomattava osa on jo valmistautumassa kutuun myös fysiologisesti, eikä niiden arvo elintarvikkeena ole kovin hyvä.

Toisessa momentissa on määritelty kaikille kalastajille saatavilla olevien vene- ja rantakalastuslupia koskeva kalastusaika, joka alkaa kesäkuun 10 päivä ja päättyy elokuun 10 päivään. Kalastusaika on asetettu siten, että kalastuskauden alussa jokeen nousevien lohien ja toisaalta kutureviireille jo asettuneiden, ruokakalaksi heikoisti sopivien kalojen kalastuskuolevuus vähenisi. Matkailukalastajien kalastusaika on asetettu lyhyemmäksi kuin paikkakuntalaisille tarkoitetuilla luvilla. Menettelyllä halutaan osaltaan turvata paikallisten kalastajien mahdollisuutta päästä Tenolle kalastamaan. Kalastuskauden alku ja loppupää ei ole erityisen vilkasta lohenkalastusaikaa.

Kolmas momentti koskee 2 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisia kalastajia, jotka omistavat kalastusoikeutta Tenojokeen, mutta eivät asu Tenon jokilaaksoissa. Kyseisten alueen ulkopuolella asuvien omistajien kalastuskausi alkaa samaan aikaan kuin muilla kalastusoikeuden haltijoilla kesäkuun alussa, jolloin heidän on mahdollista lunastaa henkilökohtaisia lupia 1 kesäkuuta ja 10 elokuuta väliselle ajalle. Kalastusajan laajennus on tarpeen Tenonjokilaakson ulkopuolella asuvien omistajien aseman parantamiseksi. Kalastusaika alkaa tällöin samaan aikaan muiden omistajien kanssa mutta päättyy 10 päivää aikaisemmin. Kalastuspaine ei laajennuksen vuoksi kasva merkittävästi, koska kalastuskauden alun luvat on säädetty hankittavaksi kalastussäännön 5 §:n mukaisen viikoittaisen kalastuslupien kiintiön ensimmäisen ja viimeisen viikon kiintiöistä. Koska etenkin vapapyynti elokuussa kohdistuu jo kutupaikoille asettuneisiin lohiin, Tenojokilaaksojen ulkopuolella asuvien omistajien kalastuskauden jatkamista elokuun 20 päivään saakka ei nähty perusteltuna.

9 §. *Vene- ja rantakalastusluvat.* Pykälässä määritellään tarkemmin kaikkien kalastajien lunastettavissa olevien lupien sisältö. Ensimmäisessa momentissa säädetään, että vene- ja rantakalastusluvat ovat henkilökohtaisia. Tämä tarkoittaa sitä, että lupia ei voi myydä eteenpäin tai siirtää toiselle henkilölle käytettäväksi.

Toisessa momentissa määritellään rantakalastusluvan tarkemmat ehdot eli käyttötapa, käyttöalue ja kalastusajat. Rantakalastuslupa oikeuttaa kalastamaan vain yhdellä vavalla. Määräyksellä pyritään estämään ylimitoitettua vapakalastusta ja kielteisen kalastuskulttuurin kehittymistä, kuten useampien vapojen virittämistä kalastukseen samanaikaisesti.

Lupa on voimassa vain siinä valtiossa, mistä se on lunastettu ja 5 §:n mukaisilla kalastusvyöhykkeillä, jotka käytännössä noudattavat Utsjoen suurimpien osakaskuntien rajoja. Tässä suhteessa uusi sääntö muuttuu nykytilanteesta, missä rannalta kalastamiseen oikeuttava lupa on ollut voimassa koko rajajokiosuudella molemmissa maissa. Lähinnä Norjan vaatimuksesta toteutetun muutoksen tavoitteena on ollut jakaa kalastajamäärä tasaisemmin koko jokialueelle. Lupamäärien jako vyöhykkeittäin noudattaa kuitenkin kalastuslupien jakautumista eri vyöhykkeille tällä hetkellä lohensuojelun vuoksi tehdyt lupamäärän vähennykset huomioon ottaen.

Rantakalastusluvan kalastusvuorokausi kestää 17 tuntia. Kalastusaika alkaa kello 23 ja päättyy seuraavana päivänä kello 16. Kalatusvuorokausi alkaa samaan aikaan molemmissa maissa, joten kalastussäännössä on ilmoitettu myös Norjan kellonajat. Kalastuksen rajoitus viiden iltatunnin ajaksi on säädetty kalastusoikeuden omistajien sekä paikallisten kalastajien kalastusmahdollisuuksien varmistamiseksi ja kalastuksen säätelyn taakan jakamiseksi eri kalastajaryhmille. Rantakalastusluvan rajoitusaika lisättiin kalastussääntöön etenkin suomalaisten osakaskuntien vaatimuksesta. Rajoituksella ei siten ole ensisijaisesti tarkoitus vähentää lohiin kohdistuvaa kuolevuutta, vaan vaikuttaa eri kalastajaryhmien pääsyyn joelle. Tästä syystä pykälän 2 momentin lopussa säädetään myös, että Tenonjokiaakson ulkopuolella asuvat omistajat voivat kalastaa heille varatusta kiintiöstä lunastetuilla rantakalastusluvilla koko vuorokauden kattavalla kalastusajalla.

Kolmas momentti koskee venekalastuslupaa. Sen osalta on määritelty, että lupa oikeuttaa käyttämään korkeintaan kolmea vapaa, joissa jokaisessa saa olla yksi viehe. Vapamäärän rajoituksen tarkoituksena on estää ylimitoitettua vapakalastusta ja sellaisen kalastuskulttuurin kehittymistä, missä suuri määrä vapoja haittaisi myös muiden kalastajien kalastusta useista kohdin kapealla jokialueella. Vapojen määrän rajoittaminen lohensoudussa kahteen tai kolmeen venettä kohti on lisäksi tavanomainen määräys useilla Norjan lohijoilla. Rantakalastusluvan tavoin venekalastusluvan voimassaolo on rajattu vain sille kalastusvyöhykkeelle, mihin lupa on ostettu. Venekalastuslupa on kuitenkin voimassa molemmissa valtioissa, joten sillä on mahdollista kalastaa koko joen leveydeltä.

Venekalastusluvan kalastusvuorokausi alkaa kello 19 ja päättyy seuraavana päivänä kello 19. Myös tässä tapauksessa kalastusvuorokausi alkaa ja päättyy samanaikaisesti molemmissa valtioissa. Kello 19 ja seuraavan vuorokauden 07 välillä veneessä on oltava Tenojoen jokilaaksoissa vakinaisesti asuva soutaja, jota nimitetään säännössä paikalliseksi soutajaksi. Paikallisen soutajan käyttö on käytössä myös nykyisessä kalastussäännössä. Paikallisen soutajan käyttöä edellyttävää aikaa on pidennetty 12 tuntiin, kun se tällä hetkellä on 7 tuntia. Määräyksen tarkoituksena on helpottaa kalastusoikeuden haltijoiden ja paikallisten asukkaiden mahdollisuuksia päästä kalastamaan.

Paikallisen soutajan käyttöaika on asetettu iltaan ja yöhön, jotta pääosin paikkakuntalaisille kalastajille tarkoitettu kalastusaika kohdistuisi tavanomaisen työajan ulkopuolelle. Samasta syystä kaikille kalastajille vapaan venekalastusajan alkua ei haluttu asettaa keskelle yötä, koska se olisi ollut hankala ja kustannuksia lisäävä järjestely matkailuyritysten kannalta. Rantakalastusluvan tavoin kalastusoikeuden haltijat, jotka asuvat Tenon jokilaaksojen ulkopuolella voivat kalastaa ilman paikallisen soutajan käyttöä koskevaa rajoitusta. Määräyksellä on pyritty parantamaan tämän kalastusoikeuden omistajaryhmän asemaa suhteessa muihin kalastajaryhmiin Tenon kalastussäännön piirissä.

Turvallisuussyistä pykälän neljännessä momentissa säädetään lisäksi siitä, että paikallista soutajaa on käytettävä aina Alakönkään alueella joen virtaussuuntaan katsoen Bildamguoikan ja Boratbokcán välisellä alueella, koska olosuhteet ovat voimakkaan virran vuoksi vaaralliset. Vastaava turvallisuuteen liittyvä säädös on myös nykyisessä kalastussäännössä.

Vapakalastuksessa matkailulupien määrää on vähennetty kolmanneksella, mikä on linjassa muun kalastuksen tavoitteisiin, noin kolmenkymmenen prosentin vähennykseeen kalastuskuolevuudessa. Tämän lisäksi matkailukalastukseen kohdistuu muita rajoituksia, kuten määräys paikallisen soutajan käytöstä sekä rantakalastuslupaan liittyvä tauko kalastuksessa illalla. Nämä määräykset on asetettu osin paikallisten kalastajien vesille pääsyn varmistamiseksi ja osin koska niillä on pyritty jakamaan lohikantojen suojelun kannalta välttämätöntä taakkaa kalastusaikojen rajoittamisesta myös vapapyyntiin. Kokonaisuutena ne lisäävät jonkin verran myös pelkkien lukumäärärajoitusten vaikutusta vapakalastuksen kalastuskuolevuuden vähenemiseen.

10 §. *Sallitut syötit kalastettaessa vene- tai rantakalastusluvalla.* Pykälässä tarkennetaan määrittelyä siitä, minkälaisilla syöteillä tai vieheillä ranta- tai venekalastusluvalla saa kalastaa. Määrittelyissä ei ole tapahtunut muutoksia nykytilanteeseen verrattuna. Venekalastuksessa saa käyttää uistinta tai perhoa. Uistimella tarkoitetaan koukuilla varustettuja vieheitä, uistimen lisäksi myös kalastuksessa käytettyä lippaa, jigiä sekä vaappuja.

Rantakalastuslupa oikeuttaa kalastamaan perholla ilman heittopainoa, mikä käytännössä tarkoittaa perhokalastusta siihen tarkoitetuilla välineillä, missä siima toimii heiton mahdollistavana painona ja rajaa mm. perhokohon käytön pois. Rantakalastus muilla, kuten kalastuslain 4 §:n 1 momentin 7 kohdassa määritellyillä vieheillä on aiemman käytännön mukaisesti mah-

dollista Alakökäällä, Yläkönkläällä sekä Matinkönkäällä maastossa olevien kylttien mukaisesti sekä Inarinjoella Matinkönkäältä ylöspäin ja koko Skietshamjoella/Kietsimäjoella. Rajoitus on haluttu säilyttää, koska sillä voidaan vähentää eri tyyppistä kalastusta harrastavien kalastajien ristiriitoja (ja ohjata kalastusta kalastusmuotoihin, joissa koukkujen määrä on vähäisempi.) Alle 16-vuotiaiden luvan lunastajien kohdalla tehdään poikkeus heittotaitoja vaativien perhokalastusvälineiden käytöstä ja he voivat kalastaa perholla ja koholla koko lunastamansa luvan osoittamalla alueella.

11 §. *Vapakalastuksen syöttiä ja koukkupyydyksiä koskevat yleiset säännökset.* Pykälässä on kielletty kaikkea vapakalastusta koskien katkarapujen, kalojen ja matojen käyttö syöttinä kalastuksessa. Katkarapu ja mato on katsottu lohenkalastuksessa liian tehokkaaksi syötiksi ja kielletty tästä syystä. Syöttikalojen kiellon taustalla on myös Gyrodactylus salaris-loisen torjunta. Kalojen siirto toisesta vesistöstä on kielletty kalastussopimuksen 15 artiklan nojalla. Kiellolla tehostetaan kyseistä rajoitusta ja halutaan lisäksi estää tilanteita, joissa syöttikaloja tuotaisiin tietämättömyyttään muista vesistöistä. Pykälän kolmannessa momentissa on kuitenkin sallittu Tenojoen vesistöstä peräisin olevien kuolleiden syöttikalojen käyttö madekoukulla kalastettaessa. Madekoukun käyttömahdollisuus rajataan 6 §:ssä ainoastaan Tenojoen vesistön jokilaaksoissa asuville kalastusoikeuden haltijoille ja kalastus tapahtuu talvisin jäältä.

12 §. *Kielletyt vapakalastusalueet.* Pykälän ensimmäisessä momentissa rajoitetaan vapakalastusta pyyntiin asetettujen patojen läheisyydessä. Kalastus on kiellettyä patojohteiden sisällä sekä 50 metriä padon alapuolella tai 10 metriä sen sivulla. Toisessa momentissa kielletään kalastus 10 metriä lähempänä seisovaa verkkoa. Määräysten tarkoituksena on estää pyydysvahingot ja kalojen karkoittuminen pyydyksen lähettyviltä. Suojaetäisyydet on arvioitu vastaavasta pyynnistä saatujen kokemusten nojalla ja samalla pyritty asettamaan etäisyydet niin, että ne eivät turhaan estä kalastusta kapeassa jokiuomassa.

Kolmanessa momentissa kielletään kalastus silloilta. Sillalla kalastus saattaisi aiheuttaa vaaratilanteita muille kalastajille ja sillan käyttäjille. Neljännessä momentissa rajoitetaan vapakalastusta niiden sivujokien suualueiden läheisyydessä, joihin lohi nousee. Kielto suojaa sivujokeen hakeutuvia kaloja, jotka saattavat pysähtyä lähialueelle ennen nousua sivujokeen tai liikkua jokisuun läheisyydessä. Kalastus on kielletty yleisesti 200 metrin etäisyydellä sivujoen suusta. Akujoella, Levajoella ja Laksjoella rauhoitus ulottuu 300 metrin päähän sivujoen suusta. Laajemmalla kieltoalueella on tarkoitus parantaa lohikannan suojaa. Etäisyys jokisuuhun lasketaan tarkastelukohtaan nähden lähimmästä sivujoen rannasta tai lähimmän uoman lähimmästä rannasta, jos sivujoen laskukohdassa on useita uomia.

13 §. *Kulkutusverkon kalastusaika.* Pykälässä määritellään kulkutusverkon sallittu kalastusaika.. Sallittu kalastuskausi alkaa kesäkuun 1 päivänä ja jatkuu kesäkuun 15 päivään. Kalastuskauden aikana kalastus on sallittu kahtena vuorokautena viikossa ja kalastusvuorkausi alkaa kello 19. Kalastusaika alkaa samanaikaisesti molemmissa maissa ja alkuaika on ilmoitettu myös Norjan kellonaikana. Nykytilanteeseen verrattuna kalastuskausi lyhenee huomattavasti,

koska nykyisessä kalastussäännössä kulkutusverkon käyttö on sallittu toukokuun 20 päivän alusta heinäkuun 15 päivän loppuun kolmena vuorokautena maanantaista torstaihin.

Kalastusajan lyhentäminen on välttämätöntä lohikantojen tilan elvyttämiseksi. Kulkutusverkkoa käytetään ajankohtana, jolloin pyynnin kohteeksi joutuvat erityisesti heikossa tilassa olevat Tenojoen vesistön yläosien lohikannat sekä useamman merivuoden vanhat emolohet sekä uudelleen kutemaan nousevat lohet myös muista Tenojoen vesistön lohikannoista. Kulkutusverkon kalastusajan lyhentäminen on aiemmilta vuosilta kertyneiden tarkkojen saalistietojen perusteella arvioitu tehokkaaksi tavaksi parantaa alle kutukantatavoitteiden olevien lohikantojen tilaa.

Kalastuspäivissä mitattuna suuri leikkaus nykyiseen kalastusaikaan on välttämätöntä myös siitä syystä, että tällä hetkellä noudatettavan kalastuskauden alussa sää- ja vesiolosuhteet eivät usein ole kovin edullisia kulkutuskalastukselle ja nykyisen kalastuskauden alussa saalista on kertynyt vain vähän. Sallittu kulkutusaika on katsottu parhaaksi sijoittaa nykyisen kalastuskauden loppuun niin, että kulkutus on edelleen mahdollista ajan puitteissa koko jokialueella ja perinteisten pyydysten käyttö voi jatkua keskeytymättä kulkutuskauden päätyttyä seisovalla verkolla tai patokalastuksella.

14 §. *Seisovan verkon kalastusaika.* Seisovan verkon kalastuskausi alkaa kesäkuun 1 päivä ja jatkuu heinäkuun 31 päivään saakka. Kalastuskausi alkaa samaan aikaan kuin kulkutuskalastus, jotta pyydysten käyttöön oikeutetuilla kalastajilla on mahdollisuus valita eri pyyntitapojen välillä. Kalastuskautta koskevan pääsäännön lisäksi seisovan verkon kalastuskausi jatkuu Inarinjoella siellä vuosina 2013–2015 kalastaneille ja jokivarressa asuville kalastajille 12 päivään elokuuta saakka. Kalastuskauden jatkaminen Inarinjoella on katsottu tarpeelliseksi, koska lohi nousee tälle alueelle myöhemmin kuin Tenon pääuomaan ja kalastusolosuhteet ovat myös muuten vaikeat aikaisemmin.

Viikottainen kalastusaika on jaettu kolmeen eri jaksoon. Seisovalla verkolla saa kalastaa kahtena vuorokautena viikossa 1 kesäkuuta ja 15 heinäkuuta välisenä aikana ja kolmena vuorokautena viikossa 16 heinäkuuta ja 31 heinäkuuta välisenä aikana. Inarinjoella elokuun 1 ja 12 päivän välisenä aikana sallitussa kalastuksessa kalastusaika on 2 vuorokautta viikossa. Kalastusvuorokausi alkaa samanaikaisesti molemmissa maissa Suomen aikaa kello 19.

Nykyisessä kalastussäännössä sallittuihin kalastusaikoihin verrattuna seisovan verkon käyttöaika lyhenee huomattavasti, koska seisovan verkon käyttö on nykyisin sallittu toukokuun 20 päivän alusta elokuun 31 päivän loppuun. Myös viikoittainen käyttöaika lyhenee, koska tällä hetkellä seisovan verkon käyttö on sallittua kolmena päivänä viikossa kalastuskauden kuluessa. Käytännössä seisovan verkon käyttö on alkanut laajassa mitassa vasta sen jälkeen kun kulkutuskalastuksen kausi on päättynyt. Tämä on johtunut toisaalta siitä, että kalastusolosuhteet ovat olleet hyvin hankalat seisovalle verkolle kalastuskauden alussa, kevättulvan aiheuttaman suuren virtaaman ja korkean vedenkorkeuden vuoksi. Kalastuskauden lopussa pyyntimahdollisuutta ei ole laajalti käytetty elokuun loppuun saakka, koska kutuun valmistautuvien

lohien laatu elintarvikkeena heikkenee osassa saalista elokuussa. Lisäksi riittävä lohimäärä on useimmiten saatu kalastettua jo aikaisemmin.

Kalastusajan lyhentäminen on välttämätöntä ja perusteltua lohikantojen tilan parantamiseksi ja suojelun tehostamiseksi. Seisovan verkon käyttö on sallittua vain kahtena kalastusvuorokautena viikossa kalastuskauden alussa, jolloin pyynnin kohteeksi joutuvat erityisesti heikossa tilassa olevat Tenojoen vesistön yläosien lohikannat sekä useamman merivuoden vanhat emolohet sekä uudelleen kutemaan nousevat lohet myös muista Tenojoen vesistön lohikannoista. Seisovan verkon käyttömahdollisuus on kuitenkin haluttu säilyttää vaihtoehtona koko perinteisten pyydysten sallitulle kalastuskaudelle, vaikka kulkutuskalastus onkin tärkein pyyntimuoto kesäkuun puoliväliin saakka. Kalastuskauden lopussa kalastusaikaa on lyhennetty, koska huomattava osa saaliista on lihan laadultaan heikompia kutuun valmistautuvia lohiyksilöitä, eikä voimakasta pyyntiä tässäkään suhteessa pidetä eettisesti suotavana. Yön pidentyessä elokuussa verkkopyynti voi myös kohdistua alkukautta selvemmin kutupaikan valinneisiin ja sitä puolustaviin yksilöihin, jotka eivät havaitse verkkoa hämärissä olosuhteissa.

Koska nykyisen kalastuskauden alussa ja lopussa on useita viikkoja sellaista kalastusaikaa, jota ei käytännön syistä ole käytetty, tai saalista on ollut mahdollista saada vain vähän, aiheuttaa muutos laskennallisesti suuren leikkauksen sallittujen kalastuspäivien lukumäärään. Kalastusajan vähentäminen on myös seisovien verkkojen kalastuksessa välttämätöntä, jotta lohikantojen elpymisen kannalta tavoitteeksi asetettu noin kolmenkymmenen prosentin vähennys lohikantojen kalastuskuolevuuteen on mahdollista saavuttaa.

15 §. *Patokalastuksen kalastusaika.* Patokalastuksessa kalastuskausi alkaa kesäkuun 1 päivä ja jatkuu heinäkuun 31 päivään saakka. Kalastuskausi alkaa samaan aikaan kuin kulkutuskalastus, jotta pyydysten käyttöön oikeutetuilla kalastajilla on mahdollisuus valita eri pyyntitapojen välillä. Viikottainen kalastusaika on jaettu kahteen jaksoon. Padolla saa kalastaa kahtena vuorokautena viikossa kesäkuun 1 ja 15 päivän välisenä aikana ja kolmena vuorokautena heinäkuun 16 ja 31 päivän välisenä aikana. Kalastusvuorokausi alkaa samanaikaisesti molemmissa maissa Suomen aikaa kello 19.

Nykyisessä kalastussäännössä sallittuihin käyttöaikoihin verrattuna patojen käyttöaika lyhenee huomattavasti, koska patojen käyttö on nykyisessä kalastussäännössä sallittu toukokuun 20 päivän alusta elokuun 31 päivän loppuun. Myös viikoittainen käyttöaika lyhenee, koska tällä hetkellä patokalastus on ollut sallittua kolmena päivänä viikossa koko kalastuskauden kuluessa. Käytännössä patokalastus on alkanut laajassa mitassa vasta sen jälkeen kun kulkutuskalastuksen kausi on päättynyt. Tämä on johtunut toisaalta siitä, että kalastusolosuhteet ovat olleet hyvin hankalat seisovalle verkolle kalastuskauden alussa, kevättulvan aiheuttaman suuren virtaaman ja korkean vedenkorkeuden vuoksi. Kalastuskauden lopussa saalismäärät ovat asteittain pienentyneet lohien kutunousun vähentyessä. Nykyisin sallitun kalastuskauden lopussa myös kutuun valmistautuvien lohien laatu elintarvikkeena heikkenee osassa saalista elokuussa, eikä pyyntimahdollisuutta ei ole laajalti käytetty elokuun loppuun saakka. Lisäksi riittävä lohimäärä on useimmiten saatu kalastettua jo aikaisemmin.

Patokalastuksen kalastuskauden lyhentäminen on välttämätöntä samoista lohensuojelullisista syistä kuin edellä selostettu muun verkkokalastuksen kalastusajan lyhentäminen. Patokalastus on sallittua vain kahtena kalastusvuorokautena viikossa kalastuskauden alussa, jolloin pyynnin kohteeksi joutuvat erityisesti heikossa tilassa olevat Tenojoen vesistön yläosien lohikannat sekä useamman merivuoden vanhat emolohet sekä uudelleen kutemaan nousevat lohet myös muista Tenojoen vesistön lohikannoista. Patojen käyttömahdollisuus on kuitenkin haluttu säilyttää vaihtoehtona koko perinteisten pyydysten sallitulle kalastuskaudelle, vaikka kulkutuskalastus onkin tärkein pyyntimuoto kesäkuun puoliväliin saakka.

Kalastuskauden lopussa kalastusaikaa on lyhennetty, koska huomattava osa saaliista on lihan laadultaan heikompia kutuun valmistautuvia lohiyksilöitä, eikä voimakasta pyyntiä tässäkään suhteessa pidetä eettisesti suotavana. Patokalastus eroaa muista perinteisistä lohen kalastusmuodoista siinä, että padon rakentaminen vaatii paljon työtä ja vedenkorkeuden muutokset voivat vaikuttaa paljon padon kalastavuuteen. Pato on myös ehkä kaikkein perinteisin lohenpyyntimuoto Tenojoen vesistössä, vaikka myös patokalastuksessa on tapahtunut teknistä kehitystä materiaalien osalta. Suuren työmäärän vuoksi patokalastuksen pyyntiaikaa ei ole lyhennetty nyt käytössä olevasta kolmesta vuorokaudesta varsinaisena patopyynnin kalastuskautena kesäkuun 16 päivästä heinäkuun loppuun.

16 §. *Kudottujen pyydysten määrällinen rajoitus.* Pykälässä rajoitetaan kalastuksessa sallittujen pyydysten käyttömäärää. Kalastusoikeuden haltijat voivat käyttää vain yhtä kulkutusverkkoa, seisovaa verkkoa tai patoa samanaikaisesti. Tällä hetkellä voimassa oleva kalastussääntö sallii yhden kulkutusverkon tai kahden seisovan verkon tai padon käyttämisen samanaikaisesti. Vain yhden seisovan verkon tai padon käytön salliminen samanaikaisesti on yksi keino saavuttaa tavoitteeksi asetettu noin kolmenkymmen prosentin vähennys lohien kalastuskuolevuuteen. Tämä keino päätettiin ottaa käyttöön, koska se on helposti toteutettavissa ja valvottavissa. Lisäksi määräyksen toimivuudesta on kokemusta Norjalle kuuluvalta Tenon alaosalta vuonna 2013.

Pykälässä määrätään lisäksi, että yksi pyydys lasketaan Norjassa kalastusoikeuden haltijaa kohti ja Suomessa kyseiseen kalastukseen oikeuttavaa kalastusoikeutta omistavaa kiinteistöä kohti. Asian määritteleminen maakohtaisesti on ollut tarpeen, koska kalastusoikeudet on määritelty eri tavoin valtioiden kansallisissa kalastuslainsäädännöissä. Suomessa kalastusoikeus kytkeytyy pääsääntöisesti kiinteistön omistukseen. Jos kiinteistöllä on useita omistajia jotka ovat oikeutettuja kalastamaan tilan kalastusoikeuteen kuuluvilla pyydyksillä, omistajat päättävän keskenään kuka kalastusoikeutta käyttää. Erityisperusteisten kalastusoikeuksien kohdalla pyydysten käytölle on määritelty pyyntipaikat, eikä näitä pyydyksiä saa käyttää muualla kuin maanmittaustoimituksissa vahvistetuissa pyyntipaikoissa.

17 §. *Muiden lajien kalastusaika.* Tenojoen vesistössä kalastetaan verkoilla lohen, meritaimenen ja meriraudun lisäksi myös muita lajeja. Niiden kalastuksessa sallitut pyyntivälineet on lueteltu 6 §:n 2 momentissa. Muiden lajien kalastus verkoilla on sallittu toukokuun 20 päiväs-

tä elokuun 10 päivään saakka. Kalastuskausi jatkuu lisäksi Inarin- ja Kietsimäjoella elokuun 20 päivään saakka. Muun kalan pyynnin saaliina saadaan lähinnä taimenta sekä harjusta ja vähäisemmässä määrin siikaa, haukea ja madetta.

18 §. *Venekalastus.* Pykälässä kielletään kalastus veneestä, jonka moottori on käynnissä tai joka on ankkuroitu virtaan. Kielto koskee myös kalastusvälineiden laskemista pyyntiin, kuten siimaa ja viehettä vapapyynnissä. Vuoden 1991 kalastussäännössä ainoastaan kalastus tällaisesta veneestä oli kielletty. Määräystä on tiukennettu ja tarkennettu epäselvien tilanteiden poistamiseksi, koska sääntöä on ilmeisesti rikottu vieheiden saamiseksi hyville kalastuspaikoille moottorin käydessä. Yleisemmin kiellon tarkoitus on estää hyvien pyyntipaikkojen varaamista ankkuroitumalla niiden läheisyyteen kalastusta varten.

19 §. *Laiton menettely.* Pykälän mukaan kaikenlainen toiminta, jonka tavoitteena on ainoastaan säikyttää kalaa tai estää kalan vapaa liikkuminen on kielletty. Pykälällä halutaan estää kalan pelottaminen asettamalla esineitä veteen tai veden yläpuolelle tai esteiden rakentaminen kalan vapaata kulkua estämään veteen. Pykälä kielletään myös muu toiminta, jolla on sama päämäärä.

4 luku **Pyyntivälineitä koskevat tekniset säännökset**

20 §. *Pyydysten merkintä.* Pyydysten merkintää koskevissa määräyksissä nykyisessä kalastussäännössä merkkeinä mainitut vedenpinnan yläpuolelle ulottuvat risukimput on korvattu säännöksillä, jotka vastaavat Suomen kalastusasetuksen 7 §:n 1 momenti 2 kohdan mukaisia vaatimuksia. Pykälän mukaan pyydykset on merkittävä siten, että ne ovat selvästi muiden vesistössä liikkuvien havaittavissa eli vähintään 15 senttimetriä veden pinnan yläpuolelle ulottuvalla koholla taikka vähintään 40 senttimetriä vedenpinnan yläpuolelle ulottuvaan lippusalkoon kiinnitetyllä lipulla, jonka lyhyimmän sivun pituus on vähintään 15 senttimetriä.

Pyydyksissä on ilmoitettava myös pyydyksen asettajan nimi ja yhteystiedot. Näiden lisäksi on ilmoitettava kiinteistö, jolle kalastusoikeus kuuluu, koska kalastusoikeudet alueella on määritelty kiinteistöittäin. Valvonnan helpottamiseksi on määritelty aiempaan tapaan, että pyydyksen asettajaa koskevat tiedot on kiinnitettävä pyydyksen päässä näkyvään kellukkeeseen tai padoissa poikkipadon uloimpaan vaajaan tai pukkiin.

21 §. *Solmuväli ja langan laatu.* Lohen, meritaimenen ja merinieriän kalastukseen on asetettu pienin sallittu solmuväli. Pienin sallittu solmuväli 58 mm sekä solmuvälin mittaamistapa solmun keskipisteestä seuraavan solmun keskipisteeseen on säilytetty samana kuin nykyisessä kalastussäännössä. Solmuvälisäätelyn tarkoituksena on säästää nuorien kalojen sekä muiden kuin pyynnin kohteena olevien lajien tarttumista pyydyksiin.

Pykälän toisessa momentissa kielletään kirkkaiden monofilin kaltaisten materiaalien käyttö lohen, meritaimenen ja merinieriän verkkokalastuksessa. Määräyksellä pyritään myös tekemään selkeä ero lohen, meritaimenen ja merinieriän kalastukseen käytettyjen sekä muun kalan pyyntiin käytettyjen havaspyydysten välille.

Metallilangan, metalliköyden ja muiden vastaavien materiaalien käyttö, jotka eivät perinteisesti ole kuuluneet lohenpyyntivälineisiin Tenojoen vesistössä on kielletty nykyisen kalastussäännön tavoin.

22 §. *Pato.* Pykälän ensimmäisessä ja toisessa momentissa annetaan tarkempia määräyksiä padon rakenteesta ja siitä, mitkä padon osat eivät saa pyytää kalaa, vaan ainoastaan ohjata kaloja padon pyytävää osaa kohti. Toisessa momentissa on määritelty näissä padon osissa yhtenä vaihtoehtona käytettävän verkkohapaan sallitut silmäkoot niin, että lohenkalastuksessa helpoiten kalaa pyytävät silmäkoot on rajattu pois. Kolmannessa momentissa määritellään padon pyytäviksi osiksi koukkuverkko tai merta. Pyytäviä osia saa olla padossa korkeintaan kolme kappaletta. Koukkuverkkojen osalta on myös määritelty yksittäisen koukkuverkon maksimipituus ja mittaustapa. Pykälässä on myös määritelty patoon kuuluvien apujohteiden pituus ja sijoittelu.

Patojen rakennetta on havainnollistettu pykälään liitetyillä kuvilla, joista käyvät ilmi sallitut yhdistelmät padon pyytävien osien sijoittelussa. Lisäksi on määritelty padon suurin sallittu kokonaispituus. Määräysten tarkoituksena on estää patojen rakentaminen ylisuuriksi, jolloin niiden pyyntiteho saattaisi kasvaa poikkeuksellisen suureksi.

23 §. *Lohen, meritaimenen ja merinieriän pyyntiin tarkoitettu seisova verkko.* Lohen, meritaimenen ja merinieriän pyyntiin tarkoitetun verkon rakenne on tarpeen määritellä tarkemmin, koska verkkojen pyyntitehoa on pyritty muuttamaan enemmän patojen tai rannikolla käytettyjen koukkuverkkojen suuntaan lisäämällä niihin ylimääräisiä salkoja tai painoja. Tästä syystä pykälässä on määrätty, että verkko on asetettava pyyntiin suorana ja että verkko saadaan kiinnittää tolpilla tai muilla kiinnikkeillä, kuten painoilla ainoastaan verkon päistä. Erikseen on mainittu, että verkkoa ei saa asettaa pyyntiin koukun muotoon. Tältä osin pykälä on samansisältöinen kuin nykyinen kalastussääntö. Verkon kiinnnitystavan määrittelyä on tämän lisäksi tarkennettu, jotta ei olisi mahdollista käyttää kiinnikkeenä useasta painosta tai useista saloista tehtyä rakennelmaa, joka mahdollistaisi verkkojen asettamisen pyyntiin myös alueille, joihin sitä ei muuten voida olosuhteiden vuoksi asettaa.

Pykälän toisessa momentissa on määritelty verkon tai yhteen liitettyjen verkkojen maksimipituudeksi 30 metriä. Tarkoituksena on estää ylimitoitettua loheen, taimeneen ja merirautuun kohdistuvaa kalastusta. Tämä säädös ei ole muuttunut vuoden 1991 kalastussääntöön verrattuna. Pykälän kolmannessa momentissa kielletään keinotekoisten virransuojusten ja johdeverkkojen käytön silloin, kun kalastetaan lohiverkolla. Virransuojusta tai johdeverkkoa käyt-

tämällä tällaisen välineen taakse muodostuu suvanto, jonne kala sijoittuu aloilleen ja on siten helposti pyydettävissä.

24 §. *Kulkutusverkko.* Pykälässä määritellään, että kulkutusverkon on oltava suora verkko ilman pussia. Lisäksi verkon enimmäispituudeksi rajataan 45 metriä ja kahden kulkutuksessa käytetyn verkon etäisyydeksi vähintään 200 metriä. Kulkutusta saa harjoittaa yhtäjaksoisesti enintään 500 metriä. Määräysten tarkoituksena on estää ylimitoitettua loheen, taimeneen ja merirautuun kohdistuvaa kalastusta ja säilyttää kulkutusverkon kalastusteho nykyisen suuruisena, jotta lohikantojen elvytystoimia voidaan toteuttaa.

25 §. *Muun kalan pyynti verkkopyydyksillä.* Muun kalan kuin lohen, meritaimenen ja meriraudun kalastuksessa käytetyt verkot on pyritty määrittelemään niin, että todennäköisyys saada niiden käytössä sivusaaliina edellä mainittuja lajeja on pieni. Tästä syystä pyynnissä on sallittu käyttää vain pohjaverkkoja, jotka ovat korkeintaan kaksi metriä korkeita. Verkon havaksen tulee olla rakenteeltaan yksiliinainen ja valmistettu korkeintaan 0,17 mm monofillangasta. Kyseisellä tavalla valmistettu verkko on sellainen, josta suurimman osan lohesta, meritaimenista ja merirauduista on mahdollista päästä läpi ilman pyydykseen tarttumista. Verkossa käytetyn langan vahvuutta on pienennetty nykyiseen kalastussääntöön verrattua, koska verkkomateriaalit ovat kehittyneet laadultaan vahvemmiksi. Myös muun kalan kalatuksessa keinotekoisten virransuojusten ja johdeverkkojen käyttö on kielletty kalojen houkuttelemiseksi pyydyksen läheisyyteen.

Kolmannessa momentissa määritellään muun kalan pyynnissä käytettävien verkkojen silmäkoko sellaiseksi, että se sopii esimerkiksi siian- ja harjuksenpyyntiin, mutta ei erityisen hyvin lohelle, meritaimenelle tai meriraudulle. Muun kalan pyynnissä käytettävän nuotan rakenne on määritelty samalla tavoin kuin patojen tai lohenkalastuksssa käytettyjen pyydysten, nuotan silmäkokoa lukuun ottamatta.

26 §. *Syväväylä ja pyydysten väliset etäisyydet.* Pykälässä säädetään pyydysten sijoittelusta ja niiden välisistä etäisyyksistä. Pyydysten mikään osa ei saa ulottua syväväylän yli. Määräys koskee myös joen sivu-uomassa olevaa syväväylää. Tämän lisäksi pyydyksen uloimmasta osasta on jäätävä vähintään kymmenen metriä matkaa vastakkaiseen rantaan. Vastakkaisen rannan määrittelyä on tarkennettu niin, että kymmenen metrin etäisyyden vaatimuksella tarkoitetaan myös uomassa sijaitsevia saaria, luotoja ja kareja, joiden väliin tulee omia uomia. Määräys on tarpeellinen, koska jokiuomassa saattaa olla useita uomia etenkin vesistön latvaosissa tai sivujokien suualueiden läheisyydessä. Patojen sekä seisovien verkkojen välille on annettu minimietäisyydet, jotka lasketaan pyydysten toisiaan lähimpänä olevista osista.

27 §. *Verkkokalastuskieltoalueet.* Pykälässä kielletään verkkokalastus sivujokien suualueilla 200 metrin matkalla sivujoen suusta alavirtaan. Etäisyys jokisuuhun lasketaan tarkastelukohtaan nähden lähimmästä sivujoen rannasta tai lähimmän uoman lähimmästä rannasta, jos sivujoen laskukohdassa on useita uomia. Toisaalta määräys tarkoittaa sitä, että rajoitus on voimassa myös kaikkien sivujoen uomien kohdalla.

Toisessa momentissa määrätään rajoitusalueista, joissa kalastus seisovilla pyydyksillä on sallittu ainoastaan niille, jotka ovat kalastaneet alueella viime vuosina, mutta kielletään uusien kalastajien mukaantulo kalastukseen näillä alueilla nyt annettavan määräaikaisen kalastussäännön voimassaoloaikana. Tarkoituksena on estää loheen kohdistuvan kalastuspaineen kasvu Ylä- ja Alakönkään alueilla, joihin lohien nousun on todettu pysähtyvän joksikin aikaa voimakaan virtapaikan vuoksi. Jos lohien eteenpäinvaellus pysähtyy, ne yleensä oleskelevat koskipaikan alapuolella ja ovat tällä kohdalla pyynnin kohteena pidempään kuin jos vaellus jatkuisi suoraviivaisesti ylävirtaan. Tästä syystä pyynti on runsasta näillä alueilla ja saattaisi edelleen lisääntyä elvytyssuunnitelman vähentäessä kalastuspainetta ja lisätessä jokeen nousevan kalan määrää, ellei määräystä annettaisi. Lohikantojen tilan elpyessä määräystä on mahdollista arvioida uudelleen.

28 §. *Pyydysten nostaminen pois vedestä.* Pykälässä määrätään, että pyydykset on poistettava pyynnistä heti kyseisen pyydyksen pyyntikauden päätyttyä. Pyydysten merkintään ja asettamiseen käytettävät välineet on poistettava kahden viikon kuluessa. Tällä tarkoitetaan kaikkia säännössä sallittuja rakenteita, kuten patopukkeja, vaajoja, risuja sekä verkkojen kiinnittämiseen tarkoitettuja kohoja tai salkoja. Säännön tarkoituksena on estää laitonta pyyntiä sekä antaa kohtuullinen aika muiden kalastukseen liittyvien välineiden poistamiselle vesistöstä.

5 luku **Saalista koskevat säännökset**

29 §. *Vähimmäismitat ja kalojen vapauttaminen.* Saaliiksi otettavalle lohelle, meritaimenelle ja merinieriälle on asetettu alamitaksi 30 senttimetriä. Koska kalastussääntö koskee jokialuetta, johon kalat ovat nousseet kutuvaellukselle, alamitta on voitu asettaa suhteellisen alhaiseksi. Korkeamman alamitan asettaminen ei ole perusteltua, koska sillä ei saavutettaisi jokialueella hyötyä kantojen elvyttämisessä. Pienikokoisimmat jokeen nousevat yksilöt ovat vain yhden vuoden meressä syönnöksellä viettäneitä ”tiddejä”, joiden määrässä ei ole havaittu vähentymistä toisin kuin suurikokoisten, yli kahden merivuoden kalojen osalla. Alamitan nostaminen päinvastoin lisäisi näiden suurikokoisten ja lohikantojen suojelun kannalta arvokkaiden emokalojen kalastuspainetta.

Taimenen osalta vähimmäismitan määräämiselle korkeammaksi saattaisi olla biologisia perusteita, mutta on katsottu selkeimmäksi pitää vähimmäismitta samana kuin lohella. Vähimmäismitan määräämistapa on muutoin sama kuin kalastusasetuksen (1360/2015) 2 §:ssä käytetty, mutta pyrstöevää ei puristeta yhteen.

Vähimmäismittaa pienemmän kalan pyytäminen on kielletty ja se on laskettava takaisin veteen. Myös kudun jälkeen jokeen talvehtimaan jääneiden kalojen pyynti on kielletty. Kutuvaelluksen jälkeen mereen palaavat lohet muodostavat tärkeän osan Tenojoen vesistön pienten sivujokien kutukannasta ja toisaalta talvikoiden kunto on talven jälkeen heikko ja käyttökel-

poisuus ruokakalana huono, mistä syystä niiden pyynnin kielto on tarpeen. Talvikoiden ja vähimmäismittaa pienemmän kalan lisäksi myös muut kalat on laskettava takaisin veteen jos ne on pyydetty sallitun kalastusajan ulkopuolella tai kielletyllä kalastusvälineellä tai -tavalla. Tällä tavoin saaliiksi saadut kalat on laskettava veteen riippumatta siitä, ovatko ne kuolleita vai eivät. Määräys on yhteneväinen Suomen kalastuslain 58 §:n kanssa. Voimassa olevaan kalastussääntöön verrattua säännös muuttuu, koska nykyisin kuolleet lohet tulee toimittaa kalastuksenvalvojalle tai nimismiehelle myytäväksi. Tätä ei pidetty enää tarpeellisena, koska sen toteuttaminen käytännössä vaatisi tarkempaa säätämistä ja olisi käytännön kannalta hankala.

30 §. *Saalisilmoitus rekisteriin.* Pykälässä säädetään siitä, että kaikki kalastussäännön soveltamisalueella kalastavat ovat velvollisia ilmoittamaan saaliinsa. Saalisilmoitusten tulee olla riittävän tarkkoja ja perustua kalastajan muistiinpanoihin. Saalispäiväkirjaa voidaan pitää paperilla tai sähköisesti. Kalastajan tulee ilmoittaa tiedot Tenojoen saalisrekisteriin, joka on sähköinen. Jokaisesta pyydetystä lohesta, meritaimenesta, merinieriästä, kyttyrälohesta ja kirjolohesta ilmoitetaan pyyntialue (vyöhyke), kalastuspäivämäärä, sukupuoli, paino ja pituus sekä pyyntiväline. Lisäksi ilmoitetaan vapautettujen kalojen lukumäärä. Ilmoitettavat tiedot on rajattu niin, että niiden avulla saadaan olennaista tietoa Tenon lohikantojen tilan seurantaa varten. Ilmoitusvelvollisuuden avulla on tarkoitus yhtenäistää menettelyjä saalistietojen keräämisessä valtioiden välillä. Koska kysymykysessä ovat erityisen arvokkaat lohikannat, on perusteltua säätää asiasta ilmoitusvelvollisuus.

6 luku **Biologisten vaikutusten torjunta**

31 §. *Vieraslajit.* Pykälässä määrätään, että saaliiksi saatuja vieraslajeja ei saa laskea takaisin vesistöön, vaan ne on otettava hengiltä. Tarkoitus on estää vieraslajien leviämistä ja vähentää niiden aiheuttamia haittoja, kuten kilpailua samoista kutualueista ja muista resursseista kuin Tenojoen alkuperäinen saalislajisto. Kyttyrälohia (Oncorhynchus gorbuscha) tavataan Tenojoessa säännöllisesti ja lajin kudusta on havaintoja. Poikasia ei ole kuitenkaan havaittu tutkimuksissa. Kirjolohia ei ole tavattu Tenojoessa, mutta lajia käytetään jonkin verran vesiviljelyssä ja se saattaa päästä tätä kautta myös Tenojokeen. Vaatimus saaliiksi saatujen vieraslajien tappamisesta koskee myös muita mahdollisia vieraslajeja. Voimassa olevassa kalastussäännössä ei ole vastaavaa määräystä.

32 §. *Syöttikalojen käyttö ja kalojen perkaus.* Pykälässä kielletään syöttikalojen tuominen muualta Tenojoen vesistöön. Syöttikaloja ei myöskään saa käyttää vapa- ja viehekalastuksssa Tenojoen vesistön valuma-alueella. Säännöksen tarkoituksena on estää vieraiden lajien tai kalakantojen tai niiden mukana leviävien sairauksien tai loisten leviämistä Tenon vesistöön. Määräys on tarpeen erityisesti siksi, että se pienentää mahdollisuutta Gyrodactylus salarisloisen leviämisestä Tenojoen vesistöön.

Myös muista vesistöistä pyydettyjen kalojen perkaaminen tai muu puhdistaminen vesistön valuma-alueella luonnonvesien välittömässä läheisyydessä on kielletty. Säännöksen tarkoitus on estää perattavien kalojen käsittelyä niin, että siitä aiheutuu vaaraa Gyrodactylus salaris-loisen sekä muiden kalasairauksien tai loisien leviämisestä Tenojoen vesistöön. Säännös ei estä muualta pyydettyjen kalojen käsittelyä keittiöissä tai muissa tiloissa, missä ei ole vaaraa jätevesien pääsystä suoraan vesistöön.

33 §. *Kalastusvälineiden ja veneiden kuivaus ja desinfiointi.* Säännöksen tarkoitus on estää ja varmistaa Gyrodactylus salaris-loisen sekä muiden kalasairauksien tai loisten leviämistä Tenojoen vesistöön. Toisin kuin Itämeren lohikannoissa, loinen tappaa Atlantin lohen poikaset ja voi vaarantaa Tenon lohikantojen olemassaolon. On arvioitu, että loisen hävittäminen Tenojoen vesistöstä ei olisi mahdollista, mikäli se pääsisi leviämään sinne.

Gyrodactylus salaris-loista tavataan yleisesti Itämereen laskevien jokien lohikannoissa, kuten Tornionjoella, mikä lisää leviämisriskiä. Desinfioinnin lisäksi perusteellisesti suoritettu kuivattaminen estää loisten leviämisen. Säädös koskee koko valuma-aluetta, koska G. salaris -loinen voi levitä myös muiden kalalajien kautta vesistöön. Molemmat valtiot voivat kansallisesti antaa tarkempia säännöksiä desinfioinnista, esimerkiksi menetelmien tai loisten vastustamista koskevan tiedon tarkentuessa ja muuttuessa.

7 luku **Ennalta sovitut toimenpiteet**

34 §. *Ennalta sovittujen toimenpiteiden käytön edellytykset.* Pykälän tarkoituksena on varautua ennakolta mahdollisiin tilanteisiin, missä lohikantojen tila heikkenee huomattavasti tai niiden elpyminen jää huomattavasti jälkeen odotetusta kehityksestä. Tällaisissa tilanteissa on pystyttävä tekemään nopeasti toimia, joilla lohikantojen tilaan voidaan vaikuttaa. Uuden kalastussopimuksen 6 ja 7 artikloissa on määritelty, miten kalatussäännön kalastusmääräyksistä on mahdollista poiketa, mikäli kalakantojen tila sitä vaatii tai jos kalakantojen tilanne sallii poikkeamisen. Jos lohikantojen tila heikkenee, neuvottelujen käymiseen ja poikkeavien määräysten muotoilemiseen saaattaa kulua jopa useita vuosia ennen ratkaisuja. Tästä syystä NASCO:n suositusten mukaisesti tulee käyttää ennalta sovittuja toimenpiteitä osana lohikantojen kalastussääntöjä. Ne ovat valmiiksi neuvoteltuja toimenpiteitä kalastuskuolevuuden vähentämiseksi.

Hoitotavoitteiden määrittely perustuu kansainväliseen käytäntöön, missä lähtökohtana on kalastuksen mitoittaminen kalakantojen seurantatiedon avulla MSY-tason saavuttamiseksi. Lohella tavoite määritellään kutukantatavoitteen täyttymisen kautta. Menettely on käytössä muun muassa Euroopan unionin yhteisessä kalastuspolitiikassa sekä NASCO:n suosituksissa sekä Suomen ja Ruotsin lohistrategioissa, jotka koskevat Itämeren lohta. Tavoitteen täyttymistä seurataan tietyn ajanjakson (yleensä 3–4 vuotta) kuluessa, jolloin voidaan ottaa huomioon lohikantojen luontainen vuosittainen vaihtelu. Tenon kalastussopimuksen valmistelutyön yhtey-

dessä hoitotavoite Tenojoen lohikannoille on määritelty suomalais-norjalaisen Tenon lohentutkimusryhmän v. 2015 raportissa (s. 46). ”Kalakannan pitää olla saavuttanut kutukantatavoittensa yli 75 % keskimääräisellä todennäköisyydellä viimeisten neljän vuoden aikana.”

Pykälän ensimmäisessä momentissa on määritelty kalastuksen vähentämistapa. Toimenpiteet toteutetaan vähentämällä pyyntiaikoja yhdellä päivällä viikossa. Vähennys kohdistetaan kunkin lohikannan esiintymisalueen ja vaellusajankohdan mukaisesti pyydystyypeittäin, viikoittain sekä alueellisesti. Tarkoitus on kohdentaa rajoitukset niin, että muuta kalastusta rajoitettaisiin lisää mahdollisimman vähän. Ennalta sovittujen toimenpiteiden käyttöönoton edellytykset on määritelty kestävyystavoitteet saavuttaneille lohikannoille ja elvytysvaiheessa oleville lohikannoille. Nykytilanteen arvion perusteella ainoastaan Utsjoen ja Norjan Valjohkan lohikannat saavuttavat kestävyystavoitteet. Edellytyksiä arvioidaan eri lohikantojen havaitun kalakuolleisuuden perusteella. Lohikantojen kalakuolleisuuden arvot Tenojoen pääuomassa vaihtelevat nykyisin 30 %:n ja 60 %:n välillä. Kalakuolleisuus tulee saada kalastusta säätelemällä laskemaan tasolle, jolla 4 artiklan mukaisen hoitosuunnitelman lohikantakohtaiset hoitotavoitteet voidaan saavuttaa.

Toisessa momentissa määritellään millaiset muutokset kalakuolevuutta kuvaavassa prosenttiluvussa aiheuttavat ennalta sovittujen toimenpiteiden käyttöönoton. Jos prosenteissa ilmaistu kuolevuus jää 5 tai 10 % tavoitteena olevaa arvoa pienemmäksi, toteutetaan 35 §:ssä esitetyt vähennykset kalastukseen. Esimerkiksi mikäli hoitosuunnitelmassa määriteltynä tavoitteena olisi saada kalakuolleisuus tasolle 45 %, ennalta sovittuja määräyksiä sovellettaisiin jos tämän lohikannan kuolleisuus jäisi tasolle 50 % tai 55 %.

Kolmannen momentin mukaisesti mikäli lisäys kalakuolleisuudessaon suurempi kuin 20 %, tilanteen vaatimat kalastuksen vähennystoimenpiteet toteutetaan tilannetta varten laadittujen artiklojen 6 ja 7 mukaisesti. Samoja sopimuksen artikloja on mahdollista soveltaa tarvittaessa myös muissa tilanteissa, jotka eivät kuulu ennalta sovittuihin toimenpiteisiin.

Neljäs momentti koskee lievempien kalastusmääräysten soveltamista. Tämä tapahtuu sopimuksen artiklojen 6 ja 7 mukaisesti. Kalastusmääräyksien lieventämistä varten ei ole laadittu ennalta sovittuja toimenpiteitä. Nykytilan arvion perusteella on todennäköistä, että lohikantojen elvytys kestää useita vuosia, eikä Tenojoen pääuomassa tai Inarinjoessa ole näköpiirissä kalastussääntöjen lieventämismahdollisuuksia ensimmäisen kalastussääntökauden voimassaoloaikana. Tenojoen lohikantojen tilan oletetaan parantuvan ensin Tenojoen pääuoman ala- tai keskiosaan laskevissa sivujoissa, missä lohikannat eivät ole yhtä kaukana hoitotavoitteista kuin vesistön latvaosassa. Tällöin kalastussäännöksiä voidaan lieventää ensimmäisenä kyseisissä sivujoissa. Tämä mahdollisuus on huomioitu uuden sopimuksen 3 artiklassa, missä sivujokien kalastussääntöjen osalta ei ole enää kieltoa asettaa lievempiä määräyksiä kuin pääuomassa, jos lohikantojen tila sen sallii.

Viidennessä momentissa esitetään, että ennalta sovittujen toimenpiteiden soveltamisen tarpeellisuutta arvioidaan kalastussopimuksen 7 artiklan mukaisesti samassa yhteydessä muun

kalastussäännön vuosittaisen arvioinnin kanssa. Toimenpiteiden tarpeellisuuden arviointi tehdään seuranta- ja tutkimustiedon avulla. Biologiseen tietoon sisältyvää vaihtelua vähennetään sillä, että hoitotavoitteiden arviointi perustuu neljän vuoden havainnoista laskettuihin keskiarvoihin. Tietoa kalakuolevuuden tasosta tulee olla käytössä useista eri kannanarviointitavoista. Muutoksia ei ole tarkoitus toimeenpanna ainoastaan saalistietoihin perustuen.

35 §. *Ennalta sovitut toimenpiteet.* Toimenpiteet, joita sovellettaisiin 34 § määriteltyjen käytön edellytysten täyttyessä, on esitetty taulukkomuodossa. Ne perustuvat maiden yhteisen tutkijaryhmän esitykseen, jonka pohjalta toimenpiteitä on osin lievennetty perinteisen kalastuksen osalta ja eriytetty vapakalastuksessa matkailun ja paikallisten kalastajien välillä. Rajoitukset on asetettu viikoittaista saalistietoa hyväksi käyttäen ajanjaksoon, jolloin kyseinen lohikanta muodostaa huomattavan osan rajoitettavan pyydystyypin kalastuksesta. Rajoitukset on laadittu erikseen eri lohikannoille. Menettelyllä on pyritty rajaamaan lisärajoittaminen mahdollisimman vähäiseksi muun kalastuksen kannalta. Koska Tenon pääuoman kalastus on sekakantakalastusta, lisärajoitukset on perusteltua kohdistaa tähän kalastukseen. Lisäksi lohikantojen tilan heikkeneminen tulee ottaa huomioon kansallisesti säädettävissä sivujokien kalastussäännöissä.

Ennalta sovittujen toimenpiteiden soveltamisalue on rajattu niin, että se ei rajoita kalastusta ylävirtaan kyseisen lohikannan vaellusalueeseen nähden. Yhtä viikoittaista lisärauhoituspäivää koskevat rajoitukset on esitetty rajoitusajan alku- ja loppupäivämäärinä, koska pyyntiajat on sidottu viikonpäiviin ja viikonpäivää kohdistuva päivämäärä vaihtelee eri vuosina. Lievemmät, vähintään 5 prosentin yhden kalastuspäivän lisärajoitukset kohdistuvat vapakalastukseen sekä Karas- ja Iesjokien osalta myös kulkutuskalastukseen. Rajoitusten kohdistaminen ensin vapakalastukseen on perusteltua, koska yhden kalastuspäivän vähentäminen kuuden päivän viikoittaisesta kalastusajasta on suhteellisesti lievempi toimi kuin yhden kalastuspäivän vähentäminen kahden tai kolmen päivän viikoittaisesta kalastusajasta. Voimakkaammat, vähintään 10 prosentin yhden lisärauhoituspäivän rajoitukset kohdistuvat vapakalastuksen lisäksi myös perinteisiin pyydyksiin. Ennalta sovitut toimenpiteet on valmisteltu Tenon pääuoman rajajokiosuudelle, lisäksi sopimus velvoittaa Norjaa on toimeenpanemaan vastaavia rajoituksia sille kuuluvalle joen alaosalle. Lisäksi ennalta sovitut toimenpiteet on sovittu Inarinjoelle. Ne poikkeavat Tenon pääuoman toimenpiteistä, koska niiden avulla on tarkoitus lisätä lohikannan suojelua alueella, missä vaeltaneet lohet pysyvät samalla alueella kalastuskauden loppuun saakka. Tenon pääuomassa rajoitukset kohdistuvat sen läpi tiettynä aikana kesästä vaeltaviin lohiin.

8 luku **Muut määräykset**

36 §. *Venerekisteri.* Pykälässä säädetään, että veneestä tapahtuva kalastus on sallittua vain Tenojoen venerekisteriin rekisteröidyllä kalastusveneellä, jossa on kansallisuustunnus ja numero. Säännöksen tarkoitus on säädellä kalastukseen käytettyjen veneiden määrää jokialueella, missä kalastajien suosimia kalastuspaikkoja on rajallisesti sekä vähentää riskiä Gyrodactulus salaris -loisen leviämisestä alueelle. Mahdollinen riski loisen leviämisestä liittyy siihen, että loinen voisi siirtyä Tornionjoella käytetystä kalastusveneestä, jossa on käsitelty saaliiksi saatuja Itämerenlohia. Voimassa olevassa kalastussäännössä ei ole määräyksiä kalastusveneiden rekisteröinnistä, vaan rekisteröinnistä on annettu erillinen Lapin lääninhallituksen ja Finnmarkin fylkesmanin veneiden rekisteröintiä koskeva määräys. Tämä käytäntö ei ole enää perustuslain mukaan mahdollinen, vaan venerekisteristä on säädettävä lain tasolla

Pykälässä annetaan puitteet veneiden rekisteröintiä koskeville säännöille, josta säädetään kansallisesti tarkemmin. Eri kalastajaryhmille on määritelty maksimimäärät rekisteröitäviksi saatavista kalastusveneistä. Voimassa olevan käytännön mukaisesti paikalliset Tenon jokilaaksoissa asuvat henkilöt voivat rekisteröidä enintään kolme venettä. Kolmen veneen enimmäismäärä liittyy siihen, että perinnepyydysten käyttöön oikeutetut kalastusoikeuden haltijat tarvitsevat kaksi venettä esimerkiksi patojen rakentamiseen ja huoltamiseen. Pato tai muu pyydys saattaa sijaita etäällä vapakalastukseen käytetystä paikasta, mistä syystä on katsottu perustelluksi sallia vene myös vapakalastustarkoituksiin. Voimassa olevan käytännön mukaisesti paikalliset matkailuyrittäjät voivat rekisteröidä enintään viisitoista venettä ja muut paikalliset kalastajat yhden veneen.

Nykyisestä käytännöstä poiketen myös Tenojokilaaksojen ulkopuolella asuvat kalastusoikeuden haltijat voivat rekisteröidä enintään yhden veneen, mikä liittyy pyrkimykseen kohtuullistaa alueen ulkopuolella asuvien omistajien asemaa. Esitykseen sisältyvässä lakiehdotuksessa sopimuksen voimaansaattamisesta ja soveltamisesta säädettäisiin tarkemmin veneiden rekisteröinnin edellytyksistä, esimerkiksi tarkennuksia siihen, minkä suuruinen kalastusoikeuden omistus tai yritystoiminta edellytetään. Kalastusveneiden rekisteritunnus yhdistetään myös jatkossa Trafi:n ylläpitämään valtakunnalliseen venerekisteriin. Venettä varten annettu rekisterikilpi on venekohtainen, eikä sitä saa siirtää veneestä toiseen.

Nykytilannne veneiden rekisteröinnissä on se, että veneitä on rekisteriöity noin 1200 kappaletta, jotka ovat noin 580 henkilön nimissä. Yli puolet omistajista on rekisteröinyt vain yhden veneen (n. 320 kpl), 2-3 venettä on noin 200 omistajalla. Matkailuyrittäjille rekisteröityjä veneitä on 46 omistajalla.

37 §. *Aluerajausten ja kalastuspaikkojen tarkempi määrittely.* Pykälässä säädetään jokiuoman leveyden määräämisestä sivu- ja pääuomissa sekä syväväylän sijainnista sivu-uomissa. Määräys on annettu niitä tilanteita varten, joissa on tarpeen antaa selventäviä määräyksiä pyydysten sijoittamisesta 26 §:n määräysten mukaisesti. Syväväylä Tenon pääuomassa on määritetty

Norjan ja Suomen määräajoin tarkistettavassa rajankäynnissä, eikä sen uudelleenmäärittämiseen ole siksi tarvetta sopimuksen puitteissa.

Pykälän toisessa momentissa luetellaan, mitä kalastuspaikkoihin liittyviä tarkennuksia toimivaltainen viranomainen voi määrätä. Kysymys on lähinnä informatiivisesta viittauksesta voimassaolevaan kansalliseen lainsäädäntöön. Teknisluonteiset tarkistukset esimerkiksi laillisen patopaikan sijaintiin saattavat olla tarpeen kalastuksen järjestämiseksi tilanteessa, jossa patopaikka joen pohjan muuttumisen tai muun vastaavan syyn takia tulee tarkoitukseen sopimattomaksi.

38 §. *Poikkeusluvat kalakantojen suojeluun tai kehittämiseen tähtääville toimenpiteille.* Pykälässä säädetään niistä edellytyksistä, joiden perusteella yksittäistapauksissa tieteellistä tutkimusta, käytännön kokeita tai kalanviljelytoimenpiteitä varten on mahdollista myöntää lupa poiketa kalastussäännön määräyksistä emokalojen ja istukkaiden pyyntiin. Luvan on oltava perusteltu kalakantojen suojelun tai kestävän käytön edustamiseksi sekä sopusoinnussa kalastussopimuksen tarkoituksen kanssa, joka on määritelty sopimuksen 1 artiklassa.

Pykälän toisessa momentissa määritellään luvan myöntävä viranomainen sekä tiedottaminen toiselle osapuolelle ja kalastusoikeuden haltijoille. Luvan myöntää sen maan viranomainen, jossa toimintaa harjoitetaan. Voimaansaattamislakiehdotuksen 3 §:ssä säädettäisiin viranomaisesta, jolla on toimivalta tehdä poikkeuslupaa koskeva päätös pykälässä määrättyjen ehtojen täyttyessä.

2 Lakiehdotusten perustelut

Perustuslain 95 §:ssä edellytetään, että kansainvälisen velvoitteen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan valtionsisäisesti voimaan erityisellä voimaansaattamislailla. Esitys sisältää ehdotuksen sekamuotoiseksi voimaansaattamislaiksi.

1 §. *Voimaansaattaminen.* Säännöksen mukaan kalastuksesta Tenojoen vesistössä Suomen tasavallan hallituksen ja Norjan kuningaskunnan hallituksen välillä Helsingissä 30 päivänä syyskuuta 2016 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. *Sopimus kalastussäännön määräyksistä poikkeamiseksi.* Säännöksessä valtuutettaisiin maa- ja metsätalousministeriö tekemään Norjan hallituksen tai tämän määräämän viranomaisen kanssa 6 ja 7 artiklassa tarkoitetun sopimuksen kalastussäännön määräyksistä poikkeamiseksi sekä allekirjoittamaan pöytäkirjan 5 artiklassa tarkoitettujen ennalta sovittujen toimenpiteiden kalastussäännössä määriteltyjen edellytysten olemassaolosta. Delegoidun sopimuksen-

tekovallan nojalla tehty kansainvälinen velvoite saatettaisiin perustuslain 95 §:n mukaisesti voimaan valtioneuvoston asetuksella. Kalastussäännöstä poikkeavien määräysten alaa on selostettu tarkemmin kyseisiä sopimusartikloja sekä sopimuksen käsittelyjärjestystä koskevissa perusteluissa.

3 §. *Poikkeusluvan myöntäminen.* Pykälässä säädettäisiin toimivaltaisesta viranomaisesta sopimuksen kalastussäännön 38 §:ssä tarkoitetun poikkeusluvan myöntämiseen. Poikkeusluvan kalastussäännön määräyksistä poikkeamiseen myöntäisi Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristövirasto.

4 §. *Kalatautien torjunta.* Säännöksen mukaan sopimuksen 15 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena toimisi Suomessa Elintarviketurvallisuusvirasto eli Evira.

5 §. *Maiden yhteinen seuranta- ja tutkimusryhmä.* Pykälässä säädettäisiin sopimuksen 12 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun, maiden yhteisen seuranta- ja tutkimusryhmän edustajien nimeämisestä. Sopimuksen mukaan Suomi voi nimetä ryhmään kaksi edustajaa. Ehdotetun 5 §:n mukaan maa- ja metsätalousministeriö nimeäisi ryhmään kaksi Suomen edustajaa Luonnonvarakeskuksen esityksestä. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö vastaisi seuranta- ja tutkimusryhmän toimeksiannosta sopimisesta Norjan toimivaltaisen viranomaisen kanssa.

Nykytilanteessa Tenojoen lohikantojen tutkimusyhteistyöstä Norjan kanssa on sovittu yhteisymmmärryspöytäkirjalla, mikä on samalla toiminut nykyisen tutkimusryhmän toimeksiantona. Toimeksiantoon on kuulunut lohikantojen tilan seurannan, raportoimisen ja seurantatoiminnan kehittämisen lisäksi paikallisen perinteisen tiedon yhdistäminen tutkimustiedon kanssa sekä tiedon kerääminen paikallisilta tahoilta ja toimiminen yhteistyössä niiden kanssa tieteellisten tulosten välittämisessä yleisölle. Paikallisten kalastusoikeuden haltijoiden osallistuminen tutkimusryhmän työhön olisi luontevinta määritellä jatkossa työryhmän toimeksiantoa täsmentämällä niin, että tutkimusryhmän yhteistyö kattaisi kalastusoikeuden haltijat.

6 §. *Hoitosuunnitelman valmistelu ja vahvistaminen.* Pykälässä säädettäisiin sopimuksen 4 artiklassa tarkoitetun hoitosuunnitelman valmistelusta sekä sopimuksen 12 artiklassa edellytetystä Tenojoen vesistön kalakantojen seurannasta ja tutkimuksesta vastaavasta viranomaisesta, joka olisi Suomessa Luonnonvarakeskus.

Sopimuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaan kalastusoikeuden haltijat osallistuvat suunnitelman laatimiseen. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Luonnonvarakeskuksen velvollisuudesta valmistella suunnitelmaa yhteistyössä rajajokiosuudella toimivan kalatalousalueen kanssa. Myös alueellisen kalatalousviranomaisen eli Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa tulisi toimia yhteistyössä. Kalastuslain 23 §:n mukaan kalatalousalueet ovat julkisoikeudellisia yhdistyksiä, joiden tarkoituksena on kehittää alueensa kalataloutta sekä edistää jäsentensä yhteistoimintaa kalavarojen kestävän käytön ja hoidon järjestämiseksi. Kalatalousalueen jäseniä ovat alueen kalastusoikeuden haltijat sekä valtakunnalliset kalastusalan järjestöt. Saamelaisten kotiseutualueella myös Saamelaiskäräjillä on oikeus edustajaan kalatalous-

alueen yleiskokouksessa. Koska uuden kalastuslain mukaiset kalatalousalueet aloittavat toimintansa vasta vuoden 2019 alussa, koskisi pykälässä tarkoitettu yhteistyövelvoite ennen sitä alueella nyt toimivia, kumotun kalastuslain mukaisia kalastusalueita.

Pykälän 3 momentin mukaan sopimuksen 4 artiklassa tarkoitetun hoitosuunnitelman vahvistaisi maa- ja metsätalousministeriö. Käytännössä tämä sisältäisi suunnitelman muodollisen hyväksymisen Suomen osalta. Lisäksi se tarkoittaisi sitä, että ministeriö huolehtisi suunnitelman valmisteluvaiheen lopussa mahdollisesti avoimeksi jääneiden seikkojen osalta yhteisymmärrykseen pääsystä Norjan kanssa. Hoitosuunnitelmaan liittyy epäsuorasti oikeusvaikutuksia, sillä hoitosuunnitelman tulisi olla lähtökohtana myös rajajokiosuuden ulkopuolelle Tenojoen vesistön lohennousualueelle laadittavassa kalastuksen säätelyssä. Maiden yhteistä Tenojoen vesistön lohikantojen hoitosuunnitelmaa on pidettävä kalastuslain 34 §:ssä tarkoitettuna valtakunnallisena hoitosuunnitelmana, joka on otettava huomioon alueellisia käyttö- ja hoitosuunnitelmia laadittaessa. Lisäksi maiden yhteisessä hoitosuunnitelmassa tullaan määrittelemään lohikantakohtaiset hoitotavoitteet. Sopimuksen kalastussäännön 34 §:ssä on määräykset ennalta sovituista toimenpiteistä, jotka otetaan käyttöön, mikäli lohikantojen tilassa todetaan tiettyjä poikkeamia hoitotavoitteista. Maa- ja metsätalousministeriö päättäisi myös aloitteen tekemisestä norjalaiselle osapuolelle hoitosuunnitelman muuttamisesta tarvittaessa.

Hoitosuunnitelmalla olevien välillisten oikeusvaikutusten vuoksi katsotaan tarpeelliseksi se, että suunnitelman vahvistaa Suomen osalta maa- ja metsätalousministeriö. Hyvään hallintotapaan kuuluu, että ennen suunnitelman vahvistamista suunnitelmaehdotuksesta kuullaan muun muassa kalastusoikeuden haltijoita ja muita tahoja, joihin suunnitelmalla on vaikutuksia. Lisäksi on huomattava, että saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 9 § edellyttää neuvotteluita Saamelaiskäräjien kanssa laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisten asemaan alkuperäiskansana ja jotka koskevat saamelaisten kotiseutualueella saamelaisten kulttuurimuotoon kuuluvan elinkeinon lainsäädännöllistä tai hallinnollista muutosta.

7 §. *Saalisrekisteri ja ilmoitusvelvollisuus saalisrekisteriin.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin sopimuksen 13 artiklassa tarkoitetun saalisrekisterin toimivaltaisesta rekisterinpitäjästä, joka olisi Luonnonvarakeskus. Lisäksi Luonnonvarakeskuksen ehdotetaan vastaavan rekisterin hallinnoimiseksi välttämättömän tietojärjestelmän ylläpidosta ja kehittämisestä yhteistyössä Norjan toimivaltaisen rekisterinpitäjän kanssa. Nykykäytännön mukaisesti saalistiedot on mahdollista ilmoittaa lomakkeella osaan luvanmyyntipaikoista, missä ne kirjataan luvanmyyntijärjestelmän yhteydessä olevaan saalisrekisteriin. Lisäksi saalistietoja on mahdollista ilmoittaa netin kautta erilliseen saalistietojärjestelmään. Saaliin arvioinnissa molempia tietolähteitä käytetään saaliin arvioinnissa kalastustiedustelulla täydennettynä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin saalisilmoitusvelvollisuuden laajentamisesta siten, että se olisi voimassa koko Suomen puoleisella Tenon vesistön lohennousualueella, jota koskevat rajat on määritelty sopimuksen liittenä 1 olevassa kartassa. Saalisilmoitusvelvollisuuden ulottaminen Tenon näihin sivuvesistöihin on tarpeen, jotta lohikantojen tilaa ja niiden kehitystä voi-

daan seurata ja arvioida luotettavasti koko lohennousualueella ja jotta sivuvesien osalta voidaan toteuttaa tietoon perustuvaa tarpeellista kalastuksensäätelyä, johon Tenon kalastussopimuksen 2 artikla velvoittaa. Sivuvesien osalta saalistietojen saaminen olisi tärkeää, koska kalastuslupien tarjonta eri sivuvesillä vaihtelee. Paremman tiedon lisäksi saalisilmoitusvelvollisuus toisi nykytilanteeseen verrattuna huomattavan säästön seurantakuluissa ja saalisarvioiden laatimiseen tarvittavasssa ajassa, jotka nykytilanteessa vaativat paljon resursseja juuri sivuvesien osalla.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin saalisrekisterin rekisterinpitäjän velvollisuudesta antaa kalastajalle tieto saalisilmoituksen täyttämisestä. Tieto voitaisiin antaa sähköisenä tai merkitä suoraan kalastuslupien myyntijärjestelmään. Saalisilmoituksen tekeminen olisi sopimuksen 13 artiklan 2 kohdan sekä kalastussäännön 30 §:n mukaan pakollista. Velvollisuus on täytettävä ennen kuin voi lunastaa uutta kalastuslupaa. Sen vuoksi pykälässä säädettäisiin ilmoitusvelvollista kalastajaa koskevasta velvollisuudesta esittää vaadittaessa todistus saalisilmoituksen täyttämisestä luvanmyynnin yhteydessä, ellei saalisilmoitustieto siirry myyntijärjestelmään automaattisesti.

8 §. *Kalastuslupien myynnin järjestämisvastuu.* Sopimuksen 10 artiklassa edellytetään, että jokaisen rajajokiosuudella kalastavan on lunastettava kalastuslupa ennen kalastuksen aloittamista. Kumpikin maa vastaa tahollaan lupien myynnin järjestämisestä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lupamyynnin järjestämisestä vastaavaksi viranomaiseksi Suomessa nykytilanteen tavoin Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Lisäksi momentissa säädettäisiin, että vuodesta 2019 alkaen myynnin järjestämisestä vastaava taho olisi kalastuslain 23 §:ssä tarkoitettu kalatalousalue.

Valtionhallinnon resurssien vähentyessä pidetään tarkoituksenmukaisena siirtää julkisia hallintotehtäviä muun muassa välillisen valtionhallinnon hoidettavaksi. Tenojokilaakson alueella valtion viranomaisverkosto on harva. Sopimuksen valmisteluvaiheessa alueen kalastusoikeuden haltijoita ja kuntia edustavat tahot ovat pitäneet tavoiteltavana sopimuksen toimeenpanotehtävien suorittamista paikallistasolla, kalastusoikeuden haltijoiden toimesta. Uuden kalastuslain mukaisia kalatalousalueita voidaan pitää luontevana tahona järjestämään lupamyynnin, sillä yleisemminkin niiden tehtäviin kuuluu kalastuksen yhtenäislupa-alueiden edistäminen ja hoitaminen silloin, kun osakaskunnat ovat kyseisen tehtävän niille delegoineet. Kalatalousalueet koostuvat kalastusoikeuden haltijoista ja valtakunnallisista kalastusalan järjestöistä. Vesialueen omistajat ovat enemmistönä äänivaltaisista jäsenistä.

Koska vasta perustamisvaiheessa olevat kalatalousalueet aloittavat toimintansa vasta vuoden 2019 alussa, ei tehtävää voida siirtää niille aikaisemmin. Kalatalousaluejakoa koskevat päätökset tehdään ELY-keskuksissa vuoden 2016 aikana. Muutoinkin katsotaan perustelluksi järjestely, jossa uuteen sopimukseen siirryttäessä lyhyellä varautumisajalla viranomainen hoitaa lupamyyntijärjestelyn käytännön aluksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lupamyynnin järjestämisestä vastaavan tahon oikeudesta sopia niin sanottujen matkailukalastuslupien myyntitehtävän suorittamisesta yksityisen palveluntuottajan tai kalastusoikeuden haltijana olevan yhteisen vesialueen osakaskunnan kanssa. Palveluntuottaja voisi esimerkiksi olla kalastusmatkailua harjoittava yritys. Sopimus ei kuitenkaan voisi koskea kalastussäännön 5 §:n 4 momentissa tarkoitettuun kiintiöön kuuluvia kalastuslupia, sillä niiden osalta luvan myyminen tai myymättä jättäminen edellyttää laissa säädettyjen luvansaamisedellysten arviointia ja on siten julkisoikeudellista, hallinnollista toimintaa. Kielteisestä luvanmyyntiratkaisusta on tehtävä hallintolain mukainen, perusteltu päätös, johon hakijalla on oikeus valittaa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin niistä edellytyksistä, joita luvanmyyntiä suorittavan palveluntuottajan tulisi täyttää. Palveluntuottajan tulisi olla luotettava ja asiantunteva ja omata tehtävän hoitamisen edellyttämät tekniset, taloudelliset ja toiminnalliset valmiudet. Luvan myynnin järjestämisestä vastaavan tahon tulisi tehdä kirjallinen sopimus palvelunharjoittajan kanssa tehtävän sisällöstä, maksuvarojen tilittämisestä ja muista tehtävän hoitamisen kannalta tarpeellisista seikoista sekä tehtävän suorittamisesta perittävästä kohtuullisesta maksusta, jonka maksaa luvan ostaja ja joka voi olla enintään 5 prosenttia luvan hinnasta. Nykytilanteessa luvanmyyjä on saanut luvan hinnasta 2 - 2,5 euron suuruisen palkkion, mitä voidaan pitää kohtuullisen palkkion suuruutena jatkossakin. Prosenteissa luvasta maksettu palkkio vaihtelee, koska erityyppisten lupien hinta on vaihdellut 5 ja 40 euron välillä.

Luvan myynnin järjestämisestä vastaavan tahon tulisi tilittää myymänsä ja lukuunsa myydyt lupatulot maa- ja metsätalousministeriön tilille maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettävänä ajankohtana. Tilitystapa ja -aikataulu on tarpeellista määritellä niin, että tilityksiä voidaan riittävän tarkasti seurata ja puuttua tarvittaessa epäkohtiin. Samasta syystä Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvoo kalastuslupien myynnin järjestämistä 1.1.2019 alkaen, jolloin luvanmyyntitehtävä siirtyy kalatalousalueen hoidettavaksi. Kalastuslain 32 §:n nojalla kalatalousalueiden yleinen valvonta kuuluu myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtäväksi.

Luvan myynnistä vastaavan tahon sekä tämän lukuun toimivan on järjestettävä kalastajalle pääsyn sähköiseen saalisrekisteriin saalisilmoitusvelvollisuuden suorittamiseksi. Määräys on tarpeen, jotta saalisimoitusvelvollisuuden toteuttaminen saadaan toteutettua tarkoituksenmukaisesti niin, että kalastajat voivat ilmoittaa saaliinsa lupien lunastuksen yhteydessä.

9 §. *Vakinainen asuminen Tenojoen vesistön jokilaaksoissa.* Pykälässä määriteltäisiin sopimuksen kalastussäännön toimeenpanon kannalta keskeiset perusteet, joiden nojalla henkilön katsottaisiin asuvan sopimuksessa tarkoitetulla tavalla vakinaisesti Tenojoen vesistön jokilaaksoissa. Pykälässä esitetyn määritelmän mukaan henkilön katsottaisiin asuvan sopimuksen kalastussäännön 2 ja 4 §:ssä tarkoitetulla tavalla vakinaisesti Tenojoen vesistön jokilaaksoissa, kun hänen kotikuntalain (201/1994) 2 §:ssä tarkoitettu kotikuntansa on Utsjoki tai Inari ja kun henkilö on tosiasiallisesti asunut Tenojoen vesistön jokilaaksojen varressa vähintään yhdeksän

kuukauden ajan ennen kalastuskauden alkua. Määritelmä vastaisi nykyisen sopimuksen soveltamisessa vakiintunutta tulkintakäytäntöä (KHO:2009:40, KHO:n päätös 15.3.2011, taltionumero 675).

Sekä nykyisessä että nyt voimaan saatettavaksi ehdotettavassa kalastussäännössä määrätään Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuville tietyt kalastusmahdollisuudet, jotka poikkeavat muun väestön kalastusmahdollisuuksista. Erot liittyvät muun muassa kalastusluvan hintaan, veneen rekisteröintimahdollisuuteen sekä sallittuihin kalastusmuotoihin. Voimassaolevan kalastussäännön 1 luvun 2 §:n tarkoittamaa vakinaista asumista ei ole erikseen määritelty. Myöskään nyt ehdotetussa sopimuksessa ei ole täsmennetty vakinaisen asumisen kriteerejä.

Vakinaisen asumisen määrittelyssä on otettava huomioon sopimuksen tarkoituksena oleva lohikantojen suojelu ja elvyttämispyrkimys sekä paikalliseen kulttuuriperinteeseen perustuva kalastus. Sen vuoksi riittävänä ei voida pitää pelkästään kotikuntalain 2 §:n 2 momentin mukaista, väestötietojärjestelmään merkittyä kotikunnan määräytymistä, joka perustuu pääsääntöisesti henkilön omaan arvioon siitä, mitä hän perhesuhteidensa, toimeentulonsa tai muiden vastaavien seikkojen johdosta itse pitää kotikuntanaan ja johon hänellä on edellä mainittujen seikkojen perusteella kiinteä yhteys. Kyseinen säännös koskee tilannetta, jossa henkilöllä on käytössään useampia asuntoja tai jos hänellä ei ole käytössään asuntoa lainkaan. Jos vakinaista asumista arvioitaisiin ainoastaan kotikuntalain mukaisen kotipaikan perusteella, lisääntyisi kalastuspaine ja kalastusvuorokaudet Tenolla todennäköisesti merkittävästi, mikä ei olisi valtiosopimuksen tavoitteiden mukaista. Asuinpaikkaan kytketyillä, muita paremmilla kalastusmahdollisuuksilla pyritään turvaamaan lohikantojen lisäksi paikallisen perinteisen kalastuskulttuurin säilymistä. Sen vuoksi vakinaiselta asumiselta on välttämätöntä edellyttää tietynlaista pysyväisluonteisempaa asumista kuin vain yleisinä loma-aikoina tai kesäisin tapahtuvaa asumista.

Vakinaisen asumisen arviointi tulisi suoritettavaksi lupamyynnin ja venerekisteröinnin yhteydessä. Luvan myyjällä on toimivalta ratkaista asia ja velvollisuus hallintolain mukaisesti huolehtia asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Luvan myyjän tulee antaa asiaa koskeva kirjallinen perusteltu päätös. Näin ollen henkilön, joka haluaa ostaa yleisen paikkakuntalaisluvan tai paikkakuntalaisen vapakalastusluvan taikka rekisteröidä kalastusveneen, on pyydettäessä esitettävä tarpeellinen selvitys vakinaisen asumisen määritelmän täyttymisestä.

10 §. *Kalastuslupien hinnoittelu.* Pykälässä säädettäisiin sopimuksen kalastussäännön 4 §:ssä tarkoitettujen kalastuslupien hinnoittelusta. Lähtökohtana olisi se, että pakollisen kalastusluvan hinta ei saisi olla kohtuuttoman suuri niille, jotka ovat kalastusoikeuden haltijoita. Kalastusoikeuden haltijoiden kalastusmahdollisuudet ovat monipuolisia. Omistajalupien ja paikallisen vapakalastusluvan myyntipäätöstä varten on selvitettävä täyttyvätkö lupatyypin lunastamiseen liittyvät ehdot. Lisäksi kausilupien saalistietojen sekä pyynnin vaikutusten seuranta edellyttää voimavaroja, joten kalastusluvan hinnoittelussa tulee ottaa huomioon myös kustannus-

vastaavuus. Näiden lupien hinnoittelussa tulee ottaa huomioon myös luvan ajallinen kattavuus. Paikallisen vapakalastusluvan hinnan tulisi olla korkeampi kuin kalastusoikeuden haltijoilta edellytettävän luvan hinnan, mutta selvästi huokeampi kuin matkailukalastuslupien.

Omistajalupien ja paikallisen vapakalastusluvan kohdalla on päädytty kalastussäännön 4 §:ssä tarkoitetuista kalastusluvista peritään seuraaviin maksuihin, joilla eri lupien hinta olisi suhteessa toisiinsa.
1) yleinen paikkakuntalaislupa 40 euroa/kalastuskausi, jolloin luvan hinnaksi tulee 0,50 euroa yhtä kalastuskauden päivää kohti.
2) paikkakuntalaisen vapakalastuslupa 150 euroa/kalastuskausi, jolloin luvan hinnaksi tulee 1,85 euroa yhtä kalastuskauden päivää kohti.
3) kalastussäännön 5 §:n 4 momentin kiintiöön kuuluva kalastusoikeuden haltijan venekalastuslupa 10 euroa/kalastusvuorokausi ja rantakalastuslupa 5 euroa/ kalastusvuorokausi, kuitenkin enintään yhteensä 150 euroa kalastuskautta kohti.

Niin sanottujen matkailukalastuslupien eli venekalastus- ja rantakalastuslupien hintojen määräytymisperuste olisi erilainen. Luvat ovat kaikkien saatavilla ja niiden hinta tulisi voida asettaa sellaiseksi, että se on kilpailukykyinen vastaavantyyppisiin kalastuspaikkoihin nähden muualla sekä tukisi myös paikallista elinkeinotoimintaa. Lupien kysyntä riippuu myös alueesta ja ajankohdasta. Tämä on otettu osittain huomioon myös kalastussopimuksen alueellisessa ja viikoittaisessa lupamyyntikiintiössä. Lupien aiempaa vapaampi hinnoittelu pitäisi kuitenkin olla jatkossa mahdollista. Tästä syystä vene- ja rantakalastusluville on päädytty määrittelemään hintojen vaihteluväli, jossa hinnoittelu tapahtuu markkinaehtoisesti lupien kysyntä huomioon ottaen. Lupien hinnat vahvistettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella tämän vaihteluvälin puitteissa. Lupien myynnistä vastaava taho tekisi esityksen seuraavan kalastuskauden hinnoittelusta. Esitys olisi tehtävä niin ajoissa, että se voitaisiin saattaa voimaan viimeistään huhtikuun ensimmäisenä päivänä, jolloin kalastussopimuksen 7 artiklan mukaiset kalastussopimuksessa määrätyt poikkeavat määräykset tulevat voimaan.

11 §. *Kalastuslupatulojen käytön perusteet.* Pykälässä säädettäisiin kalastuslupatuloina kertyneiden varojen käytön perusteista. Esityksen mukaan kalastusluvista kertyneet varat käytettäisiin ensinnäkin lupien hyödyntämiseen perustuvasta käytöstä maksettaviin korvauksiin vesialueen omistajille. Lisäksi varoja käytettäisiin kalastuksen valvonnasta sekä kalakantojen seurannasta, tutkimuksesta sekä saalisrekisterin ylläpidosta ja kehittämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Lupatuloja voitaisiin käyttää myös lupamyynnin järjestämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Lupatulot tilitetään maa- ja metsätalousministeriön tilille, joka tekee ensimmäisen momentin mukaisen jaon varojen käyttökohteisiin. Rajajokialueen vesialueiden omistajille maksettaviin korvauksiin osoitetut varat jakaa edelleen luvan myynnin järjestämisestä vastaava taho.

Pykälän 2 momentin mukaan lupatuloina kertyneiden varojen jakamisesta vastaisi luvan myynnin järjestämisestä vastaava taho eli vuonna 2018 Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja vuodesta 2019 alkaen toimivaltainen kalatalousalue.

Pykälän 3 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin 1 momentissa tarkoitettujen varojen käytön perusteista ja varojen jaon menettelystä.

12 §. *Erityinen kalastuslupakiintiö.* Sopimuksen kalastussäännön 5 §:n 4 momentin mukaan Suomessa myytävistä ranta- ja venekalastusluvista voidaan varata enintään kolmasosan suuruinen kiintiö muualla kuin Tenojoen jokilaaksoissa vakinaisesti asuville kalastusoikeuden haltijoille. Ehdotetussa pykälässä esitettäisiin, että kyseisen kalastuslupakiintiön määrä vahvistettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Vahvistaminen olisi mahdollista tehdä kalastusvyöhykkeittäin tai koko rajajokiosuutta koskien. Määrän vahvistamisessa tulisi ottaa huomioon niin sanotuille ulkopaikkakuntalaisille kalastusoikeuden haltijoille kuuluva osuus alueen kalastusoikeuksista. Osuus voi vaihdella eri kalastusvyöhykkeiden osalta.

Mahdollisuus lunastaa kiintiöön kuuluvia kalastuslupia jaettaisiin lupavyöhykkeen kalastusoikeuden haltijoiden kesken kiinteistökohtaisina omistusosuuksien mukaisessa suhteessa. Omistuksen määrälle on katsottu tarpeelliseksi asettaa alaraja, jotta keinottelu hyvin pienillä omistusyksiköillä tai kalastusoikeuden omistuksella ilman maaomistusta ei olisi mahdollista. Alarajaksi olisi sopivaa asettaa osuuslukua 0,5 vastaava omistus Utsjoen kunnan Outakosken, Kirkonkylän, Veachcaknjargan tai Nuorgamin osakaskunnissa, mitä vastaa muissa Tenojoen vesistön varrella olevissa osakaskunnissa osuusluku 0,00005 sekä kantatiloista erotetuilla kiinteistöillä, joilla on yksityistä vesialuetta manttaaliluku 0,00005. Lupaan oikeuttava vähimmäisomistus antaisi oikeuden yhteen vuorokausilupaan. Arvion mukaan alueella on noin sata kiinteistöä, missä tämä kynnys ei ylity, eli noin 10 % arvioidusta Tenojoen jokilaaksojen ulkopuolella asuvien ainakin osittain omistamista kiinteistöistä.

Yli menevä osus kiintiöön vahvistetuista luvista jaettaisiin omistusosuuksien suhteessa käyttämällä osuuslukuun sidottua kynnysarvoa, jonka täytyttyä lupien lunastusoikeus kasvaa. Kynnysarvon määrittäisi vuosittain lupien myynnistä vastaava taho. Ennakkotietojen perusteella uuteen lupaan oikeuttava kynnysluku olisi välillä 10-12. Esimerkiksi Outakosken osakaskunnassa kynnysluvulla 11 ja kiinteistön osuusluvulla 35, lunastettavien lupien määrä olisi 1 + 35/11 = 3,181818182, (kokonaisluvuksi alaspäin pyöristettynä =3) eli yhteensä 1+3=4 lupaa.

Lunastaakseen kiintiöön kuuluvia lupia Tenon valuma-alueen ulkopuolella vakinaisesti asuvan kalastusoikeutta omistavan kiinteistönomistajan on osoitettava riittävä omistusosuutensa tai vesialueen omistuksensa määrä. Omistuksen osoittamiseen voidaan käyttää maanmittauslaitokselta saatavaa kiinteistörekisteriotetta.

Lupien jakautumisesta ja niiden myöntämisemenettelystä voidaan säätää tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Asetuksella voidaan tarkentaa esimerkiksi määräaikoja,

milloin kalastuskaudelle tarkoitettuja kalastuslupia on mahdollista varata sekä niiden varaamiskäytännöstä kalastuskauden kuluessa, jolloin kalastussäännön 5 § mukaisia lupia on jo ostettu kalastusmatkailun ja muiden omistajien käyttöön, sekä lunastamattomien lupien palautumisestaä kalastussäännön 5 § mukaisesti lunastettaviksi.

13 §. *Tenojoen kalastussopimuksen paikallinen seurantaryhmä.* Pykälässä säädettäisiin Tenojoen kalastussopimuksen paikallisen seurantaryhmän asettamisesta ja sen tehtävistä. Pykälän ensimmäisen momentin mukaan paikallisen seurantaryhmän asettaisi Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaan maiden yhteinen seuranta- ja tutkimusryhmä sekä viranomaiset arvioivat kalastussäännön vaikutuksia. Artiklassa edellytetään kalastusoikeuden haltijoiden ottamista mukaan arviointiin. Paikallisen seurantaryhmän keskeisin tehtävä olisikin omalta osaltaan arvioida sopimuksen ja erityisesti kalastussäännön vaikutuksia kalastukseen, alueen elinkeinoille ja saamelaisen pyyntikulttuurin edellytyksille.

Sopimuksen 6 ja 7 artiklassa tarkoitetuista poikkeavista määräyksistä neuvottelee Norjan kanssa maa- ja metsätalousministeriö. Ministeriö tulisi hyödyntämään paikallisen seurantaryhmää keskeisten sidosryhmien näkemysten kartoittamisessa poikkeavien määräysten tarvearvioinnissa. Paikallinen seurantaryhmä voisi myös oma-aloitteisesti tehdä maa- ja metsätalousministeriölle esityksiä ja aloitteita kalastuksen järjestämisestä ja kalakantojen hoidosta. Paikallisella seurantaryhmällä olisi keskeinen rooli toisaalta paikallisen perinteisen tietämyksen välittämisessä sopimuksen 12 artiklassa tarkoitetulle maiden yhteiselle seuranta- ja tutkimusryhmälle sekä toisaalta lohikantoja koskevien tieteellisten tutkimustulosten levittämisessä omille sidosryhmilleen.

Pykälän toisen momentin mukaan paikallinen seurantaryhmä asetettaisiin viideksi vuodeksi kerrallaan ja se koostuisi kalastusoikeuden haltijoiden, kalastusmatkailuyrittäjien, alueen kuntien, kalatalousjärjestöjen, hallinnon, kalatalousalueen sekä Saamelaiskäräjien edustajista. Koska kalastusoikeuden haltijoilla voi olla keskenäänkin risteäviä intressejä sopimuksen soveltamiseen ja vaikutuksiin liittyen, tulisi ryhmässä olla riittävä edustus eri kalastusoikeuden haltijoita edustavista tahoista. Näin ollen paikallisessa seurantaryhmässä tulisi olla edustajat muun muassa suurimmista rajajokiosuuden osakaskunnista, Metsähallituksesta sekä Tenojoen vesistön jokilaaksojen ulkopuolella asuvia kiinteistönomistajia edustavista yhdistyksistä.

14 §. *Tenojoen vesistön venerekisteri.* Kalastussäännön 36 §:n mukaan kalastusveneiden rekisteröinnistä säädetään kansallisesti. Saman pykälän toisen momentin mukaan kalastus veneestä on sallittu vain Tenjojen vesistön venerekisteriin rekisteröidyllä kalastusveneellä, jossa on kansallisuustunnus. Ehdotetussä pykälässä säädettäisiin siitä, että Suomessa venerekisterinä toimisi vesikulkuneuvorekisieriä annetun lain (434/2014) 1 §:ssä tarkoitettu vesikulkuneuvorekisteri, jonka pitämisestä on vastuussa Liikenteen turvallisuusvirasto TRAFI. Kyseistä lakia sovellettaisiin Tenon kalastusveneiden rekisteröintiin tietyin erikseen säädetyin poikkeuksin.

Nykyisen sopimuksen kalastussäännön 8 §:n nojalla Lapin lääninhallitus ja Finnmarkin fylkesmann ovat yhteisesti vahvistaneet veneiden rekisteröintimääräyksiä koskevat tarkemmat säännöt. Kun nykyinen kalastussopimus ehdotetaan kumottavaksi ja korvattavaksi uudella sopimuksella, kumoutuu myös sopimuksen nojalla annetut viranomaisnormit. Veneen rekisteröintiedellytykset koskevat veneen omistajan ja välillisesti myös kalastusoikeuden haltijan oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, joten niistä tulee säätää laissa. Koska Tenon kalastusveneet rekisteröidään nykyisinkin vesikulkuneuvorekisteriin kyseisen lain edellyttämällä tavalla, pidetään tarkoituksenmukaisena, että uuden sopimuksen aikana ei edellytettäisi veneen rekisteröintiä kahteen erilliseen rekisteriin.

15 §. *Veneen rekisteröinti.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin veneen omistajan velvollisuudesta rekisteröidä venen ennen kuin sitä saadaan käyttää kalastuksessa rajajokiosuudella.

Pykälän 2- 4 momenteissa säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden nojalla henkilöllä olisi oikeus rekisteröidä Tenojoen rajajokiosuudella kalastukseen käytettävä kalastusvene. Lähtokohtaisesti kalastusveneen rekisteröintioikeus olisi rajattu ainoastaan paikkakunnalla asuville sekä siellä kalastusoikeuden omaaville tahoille. Rekisteröintioikeuden rajaaminen on perusteltua, koska jokiolosuhteisiin tarkoitetun kalastusveneen käyttö liittyy kiinteästi perinteisten pyyntitapojen käyttöön ja Tenojoelle ominaiseen paikalliseen kalastuskulttuuriin. Kalastuskäytössä muualla olevien veneiden siirtäminen Tenojoen vesistöön lisäisi *Gyrodactylus salaris* -loisen leviämisen riskiä, minkä vuoksi muualta tuotujen veneiden sallimista Tenon kalastuksessa ei voida sallia. Veneestä tapahtuva vapakalastus vaatii myös jonottamiseen ja kalastuksen lähtöpaikkoihin liittyvien käytäntöjen tuntemista

Pykälän 2 momentin mukaan Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuva kalastusoikeuden haltija saisi rekisteröidä kolme venettä. Mikäli henkilö tai tämän hallinnassa oleva yritys harjoittaa kalastusmatkailuliiketoimintaa, olisi henkilöllä tai tämän hallinnassa olevalla yrityksellä oikeus rekisteröidä viisitoista venettä.

Pykälän 3 momentin muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuva kalastusoikeuden haltija, jonka omistaa rajajokiosuudella sijaitsevan vähintään osuuslukua 0,5 vastaavan vesialueomistuksen Utsjoen kunnan Outakosken, Kirkonkylän, Veachcaknjargan tai Nuorgamin osakaskunnissa, mitä vastaa muissa Tenojoen vesistön varrella olevissa osakaskunnissa osuusluku 0,00005 sekä kantatiloista erotetuilla kiinteistöillä, joilla on yksityistä vesialuetta manttaaliluku 0,00005, olisi oikeus rekisteröidä yksi vene. Pykälän 4 momentin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvalla henkilöllä olisi oikeus rekisteröidä yksi vene.

Pykälän 5 momentissa rajoitettaisiin rekisteröitävien veneiden määrää ruokakuntaa kohti siten, että samaan ruokakuntaan kuuluvien henkilöiden nimiin rekisteröitävien veneiden määrä ei saisi yhteensä ylittää 2-4 momentissa asetettuja määrällisiä rajoituksia. Venettä ei saisi rekisteröidä alle 15-vuotiaan henkilön nimiin.

Pykälän 6 momentin mukaan kalastuslupien myynnin järjestämisestä vastaava taho toimisi vesikulkuneuvorekisterilain 28 §:n 1 momentissa tarkoitettuna sopimusrekisteröijänä, joka hoitaisi vesikulkuneuvorekisterinlain 28 §:n 2 momentissa tarkoitetut tehtävät sekä suorittaisi Liikenteen turvallisuusviraston rekisteröintipäätöstä varten arvion rekisteröintioikeuden edellytysten täyttymisestä. Määräys vastaisi nykyisin noudatettavaa käytäntöä sillä erotuksella, että vuodesta 2019 alkaen sopimusrekisteröijänä toimisi kalatalousalue. Rekisteröintiedellytysten arviointi on tehokkainta ja luontevinta suorittaa luvan myynnistä vastaavan tahon toimesta, jolloin vältytään päällekkäiseltä työltä, sillä vakinaista asumista ja omistajalupien edellytyksiä koskevat seikat tulee luvan myynnin yhteydessä selvitettäväksi joka tapauksessa. Veneen omistajalla olisi velvollisuus esitettää selvitys veneen rekisteröintioikeutta koskevista seikoista.

16 §. *Rekisteritunnus.* Pykälässä säädettäisiin rekisteröinnin yhteydessä veneen omistajalle annettavasta rekisteritunnuksen, joka yksilöi veneen. Omistaja olisi velvollinen huolehtimaan sen asentamisesta. Tunnusta ei saa luovuttaa toiselle ja sen tuhoutumisesta tai katoamisesta on heti ilmoitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle. Rekisteritunnuksen siirtäminen ja käyttö muussa kuin rekisteröidyssä veneessä on kielletty.

Pykälän toisessa momentissa valtuutettaisiin Liikenteen turvallisuusvirasto antamaan tarkempia määräyksiä rekisteritunnuksen teknisistä ominaisuuksista ja sen merkitsemisestä. Valtuutus on käytännössä samansisältöinen kuin vesikulkuneuvorekisteristä annetun lain 12 §:n 1 momentissa. Määräysten voidaan katsoa olevan sellaisia teknisluonteisia rekisteröintitoiminnan järjestämiseen liittyviä, joihin ei liity merkittävää harkintavallan käyttöä ja joita koskeva norminantovalta voidaan perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaan antaa viranomaiselle.

17 §. *Veneen poistaminen rekisteristä.* Pykälän mukaan vene on poistettava rekisteristä viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun veneen omistaja ei enää täytä veneen rekisteröintioikeutta koskevia ehtoja, vene on poistettu käytöstä tai se on tuhoutunut taikka jos veneen omistaja sitä kirjallisesti pyytää.

Pykälän toisen momentin mukaan omistaja on velvollinen palauttamaan rekisteristä poistetun veneen rekisteritunnuksen Liikenteen turvallisuusvirastolle kahden kuukauden kuluessa rekisteristä poistoa koskevan päätöksen tiedoksisaannista. Määräyksen tarkoitus on ehkäistä väärinkäytöksiä varmistamalla, että poistettua rekisteritunnusta ei käytetä vesikulkuneuvossa ja helpottaa sekä selkeyttää kalastussäännön määräyten valvontaa. Määräys on tarpeellinen, jotta sopimuksen kalastussäännön 36 §:ssä säädettyjä Suomea velvoittavia määräyksiä voidaan toimeenpanna.

18 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin sopimus tulee voimaan.

Uuden sopimuksen tullessa voimaan lakkaa vuoden 1989 kalastussopimus olemasta voimasta. Lain 18 §:n 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka 1 ja 2 kohtien mukaan kumo-

taan laki Norjan kanssa Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä tehdyn sopimuksen ja siihen liittyvän kalastussäännön eräiden määräysten hyväksymisestä (93/1989) sekä laki Tenojoen kalastussääntöä koskevan sopimuksen ja kalastussäännön eräiden määräysten aiheuttamien menetysten korvaamisesta (501/1991). Koska kalakorvauslakia sovelletaan sen 1 §:n mukaan vain vuoden 1989 sekä 1972 sopimusten rajoituksista johtuviin menetyksiin, tulee laki kumota.

Uuden sopimuksen ja siihen liittyvän kalastussäännön rakenne ja kalastuksen säätelyn periaate muuttuu aikaisempiin kalastussopimuksiin verrattuna. Nykyisen kansainvälisen käytännön mukaisesti lohikantojen kalastutuksessa pyritään kantojen kestävään verotukseen, jota seurataan kutukantatavoitteista johdettujen hoitotavoitteiden avulla. Kalastusmahdollisuudet määräytyvät sen mukaan, mikä on Tenojoen lohikantojen tila. Lohikantojen tilan parantuessa kestävyyskriteerit täyttäviksi kalastusmahdollisuuksia voidaan lisätä ja vastaavasti mikäli lohikantojen tila sitä edellyttää kalastusmahdollisuuksia voidaan vähentää. Uuteen kalastussopimukseen sisältyvät menettelyt lohikantojen joustavasta hoidosta sekä osapuolten tekemä yhteistyö lohikantojen tilan seurannassa mahdollistavat kalastusmääräysten kohdentamisen lohikantojen hoidon kannalta olennaisiin ja välttämättömiin määräyksiin. Nykyisen kalastussopimuksen kohdalla sen rakenne ei ole mahdollistanut kalastuksen säätelyä kuin hyvin rajoitetusti matkailukalastuksen osalta, mikä on osaltaan johtanut joidenkin Tenojoen vesistön lohikantojen tilan heikkenemiseen, koska kalastusmääräykset ovat osoittautuneet lohikantojen kestävän käytön kannalta riittämättömiksi.

Koska uuden sopimuksen tavoitteena on lohikantojen kestävä käyttö siten että vesistön lohentuotantokykyä hyödynnetään ja kalakantojen moninaisuus turvataan, mikä on myös kalastusoikeuden haltijoiden edun mukaista luonnovaran kestävää käyttöä, ei ole perustetta säätää korvausvelvollisuutta kalastusrajoitusten aiheuttamasta haitasta kalastusoikeuden haltijoille.

18 §. *Siirtymäsäännös. Pykälän mukaan* kumottua kalakorvauslakia sovellettaisiin kuitenkin niihin korvauksiin, joita koskevat toimitukset ovat vireillä tämän lain voimaan tullessa.

Kumotun sopimuksen nojalla Tenon kalastusvenerekisteriin rekisteröidyn kalastusveneen rekisteröinti pysyy voimassa, ellei tämän lain 17 §:stä muuta johdu.

Laki kalastuslain muuttamisesta

4 §. *Määritelmät.* Pykälän 1 momentin 10 kohtaan esitetään lisättäväksi uusi f alakohta, jonka mukaan sovellettaessa kalastuksesta Tenojoen vesistössä Suomen ja Norjan välillä tehdyn sopimuksen (SopS /) kalastussääntöä tarkoitetaan kalastusoikeuden haltijalla kohdan a - e lisäksi yhteisen vesialueen osakaskuntaan kuuluvan osakaskiinteistön omistajaa. Lisäys on tarpeen, sillä kalastussäännön 2 §:ssä jaotellaan kalastusluvan ostamiseen oikeutetut tahot viit-

taamalla kalastuslain määritelmäsäännökseen, jossa yksittäistä osakaskunnan jäsenenä olevaa osakaskiinteistön omistajaa ei ole mainittu.

Yhteisesti omistetun vesialueen osalta kalastusta hallinnoi pääsääntöisesti osakaskunta yhteisaluelain mukaisesti, vaikkakin yksittäisellä osakkaalla on kalastuslain 12 §:n mukaan oikeus antaa ilman muiden osakkaiden suostumusta toisella lupa kalastaa itselleen kuuluvan kalastusoikeuden nojalla. Kalastuslain 41 §:ssä säädetään kalastuksen järjestämisestä, josta vastaa kalastusoikeuden haltija. Tästä syystä kalastusoikeuden haltijaksi ei kalastuslain muussa soveltamisessa ole tarkoituksenmukaista säätää yksittäistä osakaskunnan osakasta. Koska osakaskiinteistön omistajalla kuitenkin on osuutensa mukainen kalastusoikeus ja hänen tulee voida ostaa tarvittava kalastuslupa myös kalastamiseen rajajoessa, on esitettävä lisäys määritelmään selvyyden ja mahdollisten oikeudenmenetysten estämiseksi tarpeellinen.

Lisäksi pykälän 22 kohtaan esitetään muutettavaksi b alakohtaa siten, että siinä mainittaisiin uuden kalastussopimuksen virallinen nimi sekä sopimussarjan numero.

78 §. *Eräiden Ylä-Lapin vesistöjen kalakantojen suojelu.* Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 5 kohta, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin asettaa Tenojoen, Näätämöjoen, Paatsjoen, Tuulomajoen ja Uutuanjoen vesistöalueiden kalakantojen suojelemiseksi kieltoja, ehtoja, rajoituksia ja toimenpiteitä, jotka koskevat kalastusvälineiden ja kalastusveneiden desinfiointia ja kuivausta. Lisäys on tarpeen sopimuksen 15 artiklan 5 kohdan ja kalastussäännön 33 §:n toimeenpanemiseksi.

118 §. *Kalastusrikkomus.* Pykälässä esitettäisiin lisättäväksi kalastusrikkomuksena rangaistavien tekojen luettelon 9 kohtaan kalastussäännön vastaisen kalalajin tai - kannan istutus sekä 13 kohtaan kalastussäännössä edellytetyn saalisrekisteriä koskevan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti. Kalastuslaissa ei ole yleistä velvollisuutta vapaa-ajankalastuksen saaliiden ilmoittamiseen saalisrekisteriin, mutta uusi kalastussopimus ja sen kalastussääntö sisältää määräyksen ilmoitusvelvollisuudesta. Voimaansaattamislain 7 §:ssä esitetään ilmoitusvelvollisuuden laajentamista Tenon sivuvesiin eli koko lohennousualueelle.

3 Voimaantulo

Uusi Tenon kalastussopimus tulee 22 artiklan mukaan voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen diplomaattiteitse sopimuksen voimaantulolle valtiosäännön mukaan asetettujen vaatimusten täyttymisestä. Osapuolten välisissä neuvotteluissa yhteisymmärrykseen pääsemisen ehtona Norjan puolelta oli, että sopimus tulisi saattaa voimaan ennen vuoden 2017 kalastuskauden alkua. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että lakiehdotus tulisi vahvistaa viimeistään helmi-maaliskuussa 2017. Samoin Norjan tulisi saada sopimuksen kansallinen käsittely toteutettua vastaavassa aikatau-

lussa. Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset ehdotetaan saatettaviksi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen. Muusta syystä eduskunnan hyväksymistä edellyttäviä määräyksiä ovat muun muassa eduskunnan budjettivaltaa sitovat kansainväliset velvoitteet (PeVL 45/2000 vp).

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan määräys luetaan lainsäädännön alaan kuuluvaksi, jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla taikka jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan riippumatta siitä, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla säädetyn säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp, 12/2000 vp ja 38/2001 vp).

Sopimuksen 1 artiklassa määrätään sopimuksen tavoitteesta. Määräykset, jotka välillisesti vaikuttavat aineellisten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten tulkintaan ja soveltamiseen, kuuluvat itsekin lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp ja 24/2001 vp). Mahdollisuus mukauttaa kalastussäännön määräyksiä on sopimuksen koskevassa 6 artiklassa kytketty osin siihen, että mukautus on tarpeellinen sopimuksen tavoitteen saavuttamiseksi. Sopimuksen 1 artikla kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 2 artiklassa ja kalastussäännön 1 §:ssä määritellään sopimuksen ja kalastusmääräysten maantieteellinen soveltamisalue, joka vaikuttaa sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten soveltamiseen. Sopimuksen 2 artiklan ja kalastussäännön 1 §:n määräykset kuuluvat sen vuoksi itsekin lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp).

Sopimuksen 3 artiklassa määrätään osapuolia antamaan Tenojoen vesistön sivuvesistöjen osalta kansallisia säännöksiä ja määräyksiä kalakantojen suojelun ja kestävän käytön turvaamiseksi. Määräyksen velvoite koskee kalastusoikeuden rajoittamista ja siten yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, joten määräys kuuluu lainsäädännön alaan. Määräyksen tarkoittamia rajoituksia voidaan säätää kalastuslain nojalla.

Sopimuksen 4 artiklassa määrätään osapuolet laatimaan yhteinen Tenojoen lohikantojen hoitosuunnitelma, joka on lähtökohtana Tenojoen vesistön lohikantoja koskevassa säätelyssä ja jossa määritellään muun muassa lohikantakohtaiset hoitotavoitteet. Suunnitelmassa määriteltävillä hoitotavoitteilla on välitön yhteys kalastussäännön 7 luvussa määriteltyjen ennalta sovittujen kalastusrajoitusten soveltamisedellytyksiin. Sopimuksen 4 artikla kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 5 artiklassa määrätään sopimuksen liitteenä olevasta yhteisestä kalastussäännöstä, sen voimassaoloajasta, muuttamista koskevan pyynnön määräajasta sekä kalastussäännön sisältävien ennalta sovittujen säätelytoimenpiteiden käyttöä koskevien edellytysten arvioinnista ja voimaansaattamisesta. Määräys vaikuttaa sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten soveltamisalaan ja kuuluu siksi lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 6 ja 7 artikla sisältävät valtuutusmääräyksen hallituksille tai niiden määräämille viranomaisille sopia kalastusajoista ja -tavoista, pyydyksistä, kalastusalueista ja -vyöhykkeistä, lupamääristä sekä saaliista kalastussäännön määräyksistä poiketen tietyin edellytyksin. Valtuutusmääräystä on käsitelty tarkemmin käsittelyjärjestystä koskevassa kappaleessa. Sopimuksentekovallan delegointia koskevana määräyksenä artiklat kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 8 artiklassa määrätään kalastonhoitomaksusta, josta säädetään kalastuslain 79 §:ssä. Määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 9 artiklassa määrätään rajajokiosuuden jakamisesta kalastusvyöhykkeisiin matkailukalastuksen järjestämiseksi. Kalastusvyöhykkeet määritellään kalastussäännössä ja ne rajaavat yhteisesti sovittujen kalastuslupien maantieteellistä soveltamisaluetta. Kalastusluvan alueellinen ulottuvuus vaikuttaa yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteisiin. Määräys kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 10 artiklassa määrätään rajajokiosuudella kalastavilta edellytettävistä kalastusluvista. Artiklan mukaan matkailukalastukseen käytettävissä olevien lupien määrä täsmennetään kalastussäännössä ja jaetaan maiden kesken puoliksi. Artiklan 2 ja 3 kohdat sisältävät kalastajaa suoraan velvoittavia määräyksiä luvan ostamisesta ennen kalastuksen aloittamista sekä luvan voimassaoloalueesta. Artiklan 4 ja 5 kohtien mukaan sopimuksessa edellytettyjen lupien hinnat ja lupatulojen käyttö määritellään kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Määräykset koskevat yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita ja kuuluvat siten lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 11 artiklassa määrätään kalastuksenvalvonnasta. Valvonta sisältää julkisen vallan käyttöä, jonka tulee perustua lakiin. Suomessa kalastuksenvalvonnasta säädetään kalastuslain 99 - 117 §:ssä. Määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 12 artiklassa määrätään maiden yhteistyöstä kalakantojen seurannan ja tutkimuksen osalta. Yhteistyön tavoitteena on luoda perustaa hoitosuunnitelman laatimiselle ja arvioinnille. Artiklan 2 kohdassa määrätään yhteisestä tutkimusryhmästä ja paikallisten kalastusoikeuden haltijoiden osallistumisesta työhön. Tehtävät ovat osin sellaista hallintoviranomaisen toimintaa, josta on säädetty lailla (laki Luonnonvarakeskuksesta 561/2014). Sopimuksen 13 artiklassa määrätään yhteisestä saalisrekisteristä ja sen sisältämien tietojen käytöstä sekä kalastajan velvollisuudesta ilmoittaa kalastussäännössä tarkemmin määritetyt tiedot rekisteriin. Sopimusta koskevan voimaansaattamislain 6 §:ssä vastuu hoitosuunnitelman laadinnasta ja sopimuksen edellyttämästä kalakantojen seurannasta ja tutkimuksesta sekä yhteisen saalisrekisterin ylläpidosta on osoitettu Luonnonvarakeskukselle. Tehtävän hoitaminen vaatii laitokselle valtion varoista osoitettuja varoja, joten määräys sitoo eduskunnan budjettivaltaa. Saalisilmoitusvelvollisuutta koskeva määräys koskee yksilön velvollisuuksien perusteita. Artiklan 12 ja 13 määräykset kuuluvat siten lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 14 artikla sisältää informatiivisluonteiset määräykset siitä, että vesistörakentamista koskevaa lainsäädäntöä sovellettaessa tulisi pyrkiä minimoimaan kalastukselle ja kalakannoille aiheutuvat vahingot. Suomessa säännös liittyy muun muassa vesilain ja ympäristönsuojelulain soveltamiseen. Määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 15 artiklassa määrätään toimenpiteistä ja viranomaisten velvoitteista torjua kalatautien ja vieraslajien kalakannoille aiheuttamaa uhkaa. Artiklassa kielletään anadromisten lohikalojen kasvatus ja viljely Tenojoen vesistön valuma-alueella, elävien kalojen siirto, muualta peräisin olevan veden päästäminen ja muualla pyydettyjen kalojen perkaaminen Tenojoen vesistön valuma-alueella sekä edellytetään kalastusvälineiden desinfiointia tai kuivausta. Kalatautien ehkäisystä ja kalakantojen istutusten luvanvaraisuudesta on säädetty kalastuslaissa ja eläintautilaissa (441/2013). Määräykset sisältävät sekä viranomaisia että yksityisiä koskevia velvoitteita, joiden perusteista on säädettävä lailla. Määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 16 artiklassa on määräykset toimivaltaisia viranomaisia koskevista velvoitteista kalakantoja uhkaavissa erityistilanteissa. Määräykset liittyvät julkisen vallan käyttöön, jonka perusteista on säädettävä lailla. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 18 artiklassa on määräykset menettelyistä tilanteessa, jossa osapuolilla on sopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskeva erimielisyys. Mikäli sopimuksessa, joka sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, on määräyksiä pakollisesta ja osapuolia sitovasta menettelystä sopimuksen tulkintaa tai sen soveltamista koskevan riidan ratkaisemisesta osapuolten välillä, voi riidan ratkaisu vaikuttaa siihen, miten Suomessa laintasoisena säänneltyä asiaa koskevaa määräystä on sovellettava. Tällaisissa tapauksissa riitojen ratkaisemista koskeva määräys kuuluu lainsäädännön alaan (PeVL 31/2001 vp). Artikla sisältää määräyksen ad hoc -komissiosta, joka voi tehdä osapuolia sitovia ratkaisuja. Määräys kuuluu näin ollen lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 21 artikla sisältää määräyksen nykyisen kalastussopimuksen kumoutumisesta uuden sopimuksen tullessa voimaan. Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunnan hyväksyminen vaaditaan eduskunnan toimivaltaan kuuluvan kansainvälisen velvoitteen irtisanomiselle. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että eduskunnan hyväksyminen vaaditaan myös sellaisen velvoitteen irtisanomiseen, jonka eduskunta on hyväksynyt jo ennen uuden perustuslain voimaantuloa (PeVL 10/1998 vp). Uusi rajajokisopimus korvaa 21 artiklan mukaan Suomen ja Norjan välillä Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä 1 päivänä maaliskuuta 1989 tehdyn sopimuksen ja siihen liittyvän kalastussäännön. Sopimus on saatettu voimaan lailla, joten sen lakkauttaminen edellyttää eduskunnan hyväksymistä. Määräys kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Sopimuksen liitteenä oleva kalastussääntö on 5 artiklan mukaan olennainen osa sopimusta. Kalastussäännön määräyksiä on arvioitava eduskunnan suostumuksen tarpeellisuuden kannalta tämän vuoksi samalla tavalla kuin varsinaisen sopimuksen määräyksiä.

Kalastussäännön 1 §:ssä määritetään sen soveltamisalue. Koska soveltamisalue vaikuttaa sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien muiden määräysten soveltamisalaan, kuuluu kalastussäännön 1 § lainsäädännön alaan.

Kalastussäännön 2 §:ssä määritetään rajajokiosuudella sopimuksen edellyttämän kalastusluvan ostamiseen oikeutetut tahot. Pykälässä jaotellaan henkilöt sekä asuinpaikan perusteella että kalastusoikeuden omistamisen perusteella. Jaottelulla on vaikutusta siihen, minkälaisen luvan ostamiseen henkilö on oikeutettu. Kalastussäännön 4 §:ssä määritetään yleisellä tasolla eri kalastuslupien oikeuttama toiminta sekä luvan ostamiseen oikeutetut tahot. Kalastussäännön 2 ja 4 §:n määräyksillä on vaikutusta siihen, minkälaisia kalastusrajoituksia häneen sovelletaan. Määräyksillä rajoitetaan omaisuudensuojaa nauttivan kalastusoikeuden käyttöä ja niillä on vaikutuksia yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteisiin. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Kalastussäännön 3 määrätään kalastonhoitomaksuvelvollisuuteen sovellettavasta lainsäädännöstä. Kalastonhoitomaksusta säädetään kalastuslain 79 §:ssä. Määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Kalastussäännön 5 §:ssä määrätään matkailukalastukseen käytettävissä olevien lupien enimmäismäärästä ja niiden jaosta eri vyöhykkeisiin eri aikoina. Vyöhykkeet, joilla luvat ovat voimassa, on merkitty kalastussäännön karttaliitteeseen 1. Lisäksi pykälässä määrätään, että Suomi voi varata enintään kolmasosan luvista muualla kuin Tenon vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuville kalastusoikeuden haltijoille. Määräyksillä on vaikutusta yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perustaan, joten määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Kalastussäännön 3 luvussa olevat 6 - 19 §:t sisältävät määräykset sallituista pyydyksistä, kalastuskausista, rauhoitusajoista, tiettyjen kalastuslupien ehdoista, kielletyistä kalastustavoista ja vapakalastusalueista, kudottujen pyydysten määrällisestä rajoituksesta ja veneen käytöstä.

Määräykset rajoittavat osaksi kalastusoikeutta, joka kuuluu perustuslain omaisuudensuojan piiriin jokamiehen oikeuksiin rinnastettavaa yleiskalastusoikeutta lukuun ottamatta. Matkailukalastuslupia koskevat määräykset koskevat yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia. Lisäksi ne estävät kalastusoikeuden haltijaa hallinnoimasta normaalisti itse luovuttamiaan kalastuslupia ja niiden ehtoja. Määräykset liittyvät perustuslain 17 §:n 3 momenttiin, jossa säädetään saamelaisten oikeudesta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan. Kalastuksen katsotaan kuuluvan saamelaisten kulttuuriin. Määräykset koskevat perustuslaissa turvatun oikeuden käyttämistä ja kuuluvat siten lainsäädännön alaan.

Kalastussäännön 4 luku (20 - 28 §:t) sisältää määräykset pyyntivälineitä koskevista teknisistä säännöksistä. Ne koskevat sinänsä omaisuuden käyttöä, mutta niitä ei voitane pitää varsinaisina omaisuuden käyttörajoituksina. Kalastuslainsäädännössä vastaavista määräyksistä säädetään joko valtioneuvoston tai ministeriön asetuksella. Kalastussäännön 27 § sisältää kiellon kalastaa verkoilla tietyillä alueilla. Pyydysten merkinnästä, asettamisesta ja nostamisesta on määräykset 20, 26 ja 28 §:ssä. Pyydysten asettamisesta ja merkinnästä säädetään kalastuslain 48 §:ssä sekä tarkemmin kalastuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1360/2015) 7 - 10 §:ssä. Luvun määräykset kuuluvat siten vain osaksi lainsäädännön alaan.

Kalastussäännön 29 ja 30 §:ssä on määräykset kalojen vähimmäismitoista ja vapauttamisvelvollisuudesta sekä saalisilmoitusvelvollisuuden tarkemmasta sisällöstä. Kalastussäännön 31 - 33 §:t sisältävät määräyksiä kalatautien torjumiseksi. Määräykset koskevat yksilön velvollisuuksien perusteita, joista on perustuslain 80 §:n mukaan säädettävä lailla. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Kalastussäännön 34 ja 35 § sisältää määräykset ennalta sovituista lohikantakohtaisista toimenpiteistä, joiden mukaan kalastusaikoja lyhennetään tiettyjen edellytysten täyttyessä. Kalastussäännön 36 §:ssä rajoitetaan veneen kalastuskäyttöä Tenossa. Määräykset rajoittavat kalastusoikeuden käyttöä ja kuuluvat lainsäädännön alaan.

Kalastussäännön 37 ja 38 §:ssä määrätään toimivaltaisten viranomaisten mahdollisuudesta määrittää tiettyjä aluerajauksia ja kalastuspaikkoja sekä myöntää poikkeuslupia kalastussäännön määräyksistä. Nämä määräykset liittyvät julkisen vallan käyttöön, jonka tulee perustua lakiin. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

4.2 Käsittelyjärjestys

Kansainvälisen velvoitteen tai sen irtisanomisen hyväksymisestä päätetään ja lakiehdotus kansainvälisen velvoitteen voimaansaattamisesta hyväksytään perustuslain 94 §:n 2 momentin ja 95 §:n 2 momentin mukaisesti äänten enemmistöllä. Jos ehdotus koskee perustuslakia, se on

kuitenkin hyväksyttävä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.

Sopimuksentekovallan delegointi

Sopimuksen 6 ja 7 artikla sisältävät sopimuksentekovallan delegoinniksi katsottavia sopimusmääräyksiä. Määräysten nojalla hallitukset tai niiden määräämät viranomaiset voivat sopimuksen tavoitteen saavuttamiseksi sopia kalastussäännöstä poikkeavista määräyksistä, jos se on välttämätöntä kalakantojen elinvoimaisuuden turvaamiseksi, heikentyneiden tai heikentymisvaarassa olevien kalakantojen suojelemiseksi tai elvyttämiseksi tai jos kalakantojen tila sen sallii. Määräys katsottiin tarpeelliseksi, jotta kalakantojen tilassa tapahtuviin muutoksiin voitaisiin reagoida riittävän nopeasti ja joustavasti. Tärkeänä pidettiin myös mahdollisuutta vuosittain arvioida erityisesti kalastuskautta ja rauhoitusaikoja koskevia määräyksiä suhteessa kalakantojen tilasta saatavaan uuteen tietoon. Kalastussäännöstä poikkeavat määräykset voidaan tarvittaessa rajata koskemaan vain kalastusalueen tiettyä osaa, kalastuskauden osaa taikka yksittäistä kalastustapaa.

Delegointia koskeva sopimusmääräys kuuluu lainsäädännön alaan (PeVL 16/2004 vp, PeVL 17/2004 vp, PeVL 14/2010 vp, PeVL 19/201 vp0, PeVL 14/2014 vp, PeVL 66/2014 vp). Sopimuksentekovallan osoittaminen ministeriölle muodostaa poikkeuksen perustuslain 93 ja 94 §:n sääntelyyn, jonka perusteella sopimuksentekovalta kuuluu lähtökohtaisesti tasavallan presidentin tai valtioneuvoston toimivaltaan ja eduskunta osallistuu velvoitteiden hyväksymiseen.

Perustuslaissa ei ole sopimuksentekovallan siirtämistä koskevia säännöksiä, mutta perustuslain perusteluissa ja perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, että sopimuksentekovaltaa voidaan lailla rajoitetusti siirtää muille viranomaisille. Sopimuksentekovallan perustamiselle on tällöin asetettu eräitä edellytyksiä: valtuutus ei saa olla rajoittamaton valtuutuksen saajaan ja sisältöön nähden, minkä ohella valtuutuksessa on ilmaistava ne viranomais- tai muut tahot, joiden kanssa sopimuksia voidaan tehdä. Perustuslain 94 §:n 1 momentista johtuu lisäksi, ettei viranomaiselle voida tavallisella lailla perustaa sopimuksentekovaltaa asioissa, joista päättäminen vaatii eduskunnan hyväksymisen.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan koskien vastaavantyyppistä delegointimääräystä sisältävää Suomen ja Ruotsin välistä rajajokisopimusta (PeVL 14/2010 vp) todennut seuraavasti: ”Sopimuksentekovallan sisältöä on kuitenkin rajattu sitomalla se kalastussäännön tarkoitukseen sekä kalakantojen tilaan. Ministeriölle osoitettu sopimuksentekovaltuutus voi tällöin koskea lähinnä kalastussäännön määräysten teknisiä mukautuksia ja täydennyksiä. Tällaisessa yhteydessä, jossa myös on olemassa erityisiä perusteita sopimusmääräysten joustavalle mukauttamiselle kalakantojen vuosittaisen vaihtelun vuoksi, sopimuksentekovallan luovuttaminen ministeriölle ei vaikuta sopimuksen käsittelyjärjestykseen. Valiokunta huomauttaa siitä, että tällöin perustuslain 94 §:n 1 momentin vaatimus lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä sisältävien kansainvälisten velvoitteiden saattamisesta eduskunnan hyväksyttäviksi rajoittaa it-

sessään maa- ja metsätalousministeriön sopimuksentekovaltaa. Ministeriö ei voi siten sopia esimerkiksi sellaisista muutoksista kalastussääntöön, jotka koskisivat yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita. Käytännössä tämä merkitsee sitä, ettei kalastussäännön 16 §:ssä tarkoitettu sopimus voi sisältää yksilön kannalta kokonaan uudentyyppisiä tai olennaisesti kalastussäännön määräyksiä ankarampia kalastusoikeuden rajoituksia."

Perustuslakivaliokunta on edelleen uudemmassa tulkintakäytännössään (PeVL 19/2010 vp) katsonut, että toimivaltajärjestelyjen vaikutusta täysivaltaisuuteen on valtiosäännön johdonmukaisuuden vuoksi arvioitava uudelleen antamalla enemmän painoa siirrettävän toimivallan aineelliselle merkitykselle eikä niinkään pelkästään sille seikalle, kuuluuko jokin määräys lainsäädännön alaan. Rajanveto lainsäädännön alaan kuuluvien sopimusmääräysten ja lakia alemmanasteisten määräysten välillä ei ole aina käytännössä yksiselitteinen: siten perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan ei ole täysin poissuljettua, etteikö delegoinnin perusteella tehtävä sopimus voisi ainakin jossain määrin sisältää myös lainsäädännön alaan kuuluvia tai ainakin niitä sivuavia määräyksiä (PeVL 14/2014 vp; PeVL 66/2014 vp).

Sopimuksen delegointia koskevat 6 ja 7 artiklan määräykset ovat luonteeltaan eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisesti rajoitettuja ja delegointivaltuus koskee kalastussäännön määräysten teknisiä mukautuksia. Valtuutuksen perusteella tehtävällä sopimuksella ei siten voida sopia kokonaan uudentyyppisistä tai olennaisesti kalastussäännön määräyksiä ankarammista kalastusoikeuden rajoituksista. Sopimuksen joustava mukautus on perusteltua kalakantojen vuosittaisen vaihtelun vuoksi. Delegointia koskeva poikkeamisvalta voi käytännössä merkitä sellaisten kalastusta koskevien määräysten antamista, joista Suomessa kalastuslain nojalla säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Kyse olisi tällöin kalastussäännön määräysten mukauttamisesta vastaamaan paremmin muuttuneita olosuhteita. Sopimuksen voimaansaattamislakia koskevan esityksen 2 §:ssä esitetään selkeyden vuoksi säädettäväksi siitä, että mikä viranomainen tekee 6 artiklassa tarkoitetun sopimuksen kalastussäännöksen mukautuksista Norjan viranomaisen kanssa. Esityksen mukaan tämä viranomainen olisi maa- ja metsätalousministeriö.

Sopimuksen 6 ja 7 artiklan määräyksissä on kysymys sopimuksentekovallan delegoinnista. Sen sijaan kalastussäännön 38 §:n määräykset sisältävät valtuudet poikkeuslupien myöntämiseen yksittäistapauksissa tieteellistä tutkimusta tai kalanviljelytoimenpiteitä varten tapahtuvaa pyyntiä varten. Näiltä osin valtuuksia ei tulisi käsittelyjärjestyksen osalta käsitellä sopimuksentekovallan delegointina.

Täysivaltaisuus

Sopimuksen 11 artiklassa määrätään suomalais-norjalaisten valvontapartioiden yhteisestä kalastuksenvalvonnasta rajajokiosuudella. Norjan viranomainen ei voi 11 artiklan nojalla kuitenkaan käyttää itsenäisesti julkista valtaa Suomessa, vaan yhteisvalvontaa suoritettaessa norja-

laiset valvojat toimivat Suomessa tarkkailijan asemassa. Määräyksen ei voida siten katsoa olevan ristiriidassa valtion täysivaltaisuutta koskevien perustuslain säännösten kanssa.

Kalastusrajoitusten suhde vastuuseen ympäristöstä, omaisuudensuojaan, yhdenvertaisuuteen, elinkeinovapauteen ja saamelaisten asemaan alkuperäiskansana

Sopimuksen olennaisena osana olevan kalastussäännön määräykset rajoittavat perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaista omaisuudensuojaa nauttivan kalastusoikeuden käyttöä, perustuslain 17 §:n 3 momentissa säädettyä saamelaiskulttuurin suojaa sekä perustuslain 18 §:ssä turvattua elinkeinovapautta. Sopimuksen ja sen kalastussäännön sisältämien kalastusrajoitusten tarkoituksena on turvata lohikantojen kestävä hyödyntäminen ja hoito sekä kantojen moninaisuus. Tarkoitukseen tulee pyrkiä parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon sekä suunnitelmalliseen hoitoon perustuvalla sääntelyllä siten, että lohikantojen hoitotavoitteet saavutetaan ja niitä ylläpidetään pitkällä aikavälillä. Tämä tarkoitus kytkeytyy läheisesti perustuslain 20 §:n ympäristövastuusäännökseen, jonka mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta kuuluu kaikille. Kalastussäännön määräyksiä laadittaessa on pyritty sovittamaan yhteen edellä mainitut intressit.

Omaisuuden suojaa koskevan perustuslain 15 §:n 1 momentin nojalla jokaisen omaisuus on turvattu. Perustuslakivaliokunta on arvioinut kalastusoikeuden omaisuudensuojaa ja siihen kohdistuvia rajoituksia useaan otteeseen (PeVL 58/2014 vp, PeVL 8/2012 vp, PeVL 20/2010 vp, PeVL 14/2010 vp, PeVL 8/1996). Vesialueen omistukseen kytkeytyvä kalastusoikeus on perustuslaillista omaisuudensuojaa nauttiva varallisuusarvoinen etu haltijalleen, jolla on lähtökohtainen valta hallita, käyttää ja hyödyntää omaisuutta sekä määrätä siitä. Kalastusoikeuteen kuuluvat oikeus vesialueen kalakannan taloudelliseen hyväksikäyttöön ja oikeus järjestää vesialueen käyttö ja hoito. Hyödyntämisen kohteena olevat kalat ovat juridisesti isännättömiä esineitä, kunnes niihin hankitaan omistusoikeus valtauksen kaltaisella saannolla.

Omaisuudensuojasäännöksen turvaamaan kalastusoikeuteen on vakiintuneesti kohdistunut erilaisia osin perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädettyjä rajoituksia, kuten itse kalastamiseen liittyviä rajoituksia ja kieltoja sekä velvoitteita hyväksyä muunkin kuin omistajan oikeus kalastaa vesialueella. Erityisesti arvioidessaan yleiskalastusoikeudesta seuraavia rajoituksia vesialueen omistajan oikeuksiin perustuslakivaliokunta on ottanut huomioon sen, että vesistössä vapaasti liikkuva kalakanta on valtiosäännön kannalta jatkuvasti uusiutuva varallisuusarvoinen objekti ja että vesialueen omistamisen kautta kalakantaan muodostuva kalastusoikeus on sangen erikoislaatuinen omaisuudenlaji (PeVL 8/2012 vp, s. 3/I ja PeVL 8/1996 vp, s. 3/I).

Arvioidessaan nykyistä kalastuslakia koskenutta hallituksen esitystä perustuslakivaliokunta katsoi, että kalastusrajoitusten säätämistä koskeneiden asetuksenantovaltuussäännösten yhteyteen tulisi säätää yleinen kalalajeihin ja -kantoihin kohdistuva vaarantamiskielto tai huolehtimis- taikka suojeluvelvoite (PeVL 58/2014 vp s. 7). Perustuslakivaliokunnan mukaan se olisi

omiaan korostamaan perustuslain 20 §:n ympäristövastuusäännöksen mukaisesti sitä, että julkisella vallalla ei ole ainoastaan valtuutusta, vaan myös vastuu huolehtia luonnosta ja sen monimuotoisuudesta. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti eduskunta lisäsi kalastuslain 52 §:ään uuden ensimmäisen momentin, jonka mukaan ” Valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön on osaltaan huolehdittava kalavarojen kestävän käytön ja hoidon toteuttamisesta luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi.” Kalastusoikeus ei siis missään muodossa ole täysin rajoittamaton, vaan on voimassa kalastuslain 5 §:n mukaisesti sellaisena, millaiseksi se kalastuslain järjestelmän kautta muotoutuu.

Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan kaikille. Säännöksessä tarkoitettu vastuu kohdistuu edellä kuvatulla tavalla sekä julkiseen valtaan että yksityisiin tahoihin. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan säännöksellä ei perusteta yksilöittäin kohdennettavissa olevia velvoitteita, eikä se muodosta erillistä perustetta kohdistaa omistajiin erityisesti ulottuvia sietämisvelvoitteita. Toisaalta saman perusoikeussäännöstön osina omaisuudensuojasäännöksellä ja ympäristövastuusäännöksellä voi olla vaikutusta toistensa tulkintoihin tilanteessa, jossa pyritään ihmisten ja luonnon välistä tasapainoa edistäviin lainsäädäntöratkaisuihin (PeVL 44/2010 vp, PeVL 20/2010).

Kalastusrajoituksilla on liityntä myös perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattuun elinkeinovapauteen. Rajoituksia tulee tarkastella omaisuuden käyttörajoituksena myös siitä näkökulmasta, että perustuslakivaliokunta on katsonut maaomaisuutta vailla olevien, luontaiselinkeinoista huomattavan osan toimeentulostaan saavien, lähinnä saamelaisväestöön kuuluvien kuntalaisten perinteisen, vähintään nautintaperusteisiin oikeuksiin rinnastettavan oikeuden kalastaa olevan omaisuudensuojan piiriin kuuluva varallisuusarvoinen etu (PeVL 7/1978 vp, PeVL 5/1981 vp ja PeVL 30/1993 vp). Lisäksi saamelaisille on alkuperäiskansana turvattu perustuslain 17 §:n 3 momentissa oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan säännöksellä turvataan myös saamelaiseen kulttuuriin kuuluvien perinteisten elinkeinojen kuten kalastuksen harjoittaminen.

Sopimuksen sisältämiä kalastusrajoituksia tulee arvioida perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta (PeVL 8/1996 vp): rajoitusten tulee perustua laintasoiseen säädökseen, rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä, rajoitusperusteiden tulee olla perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä, painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia, lailla ei voida säätää perusoikeuden ytimeen kuuluvaa rajoitusta, rajoitusten tulee olla välttämättömiä tavoitteen saavuttamiseksi sekä laajuudeltaan oikeassa suhteessa perusoikeuksien suojaamaan oikeushyvään ja rajoituksen taustalla olevaan yhteiskunnallisen intressin painoarvoon, perusoikeutta rajoitettaessa on huolehdittava riittävistä oikeusturvajärjestelyistä sekä Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamisesta.

Sopimus ja sen kalastussääntö rajoittavat kalastusoikeuden sisältöä ensinnäkin siten, että sopimuksen 10 artiklan 2 kohdassa edellytetään jokaisen rajajokiosuudella kalastavan lunastavan erityisen kalastusluvan, joita koskevat tarkemmat määräykset ovat kalastussäännössä (2 ja 4

§:ssä). Kalastusoikeuteen kuuluvaa oikeutta määrätä kalastusoikeuden käytöstä, kuten oman kalastusoikeuden nojalla ulkopuolisille myytävistä luvista sekä niiden ehdoista ja määristä, on myös rajoitettu kyseisillä määräyksillä. Rajajokiosuudella edellytettävä kalastuslupa perustuisi siis valtiosopimukseen, ei vesialueen omistajan myöntämään kalastuslupaan. Toisaalta kalastusoikeuden haltija voisi edelleen esimerkiksi vuokrata kalastusoikeutensa eteenpäin. Kalastuslupaa koskevat määräykset ovat tarkkarajaisia ja täsmällisesti määritettyjä. Erityinen kalastuslupajärjestelmä on tarpeen (vai välttämätön), jotta rajajoen kalastus saadaan järjestettyä kestävästi ja hallitusti, lähtökohtaisesti samoilla ehdoilla molemmin puolin jokea ja jotta kalastusta voidaan valvoa. Lupajärjestelmän muodostamalla kalastusoikeusrajoituksella on siten olemassa perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä peruste ja painava yhteiskunnallinen tarve. Esitetyn voimaansaattamislain 11 §:n mukaan lupatuloina kertyneet varat käytettäisiin muun muassa korvausten maksamiseen kalastusoikeuden haltijoille.

Sopimukseen perustuvia kalastuslupatyyppejä olisi Suomessa viisi. Laajimmat kalastusmahdollisuudet sisältyisivät Tenojoen jokilaaksoissa vakinaisesti asuvien henkilöiden niin sanottuihin paikkakuntalaislupiin, jotka ovat voimassa kalastuskauden kerrallaan. Muualla asuvat kalastajat voisivat lunastaa vuorokauden voimassaolevia vene- ja rantakalastuslupia, joiden määrä on kiintiöity ja jaettu maiden kesken. Enintään kolmasosa vene- ja rantakalastusluvista voitaisiin varata Tenojokilaakson ulkopuolella asuville kalastusoikeuden haltijoille ja tällaisesta lupakiintiöstä lunastettuihin lupiin kuuluisi paremmat lupaehdot kuin kalastusoikeutta omistamattomien lupiin.

Kalastussäännön 6 §:ssä säädetään sallituista pyyntivälineistä, 10 - 12 §:ssä vapakalastuksen harjoittamista koskevista tarkemmista pyyntiväline- ja aluerajoituksista, 7 §:ssä yleisestä viikkorauhoituksesta, 8, 13-15 ja 17 §:ssä sallituista kalastusajoista, 4 luvussa pyydyksiä koskevista teknisistä määräyksistä. Kalastussäännön sisältämät rajoitukset on suunniteltu mahdollisimman tarkkaan luotettavaan tutkimustietoon pohjautuen, jotta niillä saadaan tarvittava vaikutus heikkojen lohikantojen elvyttämiseen.

Tenon lohikantojen heikko tila on seurausta liian runsaasta kalastuksesta, koska ihmistoiminnan vaikutus vesistöön on muuten hyvin vähäinen. Tenon lohisaaliit ovat pienentyneet 2000-luvun alun jälkeen aiempaan tasoon verrattuna ja seurantatietojen perusteella eräiden sivujokien lohikantojen tila on hyvin heikko. Suurikokoisten lohien määrässä on havaittu tasaista vähenemisestä vuodesta toiseen. Kantojen elvyttämiseksi tarvittava kalastuskuolevuuden vähentäminen 30 prosenttia nykyisestä edellyttää kuitenkin kalastusaikojen eli sallittujen kalastuspäivien voimakkaampaa leikkaamista. Nykyisen kalastuskauden alussa ja lopussa on päiviä, jolloin kalastus ei ole tehokasta. Tästä syystä kalenteripäivinä lasketut vähennykset pyyntiajoissa ovat selvästi suurempia kuin kalastuskuolevuuteen sovittu vähennys. Kalastuskausi säilytetään kuitenkin yhtenäisenä.

Kalastussäännön sisältämät pyyntirajoitukset ovat tarkkarajaisia. Rajoitusten taustalla on kiistatta painava yhteiskunnallinen tarve eli lohikantojen elvyttäminen, suojelu ja niiden käytön saattaminen kestävälle pohjalle. Kalastuksen säätelytoimet on kohdistettu luotettavaa, tarkkaa

ja pitkältä aikaväliltä saatua tutkimstietoa hyödyntäen kantojen vahvistumisen kannalta tehokkaiksi. Sopimuksen olennaisena osana oleva kalastussääntö ja sen rajoitukset ovat voimassa määräajan, ja rajoituksia voidaan sopimuksen 6 ja 7 artiklan nojalla mukauttaa lievemmiksi kalakantojen tilan niin salliessa. Rajoitusten määräaikaisuuden voidaan katsoa lieventävän kalastusoikeuden haltijalle melko voimakkaista kalastusrajoituksista koituvaa haittaa.

Kalastusrajoitukset kohdentuvat eri tavalla kalastusoikeuden haltijaan riippuen siitä, missä tämä asuu. Vakinaisen asuinpaikan perusteella määräytyvä oikeus paikkakuntalaisluvan ostamiseen tarkoittaa käytännössä sitä, että vain yleisen paikkakuntalaisluvan lunastaneella kalastusoikeuden haltijalla on mahdollisuus käyttää kaikkia Tenojoen kalastussäännössä sallittuja pyyntimenetelmiä eli myös tehokkaita, perinteisiä verkkopyydyksiä. Lisäksi kalastussäännön mukaan paikkakunnalla vakinaisesti asuvat, kalastusoikeutta omistamattomat voivat lunastaa koko kaudeksi vapakalastusluvan.

Lähtökohtaisesti kalastusrajoitukset tulisi kohdistaa kalastusoikeuden haltijoihin perustuslain 6 §:n edellyttämällä tavalla yhdenvertaisesti riippumatta tämän asuinpaikasta, jonka jokainen voi valita vapaasti. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan sinänsä estä erilaisten ryhmien kohtelua eri tavalla tai asettamista lainsäädännössä eri asemaan samanlaisessa tilanteessa, jos erottelulle voidaan esittää perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet. Perustuslakivaliokunta on johtanut perustuslain yhdenvertaisuussäännöksistä vaatimukset, etteivät erottelut saa olla mielivaltaisia eivätkä erot saa muodostua kohtuuttomaksi. Tenojokilaakso kuuluu saamelaisten kotiseutualueeseen ja enemmistö jokivarren asukkaista on saamelaisia. Vesialueen omistukseen perustuvista kalastusoikeuksista osuuslukujen perusteella laskien 35 prosenttia kuuluu Tenojokilaaksoissa vakinaisesti asuville. Tämän lisäksi useiden omistajien hallinnassa olevien jakamattomien tilojen hallussa on 30 % kalastusoikeuksista ja tästä suuri osa on Tenonjokilaaksoissa asuvien omistajien hallussa. Muualla asuville kuuluu 25 prosenttia osuusluvusta. Loppu 10 prosenttia osuusluvusta on valtion ja yhteisöjen hallussa.

Rajoitusten kohdentamista eri tavalla kalastusoikeuden haltijan asuinpaikasta riippuen voidaan pitää perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävänä yhtäältä siksi, että ympäristövastuun toteuttaminen täysimääräisesti edellyttäisi lähtökohtaisesti perinnepyydysten käytön kieltämistä rajajokialueella väliaikaisesti kokonaan. Toisaalta saamelaisten kulttuuriperinteen suoja puoltaa sitä, että kulttuuriin olennaisella tavalla kuuluvia pyyntimuotoja voidaan harjoittaa edes jossain määrin ilman, että perinteeseen liittyvä tietotaito ja osaaminen häviävät. Vaikka noin kolmasosa ulkopaikkakuntalaisista kalastusoikeuden haltijoista on saanut oikeutensa suoraan perintönä paikkakunnalla asuvalta ja on siten todennäköisesti saamelaista alkuperää, ei rajoituksia katsottu voitavan kohdentaa saamelaiskäräjälain saamelaismääritelmän perusteella, sillä kyseinen määritelmä liittyy ainoastaan saamelaiskäräjien vaalin toteuttamiseen. Subjektiivisia oikeuksia ei ole muussakaan lainsäädännössä kytketty saamelaisuuteen. Vaaliluettelo ei ole luettelo siitä, ketkä Suomessa ovat saamelaisia tai kuinka monta saamelaista Suomessa on, vaan salassa pidettävä vaaliluettelo antaa tietoa siitä, kuinka moni henkilö on merkitty äänioikeutettuna saamelaiskäräjien vaaleja varten laadittavaan luetteloon. Vakinaisen asuinpaikan voidaan katsoa tässä tapauksessa muodostavan hyväksyttävän perusteen sille, että pyyn-

timuotoja koskevat rajoitukset ovat lievempiä paikkakunnalla asuville henkilöille, joiden normaaliin elinpiiriin Tenojoen kalastus liittyy kiinteästi ja joille kotitarvekalastus tai kalastusmatkailuelinkeino on tärkeää toimeentulon kannalta.

Kääntäen voidaan todeta, että saamelaiskulttuuria pyritään suojaamaan sopimuksessa siten, että minkään perinteisen pyyntimuodon käyttöä ei kielletä kokokaan, vaan niiden käyttö on mahdollista rajoitetusti. Nämä suhteellisen tehokkaat pyyntimuodot ovat yleensä vaelluskalajoissa kiellettyjä. Koska kalastuspainetta on selkeästi vähennettävä, rajataan perinnepyydysten käyttöoikeus asuinpaikkaperiaatteen mukaisesti vain paikallisille, joista suurin osa on saamelaisia. Saamelaiskulttuuria suojataan myös elvyttämällä lohikantoja varsin maltillisella aikajänteellä noin kahden lohisukupolven eli reilun kymmenen vuoden ajanjaksolla ja tavalla, joka mahdollistaa perinnepyynnin harjoittamisen. Myös säätelyn tavoitteena oleva lohikantojen tilan saaminen kestävälle tasolle on omiaan edistämään saamelaiskulttuurin jatkuvuutta tulevaisuudessa.

Laajoilla kalastusmahdollisuuksilla on merkitystä saamelaisten perustuslain 17 §:n 3 momentissa turvattuun oikeuteen ylläpitää kulttuuriinsa kuuluvaa perinteistä elinkeinoa. Tenojokilaakson asukkaiden mahdollisuuteen lunastaa edullinen kalastuslupa rajajokeen kohdistuu myös tietynlainen luottamuksensuoja suhteessa tuon mahdollisuuden pysyvyyteen. Norjassa kyseinen oikeus on säädetty kansallisessa Tenolaissa, minkä vuoksi Norja halusi pitää kiinni kyseistä lupatyypissä myös nyt neuvotellussa sopimuksessa. Suomessa käytäntö perustuu valtiosopimukseen. Suomen puolella kyseisiä lupia lunastetaan noin 350 kappaletta vuosittain. Edellä mainituista syistä on tarpeen säätää jatkossakin kyseisen alueen asukkaiden oikeudesta edulliseen vapakalastuslupaan alueella.

Sopimusluonnoksen johdanto-osassa Norjan ja Suomen valtiot tiedostavat saamelaisten alkuperäiskansaoikeudet ja luonnonvarojen merkityksen saamelaisille alkuperäiskansana, viittaavat kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 27 artiklaan sekä YK:n alkuperäiskansojen oikeuksia koskevaan julistukseen. Sopimusluonnoksessa on useita säännöksiä perinteisen tietämyksen hyödyntämisestä, paikallisen kalastuskulttuurin huomioon ottamisesta, paikallisten osallistumisesta hoitosuunnitelman laatimiseen ja kalastussääntöjen vaikutusten seuraamiseen. Sopimuksen voimaansaattamista koskevan lakiehdotuksen 13 §:ssä esitetään alueellisen arviointiryhmän asettamista, jonka keskeisenä tehtävänä olisi toimia alueen kalastusoikeuden haltijoiden ja muiden sidosryhmien näkemysten yhteensovittajana ja perinteisen tietämyksen ja näkemysten välittäjänä suhteessa hallintoviranomaisiin ja tutkimuslaitoksiin. Ryhmä arvioisi osaltaan sopimuksen kalastusrajoitusten vaikutuksia.

Nykyisen sopimuksen kalastussäännön määräykset ulkopaikkakuntalaisten kalastusoikeuksien haltijoiden osalta johtivat perustuslakivaliokunnan kannanoton mukaan (PeVL 13/1989 vp s. 6) omistamisen merkityksettömyyteen, sillä heidän maksama hinta kalastuskortista on satakertainen verrattuna paikkakunnalla asuviin, vain vapa ja viehe ovat sallittuja kalastusmuotoina ja lisäksi oman veneen käyttö on heiltä kielletty. Ulkopaikkakuntalaisia kalastusoikeuden haltijoita koskevat nykyisin käytännössä samat rajoitukset kuin ketä tahansa jokilaaksojen ulko-

puolella asuvaa henkilöä, jolla ei ole kalastusoikeutta. Tämän kalastajaryhmä asemaa onkin uudessa sopimuksessa pyritty parantamaan siten, että kalastusoikeuden ydin jäisi koskemattomaksi. Uuden sopimuksen mukaan heillä on mahdollisuus lunastaa kalastuslupia erityisestä kiintiöstä. Voimaansaattamislakiehdotuksen 12 §:ssä säädettäisiin tarkemmin tämän lupakiintiön käytöstä ja 10 §:ssä hinnoittelusta. Näiden lupien nojalla kalastavalla kalastuskausi alkaisi samaan aikaan kuin paikallisilla, joskin se loppuisi samaan aikaan kuin matkailukalastajille. Kiintiöön kuuluvalla luvalla saisi kalastaa koko vuorokauden toisin kuin tavallisella rantakalastusluvalla. Lisäksi heitä ei koskisi paikallisen soutajan käyttöpakko venekalastuksessa lukuun ottamatta Alakönkään aluetta, jossa turvallisuussyistä edellytetään paikallista soutajaa. Uuden sopimuksen mukaan ulkopaikkakuntalaisilla kalastusoikeuden haltijoilla olisi myös mahdollisuus rekisteröidä oma kalastusvene. Myös lupahinnoittelussa omistajille asetetaan edullinen lupahinta verrattuna matkailijoiden lunastamiin vene- ja rantakalastuslupiin tai paikkakunnalla asuvien vapakalastuslupaan.

Tenon kalastussopimuksen sisältämät kalastusrajoitukset ovat Tenon lohikannoista olemassa olevan tieteellisen tutkimustiedon perusteella välttämättömiä lohikantojen tilan elvyttämiseksi. Rajoitukset on kohdennettu tarkasti käyttäen hyväksi olemassa olevaa tutkimustietoa siten, että niillä voidaan saavuttaa tavoitteena oleva, välttämätön 30 %:n vähennys kalastuskuolleisuuteen ja siten noin kymmenen vuoden ajanjaksolla saattaa kannat kestävälle tasolle. Valtiosääntöoikeudellisesti ehdotettujen kalastusrajoitusten perustana on viime kädessä perustuslain 20 §:n 1 momentti, jonka mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Säännöksen piiriin kuuluvat sekä ympäristön tuhoutumisen tai pilaantumisen estäminen että aktiiviset luonnolle suotuisat toimet. Siten säännös ilmaisee ihmisten kaikinpuolisen vastuun sellaisesta taloudellisen ja yhteiskunnallisen toiminnan kokonaislinjasta, joka turvaa elollisen ja elottoman luonnon monimuotoisuuden säilymisen (ks. HE 309/1993 vp, s. 66/II).

Koska vastuu ympäristöstä kuuluu perustuslain 20 §:n mukaan kaikille ja koska perustuslain 15 §:n 1 momentin säännöksestä ei johdu vaatimusta korvata omistajalle mitä tahansa käyttörajoitusta, ei esitykseen ole katsottu perustelluksi sisällyttää säännöstä kalastusrajoitusten mahdollisesti aiheuttamien menetysten korvaamisesta. Kalakantojen tilaan perustuvia kalastuslain nojalla asetettuja kalastusrajoituksia ei korvata myöskään sopimusalueen ulkopuolella, joten erityisen korvausjärjestelmän säätäminen asettaisi kalastusoikeuden haltijat keskenään erilaiseen asemaan.

Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävän julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Sopimuksen voimaansaattamista koskevassa lakiehdotuksessa ehdotetaan säädettäväksi sopimuksen toimeenpanoon liittyviä tehtäviä kalastuslain 23 §:ssä tarkoitetuille kalatalousalueille.

Voimaansaattamislain 8 §:n mukaan kalastuslupien myynnin järjestämisestä vastaisi vuodesta 2019 alkaen alueella toimivaltainen kalatalousalue. Sopimuksen kahtena ensimmäisenä soveltamisvuotena myynnin järjestämisestä olisi vastuussa nykykäytännön mukaisesti Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, sillä uuden kalastuslain mukaisten kalatalousalueiden rajoja ollaan vasta määrittämässä ja lain 129 §:n 2 momentin mukaan kalatalousalueet aloittavat toimintansa vuoden 2019 alussa.

Lupamyynnin järjestämisvastuu on tarkoituksenmukaista säätää kalatalousalueelle. Kalatalousalueet ovat oikeudelliselta luonteeltaan julkisoikeudellisia yhdistyksiä ja niiden jäseniä ovat kalastuslain 23 §:n mukaan kalastusoikeuden haltijat sekä valtakunnalliset kalastusalan järjestöt. Kalatalousalueen tarkoituksena on kehittää alueensa kalataloutta sekä edistää jäsentensä yhteistoimintaa kalavarojen kestävän käytön ja hoidon järjestämiseksi. Kalatalousalueiden tehtävänä on muutoinkin edistää yhtenäislupa-alueiden muodostamista vapaa-ajan ja kaupallisen kalastuksen tarpeisiin. Norjan rajaan rajoittuva alue on harvaan asuttua seutua, minkä vuoksi siellä on vähän viranomaisia. Sopimusta valmisteltaessa alueen osakaskuntien edustajat esittivät Tenon paikallishallinnon perustamista kalastussopimuksen täytäntöönpanoa varten. Kalatalousalueiden toiminnan puitteista säädetään kalastuslaissa ja niiden toiminnassa on julkista hallintotehtävää hoidettaessa noudatettava hallinnon yleislakeja.

Esitetyn voimaansaattamislain 8 §:n 2 momentin mukaan kalatalousalue voisi sopia vene- ja rantakalastuslupien myyntitehtävän suorittamisesta yksityisen palveluntuottajan tai yhteisen vesialueen osakaskunnan kanssa. Sopimus ei voisi koskea ulkopaikkakuntalaisten omistajien lupakiintiöstä myytäviä lupia. Niin sanottujen matkailukalastuslupien myyntiä on tarpeen sopia tehtäväksi muun muassa alueen kalastusmatkailuyritysten kanssa, jotta myyntiverkosto saadaan tarpeeksi kattavaksi. Toisaalta suunnitelmissa on, että kyseiset luvat voitaisiin lunastaa verkkokaupasta…. Maksusuorituksen vastaanottaminen on käytännössä luonteeltaan tekninen tehtävä, jonka suorittamiseen ei liity harkintavaltaa tai päätöksentekoa.

Tehtävän teknis-luonteisuudesta huolimatta lakiehdotuksen 8 §:n 3 momentin mukaan kalatalousalueen on sovittava yksityisen palveluntuottajan kanssa tehtävän sisällöstä, lupamaksujen tilittämisestä ja muista tehtävän asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisista seikoista sekä tehtävän suorittamisesta perittävästä kohtuullisesta maksusta. Lisäksi momentissa säädettäisiin palveluntuottajaan kohdistuvasta yleisestä luotettavuus- ja asiantuntevuusvaatimuksesta sekä muun muassa tehtävän asianmukaisen hoitamisen edellyttämistä palveluntuottajan teknisistä, taloudellisista ja toiminnallisista valmiuksista. Ottaen huomioon tehtävän tekninen luonne ja lakiehdotuksessa palveluntuottajaan kohdistuva sääntelyesitys voidaan katsoa, että tehtävän siirto täyttää perustuslaissa edellytetyn tarkoituksenmukaisuusvaatimuksen sekä turvaa perusoikeuksien, oikeusturvan ja muiden hyvän hallinnon vaatimukset.

Kalastuksesta Tenojoen vesistössä Suomen ja Norjan välillä tehdyn sopimuksen ei voida katsoa sisältävän määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla, eikä esitykseen sisältyvä lakiehdotus koske perustuslakia sen 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla. Sopimus voidaan näin ollen hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten

enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislaiksi voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että eduskunta hyväksyisi Suomen ja Norjan välillä kalastuksesta Tenojoen vesistössä 30 päivänä syyskuuta 2016 tehdyn sopimuksen.

Koska kalastuksesta Tenojoen vesistössä Suomen ja Norjan välillä tehty sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

1.

Laki

kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Voimaansaattaminen

Kalastuksesta Tenojoen vesistössä Suomen tasavallan hallituksen ja Norjan kuningaskunnan hallituksen välillä Helsingissä 30 päivänä syyskuuta 2016 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §
Sopimus kalastussäännön määräyksistä poikkeamiseksi

Maa- ja metsätalousministeriö tekee Norjan hallituksen tai tämän määräämän viranomaisen kanssa 6 ja 7 artiklassa tarkoitetun sopimuksen kalastussäännön määräyksistä poikkeamiseksi sekä pöytäkirjan 5 artiklassa tarkoitettujen ennalta sovittujen toimenpiteiden kalastussäännössä määriteltyjen edellytysten olemassaolosta.

Sopimuksella voidaan poiketa kalastussäännön määräyksistä, jotka koskevat:
1) kieltoa tai rajoitusta kalastaa tietyllä pyydyksellä tai kalastustavalla;
2) kieltoa tai rajoitusta kalastaa tiettynä ajankohtana tai tietyllä alueella;
3) käytettävien pyydysten määrällistä rajoitusta;
4) saaliskiintiötä;
5) lupamääriä;
6) rajajokiosuuden kalastusvyöhykejakoa;
7) kieltoa ottaa tiettyä sukupuolta tai kokoluokkaa olevia kaloja;
8) pyydysten rakennetta; tai

9) muita edellä 1-8 kohtiin rinnastuvia kalastussäännön täytäntöönpanoon liittyviä säätelytoimia.

3 §
Poikkeusluvan myöntäminen

Sopimuksen kalastussäännön 38 §:ssä tarkoitettu toimivaltainen viranomainen on Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

4 §
Kalatautien torjunta

Sopimuksen 15 artiklan 7 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen on Elintarviketurvallisuusvirasto.

5 §
Maiden yhteinen seuranta- ja tutkimusryhmä

Maa- ja metsätalousministeriö sopii Norjan toimivaltaisen viranomaisen kanssa 12 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun seuranta- ja tutkimusryhmän toimeksiannosta ja nimeää edustajat ryhmään.

6 §
Hoitosuunnitelman valmistelu ja vahvistaminen

Luonnonvarakeskus vastaa sopimuksen 4 artiklassa tarkoitetun hoitosuunnitelman valmistelusta sekä 12 artiklassa tarkoitetusta Tenojoen vesistön kalakantojen seurannasta ja tutkimuksesta.

Luonnonvarakeskuksen tulee valmistella suunnitelma yhteistyössä Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä alueella toimivaltaisen kalastuslain (379/2015) 23 §:ssä tarkoitetun kalatalousalueen kanssa.

Hoitosuunnitelman vahvistaa maa- ja metsätalousministeriö. Sopimuksen 4 artiklan 5 kohdassa tarkoitetusta aloitteesta hoitosuunnitelman muutoksista toiselle osapuolelle päättää maa- ja metsätalousministeriö.

7 §

Saalisrekisteri ja ilmoitusvelvollisuus rekisteriin

Luonnonvarakeskus on sopimuksen 13 artiklassa tarkoitetun saalisrekisterin ja siihen liittyvän luvanmyyntirekisterin toimivaltainen rekisterinpitäjä ja vastaa rekisterin hallinnoimiseksi välttämättömän tietojärjestelmän ylläpidosta ja kehittämisestä yhteistyössä Norjan toimivaltaisen rekisterinpitäjän sekä kalastuslupien myynnistä vastaavan tahon kanssa.

Kalastussäännön 30 §:ssä tarkoitettua saalistietoa koskevaa ilmoitusvelvollisuutta on sovellettava myös sopimuksen 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla Tenojoen vesistön lohennousualueella.

Saalistietoja koskevan ilmoituksen antamisesta on annettava ilmoitusvelvolliselle kalastajalle vastaanottokuittaus, joka kalastajan on vaadittaessa esitettävä luvanmyynnin yhteydessä. Vastaanottokuittaus voidaan antaa sähköisesti tai kirjata suoraan luvanmyyntijärjestelmään.

8 §

Kalastuslupien myynnin järjestämisvastuu

Sopimuksen 10 artiklassa tarkoitettujen kalastuslupien myynnin järjestämisestä vastaa Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Alueella toimivaltainen kalatalousalue vastaa kalastuslupien myynnin järjestämisestä 1.1.2019 lukien.

Luvan myynnin järjestämisestä vastaava taho voi sopia kalastussäännön 4 §:n 3 ja 4 kohdissa tarkoitettujen venekalastus- ja rantakalastuslupien myyntitehtävän suorittamisesta yksityisen palveluntuottajan tai kalastusoikeuden haltijana olevan yhteisen vesialueen osakaskunnan (jäljempänä *palveluntuottaja*) kanssa. Sopimus ei voi koskea kalastussäännön 5 §:n 4 momentissa tarkoitettuun kiintiöön kuuluvia kalastuslupia.

Palveluntuottajan on oltava luotettava ja asiantunteva. Palveluntuottajalla on oltava tehtävän hoitamisen edellyttämät tekniset, taloudelliset ja toiminnalliset valmiudet. Luvan myynnin järjestämisestä vastaavan tahon on tehtävä kirjallinen sopimus palvelunharjoittajan kanssa tehtävän sisällöstä, lupamaksujen tilittämisestä ja muista tehtävän hoitamisen kannalta tarpeellisista seikoista sekä tehtävän suorittamisesta perittävästä kohtuullisesta maksusta, jonka maksaa luvan ostaja ja joka voi olla enintään viisi prosenttia luvan hinnasta.

Luvan myynnin järjestämisestä vastaava tilittää myymänsä ja lukuunsa myydyt lupatulot maa- ja metsätalousministeriön tilille maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Luvan myynnistä vastaava taho sekä tämän lukuun toimiva on velvollinen järjestämään kalastajalle pääsyn sähköiseen saalisrekisteriin saalisilmoitusvelvollisuuden suorittamiseksi.

9 §
Vakinainen asuminen Tenojoen vesistön jokilaaksoissa

Henkilön katsotaan asuvan sopimuksen kalastussäännön 2 ja 4 §:ssä tarkoitetulla tavalla vakinaisesti Tenojoen vesistön jokilaaksoissa, kun hänen kotikuntalain (201/1994) 2 §:ssä tarkoitettu kotikuntansa on Utsjoki tai Inari ja kun henkilö on tosiasiallisesti asunut Tenojoen vesistön jokilaaksojen varressa vähintään yhdeksän kuukauden ajan ennen kalastuskauden alkua.

10 §
Kalastuslupien hinnoittelu

Sopimuksen kalastussäännön 4 §:ssä tarkoitetuista kalastusluvista peritään seuraavat maksut:
1) yleinen paikkakuntalaislupa 40 euroa/kalastuskausi;
2) paikkakuntalaisen vapakalastuslupa 150 euroa/kalastuskausi:
3) kalastussäännön 5 §:n 4 momentin kiintiöön kuuluva kalastusoikeuden haltijan venekalastuslupa 10 euroa/kalastusvuorokausi ja rantakalastuslupa 5 euroa / kalastusvuorokausi, kuitenkin enintään yhteensä 150 euroa kalastuskautta kohti.

Sopimuksen kalastussäännön 4 §:n 3 ja 4 kohtien kalastuslupien hinta perustuu käypään hintaan, jonka määrittelemisessä otetaan huomioon vastaavantyyppisten kalastuslupien markkinatilanne. Hinta voidaan määrittää erilaiseksi lupavyöhykkeen, lupatyypin ja ajankohdan perusteella. Hinta määritetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella seuraavan vaihteluvälin puitteissa:
1) venekalastuslupa 30 - 80 euroa / kalastusvuorokausi; ja
2) rantakalastuslupa 25 - 70 euroa / kalastusvuorokausi.

11 §
Kalastuslupatulojen käytön perusteet

Sopimuksen kalastussäännön 4 §:ssä tarkoitetuista kalastusluvista kertyneet varat käytetään:
1) lupien hyödyntämiseen perustuvasta käytöstä maksettaviin korvauksiin rajajokialueen vesialueen omistajille;
2) kalastuksenvalvonnasta ja lupamyynnin järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin; sekä
3) kalakantojen seurannasta ja tutkimuksesta sekä saalisrekisterin ylläpidosta ja kehittämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa edellisenä vuonna kertyneiden lupatulojen jakautumisen edellä 1 momentissa säädettyjen käyttötarkoituksten välillä. Luvan myynnin järjestämisestä 8 §:n mukaisesti vastaava taho jakaa edellisenä vuonna kertyneet lupatulot 1 momentin 1 kohdan mukaisiin korvauksiin rajajokialueen vesialueiden omistajille. . Jos vesialueen omis-

tajalle jaossa tuleva määrä olisi enintään 50 euroa, varoja ei jaeta omistajalle, vaan ne jäävät kalatalousalueelle. Korvauksia ei pidetä valtionavustuslaissa (688/2001) tarkoitettuna valtionavustuksena. Korvaussaatavien vanhentumiseen sovelletaan kalastuslain 85 §:ää.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin 1 momentissa tarkoitettuja korvauksia ja kustannuksia koskevien lupatulojen myöntämisen perusteista.

12 §
Erityinen kalastuslupakiintiö

Sopimuksen kalastussäännön 5 §:n 4 momentissa tarkoitetun kalastuslupakiintiön määrä vahvistetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Määrän vahvistamisessa on otettava huomioon muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksossa vakinaisesti asuville kalastusoikeuden haltijoille kuuluva osuus alueen kalastusoikeuksista.

Lupavyöhykkeen kalastusoikeuden haltijalla, joka asuu vakinaisesti muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa ja jonka osuusluku rajajokialueella sijaitsevasta yhteisestä vesialueesta on 0,5 tai joka omistaa sitä vastaavan yksityisen vesialueen, on kiinteistöä kohti oikeus ostaa yksi lupavuorokausi kalastussäännön 5 §:n 4 momenttiin kuuluvasta lupakiintiöstä. Sitä ylittävä omistus oikeuttaa ostamaan lupavuorokauden suhteessa omistuksen määrään. Luvan myynnistä vastaava taho määrittelee osakasluettelon perusteella kertoimen, jonka mukaan oikeus lupaan määräytyy.

Muualla kuin Tenojokilaaksossa vakinaisesti asuvalla kalastusoikeuden haltijalla on velvollisuus lupa ostettaessa osoittaa omistusosuutensa tai vesialueen omistuksensa määrä.

Lupien jakautumisesta ja niiden myöntämisemenettelystä voidaan säätää tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

13 §
Tenojoen kalastussopimuksen paikallinen seurantaryhmä

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus asettaa paikallisen seurantaryhmän arvioimaan Tenojoen kalastussopimuksen vaikutuksia. Paikallinen seurantaryhmä voi tehdä esityksiä ja aloitteita kalastuksen järjestämisestä ja kalakantojen hoidosta sekä yhteensovittaa alueen näkemyksiä. Paikallisen seurantaryhmän tehtävänä on lisäksi välittää paikallista perinteistä tietämystä sopimuksen 12 artiklassa tarkoitetulle seuranta- ja tutkimusryhmälle sekä lohikantoja koskevia tieteellisiä tutkimustuloksia sidosryhmille.

Paikallinen seurantaryhmä asetetaan viideksi vuodeksi kerrallaan ja se koostuu kalastusoikeuden haltijoiden, kalastusmatkailuyrittäjien, alueen kuntien, kalatalousjärjestöjen, hallinnon, kalatalousalueen sekä Saamelaiskäräjien edustajista.

14 §
Tenojoen vesistön venerekisteri

Sopimuksen kalastussäännön 36 §:ssä tarkoitettu Tenojoen vesistön venerekisteri on Suomessa vesikulkuneuvorekisteristä annetun lain (424/2014), jäljempänä *vesikulkuneuvorekisterilaki*, 1 §:ssä tarkoitettu vesikulkuneuvorekisteri.

Tenon kalastusveneiden rekisteröintiin sovelletaan vesikulkuneuvorekisterilakia jäljempänä 15 - 16 §:ssä säädetyin poikkeuksin.

15 §
Veneen rekisteröinti

Veneen omistajan on rekisteröitävä vene ennen kuin sitä saadaan käyttää kalastuksessa rajajokiosuudella.

Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvalla kalastusoikeuden haltijalla on oikeus rekisteröidä kolme venettä. Mikäli henkilö tai tämän hallinnassa oleva yritys harjoittaa kalastusmatkailuliiketoimintaa, on henkilöllä tai tämän hallinnassa olevalla yrityksellä oikeus rekisteröidä viisitoista venettä.

Muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvalla kalastusoikeuden haltijalla, jonka osuusluku rajajokialueella sijaitsevasta yhteisestä vesialueesta on 0,5 tai joka omistaa sitä vastaavan yksityisen vesialueen, on oikeus rekisteröidä yksi vene.

Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvalla henkilöllä on oikeus rekisteröidä yksi vene.

Samaan ruokakuntaan kuuluvien henkilöiden nimiin rekisteröitävien veneiden määrä ei saa yhteensä ylittää edellä mainittuja rajoituksia. Venettä ei saa rekisteröidä alle 15-vuotiaan henkilön nimiin.

Kalastuslupien myynnin järjestämisestä 8 §:n mukaisesti vastaava taho toimii vesikulkuneuvorekisterilain 28 §:n 1 momentissa tarkoitettuna sopimusrekisteröijänä, joka hoitaa vesikulkuneuvorekisterinlain 28 §:n 2 momentissa tarkoitetut tehtävät sekä suorittaa Liikenteen turvallisuusviraston rekisteröintipäätöstä varten arvion rekisteröintioikeuden edellytysten täyttymisestä. Veneen omistajan on esitettävä selvitys veneen rekisteröintioikeutta koskevista seikoista.

16 §
Rekisteritunnus

Rekisteröinnin yhteydessä veneen omistaja saa sen yksilöivän rekisteritunnuksen, jonka asentamisesta hän on velvollinen huolehtimaan. Tunnusta ei saa luovuttaa toiselle ja sen tuhoutumisesta tai katoamisesta on heti ilmoitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle. Rekisteritunnuksen siirtäminen ja käyttö muussa kuin rekisteröidyssä veneessä on kielletty.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä rekisteritunnuksen teknisistä ominaisuuksista ja sen merkitsemisestä.

17 §
Veneen poistaminen rekisteristä

Vene on poistettava rekisteristä viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun veneen omistaja ei enää täytä veneen rekisteröintioikeutta koskevia ehtoja, vene on poistettu käytöstä tai se on tuhoutunut taikka jos veneen omistaja sitä kirjallisesti pyytää.

Omistaja on velvollinen palauttamaan rekisteristä poistetun veneen rekisteritunnuksen Liikenteen turvallisuusvirastolle kahden kuukauden kuluessa rekisteristä poistoa koskevan päätöksen tiedoksisaannista.

18 §
Voimaantulo

Sopimuksen muiden määräysten ja tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Tällä lailla kumotaan
1) laki Norjan kanssa Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä tehdyn sopimuksen ja siihen liittyvän kalastussäännön eräiden määräysten hyväksymisestä (93/1989), jäljempänä *kumottu sopimus*; ja
2) laki Tenojoen kalastussääntöä koskevan sopimuksen ja kalastussäännön eräiden määräysten aiheuttamien menetysten korvaamisesta (501/1991), jäljempänä *kumottu laki*.

19 §
Siirtymäsäännös

Kumottua lakia sovelletaan kuitenkin niihin korvauksiin, joita koskevat toimitukset ovat vireillä tämän lain voimaan tullessa.

Kumotun sopimuksen nojalla Tenon kalastusvenerekisteriin rekisteröidyn kalastusveneen rekisteröinti pysyy voimassa, ellei tämän lain 18 §:stä muuta johdu.

2.

Laki

kalastuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kalastuslain (379/2015) 4 §:n 1 momentin 10 ja 22 kohdat, 78 § sekä 118 §:n 1 momentti, seuraavasti:

4 §
Määritelmät

— —

10) *kalastusoikeuden haltijalla*:
a) yhteisen vesialueen osakaskuntaa;
b) osakaskuntaan kuulumatonta vesialueen omistajaa;
c) kiinteistön omistajaa, jos kiinteistölle kuuluu 21 kohdassa tarkoitettuja erityisperusteisia kalastusetuuksia;
d) kalastusrasitteeseen tai muuhun oikeusperusteeseen perustuen kalastusoikeutta hallinnoivaa luonnollista tai oikeushenkilöä; ~~tai~~
e) kalastusoikeutta omistajaa kuulematta siirrettävissä olevaan vuokrasopimukseen perustuen hallinnoivaa luonnollista tai oikeushenkilöä; *tai*
f) *Kalastuksesta Tenojoen vesistössä Suomen ja Norjan välillä tehdyn sopimuksen (SopS /) kalastussääntöä sovellettaessa [edellä mainittujen kohtien lisäksi] yhteisen vesialueen osakaskuntaan kuuluvan osakaskiinteistön omistajaa.*

— —

22*) kalastussäännöllä*
a) Suomen ja Ruotsin välillä tehtyä rajajokisopimusta (SopS 91/2010) ja siihen sisältyvää kalastussääntöä;
b) Suomen ja Norjan välillä kalastuksesta Tenojoen vesistössä tehtyä sopimusta (SopS /) ja siihen sisältyvää kalastussääntöä; sekä
c) Suomen ja Norjan välillä kalastuksesta Näätämöjoen kalastusalueella tehtyä sopimusta (SopS 17–18/1978) ja siihen liittyvää kalastussääntöä.

78 §
Eräiden Ylä-Lapin vesistöjen kalakantojen suojelu

Valtioneuvoston asetuksella voidaan Tenojoen, Näätämöjoen, Paatsjoen, Tuulomajoen ja Uutuanjoen vesistöalueiden kalakantojen suojelemiseksi asettaa kieltoja, ehtoja, rajoituksia ja toimenpiteitä, jotka koskevat:
1) elävien kalojen, mädin sekä kalastuksessa käytettävien kulkuneuvojen, välineiden, pyydysten ja syöttikalojen siirtämistä mainituille alueille;
2) syöttikalojen käyttämistä alueilla harjoitettavassa kalastuksessa;
3) alueiden ulkopuolelta tuotujen kalojen perkausta alueiden luonnonvesissä;
4) perkausjätteiden laskemista alueiden luonnonvesiin; sekä
5) kalastusvälineiden ja kalastuksessa käytettävien kulkuneuvojen desinfioinnista ja kuivauksesta.

118 §
Kalastusrikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta
1) käyttää 46 tai 49 §:ssä tai niiden nojalla taikka kalastussäännössä kiellettyä kalastustapaa, pyyntimenetelmää tai kalastusvälinettä, pitää kiellettyä kalastusvälinettä kalastukseen käytettävässä kulkuneuvossa tai muutoin siten, että se on pyyntiä varten helposti käsillä,
2) kalastaa alueella, jossa kalastaminen on 7, 52–54, 59, 65–68, 70 tai 71 §:ssä tai niiden nojalla taikka kalastussäännössä kielletty tai sitä on rajoitettu,
3) kalastaa 52 tai 53 §:n nojalla kiellettynä aikana tai 55 §:n nojalla tai kalastussäännössä säädettynä rauhoitusaikana kalaa taikka sanottuna aikana pitää vedessä sen pyyntiin sopivaa pyydystä,
4) kalastaa 60 §:ssä tarkoitetun sopimuksen täytäntöönpanemiseksi asetetun rajoituksen vastaisesti,
5) pyydystää 56 §:n tai kalastussäännön vastaisesti ali- tai ylimittaista kalaa, tai ottaa kalan saaliiksi 52 tai 53 §:n nojalla säädetyn tai määrätyn taikka kalastussäännössä säädetyn kiellon vastaisesti,
6) laiminlyö 58 §:ssä tai kalastussäännössä säädetyn vapauttamisvelvollisuuden,
7) kalastaa, vaikka hän ei ole suorittanut 79 §:ssä säädettyä kalastonhoitomaksua taikka hänellä ei ole mukana todistusta suorittamastaan kalastonhoitomaksusta eikä hän sitä esitä poliisille seitsemän vuorokauden kuluessa,
8) tuo maahan muun kuin Suomessa luonnonvaraisena esiintyvän kalalajin tai sen kannan tai sukusoluja ilman 77 §:n 2 momentissa säädettyä lupaa tai lupaehdon vastaisesti,
9) istuttaa vesialueelle kalalajin tai sen kannan 73 §:ssä tai 74 §:ssä tai 75 §:n nojalla säädetyn tai *kalastussäännön* vastaisesti,
10) laiminlyö 48 §:ssä tai kalastussäännössä säädetyn pyydyksen merkitsemisvelvollisuuden tai pitää pyydysmerkkiä vedessä 48 §:ssä säädetyn vastaisesti,

11) rikkoo 91 §:ssä säädettyä kalan ensi-myyntikieltoa tai 55 §:ssä säädettyä rauhoitetun kalan myyntikieltoa,
12) säilyttää rapuja tai käyttää rapujen pyyntiin käytettäviä välineitä 51 §:n vastaisesti,
13) laiminlyö 62 §:ssä säädetyn sivusaalista koskevan ilmoitusvelvollisuuden *taikka kalastussäännössä tai kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetussa laissa (/) säädetyn saalisrekisteriä koskevan ilmoitusvelvollisuuden*,
14) rikkoo 78 §:n nojalla säädettyjä kieltoja, ehtoja tai rajoituksia,
15) rikkoo kalastussäännössä säädettyä veneen- tai moottorinkäyttökieltoa,
on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, kalastusrikkomuksesta sakkoon.

Liite
Rinnakkaisteksti

2.

Laki

kalastuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kalastuslain (379/2015) 4 §:n 1 momentin 10 ja 22 kohdat, 78 § sekä 118 §:n 1 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
4 §	4 §
Määritelmät	*Määritelmät*
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
10) *kalastusoikeuden haltijalla:* a) yhteisen vesialueen osakaskuntaa; b) osakaskuntaan kuulumatonta vesialueen omistajaa; c) kiinteistön omistajaa, jos kiinteistölle kuuluu 21 kohdassa tarkoitettuja erityisperusteisia kalastusetuuksia; d) kalastusrasitteeseen tai muuhun oikeusperusteeseen perustuen kalastusoikeutta hallinnoivaa luonnollista tai oikeushenkilöä; *tai* e) kalastusoikeutta omistajaa kuulematta siirrettävissä olevaan vuokrasopimukseen perustuen hallinnoivaa luonnollista tai oikeushenkilöä;	10) *kalastusoikeuden haltijalla:* a) yhteisen vesialueen osakaskuntaa; b) osakaskuntaan kuulumatonta vesialueen omistajaa; c) kiinteistön omistajaa, jos kiinteistölle kuuluu 21 kohdassa tarkoitettuja erityisperusteisia kalastusetuuksia; d) kalastusrasitteeseen tai muuhun oikeusperusteeseen perustuen kalastusoikeutta hallinnoivaa luonnollista tai oikeushenkilöä; ~~tai~~ e) kalastusoikeutta omistajaa kuulematta siirrettävissä olevaan vuokrasopimukseen perustuen hallinnoivaa luonnollista tai oikeushenkilöä; *tai* f) *Kalastuksesta Tenojoen vesistössä Suomen ja Norjan välillä tehdyn sopimuksen (SopS /) kalastussääntöä sovellettaessa [edellä mainittujen kohtien lisäksi] yhteisen vesialueen osakaskuntaan kuuluvan osakaskiinteistön omistajaa.*
	— — — — — — — — — — — — — — — —

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
22*) kalastussäännöllä* a) Suomen ja Ruotsin välillä tehtyä rajajokisopimusta (SopS 91/2010) ja siihen sisältyvää kalastussääntöä; *b) Suomen tasavallan ja Norjan kuningaskunnan välillä Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä tehtyä sopimusta (SopS 94/1989) ja siihen liittyvää kalastussääntöä;* sekä c) Suomen ja Norjan välillä kalastuksesta Näätämöjoen kalastusalueella tehtyä sopimusta (SopS 17–18/1978) ja siihen liittyvää kalastussääntöä.	22*) kalastussäännöllä* a) Suomen ja Ruotsin välillä tehtyä rajajokisopimusta (SopS 91/2010) ja siihen sisältyvää kalastussääntöä; *b) Suomen ja Norjan välillä kalastuksesta Tenojoen vesistössä tehtyä sopimusta (SopS /) ja siihen sisältyvää kalastussääntöä;* sekä c) Suomen ja Norjan välillä kalastuksesta Näätämöjoen kalastusalueella tehtyä sopimusta (SopS 17–18/1978) ja siihen liittyvää kalastussääntöä.
78 § *Eräiden Ylä-Lapin vesistöjen kalakantojen suojelu*	78 § *Eräiden Ylä-Lapin vesistöjen kalakantojen suojelu*
Valtioneuvoston asetuksella voidaan Tenojoen, Näätämöjoen, Paatsjoen, Tuulomajoen ja Uutuanjoen vesistöalueiden kalakantojen suojelemiseksi asettaa kieltoja, ehtoja, rajoituksia ja toimenpiteitä, jotka koskevat: 1) elävien kalojen, mädin sekä kalastuksessa käytettävien kulkuneuvojen, välineiden, pyydysten ja syöttikalojen siirtämistä mainituille alueille; 2) syöttikalojen käyttämistä alueilla harjoitettavassa kalastuksessa; 3) alueiden ulkopuolelta tuotujen kalojen perkausta alueiden luonnonvesissä; 4) perkausjätteiden laskemista alueiden luonnonvesiin.	Valtioneuvoston asetuksella voidaan Tenojoen, Näätämöjoen, Paatsjoen, Tuulomajoen ja Uutuanjoen vesistöalueiden kalakantojen suojelemiseksi asettaa kieltoja, ehtoja, rajoituksia ja toimenpiteitä, jotka koskevat: 1) elävien kalojen, mädin sekä kalastuksessa käytettävien kulkuneuvojen, välineiden, pyydysten ja syöttikalojen siirtämistä mainituille alueille; 2) syöttikalojen käyttämistä alueilla harjoitettavassa kalastuksessa; 3) alueiden ulkopuolelta tuotujen kalojen perkausta alueiden luonnonvesissä; 4) perkausjätteiden laskemista alueiden luonnonvesiin; sekä 5) kalastusvälineiden ja kalastuksessa käytettävien kulkuneuvojen desinfioinnista ja kuivauksesta.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
118 §	118 §
Kalastusrikkomus	*Kalastusrikkomus*
Joka tahallaan tai huolimattomuudesta 1) käyttää 46 tai 49 §:ssä tai niiden nojalla taikka kalastussäännössä kiellettyä kalastustapaa, pyyntimenetelmää tai kalastusvälinettä, pitää kiellettyä kalastusvälinettä kalastukseen käytettävässä kulkuneuvossa tai muutoin siten, että se on pyyntiä varten helposti käsillä, 2) kalastaa alueella, jossa kalastaminen on 7, 52–54, 59, 65–68, 70 tai 71 §:ssä tai niiden nojalla taikka kalastussäännössä kielletty tai sitä on rajoitettu, 3) kalastaa 52 tai 53 §:n nojalla kiellettynä aikana tai 55 §:n nojalla tai kalastussäännössä säädettynä rauhoitusaikana kalaa taikka sanottuna aikana pitää vedessä sen pyyntiin sopivaa pyydystä, 4) kalastaa 60 §:ssä tarkoitetun sopimuksen täytäntöönpanemiseksi asetetun rajoituksen vastaisesti, 5) pyydystää 56 §:n tai kalastussäännön vastaisesti ali- tai ylimittaista kalaa, tai ottaa kalan saaliiksi 52 tai 53 §:n nojalla säädetyn tai määrätyn taikka kalastussäännössä säädetyn kiellon vastaisesti, 6) laiminlyö 58 §:ssä tai kalastussäännössä säädetyn vapauttamisvelvollisuuden, 7) kalastaa, vaikka hän ei ole suorittanut 79 §:ssä säädettyä kalastonhoitomaksua taikka hänellä ei ole mukana todistusta suorittamastaan kalastonhoitomaksusta eikä hän sitä esitä poliisille seitsemän vuorokauden kuluessa, 8) tuo maahan muun kuin Suomessa luonnonvaraisena esiintyvän kalalajin tai sen kannan tai sukusoluja ilman 77 §:n 2 momentissa säädettyä lupaa tai lupaehdon vastaisesti, 9) istuttaa vesialueelle kalalajin tai sen kannan 73 §:ssä tai 74 §:ssä tai 75 §:n nojalla säädetyn vastaisesti, 10) laiminlyö 48 §:ssä tai kalastussäännössä säädetyn pyydyksen merkitsemisvelvolli-	Joka tahallaan tai huolimattomuudesta 1) käyttää 46 tai 49 §:ssä tai niiden nojalla taikka kalastussäännössä kiellettyä kalastustapaa, pyyntimenetelmää tai kalastusvälinettä, pitää kiellettyä kalastusvälinettä kalastukseen käytettävässä kulkuneuvossa tai muutoin siten, että se on pyyntiä varten helposti käsillä, 2) kalastaa alueella, jossa kalastaminen on 7, 52–54, 59, 65–68, 70 tai 71 §:ssä tai niiden nojalla taikka kalastussäännössä kielletty tai sitä on rajoitettu, 3) kalastaa 52 tai 53 §:n nojalla kiellettynä aikana tai 55 §:n nojalla tai kalastussäännössä säädettynä rauhoitusaikana kalaa taikka sanottuna aikana pitää vedessä sen pyyntiin sopivaa pyydystä, 4) kalastaa 60 §:ssä tarkoitetun sopimuksen täytäntöönpanemiseksi asetetun rajoituksen vastaisesti, 5) pyydystää 56 §:n tai kalastussäännön vastaisesti ali- tai ylimittaista kalaa, tai ottaa kalan saaliiksi 52 tai 53 §:n nojalla säädetyn tai määrätyn taikka kalastussäännössä säädetyn kiellon vastaisesti, 6) laiminlyö 58 §:ssä tai kalastussäännössä säädetyn vapauttamisvelvollisuuden, 7) kalastaa, vaikka hän ei ole suorittanut 79 §:ssä säädettyä kalastonhoitomaksua taikka hänellä ei ole mukana todistusta suorittamastaan kalastonhoitomaksusta eikä hän sitä esitä poliisille seitsemän vuorokauden kuluessa, 8) tuo maahan muun kuin Suomessa luonnonvaraisena esiintyvän kalalajin tai sen kannan tai sukusoluja ilman 77 §:n 2 momentissa säädettyä lupaa tai lupaehdon vastaisesti, 9) istuttaa vesialueelle kalalajin tai sen kannan 73 §:ssä tai 74 §:ssä tai 75 §:n nojalla säädetyn *tai kalastussäännön* vastaisesti, 10) laiminlyö 48 §:ssä tai kalastussäännössä säädetyn pyydyksen merkitsemisvelvolli-

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
suuden tai pitää pyydysmerkkiä vedessä 48 §:ssä säädetyn vastaisesti,	suuden tai pitää pyydysmerkkiä vedessä 48 §:ssä säädetyn vastaisesti,
11) rikkoo 91 §:ssä säädettyä kalan ensimyyntikieltoa tai 55 §:ssä säädettyä rauhoitetun kalan myyntikieltoa,	11) rikkoo 91 §:ssä säädettyä kalan ensimyyntikieltoa tai 55 §:ssä säädettyä rauhoitetun kalan myyntikieltoa,
12) säilyttää rapuja tai käyttää rapujen pyyntiin käytettäviä välineitä 51 §:n vastaisesti,	12) säilyttää rapuja tai käyttää rapujen pyyntiin käytettäviä välineitä 51 §:n vastaisesti,
13) laiminlyö 62 §:ssä säädetyn sivusaalista koskevan ilmoitusvelvollisuuden,	13) laiminlyö 62 §:ssä säädetyn sivusaalista koskevan ilmoitusvelvollisuuden *taikka kalastussäännössä tai kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetussa laissa (/) säädetyn saalisrekisteriä koskevan ilmoitusvelvollisuuden*,
14) rikkoo 78 §:n nojalla säädettyjä kieltoja, ehtoja tai rajoituksia,	14) rikkoo 78 §:n nojalla säädettyjä kieltoja, ehtoja tai rajoituksia,
15) rikkoo kalastussäännössä säädettyä veneen- tai moottorinkäyttökieltoa,	15) rikkoo kalastussäännössä säädettyä veneen- tai moottorinkäyttökieltoa,
on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, kalastusrikkomuksesta sakkoon.	on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, kalastusrikkomuksesta sakkoon.

Suomen ja Norjan välinen sopimus kalastuksesta Tenojoen vesistössä

Suomen tasavallan hallitus ja Norjan kuningaskunnan hallitus, jäljempänä osapuolet, jotka

haluavat korvata Suomen tasavallan ja Norjan kuningaskunnan välillä Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä 1. maaliskuuta 1989 tehdyn sopimuksen ja siihen liittyvän kalastussäännön uudella sopimuksella,

painottavat kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa vastuutaan sekä tarvetta suojella ja turvata Tenojoen vesistön kalakannat tarkoituksenmukaisella ja varovaisuusperiaatteeseen perustuvalla kalastuksen säätelyllä,

tunnustavat luonnon monimuotoisuuden sekä luonnonvarojen kestävän hyödyntämisen merkityksen,

tunnustavat saamelaisten alkuperäiskansaoikeudet ja paikallisväestön oikeudet ja luonnonvarojen merkityksen saamelaisille alkuperäiskansana kulttuurinsa ylläpitämiseksi, sekä muiden kalastusoikeuden haltijoiden oikeudet,

painottavat tietojenvaihdon ja yhteistyön merkitystä yhteisten luonnonvarojen käytössä ja hoidossa sekä paikallisten kalastusoikeuden haltijoiden ja muiden paikallisten tahojen laajoja vaikuttamismahdollisuuksia kalastuksenhoitoon,

Avtale mellom Finland og Norge om fisket i Tanavassdraget

Republikken Finlands regjering og Kongeriket Norges regjering, heretter partene, som

ønsker å erstatte Overenskomst mellom Republikken Finland og Kongeriket Norge om felles forskrifter om fisket i Tanaelvas fiskeområde av 1. mars 1989 samt tilhørende forskrifter med en ny avtale,

understreker sitt ansvar i henhold til internasjonale konvensjoner og behovet for å verne og sikre fiskebestandene i Tanavassdraget gjennom formålstjenlig regulering av fisket basert på føre-var-prinsippet,

erkjenner betydningen av naturmangfoldet og av bærekraftig utnyttelse av naturressursene,

erkjenner samenes urfolksrettigheter og lokalbefolkningens rettigheter, og betydningen naturressursene har for samene som urfolk i bevaring av deres kultur, samt andre fiskerettshaveres rettigheter,

understreker betydningen av informasjonsutveksling og samarbeid om bruk og forvaltning av felles naturressurser, og bred medvirkning fra lokale fiskerettshavere og andre lokale interesser i denne forvaltningen,

viittaavat 10 päivänä joulukuuta 1982 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen 66 artiklaan, 22 päivänä toukokuuta 1992 tehtyyn biologista monimuotoisuutta koskevaan yleissopimukseen ja Pohjois-Atlantin lohensuojelusta 2 päivänä maaliskuuta 1982 tehtyyn yleissopimukseen ja sen nojalla hyväksyttyihin lohen kalastuksen säätelyn ja hoidon suuntaviivoihin, 16 päivänä joulukuuta 1966 tehdyn kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 27 artiklaan sekä Yhdistyneiden Kansakuntien 13 päivänä syyskuuta 2007 hyväksymään alkuperäiskansojen oikeuksia koskevaan julistukseen,

viser til artikkel 66 i De forente nasjoners havrettskonvensjon av 10. desember 1982, konvensjonen om biologisk mangfold av 22. mai 1992 og konvensjonen av 2. mars 1982 til vern av laks i det nordlige Atlanterhav og de retningslinjene for forvaltning av laksefiske som er vedtatt i henhold til denne konvensjonen, konvensjonen om sivile og politiske rettigheter av 16. desember 1966 artikkel 27, samt til De forente nasjoners urfolkserklæring av 13. september 2007,

1 Luku

Tarkoitus ja soveltamisalue

1 Artikla

Tavoite

1. Sopimuksen tavoitteena on edistää Tenojoen vesistön kalakantojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää käyttöä ja hoitoa perustuen parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon, mukaan lukien perinteinen tietämys, siten että vesistön lohentuotantokykyä hyödynnetään ja kalakantojen moninaisuus turvataan.

2. Kalakantojen suojelussa, hoidossa ja käytössä on kiinnitettävä huomiota kaikkiin osallisena oleviin kalastusetuihin ja erityisesti kalastukseen, joka perustuu paikallisiin kulttuuriperinteisiin.

3. Lohen kalastuksen säätelyn lähtökohtana on hoitosuunnitelma. Suunnitelma pohjautuu parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon kan-

Kapittel 1

Formål og virkeområde

Artikkel 1

Formål

1. Avtalens formål er å bidra til at fiskebestandene i Tanavassdraget forvaltes på en økologisk, økonomisk og sosialt bærekraftig måte basert på beste tilgjengelige kunnskap, inkludert tradisjonell kunnskap, slik at vassdragets kapasitet for lakseproduksjon utnyttes og mangfoldet i fiskebestandene sikres.

2. Ved vern, forvaltning og bruk av fiskebestandene skal det tas hensyn til alle berørte fiskeinteresser, og særlig til fiske basert på lokale kulturtradisjoner.

3. Forvaltningsplanen vil være utgangspunkt for reguleringer i fisket etter laks. Planen skal bygge på den beste

tojen koosta, koostumuksesta ja arvioidusta kehityksestä sekä ennalta varautumisen periaatteen soveltamiseen.

4. Säätely on toteutettava siten, että eri lohikantojen hoitotavoitteet saavutetaan ja niitä ylläpidetään pitkällä aikavälillä hoitosuunnitelman mukaisesti.

2 Artikla

Maantieteellinen soveltamisalue

1. Sopimusta ja sen liitteenä 2 olevaa kalastussääntöä sovelletaan Tenojoen, Inarinjoen ja Kietsimäjoen niillä alueilla, joissa Suomen ja Norjan välinen valtakunnan raja kulkee (*rajajokiosuus*).

2. Sopimuksen 3 artiklan 1 kohtaa, 4 artiklaa sekä 11 artiklan 2 kohtaa sovelletaan vesistön lohennousualueella. Artiklaa 15 sovelletaan vesistön koko valuma-alueella.

3. Artiklan kohdassa 1 ja 2 tarkoitetut soveltamisalueet on merkitty liitteessä 1 oleviin karttoihin.

3 Artikla

Sivuvesistöt, vesistön alempi Norjan puoleinen osuus ja Finnmarkin läänin merialueet

1. Osapuolet sitoutuvat Tenojoen vesistön sivuvesistöjen ja alemman Norjan puoleisen osuuden lohennousualueiden osalta antamaan kansallisia säännöksiä ja määräyksiä kalakantojen suojelun ja kestävän käytön turvaamiseksi. Norjalle kuuluvalla Tenojoen vesis-

tilgjengelige kunnskap om fiskebestandenes størrelse, sammensetning og forventet utvikling, samt på anvendelse av føre-var-prinsippet.

4. Reguleringene skal gjennomføres slik at forvaltningsmålene for de enkelte laksebestandene oppnås og opprettholdes over tid i samsvar med forvaltningsplanen.

Artikkel 2

Geografisk virkeområde

1. Avtalen og Vedlegg 2 om fiskeregler gjelder på riksgrensestrekningene mellom Finland og Norge i Tanaelva, Anárjohka og Skiehččanjohka (grenseelvstrekningene).

2. Avtalens artikkel 3 punkt 1 og artikkel 4, samt artikkel 11 punkt 2 gjelder på vassdragets lakseførende strekning. Artikkel 15 gjelder i hele vassdragets nedbørfelt.

3. Områdene som er omtalt under artikkelens punkt 1 og 2 er avmerket på kartene i Vedlegg 1.

Artikkel 3

Sidevassdrag, nedre norske del av vassdraget og sjøområder i Finnmark fylke

1. Partene forplikter seg til å innføre nasjonale forskrifter og regler for de lakseførende strekningene i Tanavassdragets sidevassdrag og i nedre norske del, for å sikre bevaring og bærekraftig utnyttelse av fiskebestandene. Fiskereguleringene på den

tön jokisuun ja rajajokiosuuden välisellä osalla sovellettavat kalastusmääräykset eivät voi olla lievempiä kuin rajajokiosuudella voimassa olevat määräykset. Kansallisten säännösten ja määräysten laadinnassa voidaan ottaa lähtökohdaksi 4 artiklassa tarkoitettu hoitosuunnitelma. Toisen osapuolen toimivaltaiselle viranomaiselle on varattava tilaisuus antaa lausunto ennen säännösten vahvistamista.

2. Finnmarkin merilohen kalastuksen sääntelyä koskevista muutosesityksistä on pyydettävä lausunto Suomen toimivaltaiselta viranomaiselta ennen päätösten tekemistä.

norske strekningen mellom Tanavassdragets munning og grenseelvstrekningen kan ikke være mindre restriktive enn gjeldende reguleringer på grenselvstrekningen. Ved utarbeiding av nasjonale forskrifter og regler må det tas utgangspunkt i forvaltningsplanen som er omtalt i artikkel 4. Før regler fastsettes, skal den andre parts ansvarlige myndighet gis anledning til å uttale seg.

2. Forslag til endringer i reguleringene av sjølaksefisket i Finnmark skal sendes ansvarlig myndighet i Finland til uttalelse før vedtak treffes.

2 Luku

Kalastuksen säätely

Kapittel 2

Reguleringer i fisket

4 Artikla

Hoitosuunnitelma

Artikkel 4

Forvaltningsplan

1. Osapuolet laativat yhteistyössä Tenojoen lohikantojen hoitosuunnitelman, jolla turvataan biologinen monimuotoisuus sekä kantojen kestävä käyttö.

1. Partene skal i fellesskap utarbeide en forvaltningsplan for laksebestandene i Tanaelva for å sikre biologisk mangfold og bærekraftig utnytting av bestandene.

2. Suunnitelman on oltava joustava, tietoon perustuva ja lohikantakohtainen ja se on lähtökohtana laadittaessa mahdollisia sovittuja määräyksiä yhteisestä kalastussäännöstä poikkeamiseksi. Kalastusoikeuden haltijat osallistuvat suunnitelman laatimiseen.

2. Planen skal være fleksibel, kunnskapsbasert og rettet inn mot de enkelte laksebestandene, og vil være utgangspunkt for utarbeidelse av eventuelle avtalte bestemmelser om å fravike felles fiskeregler. Fiskerettshavere skal medvirke i utarbeidelse av planen.

3. Suunnitelman on sisällettävä:
i) tiedot kalakantojen ja niiden elinympäristöjen tilasta;
ii) tiedot kalastuksesta;
iii) lohikantojen kantakohtaiset hoitotavoitteet;

3. Planen skal inneholde:
i) informasjon om tilstanden til fiskebestandene og deres livsmiljø;
ii) informasjon om fisket;
iii) forvaltningsmål for de enkelte laksebestandene;

iv) ehdotus kalakantojen hoitotoimenpiteiksi;
v) hoitotavoitteet alittavien kantojen osalta ehdotus tarpeellisiksi elvytystoimenpiteiksi.

iv) forslag til forvaltningstiltak for fiskebestandene;
v) forslag til nødvendige gjenoppbyggingstiltak for de bestandene som ikke oppnår forvaltningsmålene.

4. Jos yksi tai useampi lohikanta on hoitotavoitteen alittavalla tasolla, tulee näitä kantoja koskeva elvytyssuunnitelma sisällyttää hoitosuunnitelmaan.

4. Dersom en eller flere laksebestander er på et nivå som ligger under forvaltningsmålet, skal planer for gjenoppbygging av disse bestandene inkluderes i forvaltningsplanen.

5. Suunnitelmaa arvioidaan ja tarkennetaan tarvittaessa. Osapuolten on yhteistyössä muutettava suunnitelmaa, jos lohikantojen kehityksen tilanne poikkeaa olennaisesti hoitosuunnitelmaan sisältyvistä odotuksista. Kumpikin osapuoli voi tehdä aloitteen muutoksiin.

5. Planen evalueres og justeres ved behov. Dersom utviklingen i laksebestandenes tilstand avviker vesentlig fra forventningene i forvaltningsplanen, skal partene i fellesskap endre planen. Hver av partene kan ta initiativ til endringer.

5 Artikla

Yhteinen kalastussääntö

Artikkel 5

Felles fiskeregler

1. Osapuolilla on yhteinen kalastussääntö rajajokiosuudella. Kalastussääntö on sopimuksen liitteenä 2, ja se on olennainen osa sopimusta.

1.Partene skal ha felles regler om fisket på grenseelvstrekningen. Fiskereglene er vedlagt avtalen som Vedlegg 2, og er en integrert del av avtalen.

2. Kalastussääntö on voimassa viisi vuotta sopimuksen voimaantulosta. Kalastussäännön voimassaolo jatkuu siitä eteenpäin aina seitsemän vuotta kerrallaan, paitsi jos toinen osapuolista aiemmin esittää sen muuttamista. Kalastussäännön muuttamista koskeva pyyntö on esitettävä vähintään kaksi vuotta ennen kalastussäännön voimassaolon päättymistä.

2. Fiskereglene gjelder i fem år fra avtalens ikrafttredelse. Fiskereglene gjelder deretter i perioder på sju år, med mindre en av partene tidligere anmoder om endringer. Anmodning om endring av fiskereglene skal legges fram senest to år før utløpet av fiskereglenes gyldighetsperiode.

3. Kalastussääntö sisältää ennalta sovittuja säätelytoimenpiteitä, jotka saatetaan voimaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti kalastussäännössä määriteltyjen edellytysten täy-

3. Fiskereglene skal inkludere forhåndsavtalte reguleringstiltak som trer i kraft i samsvar med nasjonal lovgivning når forutsetninger definert i fiskereglene er

tyttyä. Ennalta sovittujen toimenpiteiden käyttöä koskevien edellytysten olemassaoloa arvioidaan vuosittain 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun arvioinnin yhteydessä. Arviointi kirjataan 7 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuun pöytäkirjaan.

oppfylt. Vurderingen av om forutsetningene for anvendelse av forhåndsavtalte tiltak er tilstede, gjøres årlig i forbindelse med vurderingen omtalt under artikkel 7 punkt 2. Vurderingen føres inn i protokollen omtalt under artikkel 7 punkt 4.

6 Artikla

Mahdollisuus poiketa kalastussäännöstä

Artikkel 6

Adgang til å fravike fiskereglene

1. Hallitukset tai niiden määräämät viranomaiset voivat tämän sopimuksen 1 artiklassa mainitun tavoitteen saavuttamiseksi ja kummankin osapuolen kansallisen lainsäädännön puitteissa sopia kalastussäännöstä poikkeavista määräyksistä, jos se on välttämätöntä kalakantojen elinvoimaisuuden turvaamiseksi, heikentyneiden tai heikentymisvaarassa olevien kalakantojen suojelemiseksi tai elvyttämiseksi taikka jos kalakantojen tila sen sallii.

1. Dersom det er nødvendig for å sikre fiskebestandenes levedyktighet, for å verne eller gjenoppbygge fiskebestander som er svekket eller står i fare for å bli svekket, eller dersom fiskebestandenes tilstand tillater det, kan regjeringene eller de av disse utpekte myndigheter, innen rammene av hver parts nasjonale lovgivning, avtale bestemmelser som fraviker fiskereglene, for å oppnå formålet i artikkel 1 i denne avtale.

2. Kalastussäännöstä poikkeavat määräykset voivat koskea:

2. Bestemmelser om å fravike fiskereglene kan gjelde:

1) kieltoa tai rajoitusta kalastaa tietyllä pyydyksellä tai kalastustavalla;

1) forbud mot eller begrensninger i fisket med visse fangstredskaper eller fiskemetoder;

2) kieltoa tai rajoitusta kalastaa tiettynä ajankohtana tai tietyllä alueella;

2) forbud mot eller begrensninger i fisket på visse tidspunkter eller i visse områder;

3) käytettävien pyydysten määrällistä rajoitusta;

3) begrensninger i antall fiskeredskaper som brukes;

4) saaliskiintiötä;

4) kvoter for fangst;

5) lupamääriä;

5) antall fiskekort;

6) rajajokiosuuden kalastusvyöhykejakoa;

6) inndeling av grenseelvstrekningen i fiskesoner;

7) kieltoa ottaa tiettyä sukupuolta tai kokoluokkaa olevia kaloja;

7) forbud mot å ta fisk av et bestemt kjønn eller i en viss størrelsesklasse;

8) pyydysten rakennetta; tai

8) fangstredskapenes utforming; eller

9) muita edellä 1–8 kohtiin rinnastuvia kalastussäännön täytäntöönpanoon liittyviä säätelytoimia.

9) andre reguleringstiltak som er sammenlignbare med punktene 1-8 ovenfor og knyttet til implementering av fiskereglene.

3. Kalastussäännöstä poikkeavat määräykset voidaan rajata koskemaan sopimusalueen osaa, erikseen määritettyä kalastuskauden jaksoa tai yksittäistä kalastustapaa. Määräykset annetaan määräajaksi enintään kolmeksi kalastuskaudeksi kerrallaan.

3. Bestemmelser om å fravike fiskereglene kan begrenses til å gjelde for en del av avtaleområdet, for angitt fiskesesonger eller for den enkelte fiskemetode. Bestemmelsene skal være tidsbegrenset og kan ikke gjelde for mer enn tre fiskesesonger om gangen.

7 Artikla

Kalastussäännön vaikutusten arviointi ja poikkeavia määräyksiä koskeva menettelytapa

Artikkel 7

Evaluering av effektene av fiskereglene og prosedyrer for bestemmelser om fravik

1. Osapuolten yhteinen seuranta- ja tutkimusryhmä sekä toimivaltaiset viranomaiset arvioivat kalastussäännön ja siihen mahdollisesti tehtyjen poikkeavien määräysten vaikutuksia parhaan lohikantojen tilasta ja kehityssuunnista käytettävissä olevan tiedon perusteella vuosittain. Kalastusoikeuden haltijat otetaan mukaan arviointityöhön.

1. Effekten av fiskereglene og eventuelle bestemmelser om fravik skal vurderes årlig av en felles overvåkings- og forskningsgruppe og ansvarlige myndigheter på grunnlag av den beste tilgjengelige kunnskapen om laksebestandenes tilstand og utviklingstendenser. Fiskerettshaverne trekkes inn i vurderingene.

2. Hallitukset tai niiden määräämät viranomaiset arvioivat vuosittain tarvetta sopia kalastussäännöstä poikkeavista määräyksistä 6 artiklan mukaisesti.

2. Regjeringene eller de av regjeringene utpekte myndigheter vurderer hvert år behovet for å avtale bestemmelser om å fravike fiskereglene i henhold til artikkel 6.

3. Tarvetta toteuttaa kalastussäännöstä poikkeavia määräyksiä on arvioitava sellaisena ajankohtana, että tutkijoilla ja keskeisillä paikallisilla sidosryhmillä on mahdollisuus vaikuttaa arviointiin ja että kansalliset säännökset voivat tulla voimaan viimeistään sen vuoden huhtikuun 1 päivänä, jolloin poikkeavat määräykset tulevat voimaan.

3. Vurderingen av behovet for bestemmelser om å fravike fiskereglene skal gjøres på et slikt tidspunkt at forskere og relevante lokale interessegrupper kan medvirke, og slik at nasjonale regler kan tre i kraft senest 1. april det år bestemmelsene skal gjelde fra.

4. Hallitusten tai niiden määräämien viranomaisten välinen sopimus kalastussäännöstä poikkeavista määräyksistä kirjataan erilliseen pöytäkirjaan.

4. Avtale mellom regjeringene eller av regjeringene utpekte myndigheter om bestemmelser om å fravike fiskereglene skal nedfelles i en særskilt protokoll.

3 Luku

Kalastuksen järjestäminen

Kapittel 3

Organisering av fisket

8 Artikla

Kalastonhoitomaksut

Artikkel 8

Fiskeravgift

Kalastettaessa rajajokiosuudella sovelletaan kalastonhoitomaksuvelvollisuuteen sen osapuolen lainsäädäntöä, jonka alueelta 10 artiklassa tarkoitettu kalastuslupa lunastetaan.

Plikten til å betale fiskeravgift ved fiske på grenseelvstrekningen følger lovgivningen i det landet fiskekort etter artikkel 10 blir løst i.

9 Artikla

Rajajokiosuuden jakaminen kalastusvyöhykkeisiin

Artikkel 9

Inndeling av grenseelvstrekningen i fiskesoner

1. Veneestä tapahtuvan matkailukalastuksen järjestämiseksi määritellään yhteiset kalastusvyöhykkeet. Kalastuslupien sallittu enimmäismäärä sekä kalastuslupien hinnat voivat vaihdella vyöhykkeittäin ja kalastuskauden aikana.

1. Det skal fastsettes felles fiskesoner for å organisere tilreisendes fiske fra båt. Det største tillatte antall fiskekort og prisen på fiskekort kan variere fra sone til sone og innen sesongen.

2. Kumpikin osapuoli voi perustaa kalas-

2. Hver part kan opprette fiskesoner og

tusvyöhykkeitä matkailukalastuksen järjestämiseksi rannalta kuultuaan toista osapuolta.

organisere tilreisende sitt fiske fra strand etter samråd med den annen part.

10 Artikla

Kalastusluvat

Artikkel 10

Fiskekort

1. Kalastussäännössä määritellään matkailukalastukseen myytävien kalastuslupien enimmäismäärä. Määrä jaetaan puoliksi osapuolten välillä.

1. Maksimalt antall fiskekort for tilreisende fiskere skal fastsettes i fiskereglene. Antallet fordeles likt mellom partene.

2. Rajajokiosuudella kalastavan on lunastettava kalastuslupa ennen kalastuksen aloittamista. Osapuolet vastaavat lupien myynnin järjestämisestä.

2. Den som vil fiske på grenseelvstrekningen skal løse fiskekort før fisket begynner. Partene er ansvarlige for tilrettelegging for salg av fiskekort.

3. Rantakalastuslupa ostetaan siinä valtiossa, jossa kalastetaan. Venekalastuslupa oikeuttaa kalastamaan ilmoitetulla vyöhykkeellä molempien osapuolten alueella.

3. For fiske fra strand må kort løses i den stat hvor fisket skal foregå. Kort for fiske fra båt gir adgang til fiske i angitt sone i begge partenes områder.

4. Kumpikin osapuoli määrittää kansallisen lainsäädännön mukaisesti kalastusluvan hinnan kuultuaan asiasta toista osapuolta. Kalastusluvan muut ehdot määritellään kalastussäännössä.

4. Hver part fastsetter kortprisene i samsvar med nasjonal lovgivning etter å ha hørt den andre parten. Andre betingelser fastsettes i fiskereglene.

5. Kumpikin osapuoli päättää kalastuslupien myynnistä saatujen tulojen käytöstä. Valvonta, seuranta ja kalatutkimus asetetaan etusijalle.

5. Bruken av inntektene av fiskekortsalget bestemmes av hver part. Oppsyn, overvåkning, fiskeundersøkelser og forskning skal prioriteres.

11 Artikla

Kalastuksenvalvonta

Artikkel 11

Fiskeoppsyn

1. Osapuolten on huolehdittava riittävästä kalastuksenvalvonnasta. Kansallisen lainsää-

1. Partene skal sørge for tilstrekkelig oppsyn med fisket. De myndigheter og

dännön mukaan toimivaltaiset kalastuksenvalvontaviranomaiset ja kalastuksenvalvojat valvovat kalastussäännön noudattamista.

2. Kalastusta saavat lisäksi valvoa yhteiset suomalais-norjalaiset valvontapartiot. Tällaisessa valvonnassa toisen osapuolen valvojat ovat tarkkailijan asemassa.

3. Osapuolet voivat sopia yhteisestä kalastuksenvalvontasuunnitelmasta.

4. Jos jommallakummalla osapuolella on syytä epäillä kalastuksen tapahtuneen tai tapahtuvan voimassa olevien määräysten vastaisesti toisen osapuolen alueella, on kalastuksenvalvontaviranomaisen tai kalastuksenvalvojan ilmoitettava tästä välittömästi toisen osapuolen toimivaltaiselle viranomaiselle.

oppsynsbetjenter som i henhold til partenes nasjonale lovgivning er ansvarlige for fiskeoppsyn, skal ha oppsyn med at forskriftene om fisket overholdes.

2. I tillegg kan det gjennomføres oppsyn ved felles finsk-norske oppsynspatruljer. Ved slikt oppsyn har den andre parts oppsynsbetjenter observatørstatus.

3. Partene kan avtale en felles plan for fiskeoppsyn.

4. Dersom en av partene har grunn til mistanke om at det foregår eller har foregått fiske på den andre parts område i strid med gjeldende forskrifter, skal de ansvarlige for fiskeoppsynet underrette den andre parts ansvarlige myndigheter umiddelbart.

4 Luku

Seuranta, tutkimus, saalisraportointi ja saalistilastot

12 Artikla

Seuranta ja tutkimus

Kapittel 4

Overvåking, forskning, fangstrapportering og fangststatistikk

Artikkel 12

Overvåking og forskning

1. Osapuolet seuraavat ja tutkivat Tenojoen vesistön kalakantoja yhteistyössä. Tavoitteena on erityisesti luoda perustaa 4 artiklassa tarkoitetun hoitosuunnitelman laatimiselle ja arvioinnille ja arvioida kalastussäännöksiä 7 artiklan mukaisesti.

2. Työtä toteuttaa osapuolten yhteinen seuranta- ja tutkimusryhmä, jossa kummallakin osapuolella on kaksi edustajaa. Paikalliset kalastusoikeuden haltijat osallistuvat työhön. Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset sopi-

1. Partene skal samarbeide om overvåking av og forskning på fiskebestandene i Tanavassdraget, særlig som grunnlag for utarbeidelse og evaluering av forvaltningsplanen etter artikkel 4 og vurdering av fiskereglene etter artikkel 7.

2. Arbeidet gjennomføres av en felles overvåkings- og forskningsgruppe med to representanter for hver part. Lokale fiskerettshavere skal involveres i arbeidet. Partenes ansvarlige myndigheter avtaler

vat ryhmän toimeksiannosta.

gruppens mandat.

13 Artikla

Saalisrekisteri ja saalisilmoitukset

1. Osapuolilla on yhteinen sähköinen saalisrekisteri, johon kalastaja on velvollinen ilmoittamaan harjoittamaansa kalastusta ja saaliita koskevat tiedot siten kuin kalastussäännössä määritetään.

2. Rekisteriin tallennettuja tietoja käytetään saalistilastointiin, kalavarojen hoidon suunnitteluun, valvontaan ja kalatutkimuksiin sekä kalakantoja ja kalastuksen harjoittamista koskevaan tutkimukseen.

Artikkel 13

Fangstregistering og fangstrapportering

1. Partene skal ha et felles elektronisk fangstregister. Fiskeren plikter å rapportere opplysninger om fiskeinnsats og fangster til registeret i samsvar med bestemmelsene i fiskereglene.

2. Opplysninger lagret i registeret benyttes til fangststatistikker, planlegging av forvaltningstiltak, oppsyn og fiskeundersøkelser, samt forskning på fiskebestandene og fiskeutøvelsen.

5 Luku

Kalakantojen suojelu

Kapittel 5

Beskyttelse av fiskebestandene

14 Artikla

Rakentaminen ja saastuttaminen

1. Osapuolten on asiaa koskevaa kansallista lainsäädäntöä sovellettaessa huolehdittava siitä, että laitosten, rakennusten tai rakenteiden sijoittaminen ja rakentaminen tai muu vastaava toiminta tai vesivarojen hyödyntäminen ei aiheuta vahinkoa tai sen vaaraa kalakannoille tai kalastukselle.

2. Osapuolten on kummankin tahollaan ja yhteistyössä toistensa kanssa toteutettava toimenpiteitä, joita tarvitaan vesistön veden-

Artikkel 14

Inngrep og forurensning

1. Partene skal i henhold til relevant lovgivning påse at plassering og bygging av anlegg, bygninger eller konstruksjoner, eller annen tilsvarende virksomhet eller utnyttelse av vannressursene ikke medfører skade eller risiko for skade på fiskebestandene eller fiskeutøvelsen.

2. Partene skal hver for seg og i samarbeid iverksette tiltak for å overvåke, opprettholde og om nødvendig forbedre vannkvaliteten i

laadun seuraamiseksi, ylläpitämiseksi ja tarpeen vaatiessa kohentamiseksi.

15 Artikla

Biologiset vaikutukset

1. Osapuolten on käynnistettävä tarpeelliset toimet kalakantojen suojelemiseksi tarttuvilta kalasairauksilta sekä vieraslajeilta ja -kannoilta.

2. Osapuolten on pienennettävä käynnissä olevien toimintojen aiheuttamaa uhkaa ja estettävä uusia uhkia aiheuttavia toimintoja vesistön valuma-alueella ja lähellä sijaitsevilla maa- ja merialueilla. Näihin kuuluvat kalankasvatuksesta aiheutuvat vahingolliset vaikutukset ja sairauksien tartunnanuhka sekä vaikutukset, joita karanneet tai istutetut kalat aiheuttavat.

3. Tenojoen vesistön valuma-alueella ei saa harjoittaa anadromisten lohikalojen kasvatusta ja viljelyä. Tenojoen vesistön valuma-alueelle ei saa istuttaa vesistön valuma-alueen ulkopuolelta tuotuja kaloja.

4. Eläviä kaloja tai gameettia (mätiä ja maitia) ei saa siirtää muista vesistöistä Tenojoen vesistön valuma-alueelle.

5. Vesiviljelyeläinten ja niiden gameettien siirtämisen on tapahduttava Euroopan unionin kalaterveysmääräysten mukaisesti.

6. Muista vesistöistä peräisin olevaa vettä ei saa päästää eikä niistä pyydystettyjä kaloja saa puhdistaa vesistön valuma-alueella luonnonvesien välittömässä läheisyydessä. Muis-

Artikkel 15

Biologisk påvirkning

1. Partene skal iverksette nødvendige tiltak for å beskytte fiskebestandene mot smittsomme fiskesykdommer og introduksjon av fremmede arter eller bestander.

2. Partene skal redusere risikoen fra pågående aktiviteter og forhindre ny risikoaktivitet innenfor vassdragets nedbørfelt og i nærliggende land- og sjøområder, herunder risiko for skadevirkninger og sykdomsoverføring fra fiskeoppdrett samt påvirkning fra rømt eller utsatt fisk.

3. Fiskeoppdrett og kultivering av anadrome laksefisk skal ikke finne sted i Tanavassdragets nedbørfelt. Det skal ikke settes ut fisk i Tanavassdragets nedbørfelt fra områder utenfor nedbørfeltet.

4. Det skal ikke flyttes levende fisk eller gameter (melke og rogn) fra andre vassdrag til Tanavassdragets nedbørfelt.

5. Introduksjon av akvakulturdyr og deres gameter skal skje i henhold til den Europeiske unions regelverk om fiskehelse.

6. Innenfor vassdragets nedbørfelt er det i umiddelbar nærhet av naturlige vann ikke tillatt å tømme vann eller rense fisk fra annet vassdrag. Fiskeredskap og annet fiskeutstyr,

vassdraget.

sa vesistöissä käytettyjen kalastusvälineiden, muiden varusteiden kuten myös veneiden ja muiden kulkuvälineiden on oltava kuivia tai desinfioituja ennen kuin niitä saa käyttää valuma-alueella. Desinfioinnin ja kuivatuksen suorittamiselle laaditaan yhteinen ohjeistus. Osapuolet huolehtivat siitä, että velvoitteesta tiedotetaan yleisölle.

samt båter og andre transportmidler som har vært benyttet i annet vassdrag skal være tørt eller desinfisert før det kan benyttes i nedbørfeltet. Det skal utarbeides felles veiledning for desinfeksjon og tørking. Partene skal sørge for informasjon til publikum om disse reglene.

7. Osapuolten on välittömästi varoitettava toisiaan, jos on aihetta epäillä, että valuma-alueella tai sen läheisyydessä sijaitsevilla maa- ja merialueilla esiintyy lohiloista *Gyrodactylus salarista* tai muita tarttuvia vakavia kalasairauksia tai jos tartunta on todettu. Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voivat laatia yhteisen suunnitelman, jossa määritellään varoitusvelvollisuutta koskevat käytännöt, valmius mahdollisen *Gyrodactylus salariksen* leviämisen varalta, kalatautien todentamismenetelmät ja toimenpiteet epäiltäessä kyseisiä sairauksia tai kun esiintyminen on todettu.

7. Partene skal straks varsle hverandre ved mistanke om eller påvisning av lakseparasitten Gyrodactylus salaris eller annen alvorlig smittsom fiskesykdom innen nedbørfeltet eller i nærliggende land- og sjøområder. Partenes ansvarlige myndigheter kan utarbeide en felles plan som klargjør rutiner for varslingsplikt, beredskap for en eventuell spredning av Gyrodactylus salaris, metoder for verifisering av fiskesykdommer og tiltak ved mistanke eller påvisning av slike sykdommer.

16 Artikla

Toimet erityistilanteissa

Artikkel 16

Tiltak i særskilte situasjoner

1. Toimivaltaisten viranomaisten on erikseen tai yhdessä käynnistettävä välttämättöminä pidettäviä toimenpiteitä vahinkojen ennaltaehkäisemiseksi, rajoittamiseksi tai estämiseksi siinä tapauksessa, että kalakantoja uhkaavat saastuminen tai muut ympäristövaikutukset.

1. Dersom fiskebestandene er truet av forurensning eller andre miljøpåvirkninger, skal de ansvarlige myndigheter hver for seg eller i samarbeid iverksette tiltak som anses nødvendig for å forebygge, begrense eller hindre skade.

2. Osapuolten on välittömästi rajoitettava kalastusta tai lopetettava se kokonaan veden virtaaman tai muiden erityisolosuhteiden, kuten lohennousun olennaisen vähenemisen niin vaatiessa. Kalastusta rajoitetaan tai se lopetetaan ainoastaan siinä laajuudessa ja sillä alueella, jolla se on välttämätöntä kalakan-

2. Partene skal med øyeblikkelig virkning begrense eller stanse fisket når vannføringen eller andre særlige forhold, herunder kritisk svikt i oppgangen av laks, tilsier det. Stans eller begrensing av fisket kan bare benyttes som tiltak i den utstrekning og for et slikt område som anses nødvendig for å sikre

tojen turvaamiseksi. Paikallisia tahoja ja oikeudenhaltijoita on kuultava asiasta siinä määrin kuin tilanteen kiireellisyys sen sallii.

3. Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset laativat yhdessä menettelytavat tämän artiklan määräysten toimeenpanemiselle. Toimenpiteiden välttämättömyyttä arvioitaessa on ennalta varautumisen periaatteelle annettava suuri painoarvo.

fiskebestanden. Lokale interessegrupper og rettighetshavere skal høres i den grad tidsmessige hensyn tillater det.

3. Praktiseringen av denne artikkelen skal skje i henhold til prosedyrer fastlagt av partenes ansvarlige myndigheter i fellesskap. Ved vurderingen av nødvendigheten av tiltak skal føre var-prinsippet tillegges stor vekt.

6 Luku

Loppumääräykset

Kapittel 6

Avsluttende bestemmelser

17 Artikla

Yhteistyö, sopimuksen seuranta ja muutokset

Artikkel 17

Samarbeid, oppfølging av avtalen og endringer

1. Osapuolten toimivaltaisten viranomaisten tulee toimia yhteistyössä kaikissa Tenon vesistön kalakantoja ja vesiympäristöä koskevissa kysymyksissä.

2. Osapuolet kokoontuvat tarpeen mukaan arvioidakseen sopimuksen soveltamista. Tapaamiset tulee järjestää viimeistään kahden kuukauden kuluessa toisen osapuolen esittämästä pyynnöstä.

3. Tätä sopimusta ja sen liitteitä voidaan muuttaa osapuolten välisellä sopimuksella. Muutokset tulevat voimaan 22 artiklassa määrätyllä tavalla.

1. Partenes ansvarlige myndigheter skal samarbeide om alle spørsmål som berører fiskebestandene og vannmiljøet i Tanavassdraget.

2. Partene skal møtes ved behov for å evaluere anvendelsen av avtalen. Møter skal arrangeres senest innen to måneder etter at en av partene har bedt om dette.

3. Denne avtale med vedlegg kan endres ved overenskomst mellom partene. Endringer trer i kraft som fastsatt i artikkel 22.

18 Artikla

Artikkel 18

Erimielisyyksien ratkaiseminen

1. Tämän sopimuksen tulkinnasta tai soveltamisesta syntyvät erimielisyydet on ratkaistava yhteisymmärryksessä toimivaltaisten viranomaisten välisin neuvotteluin niin nopeasti kuin mahdollista.

2. Neuvottelut tulee käynnistää viimeistään kahden kuukauden kuluessa siitä, kun osapuoli esittää toiselle osapuolelle neuvottelupyynnön diplomaattista tietä.

3. Mikäli asiassa ei saada ratkaisua kolmen kuukauden kuluessa, osoitetaan erimielisyydet *ad hoc* Tenojoen vesistön rajajokikomission ratkaistavaksi. Kumpikin osapuoli nimeää komissioon kolme jäsentä sekä kolme varajäsentä. Lisäksi kumpikin osapuoli asettaa komission käytettäväksi sihteerin ja tarvittavat asiantuntijat. Komission on pyrittävä löytämään molempia osapuolia tyydyttävä ratkaisu.

4. Mikäli asiaa ei saada ratkaistua komissiossa viiden kuukauden kuluessa, ratkaistaan erimielisyydet diplomaattista tietä.

Tvisteløsning

1. Tvister som oppstår om tolkningen eller anvendelse av denne avtalen skal løses i minnelighet og så snart som mulig gjennom forhandling mellom ansvarlige myndigheter.

2. Forhandlingene skal innledes senest to måneder etter at den ene parten har anmodet om det gjennom diplomatiske kanaler.

3. Dersom man ikke i løpet av tre måneder kommer frem til en løsning, skal tvisten henvises til en ad hoc grenseelvkommisjon for Tanavassdraget. Hver part oppnevner tre medlemmer og tre varamedlemmer til kommisjonen. Begge partene stiller i tillegg en sekretær og nødvendige sakkyndige til rådighet for kommisjonen. Kommisjonen skal søke å finne en løsning som er akseptabel for begge parter.

4. Dersom saken ikke kan løses av kommisjonen i løpet av fem måneder, skal tvisten løses gjennom diplomatiske kanaler.

19 Artikla

Irtisanominen

Kumpikin osapuoli voi irtisanoa sopimuksen toiselle osapuolelle osoitetulla kirjallisella ilmoituksella. Sopimuksen irtisanominen tulee voimaan kahdentoista kuukauden kuluttua sen kalenterivuoden lopusta, jonka aikana irtisanomisilmoitus on vastaanotettu.

Artikkel 19

Oppsigelse

Denne avtalen kan sies opp av hver part ved skriftlig meddelelse til den andre parten. Oppsigelsen av avtalen trer i kraft etter tolv måneder fra slutten av det kalenderåret meddelelse om oppsigelse er mottatt.

20 Artikla

Rikosoikeudelliset seuraamukset

Rangaistuksista, takavarikoista, menettämisseuraamuksista ja muista rikosoikeudellisista seuraamuksista säädetään kansallisessa lainsäädännössä.

Artikkel 20

Straffereaksjoner

For straff, beslag, inndragning og andre strafferettslige følger, gjelder nasjonal lovgivning.

21 Artikla

Nykyisen sopimuksen kumoutuminen

Tämän sopimuksen tullessa voimaan lakkaavat Suomen tasavallan ja Norjan kuningaskunnan välillä Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä 1 päivänä maaliskuuta 1989 tehty sopimus ja siihen liittyvä kalastussääntö olemasta voimassa.

Artikkel 21

Opphevelse av någjeldende overenskomst

Ved ikrafttredelse av denne avtalen oppheves Overenskomsten mellom Republikken Finland og Kongeriket Norge om felles forskrifter om fisket i Tanaelvas fiskeområde av 1. mars 1989 med tilhørende forskrifter om fisket.

22 Artikla

Voimaantulo

Tämä sopimus tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen diplomaattiteitse sopimuksen voimaantulolle valtiosäännön mukaan asetettujen vaatimusten täyttymisestä.

Tämän vakuudeksi ovat molemmat valtuutetut allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Artikkel 22

Ikrafttreden

Denne avtalen trer i kraft den første dagen i den andre måneden etter at partene har meddelt hverandre gjennom diplomatiske kanaler at kravene som i henhold til statsforfatningen stilles for at avtalen kan tre i kraft er oppfylt.

Til bekreftelse av foranstående har de undertegnende, som er gitt behørig fullmakt til dette, undertegnet denne avtalen.

Tehty Helsingissä 30 päivänä syyskuuta, kahtena suomen- ja norjankielisenä kappaleena. Molemmat tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset.

Utferdiget i to eksemplarer i Helsingfors den 30. september 2016 på finsk og norsk. Begge tekster har lik gyldighet.

Suomen tasavallan hallituksen puolesta:

For Republikken Finlands regjering:

Norjan kuningaskunnan hallituksen puolesta:

For Kongeriket Norges regjering:

Liite 1.
Sopimuksen maantieteellistä soveltamisaluetta kuvaava kartta

Vedlegg 1.
Kart over avtalens geografiske virkeområde

Liite 2.
Tenojoen vesistön kalastussääntö

Vedlegg 2.
Fiskeregler for Tanavassdraget

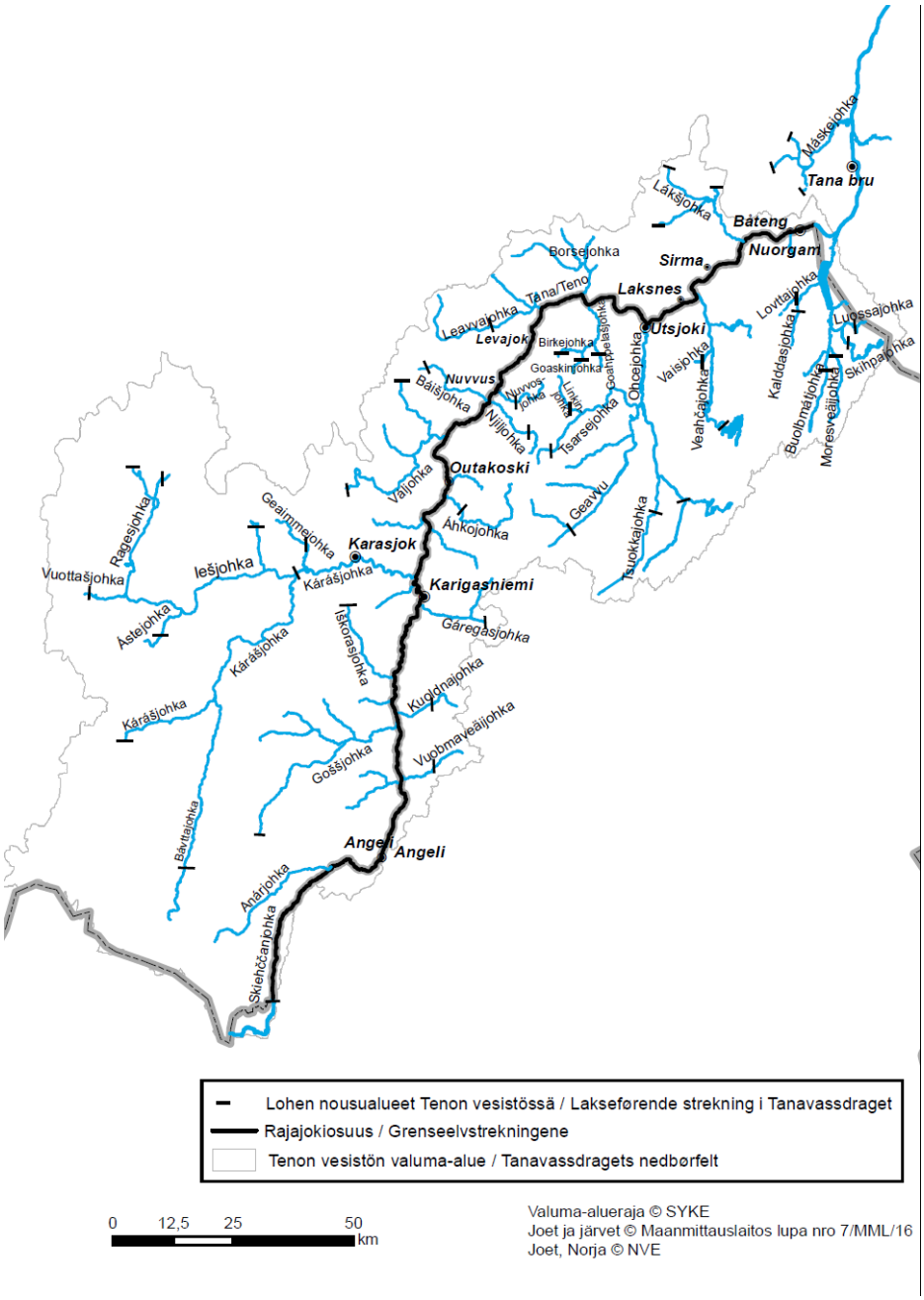
Tana bru
Máskejohka
Láksjohka
Báteng
Nuorgam
Borsejohka
Sirma
Laksnes
Tana/Teno
Utsjoki
Leavvajohka
Levajok
Birkejohka
Goaskinjohka
Lovttajohka
Luossajohka
Skihpajohka
Kaldasjohka
Buolbmátjohka
Moresveajohka
Ohcejohka
Vaisjohka
Veahčajohka
Nuvvus
Báišjohka
Nuvvosjohka
Linkkijohka
Goahtejeaggi
Isarsejohka
Viljohka
Outakoski
Váljohka
Áhkojohka
Geavvu
Tuokkajohka
Karasjok
Rággesjohka
Gealjmmajohka
Vuottašjohka
Iešjohka
Kárášjohka
Karigasniemi
Astejohka
Gáregasjohka
Istoraşjohka
Kuoldnajohka
Vuobmaveáijohka
Goššjohka
Bávttajohka
Angeli
Anárjohka
Skiehčanjohka
Lohen nousualueet Tenon vesistössä / Lakseførende strekning i Tanavassdraget
Rajajokiosuus / Grenseelvstrekningene
Tenon vesistön valuma-alue / Tanavassdragets nedbørfelt
0 12,5 25 50
km
Valuma-alueraja © SYKE
Joet ja järvet © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/16
Joet, Norja © NVE

LIITE 2

Tenojoen vesistön kalastussääntö

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisalue

Tämä kalastussääntö on olennainen osa Suomen ja Norjan välistä sopimusta kalastuksesta Tenojoen vesistössä.

Kalastussäännön määräyksiä sovelletaan sopimuksen 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla rajajokiosuudella. Biologisten vaikutusten torjuntaa koskevaa 6 lukua sovelletaan Tenojoen vesistön koko valuma-alueella.

2 §

Rajajokiosuuden kalastajaryhmät

Suomessa kalastusluvan ostamiseen oikeutetut jaetaan seuraaviin ryhmiin:
1) Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuva kalastuslain (379/2015) 4 §:n 1 momentin 10 kohdassa tarkoitettu kalastusoikeuden haltija;
2) muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuva kalastuslain 4 §:n 1 momentin 10 kohdassa tarkoitettu kalastusoikeuden haltija;
3) Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuva henkilö;
4) muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuva henkilö, joka ei ole kalastuslain 4 §:n 1 momentin 10 kohdassa tarkoitettu kalastusoikeuden haltija.

Norjassa kalastusluvan ostamiseen oikeutetut jaetaan seuraaviin ryhmiin:
1) Tenojoen vesistön kalastusoikeuksista annetun lain (*Tenolain*) 4 §:ssä tarkoitettu,

kaikilla pyydyksillä kalastamaan oikeutettu kalastusoikeuden haltija;
2) Tenojoen vesistön kalastusoikeuksista annetun lain 5 §:ssä tarkoitettu, vavalla ja käsisiimalla kalastamaan oikeutettu kalastusoikeuden haltija;
3) muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuva henkilö, joka ei ole Tenojoen vesistön kalastusoikeuksista annetun lain mukainen kalastusoikeuden haltija.

2 Luku

Kalastonhoitomaksut ja kalastusluvat

3 §

Kalastonhoitomaksu

Kalastettaessa rajajokiosuudella sovelletaan kalastonhoitomaksuvelvollisuuteen sen osapuolen lainsäädäntöä, jonka alueelta kalastuslupa lunastetaan.

4 §

Kalastuslupaluokat

Sopimuksen 10 artiklassa tarkoitetut rajajokiosuudella kalastamiseen tarvittavat kalastusluvat jaotellaan seuraavasti:
1) *Yleinen paikkakuntalaislupa* oikeuttaa kalastukseen kaikilla tässä säännössä sallituilla pyyntimuodoilla jäljempänä säädetyin rajoituksin sekä kalastusoikeuden kansallisesti määräytyvän laajuuden rajoissa. Yleisen paikkakuntalaisluvan ostamiseen ovat oikeutettuja Suomessa edellä 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut kalastusoikeuden haltijat sekä Norjassa 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetut kalastusoikeuden haltijat. Yleinen paikkakuntalaislupa on voimassa kalastuskauden.
2) *Paikkakuntalaisen vapakalastuslupa* oikeuttaa kalastukseen vavalla ja vieheellä rannalta sekä veneestä jäljempänä säädetyin rajoituksin. Paikkakuntalaisen vapakalastusluvan ostamiseen ovat oikeutettuja Suomessa 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut henkilöt sekä Norjassa 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetut kalastusoikeuden haltijat. Paikkakuntalaisen vapakalastuslupa on voimassa kalastuskauden.
3) *Venekalastuslupa* oikeuttaa kalastukseen vavalla ja vieheellä veneestä jäljempänä

säädetyin ehdoin ja rajoituksin.
4) *Rantakalastuslupa* oikeuttaa kalastukseen vavalla ja vieheellä rannalta jäljempänä säädetyin ehdoin ja rajoituksin.

5 §

Kalastuslupien jako eri vyöhykkeisiin

Venekalastuslupien enimmäismäärä kalastuskautta kohden on 11 000 kalastusvuorokautta, joka jaetaan puoliksi Suomen ja Norjan välillä. Venekalastuslupien määrä jaetaan rajajokiosuuden kalastusvyöhykkeille seuraavasti:

Jakso	Nuorgam	Vetsikko	Utsjoki	Outakoski ja Inarijoki	Yhteensä
10.6-16.6	47	125	136	78	386
17.6-23.6	33	220	244	141	638
24.6-30.6	103	427	468	347	1345
1.7-7.7	170	651	699	492	2012
8.7-14.7	152	532	587	353	1624
15.7-21.7	127	470	406	316	1319
22.7-28.7	141	499	351	220	1211
29.7-4.8	119	561	365	263	1308
5.8-10.8	88	505	320	244	1157
Yht.	980	3990	3576	2454	11000

Rantakalastuslupien enimmäismäärä kalastuskautta kohden on 11 000 kalastusvuorokautta, joka jaetaan puoliksi Suomen ja Norjan välillä. Rantakalastuslupien määrä jaetaan rajajokiosuuden kalastusvyöhykkeille seuraavasti:

Jakso	Nuorgam	Vetsikko	Utsjoki	Outakoski pääuoma	Inarijoki	Yhteensä
10.6-16.6	379	81	96	149	21	726
17.6-23.6	468	104	149	307	23	1051
24.6-30.6	608	158	253	623	56	1698
1.7-7.7	577	255	259	698	63	1852
8.7-14.7	426	182	204	689	86	1587
15.7-21.7	377	175	177	564	90	1383
22.7-28.7	350	123	129	401	116	1119
29.7-4.8	246	79	111	375	121	932
5.8-10.8	96	71	81	308	96	652
Yht.	3527	1228	1459	4114	672	11000

Kalastusvyöhykkeiden rajat on merkitty kalastussäännön karttaliitteeseen 1. Vyöhykkeet on merkittävä myös maastoon.

Suomessa myytävistä vuorokausiluvista enintään kolmasosan suuruinen kiintiö voidaan varata edellä 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuille, muualla kuin Tenon vesistön jokilaaksoissa asuville kalastusoikeuden haltijoille. Kiintiö jaetaan tasan rantakalastusluville ja venekalastusluville.

3 luku

Pyyntivälineet, kalastuskausi ja kalastusajat

6 §

Sallitut pyyntivälineet

Lohen, meritaimenen ja merinieriän kalastuksessa sallittuja pyyntivälineitä ovat:
1) potkupato (joddu) ja mertapato (meardi);
2) seisova verkko;
3) kulkutusverkko;
4) vapa ja viehe.

Muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen kalalajien kalastuksessa sallittuja pyyntivälineitä ovat:
1) seisova verkko;
2) vapa ja viehe;
3) katiska;
4) madekoukku jäältä kalastettaessa;
5) nuotta Inarijoen järvilaajentumissa Matinkönkään yläpuolella.

Muut kuin edellä 1 ja 2 momentissa mainitut pyydykset ja kalastustavat, mukaan lukien harrilauta, ovat kiellettyjä.

Oikeus käyttää edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja pyydyksiä on 4 §:n 1 kohdassa tarkoitetun yleisen paikkakuntalaisluvan haltijoilla. Muut kalastajat saavat käyttää ainoastaan vapaa ja viehettä.

7 §

Yleinen viikkorauhoitus

Kalastuskauden aikana kaikki kalastus on kielletty sunnuntaista kello 19 (18) maanantaihin kello 19 (18), lukuun ottamatta muiden kalalajien kuin lohen, meritaimenen tai merinieriän kalastusta järvissä 200 metriä kauempana joen niskasta tai suulta.

8 §

Vapakalastuskausi

Kalastus vavalla ja vieheellä (*vapakalastus*) on sallittu 4 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuilla kalastusluvilla kalastaville Tenojokilaaksossa vakinaisesti asuville henkilöille kesäkuun 1 päivästä elokuun 20 päivään.

Vapakalastus on sallittu 4 §:n 3 ja 4 kohdassa tarkoitetun kalastusluvan omaaville henkilöille kesäkuun 10 päivästä elokuun 10 päivään.

Edellä 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö, jolla on 5 §:n 4 momentissa tarkoitettuun kiintiöön kuuluva kalastuslupa, saa kalastaa vavalla kesäkuun 1 päivästä elokuun 10 päivään. Kesäkuun 1 ja 9 päivän välisenä aikana tarvittava kalastuslupa voidaan lunastaa 5 §:n taulukon mukaan ensimmäiselle ajanjaksolle varatusta lupamäärästä.

9 §

Vene- ja rantakalastusluvat

Vene- ja rantakalastuslupa on henkilökohtainen.

Rantakalastuslupa oikeuttaa käyttämään yhtä vapaa. Lupa on voimassa erikseen nimetyllä kalastusvyöhykkeellä siinä valtiossa, josta lupa on ostettu. Lupa on voimassa kalastusvuorokauden, joka alkaa kello 23 (22) ja päättyy seuraavana päivänä kello 16 (15). Rantakalastuslupa, joka kuuluu 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuille henkilöille 5 §:n 4 momentissa varattuun kiintiöön, on voimassa kalastusvuorokauden, joka alkaa kello 23 (22) ja päättyy seuraavana päivänä kello 23 (22).

Venekalastuslupa oikeuttaa käyttämään veneessä samanaikaisesti enintään kolmea vapaa, joissa kussakin saa olla yksi viehe tai perho. Lupa on voimassa molemmissa valtioissa erikseen nimetyllä kalastusvyöhykkeellä. Lupa on voimassa kalastusvuorokauden, joka alkaa kello 19 (18) ja päättyy seuraavana päivänä kello 19 (18).

Kalastettaessa veneestä kello 19 (18) ja 07 (06) välisenä aikana on veneessä oltava Tenojoen jokilaaksossa vakinaisesti asuva soutaja (*paikallinen soutaja*). Poikkeuksena tästä säännöstä ovat 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuille henkilöille 5 §:n 4 momentin nojalla kiintiöidyn venekalastusluvan lunastaneet. Veneessä on aina oltava paikallinen soutaja Alakönkään alueella Boratbokcán ja Bildanguoikan välillä.

10 §

Sallitut syötit kalastettaessa vene- tai rantakalastusluvalla

Venekalastuslupa oikeuttaa kalastamaan yhdellä vieheellä tai perholla.

Rantakalastuslupa oikeuttaa kalastamaan perholla ilman kohoa tai heittopainoa. Seuraavilla alueilla saa kalastaa myös koholla tai heittopainolla varustetulla perholla ja uistimella:
1) Alaköngäs, Yläköngäs ja Matinköngäs maastossa olevien kylttien mukaisesti;
2) Inarijoki Matinkönkäältä ylöspäin ja koko Kietsimäjoki.

Alle 16-vuotiaalle lunastettu rantakalastuslupa oikeuttaa kalastamaan perholla ja koholla.

11 §

Vapakalastuksen syöttiä ja koukkupyydyksiä koskevat yleiset säännökset

Syöttinä ei saa käyttää katkarapua, kalaa tai matoa.

Koukkupyydystä ei saa tahallisesti käyttää siten ja sellaisissa tilanteissa, että se tarttuu kalaan suun ulkopuolelta. Varrellisen nostokoukun, kalakirveen ja haavin käyttäminen on kuitenkin sallittu apuvälineenä pyydykseen tarttuneen kalan nostamiseksi veneeseen tai rannalle.

Madekoukun käyttö on sallittu ainoastaan mateenpyynnissä jäältä. Poiketen edellä 1 momentissa säädetystä, Tenojoen vesistöstä peräisin olevan kuolleen syöttikalan käyttö on sallittu madekoukulla kalastettaessa.

12 §

Kielletyt vapakalastusalueet

Vapakalastus on kielletty:
1) patojohteitten sisäpuolella ja lähempänä kuin 50 metriä padon alapuolella taikka 10 metriä sen sivulla;
2) 10 metriä lähempänä seisovaa verkkoa;

3) sillalta;
4) veneestä ja rannalta 200 metriä lähempänä sivujoen lähintä rantaa niiden sivujokien suulla, joihin lohi nousee. Akujoella, Laksjoella ja Levajoella raja on 300 metriä.

13 §

Kulkutusverkon kalastusaika

Kalastus kulkutusverkolla on sallittu kesäkuun 1 päivästä kesäkuun 15 päivään. Kalastuskauden aikana kalastus kulkutusverkolla on sallittu maanantaista kello 19 (18) keskiviikkoon kello 19 (18).

14 §

Seisovan verkon kalastusaika

Kalastus seisovalla verkolla on sallittu kesäkuun 1 päivästä heinäkuun 31 päivään. Inarijoella kalastuskausilla 2013–2015 kalastaneiden jokivarressa asuvien kalastuskausi kestää elokuun 12 päivään.

Kalastuskaudella kesäkuun 1 ja heinäkuun 15 päivän välisenä aikana sekä elokuun 1 ja 12 päivän välisenä aikana kalastus seisovalla verkolla on sallittu maanantaista kello 19 (18) keskiviikkoon kello 19 (18).

Kalastuskaudella heinäkuun 16 ja 31 päivän välisenä aikana kalastus seisovalla verkolla on sallittu maanantaista kello 19 (18) torstaihin kello 19 (18).

15 §

Patokalastuksen kalastusaika

Patokalastus on sallittu kesäkuun 1 päivästä heinäkuun 31 päivään. Kesäkuun 1 päivästä kesäkuun 15 päivään on kalastus sallittu maanantaista kello 19 (18) keskiviikkoon kello 19 (18). Kesäkuun 16 päivästä heinäkuun 31 päivään on kalastus sallittu maanantaista kello 19 (18) torstaihin kello 19 (18).

Poikkipadon (doares), johteen (cuollo) ja apujohteen (vuojahat) verkkojen on oltava veden yläpuolelle nostettuina tai maalla kalastuksen ollessa kiellettyä. Kaikki muut pyydyksien kudotut osat, padon koukkuverkot (joddu) ja merrat (meardi) mukaan luettuina, on pidettävä maalla.

16 §

Kudottujen pyydysten käytön määrällinen rajoitus

Lohta, meritaimenta tai merinieriää kalastettaessa kulkutusverkolla, seisovalla verkolla tai padolla, voidaan käyttää samanaikaisesti ainoastaan yhtä pyydystä kyseiseen kalastukseen oikeutettua sellaisen kalastusoikeuden omistavaa kiinteistöä kohti Suomessa ja kalastusoikeuden haltijaa kohti Norjassa.

17 §

Muiden lajien kalastusaika

Muiden kalalajien kuin lohen, meritaimenen tai merinieriän verkkokalastus on sallittu toukokuun 20 päivästä kesäkuun 10 päivään. Inarijoella ja Kietsimäjoella kalastus on sallittu toukokuun 20 päivästä elokuun 20 päivään.

18 §

Venekalastus

Kalastus ja kalastusvälineiden laskeminen veneestä moottorin käydessä sekä virtaan paikoilleen ankkuroidusta veneestä on kielletty.

19 §

Laiton menettely

Kaikenlainen toiminta, jonka tavoitteena on ainoastaan säikyttää kalaa tai estää kalan vapaa liikkuminen, on kielletty.

4 Luku

Pyyntivälineitä koskevat tekniset säännökset

20 §

Pyydysten merkintä

Pyyntiin asetetut seisovat verkot ja padot on merkittävä siten, että ne ovat selvästi muiden vesistössä liikkuvien havaittavissa. Pyydykset on merkittävä vähintään 15 senttimetriä veden pinnan yläpuolelle ulottuvalla koholla taikka vähintään 40 senttimetriä vedenpinnan yläpuolelle ulottuvaan lippusalkoon kiinnitetyllä lipulla, jonka lyhyimmän sivun pituus on vähintään 15 senttimetriä.

Pyydyksiin on merkittävä pyydyksen asettajan nimi ja yhteystiedot sekä sen kiinteistön nimi, jolle kalastusoikeus kuuluu. Seisovaan verkkoon merkki kiinnitetään pyydyksen päässä olevaan helposti näkyvään kellukkeeseen. Padossa merkki kiinnitetään poikkipadon (doaris) uloimpaan vaajaan tai pukkiin kiinnitettyyn kilpeen tai kellukkeeseen.

21 §

Solmuväli ja langan laatu

Lohta, meritaimenta tai merinieriää pyydettäessä seisovan verkon, kulkutusverkon sekä padon koukkuverkon pienin sallittu solmuväli on 58 millimetriä solmun keskipisteestä seuraavan solmun keskipisteeseen märässä pyydyksessä mitattuna.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa verkoissa saa käyttää vain hampusta, puuvillasta, nailonsidoslangasta tai kierretystä nailonista (nailon, perlon, teryleeni) tehtyä lankaa. Läpinäkyvää materiaalia, kuten yksisäikeistä nailonlankaa, ei saa käyttää.

Metallilangan, metalliköyden tai vastaavan materiaalin käyttö pyydyksissä on kielletty.

22 §

Pato

Padossa tulee olla sillä tavalla rakennettu poikkipato (doares), tarvittava johde (čuollo) ja apujohde (vuojahat), että nämä pyydyksen osat eivät pyydä kalaa. Poikkipadossa ja apujohteessa käytettävien puupukkien ja tolppien väli saa olla enintään 3 metriä.

Poikkipadossa, johteessa ja apujohteessa saa sen lisäksi käyttää vain risuja, verkkoa taikka risu- tai verkkoritilää. Käytettäessä johteissa verkkoa tulee verkon solmuvälin olla joko enintään 40 millimetriä tai vähintään 150 millimetriä. Verkossa ei saa käyttää läpinäkyvää materiaalia, kuten yksisäikeistä nailonlankaa.

Padon pyytävän osan tulee olla koukkuverkko (joddu) taikka merta (meardi). Samassa padossa saa käyttää korkeintaan kolmea koukkuverkkoa ja/tai mertaa. Koukkuverkko tulee asettaa terävänä kiilana, joka saa olla korkeintaan 25 metriä pitkä. Koukkuverkon pituus mitataan pisimmältä sivulta.

Koukkuverkkoon liittyvänä saa käyttää yhtä enintään 15 metriä pitkää apujohdetta ja yhtä johdetta kuvan 1 mukaisesti. Apujohteen ja johteen tehtävänä on ohjata lohi pyydystävään koukkuverkkoon.

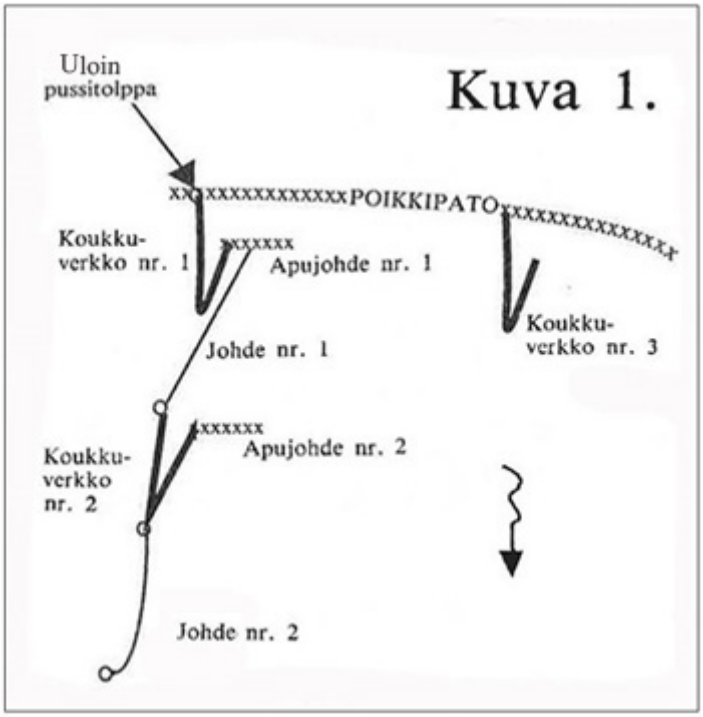
Kuva 1.
Uloin pussitolppa
xxxxxxxxxxxxxPOIKKIPATOxxxxxxxxxxxxxx
Koukku-verkko nr. 1
xxxxxx
Apujohde nr. 1
Koukku-verkko nr. 3
Johde nr. 1
xxxxxx
Apujohde nr. 2
Koukku-verkko nr. 2
Johde nr. 2

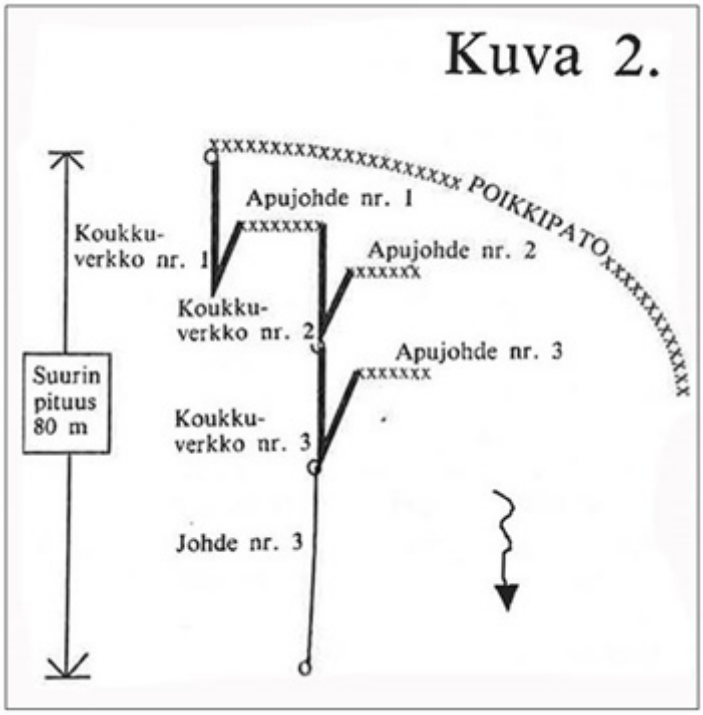
Kuva 2.
xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx POIKKIPATOxxxxxxxxxxx
Apujohde nr. 1
xxxxxxx
Koukku-verkko nr. 1
Apujohde nr. 2
xxxxxx
Koukku-verkko nr. 2
Apujohde nr. 3
xxxxxx
Suurin pituus 80 m
Koukku-verkko nr. 3
Johde nr. 3

Koukkuverkon nro 1 tulee olla kiinnitettynä uloimpaan pussitolppaan kuvan 1 mukaisesti.

Koukkuverkon nro 2 ja 3 tulee olla kiinnitettynä:
A) - koukkuverkon kärkeen (kuva 2, koukkuverkko 3)
B) - apujohteeseen (kuva 2, koukkuverkko 2)
C) - johteeseen (kuva 1, koukkuverkko 2) tai
D) - poikkipatoon (kuva 1, koukkuverkko 3).

Johteen tulee olla jokaisen koukkuverkon/merran alla kiinnitettynä:
A) - koukkuverkkoon (kuva 1, johde 2) tai
B) - apujohteeseen (kuva 1, johde 1).

Johteen saa kiinnittää vain uloimpaan koukkuverkkoon, jos poikkipadossa on useampia koukkuverkkoja rinnakkain (kuva 1, koukkuverkot nro 1 ja 3).

Koukkuverkon ja johteen yhteispituus saa olla enintään 80 metriä mitattuna uloimmasta pussitolpasta alavirtaan (kuva 2).

23 §

Lohen, meritaimenen ja merinieriän pyyntiin tarkoitettu seisova verkko

Lohen, meritaimenen tai merinieriän pyyntiin tarkoitettu seisova verkko on suoraksi asetettu yksinkertainen verkko, jossa on kelluke kummassakin päässä. Verkkoa ei saa kiinnittää tolpilla tai muilla kiinnikkeillä muista kohdista kuin verkon päistä. Kiinnike saa koostua vain yksittäisestä painosta tai yksittäisestä salosta. Seisovaa verkkoa ei saa asettaa koukun muotoon.

Lohen, meritaimenen tai merinieriän pyyntiin tarkoitettu seisova verkko saa olla enintään 30 metriä pitkä. Kahta tai useampaa verkkoa ei saa kytkeä yhteen, mikäli niiden yhteenlaskettu pituus on yli 30 metriä.

Seisovalla verkolla kalastettaessa ei saa käyttää keinotekoista virransuojusta tai johdeverkkoa.

24 §

Kulkutusverkko

Kulkutusverkko on yksinkertainen suora verkko ilman pussia. Kulkutusverkko saa olla enintään 45 metriä pitkä. Kulkutettaessa tulee kahden kulkutusverkon välisen etäisyyden olla vähintään 200 metriä.

Kulkutusta saa yhteen menoon harjoittaa enintään 500 metrin matkan. Kulkutettaessa saa käyttää vain yhtä venettä.

25 §

Muun kalan pyynti verkkopyydyksillä

Muun kalan kuin lohen, meritaimenen ja merinieriän kalastuksessa käytettävä seisova verkko saa olla enintään 2 metriä korkea pohjaverkko, joka koostuu yksiliinaisesta hapaasta ilman pussia (riimua) ja joka on valmistettu yksisäikeisestä nailonlangasta (monofiililanka), jonka vahvuus saa olla enintään 0,17 millimetriä.

Seisovalla verkolla kalastettaessa ei saa käyttää keinotekoista virransuojusta tai johdeverkkoa.

Seisovan verkon ja nuotan solmuvälin on oltava vähintään 29 millimetriä ja enintään 35 millimetriä solmun keskipisteestä seuraavan solmun keskipisteeseen märässä pyydyksessä mitattuna. Nuotassa saa käyttää ainoastaan hampusta, puuvillasta, nailonsidoslangasta tai kierretystä nailonista tehtyä lankaa.

Nuottaa ei saa käyttää 200 metriä lähempänä joen niskaa, suuta, koskea tai nivaa.

26 §

Syväväylä ja pyydysten väliset etäisyydet

Padon tai seisovan verkon mikään osa ei saa ulottua pää- tai sivu-uoman syväväylän yli. Pyydysten uloin osa ei miltään kohdalta saa ulottua 10 metriä lähemmäksi vastakkaista rantaa. Vastakkaisella rannalla tarkoitetaan myös uomassa sijaitsevia saaria, luotoja ja kareja, joiden väliin tulee omia uomia.

Padot eivät miltään osin saa olla 120 metriä lähempänä toisiaan.

Seisova verkko ja pato tai kaksi seisovaa verkkoa eivät saa miltään osin olla 60 metriä lähempänä toisiaan.

27 §

Verkkokalastuskieltoalueet

Sellaisen sivujoen kohdalla, johon lohi nousee, ei pääjoessa sivujoen puolella syväväylään saa asettaa seisovaa verkkoa, kulkutusverkkoa tai patoa sivujoen alapuolella 200 metriä lähemmäksi sivujoen ja pääjoen välistä rajaa.

Karttaliitteeseen 2 merkityillä Alakönkään ja Yläkönkään alueilla on kalastus verkoilla tai padolla sallittu ainoastaan niille kalastajille, jotka ovat kalastaneet kyseisillä alueilla kalastuskausien 2013 - 2015 aikana.

28 §

Pyydysten nostaminen pois vedestä

Pyydys on poistettava pyynnistä heti kyseisen pyydyksen kalastuskauden päätyttyä. Pyydysten merkintään ja asettamiseen käytettävät välineet on nostettava vedestä kahden viikon kuluessa kalastuskauden päättymisestä.

5 Luku

Saalista koskevat säännökset

29 §

Vähimmäismitat ja kalan vapauttaminen

Lohi, meritaimen ja merinieriä, joka on alle 30 senttimetriä, on laskettava takaisin veteen.

Kalan pituus mitataan yläleuan etupään kärjestä pyrstöevän kärkeen.

Talvikon ja vähimmäismittaa pienemmän kalan pyytäminen on kielletty.

Kala on aina laskettava takaisin veteen, jos se on saatu:
1) sallitun kalastusajan ulkopuolella;
2) kielletyllä kalastusvälineellä tai -tavalla.

30 §

Saalisilmoitus rekisteriin

Kalastajalla on velvollisuus pitää saalispäiväkirjaa (sähköisessä muodossa tai paperilla) ja ilmoittaa Tenojoen sähköiseen saalisrekisteriin jokaista pyydettyä lohta, meritaimenta, merinieriää, kyttyrälohta ja kirjolohta koskevat seuraavat tiedot:
1) vyöhyke, jolla on kalastettu;
2) kalastuspäivämäärä;
3) saaliin sukupuoli, paino ja pituus;
4) vapautettujen kalojen lukumäärä;
5) pyyntiväline (vapa/viehe kulkutusverkko, seisova verkko, pato).

Vapautetun kalan sukupuolta, painoa ja pituutta ei tarvitse ilmoittaa.

Saaliitta jääneen on ilmoitettava kohtien 1, 2 ja 5 tiedot.

Saalisilmoitus on annettava kalastusta seuraavaan maanantaihin mennessä.

Kalastajan on ilmoitettava kaikki lohi-, meritaimen- ja merinieriäsaaliinsa ennen kuin hän voi ostaa uuden kalastusluvan.

Muiden kalalajien saalis voidaan ilmoittaa samanaikaisesti ilmoitettaessa lohi-, meritaimen-, ja merinieriäsaaliit tai kalastuskauden päätyttyä. Ilmoitukseen tulee sisältyä kunkin pyydetyn lajin kokonaispaino eri lajeihin eriteltynä.

6 Luku

Biologisten vaikutusten torjunta

31 §

Vieraslajit

Saaliiksi jääneet kyttyrälohet, kirjolohet ja mahdolliset muut vieraslajit on välittömästi otettava hengiltä.

32 §

Syöttikalojen käyttö ja kalojen perkaus

Syöttikalojen tuominen muilta vesistöalueilta Tenojoen vesistöön on kielletty.

Syöttikalojen käyttäminen vapakalastuksessa on kielletty Tenojoen vesistön valuma-alueella.

Muista vesistöistä pyydystettyjä kaloja ei saa puhdistaa vesistön valuma-alueella luonnonvesien välittömässä läheisyydessä.

33 §

Kalastusvälineiden ja veneiden kuivaus ja desinfiointi

Muissa vesistöissä käytettyjen kalastusvälineiden, muiden varusteiden kuten myös veneiden ja muiden kulkuvälineiden on oltava kuivia tai desinfioituja ennen kuin niitä saa käyttää valuma-alueella.

Kumpikin maa voi antaa tarkempia säännöksiä kalastusvälineiden ja veneiden desinfioinnista.

7 Luku

Ennalta sovitut toimenpiteet

34 §

Ennalta sovittujen toimenpiteiden käytön edellytykset

Viikoittaisia kalastusaikoja, joista säädetään tämän kalastussäännön 8, 13, 14 ja 15 §:ssä, lyhennetään yhdellä vuorokaudella osassa aluetta tai koko rajajokiosuudella, jos lohikantojen tilassa todetaan seuraavia poikkeamia sopimuksen 4 artiklassa tarkoitetusta Tenon vesistön lohikantojen hoitosuunnitelmasta:
1. Hoitotavoitteen saavuttaneen lohikannan kalakuolleisuus on edellytettyä kestävää kalakuolleisuuden tasoa huomattavasti korkeampi.
2. Elpymässä olevan lohikannan kalakuolleisuus on kyseiselle kannalle elvytyssuunnitelmassa asetettua huomattavasti korkeampi.

Ennalta sovitut toimenpiteet toteutetaan seuraavien kantakohtaisten kynnysarvojen ylittyessä:
1. Kannan todettu kalakuolleisuus on yli 5 % edellytettyä tasoa korkeampi.
2. Kannan todettu kalakuolleisuus on yli 10 % edellytettyä tasoa korkeampi.

Kalastusta vähennetään edelleen sopimuksen artiklojen 6 ja 7 mukaisesti kannan kalakuolleisuuden ollessa yli 20 % edellytettyä tasoa korkeampi tai jos muut seikat edellyttävät toimenpiteitä.

Kalastuksen säätelyssä voidaan kalakantojen tilan sen mahdollistaessa toteuttaa lievempiä määräyksiä sopimuksen 6 ja 7 artiklojen mukaisesti.

Ennalta sovittujen toimenpiteiden käytön edellytysten olemassaoloa arvioidaan sopimuksen 5 artiklan 3 kohdassa sekä sopimuksen 7 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti.

35 §

Ennalta sovitut kantakohtaiset toimenpiteet

Kalastus on kielletty maanantaista kello 19 (18) tiistaihin kello 19 (18) ilmoitetuilla ajanjaksoilla.

Tenojoen pääuoman lohikanta; kalastusajan lyhentäminen valtakunnanrajalla sijaitsevalla osuudella pääuomassa

	Ajanjaksolla vähintään 5 %:n poikkeama	Ajanjaksolla vähintään 10 %:n poikkeama
Vene- ja rantakalastuslupa	24.6. – 31.7.	24.6. – 10.8.
Paikallisten kalastajien vapakalastus	24.6. – 14.7.	24.6. – 21.7.
Seisova verkko		24.6. – 30.6.
Pato		24.6. – 30.6.

Laksjoen lohikanta; kalastusajan lyhentäminen Nuorgamin kalastuskunnan alueella

	Ajanjaksolla vähintään 5 %:n poikkeama	Ajanjaksolla vähintään 10 %:n poikkeama
Vene- ja rantakalastuslupa	10. - 23.6.	10. - 23.6.
Paikallisten kalastajien vapakalastus	10. - 16.6.	17. - 23.6.
Seisova verkko		10. - 23.6.
Pato		10. - 23.6.
Kulkutusverkko		10. - 15.6.

Vetsikkojoen lohikanta; kalastusajan lyhentäminen rajajokiosuudella Vetsikkojoen suulta pohjoiseen

	Ajanjaksolla vähintään 5 %:n poikkeama	Ajanjaksolla vähintään 10 %:n poikkeama
Vene- ja rantakalastuslupa	17. - 30.6.	10. - 30.6.
Paikallisten kalastajien vapakalastus	17. - 23.6.	10. - 23.6.
Seisova verkko		17. - 23.6.
Pato		17. - 23.6.
Kulkutusverkko		

Utsjoen lohikannat; kalastusajan lyhentäminen rajajokiosuudella Utsjoen suulta pohjoiseen

	Ajanjaksolla vähintään 5 %:n poikkeama	Ajanjaksolla vähintään 10 %:n poikkeama
Vene- ja rantakalastuslupa	17.6. - 14.7.	10.6. - 21.7.
Paikallisten kalastajien vapakalastus	17.6. - 7.7.	10.6. - 14.7.
Seisova verkko		17. - 23.6.
Pato		17. - 23.6.
Kulkutusverkko		

Valjohkan lohikanta; kalastusajan lyhentäminen rajajokiosuudella Valjohkan suulta pohjoiseen

	Ajanjaksolla vähintään 5 %:n poikkeama	Ajanjaksolla vähintään 10 %:n poikkeama
Vene- ja rantakalastuslupa	17.6. - 14.7.	17.6. - 14.7.
Paikallisten kalastajien vapakalastus	17.6. -7.7.	17.6. - 7.7.
Seisova verkko		10. - 23.6.
Pato		10. - 23.6.
Kulkutusverkko		10. - 15.6.

Kaarasjoen ja sen sivujokien lohikannat; kalastusajan lyhentäminen koko pääuomassa rajajokiosuudella

	Ajanjaksolla vähintään 5 %:n poikkeama	Ajanjaksolla vähintään 10 %:n poikkeama
Vene- ja rantakalastuslupa	17. - 30.6.	10.6. - 7.7.
Paikallisten kalastajien vapakalastus	23. - 30.6.	10. - 30.6.
Seisova verkko		10. - 30.6.
Pato		10. - 30.6.
Kulkutusverkko	10. - 15.6.	10. - 15.6.

Iesjoen lohikannat; kalastusajan lyhentäminen koko pääuomassa rajajokiosuudella

	Ajanjaksolla vähintään 5 %:n poikkeama	Ajanjaksolla vähintään 10 %:n poikkeama
Vene- ja rantakalastuslupa	17. - 30.6	10.6. - 7.7.
Paikallisten kalastajien vapakalastus	23. - 30.6.	10. - 30.6.
Seisova verkko		10. - 30.6.
Pato		10. - 30.6.
Kulkutusverkko	10. - 15.6.	10. - 15.6.

Inarijoen ja sen sivujokien lohikannat; kalastusajan lyhentäminen koko pääuomassa rajajokiosuudella

	Ajanjaksolla vähintään 5 %:n poikkeama	Ajanjaksolla vähintään 10 %:n poikkeama
Vene- ja rantakalastuslupa	17.6. - 14.7.	17.6. - 28.7.
Paikallisten kalastajien vapakalastus	23.6. - 14.7.	17.6. - 21.7.
Seisova verkko		24.6. - 14.7.
Pato		24.6. - 14.7.
Kulkutusverkko		

Inarijoen ja sen sivujokien lohikannat; kalastusajan lyhentäminen Inarijoella

	Ajanjaksolla vähintään 5 %:n poikkeama	Ajanjaksolla vähintään 10 %:n poikkeama
Vene- ja rantakalastuslupa	15.7. - 10.8.	8.7. - 10.8.
Paikallisten kalastajien vapakalastus	23.7. - 10.8.	23.7. - 20.8.
Seisova verkko		24.6. - 12.8.
Pato		24.6. -21.7.
Kulkutusverkko		

8 luku

Muut määräykset

36 §

Venerekisteri

Veneiden rekisteröinnistä säädetään kansallisessa lainsäädännössä. Ennen säännösten antamista on kuultava toisen osapuolen toimivaltaista viranomaista.

Kalastus veneestä on sallittu vain Tenojoen vesistön venerekisteriin rekisteröidyllä kalastusveneellä, jossa on kansallisuustunnus ja numero.

Paikalliset henkilöt, joilla on 2 §:n mukaan verkkokalastusoikeus, saavat rekisteröidä enintään kolme venettä. Paikalliset henkilöt, joilla on 2 §:n mukaan verkkokalastusoikeus ja jotka harjoittavat matkailuelinkeinoa, saavat rekisteröidä enintään 15 venettä. Muut paikalliset kalastajat sekä 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut kalastusoikeuden haltijat saavat rekisteröidä enintään yhden veneen.

37 §

Aluerajausten ja kalastuspaikkojen tarkempi määrittely

Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset määräävät yhdessä jokiuoman leveyden pääuomassa ja sivu-uomissa kesäaikaisen keskivedenkorkeuden mukaan sekä syväuoman sijainnin sivu-uomissa. Rajajokiosuuden syväuoma kulkee viimeisimmän Suomen ja Norjan välisen rajankäynnin mukaisesti.

Toimivaltainen viranomainen kyseisessä valtiossa voi määrätä:
1) joen ja järven välisen rajan;
2) pääuoman ja sivujoen välisen rajan;
3) uuden patopaikan, jos patopaikka joen pohjan muuttumisen tai muun syyn takia tulee tarkoitukseen sopimattomaksi;
4) muun kalan kalastukseen sallitut nuottauspaikat Inarijoen järvilaajentumissa.

38 §

Poikkeusluvat kalakantojen suojeluun tai kehittämiseen tähtääville toimenpiteille

Toimivaltainen viranomainen voi yksittäistapauksessa tieteellistä tutkimusta, käytännön kokeita tai kalanviljelytoimenpiteitä varten myöntää luvan poiketa kalastussäännön määräyksistä emokalojen ja istukkaiden pyyntiin. Luvan on oltava perusteltu kalakantojen suojelun tai kestävän käytön edistämiseksi sekä sopusoinnussa 1 artiklassa säädetyn sopimuksen tarkoituksen kanssa.

Luvan myöntää sen maan viranomainen, jossa toimintaa harjoitetaan. Ennen luvan myöntämistä on asiasta tiedotettava kalastusoikeuden haltijoille ja toisen osapuolen toimivaltaiselle viranomaiselle. Luvan myöntämisestä on ilmoitettava toisen osapuolen toimivaltaiselle viranomaiselle.

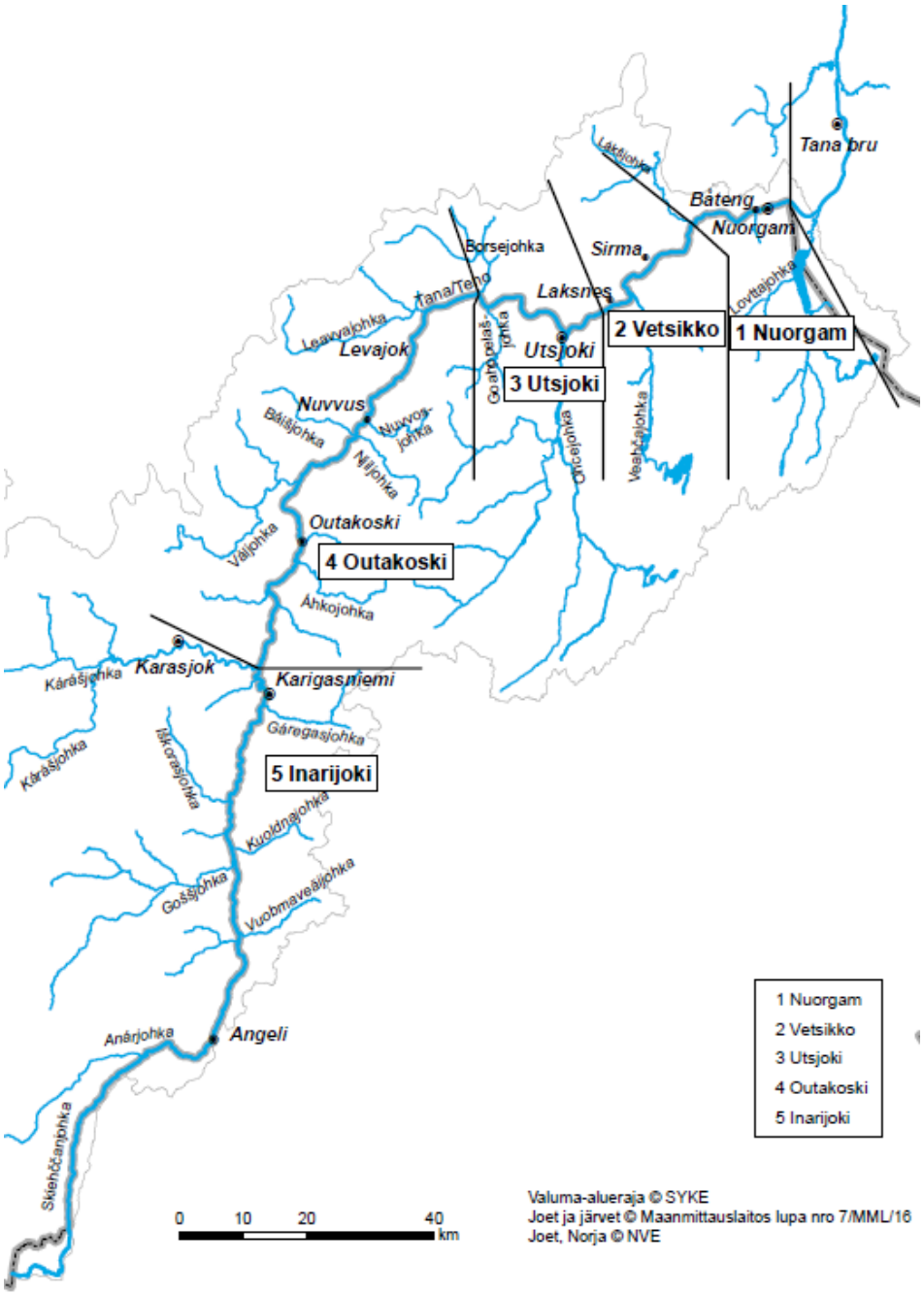
Tana bru
Laksjohka
Båteng
Nuorgam
Sirma
Borsejohka
Laksnes
Tana/Teno
Lovttajohka
2 Vetsikko
1 Nuorgam
Leavvajohka
Levajok
Utsjoki
3 Utsjoki
Nuvvus
Nuvvosjohka
Báišjohka
Njiljohka
Veahčajohka
Outakoski
4 Outakoski
Váljohka
Áhkojohka
Karasjok
Kárášjohka
Karigasniemi
Gáregasjohka
5 Inarijoki
Kuoldnajohka
Vuobmaveájohka
Anárjohka
Angeli
Skiehčanjohka
1 Nuorgam
2 Vetsikko
3 Utsjoki
4 Outakoski
5 Inarijoki
0 10 20 40
km
Valuma-alueraja © SYKE
Joet ja järvet © Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/16
Joet, Norja © NVE

Karttaliite 2

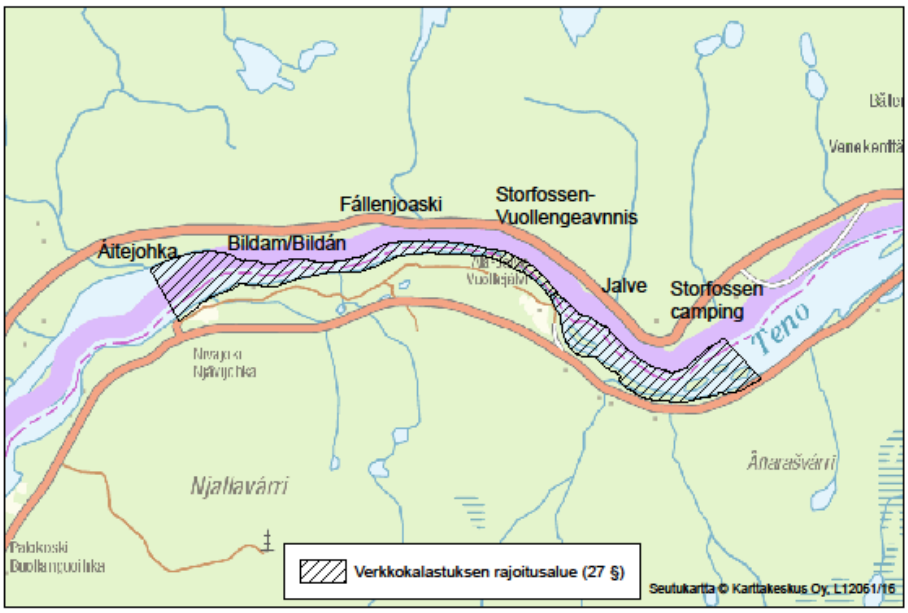

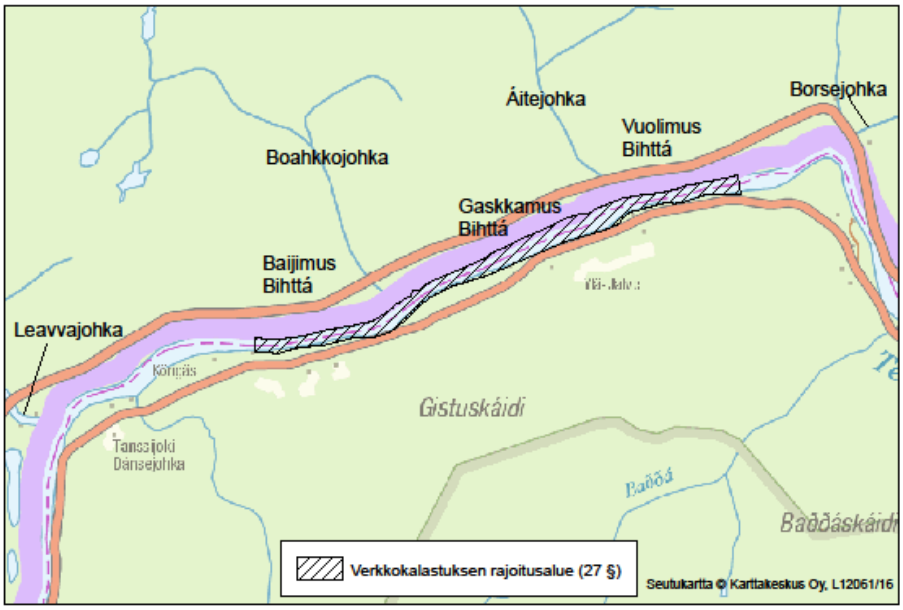

VEDLEGG 2

Fiskeregler for Tanavassdraget

Kapittel 1

Generelle bestemmelser

§ 1

Virkeområde

Fiskereglene er en integrert del av avtalen mellom Finland og Norge om fisket i Tanavassdraget.

Bestemmelsene i fiskereglene gjelder på grenseelvstrekningen jf. avtalens artikkel 2 punkt 1. Kapittel 6 om beskyttelse mot biologisk påvirkning gjelder i hele nedbørfeltet til Tanavassdraget.

§ 2

Grupper av fiskere på grenseelvstrekningen

I Finland deles personer som er berettiget til å kjøpe fiskekort i følgende grupper:
1) fiskerettshaver etter lov om fiske (379/2015) § 4, første ledd, punkt 10, som er fast bosatt i Tanavassdragets elvedaler;
2) fiskerettshaver etter lov om fiske § 4, første ledd, punkt 10, som ikke er fast bosatt i Tanavassdragets elvedaler;
3) person som er fast bosatt i Tanavassdragets elvedaler;
4) person som ikke er fiskerettshaver etter lov om fiske § 4, første ledd, punkt 10, og ikke er fast bosatt i Tanavassdragets elvedaler.

I Norge deles personer som er berettiget til å kjøpe fiskekort i følgende grupper:
1) fiskerettshavere med rett til å fiske med alle redskaper etter § 4 i lov om fiskeretten i Tanavassdraget (*Tanaloven)*;
2) fiskerettshavere med rett til å fiske med stang og håndsnøre etter § 5 i lov om fiskeretten i Tanavassdraget;
3) person som ikke er fiskerettshaver etter lov om fiskeretten i Tanavassdraget, og ikke er fast bosatt i Tanavassdragets elvedaler.

Kapittel 2

Fiskeravgift og fiskekort

§ 3

Fiskeravgift

Plikten til å betale fiskeravgift ved fiske på grenseelvstrekningen følger lovgivningen i det landet hvor fiskekortet blir løst.

§ 4

Kategorier av fiskekort

Fiskekort for fiske på grenseelvstrekningen, jf. avtalens artikkel 10, inndeles i følgende kategorier:
1) *Generelt fiskekort for lokale fiskere* gir rett til å fiske med alle fiskemetoder som er nevnt i disse reglene, med de begrensninger som nevnes senere, og i det omfang som fiskeretten nasjonalt bestemmer. Rett til å kjøpe generelt fiskekort for lokale fiskere har i Finland de personer som er nevnt i § 2, første ledd punkt 1, og i Norge de personer som er nevnt i § 2, andre ledd punkt 1. Generelt fiskekort for lokale fiskere gjelder for en fiskesesong.
2) *Stangfiskekort for lokale fiskere* gir rett til å fiske med stang fra strand og båt med de begrensninger som nevnes senere. Rett til å kjøpe stangfiskekort for lokale fiskere har i Finland de personer som er nevnt i § 2, første ledd punkt 3, og i Norge de personer som er nevnt i § 2, andre ledd punkt 2. Stangfiskekort for lokale fiskere gjelder for en fiskesesong.

3) *Fiskekort for fiske fra båt (båtfiskekort)* gir rett til å fiske med stang og håndsnøre fra båt, med senere nevnte betingelser og begrensninger.
4) *Fiskekort for fiske fra strand* (*strandfiskekort*) gir rett til å fiske med stang og håndsnøre fra strand, med senere nevnte betingelser og begrensninger.

§ 5

Fordeling av antall fiskekort til ulike soner

Det maksimale antallet båtfiskekort, per fiskesesong er 11 000 fiskedøgn, som fordeles likt mellom Finland og Norge. Antall fiskekort for fiske fra båt fordeles på følgende måte for fiskesoner i grenseelvstrekningen:

Tidsrom	Nuorgam	Veahčajohka	Utsjoki	Outakoski og Anár-johka	Til sammen
10.6-16.6	47	125	136	78	386
17.6-23.6	33	220	244	141	638
24.6-30.6	103	427	468	347	1345
1.7-7.7	170	651	699	492	2012
8.7-14.7	152	532	587	353	1624
15.7-21.7	127	470	406	316	1319
22.7-28.7	141	499	351	220	1211
29.7-4.8	119	561	365	263	1308
5.8-10.8	88	505	320	244	1157
Totalt	980	3990	3576	2454	11000

Det maksimale antallet strandfiskekort per fiskesesong er 11 000 fiskedøgn, som fordeles likt mellom Finland og Norge. Antall fiskekort for fiske fra strand fordeles på følgende måte mellom strandfiskesonene i grenseelvstrekningen:

Tidsrom	Nuorgam	Veahčajohka	Utsjoki	Outakoski hovedløpet	Anárjohka	Til sammen
10.6-16.6	379	81	96	149	21	726
17.6-23.6	468	104	149	307	23	1051
24.6-30.6	608	158	253	623	56	1698
1.7-7.7	577	255	259	698	63	1852
8.7-14.7	426	182	204	689	86	1587
15.7-21.7	377	175	177	564	90	1383
22.7-28.7	350	123	129	401	116	1119
29.7-4.8	246	79	111	375	121	932
5.8-10.8	96	71	81	308	96	652
Totalt	3527	1228	1459	4114	672	11000

Grensene for fiskesonene følger av kartvedlegg 1 til fiskereglene. Sonene skal merkes i terrenget.

En kvote på høyst en tredjedel av døgnfiskekortene som selges i Finland kan reserveres for fiskerettshavere fast bosatt andre steder enn i Tanavassdragets elvedaler som angitt i § 2, første ledd punkt 2. Kvoten skal fordeles likt på stangfiskekort og båtfiskekort.

Kapittel 3

Fiskeredskaper, fiskesesong og fisketider

§ 6

Tillatte fiskeredskaper

Tillatte redskap for fiske av laks, sjøørret og sjørøye er:
1) stengsel med krokgarn (joddu) og ruse (meardi)
2) settegarn
3) drivgarn
4) stang og håndsnøre.

Tillatte redskap for fiske av andre fiskearter enn nevnt i første ledd, er:
1) settegarn
2) stang og håndsnøre
3) teine
4) lakekrok ved fiske på isen
5) kastenot i innsjøer i Anárjohka ovenfor Matinköngäs.

Andre redskaper og fiskemetoder enn de som er nevnt foran i 1 og 2 ledd, herunder oter, er forbudt.

De som har generelt fiskekort, jf. § 4 punkt 1, kan bruke redskap nevnt foran i første og andre ledd. Andre fiskere kan bare bruke stang og håndsnøre.

§ 7

Generell ukefredning

I fiskesesongen er alt fiske forbudt fra søndag kl. 18 (19) til mandag kl. 18 (19). Unntatt fra dette er fiske i innsjøer etter andre fiskearter enn laks, sjøørret og sjørøye når fisket foregår mer enn 200 meter fra utløps- eller innløpsos.

§ 8

Fiskesesong for stang og håndsnøre

For personer fast bosatt i Tanadalen, med fiskekort angitt i § 4, punkt 1 og 2, er fiske med stang og håndsnøre (*stangfiske*) tillatt fra 1. juni til 20. august.

For personer med fiskekort angitt i § 4, punkt 3 og 4 er stangfiske tillatt fra 10. juni til 10. august.

For personer nevnt i § 2, første ledd punkt 2, med fiskekort fra kvoten nevnt i § 5 fjerde ledd, er stangfiske tillatt fra 1. juni til 10. august. Fiskekort for å fiske i perioden 1.- 9. juni kan løses fra kvoten reservert for den første perioden ifølge tabell under § 5.

§ 9

Båtfiskekort og strandfiskekort

Båtfiskekort og strandfiskekort er personlig.

Strandfiskekort gir rett til å bruke én stang. Fiskekortet gjelder i en nærmere angitt fiskesone i den staten hvor strandfiskekortet er kjøpt. Fiskekortet gjelder i ett fiskedøgn som begynner kl. 22 (23) og slutter dagen etter kl. 15 (16). Strandfiskekort fra kvoten reservert etter § 5, fjerde ledd for personer som er nevnt i § 2, første ledd punkt 2, gjelder for fiskedøgn som begynner kl. 22 (23) og slutter dagen etter kl. 22 (23).

Båtfiskekort gir rett til å bruke maksimalt tre stenger samtidig i en båt, hver av dem med en sluk eller en flue. Kortet gjelder i en nærmere angitt fiskesone i begge statene. Fiskekortet gjelder i ett fiskedøgn som begynner kl. 18 (19) og slutter dagen etter kl. 18 (19).

Ved fiske fra båt mellom kl. 18 (19) og 06 (07) skal det i båten være med en roer som bor fast i Tanadalen (*lokal roer*). De båtfiskekort som er reservert etter § 5, fjerde ledd for personer nevnt i § 2, første ledd punkt 2, er unntatt fra denne regelen. I Storfossen-området mellom Boratbokča og Bildanguoika skal det alltid være en lokal roer i båten.

§ 10

Tillatt agn ved fiske med båtfiskekort og strandfiskekort

Personer med båtfiskekort kan fiske med en sluk eller en flue.

Personer med strandfiskekort kan fiske med flue uten dupp eller søkke. I følgende områder kan de også fiske med sluk og flue med dupp eller søkke:
1) i Storfossen, Ailesstrykene og Matinköngäs i henhold til skilt oppsatt i terrenget, samt
2) i Anarjohka oppstrøms fra Matinköngäs og Skiehččanjohka.

Barn opp til 16 år med strandfiskekort kan fiske med flue og dupp.

§ 11

Generelle bestemmelser om agn og krokredskap ved stangfiske

Det er forbudt å bruke reker, fisk og mark som agn.

Det er forbudt å bruke krokredskaper på en slik måte og under slike forhold at fisken kan krøkes. Det er tillatt å bruke klepp, fiskeøks og håv som hjelpemiddel for å løfte en fisk som har satt seg fast i redskap, opp i båt eller på land.

Lakekrok er kun tillatt ved isfiske etter lake. Som unntak fra regelen i første ledd, er det tillatt å bruke død fisk fra Tanavassdraget som agn ved fiske med lakekrok.

§ 12

Forbudsområder for stangfiske

Stangfiske er forbudt:
1) innenfor ledegarn i stengsel og innenfor et område nærmere enn 50 meter nedenfor stengsel eller 10 meter til siden
2) nærmere enn 10 meter fra settegarn
3) fra bro
4) fra båt og fra strand nærmere enn 200 meter fra nærmeste elvebredd i lakseførende sideelvs munning, unntatt ved Akujoki, Laksjohka og Leavvajohka der grensen er 300 meter.

§ 13

Fisketid for drivgarn

Fiske med drivgarn er tillatt i perioden 1. juni til 15. juni, fra mandag kl. 18 (19) til onsdag kl. 18 (19).

§ 14

Fisketid for settegarn

Fiske med settegarn er tillatt i perioden 1. juni til 31. juli. I Anárjohka varer sesongen til 12. august for de som bor langs denne elva og har fisket der i fiskesesongene 2013 til 2015.

I fiskesesongen mellom den 1. juni og 15. juli samt mellom 1. og 12. august er fiske med settegarn tillatt fra mandag kl. 18 (19) til onsdag kl. 18 (19).

I fiskesesongen mellom den 16. og 31. juli er fiske med settegarn tillatt fra mandag kl. 18 (19) til torsdag kl. 18 (19).

§ 15

Fisketid for stengsel

Stengselfiske er tillatt i perioden 1. juni til 31. juli. Fra 1. juni til 15. juni er fisket tillatt fra mandag kl. 18 (19) til onsdag kl. 18 (19). Fra 16. juni til 31. juli er fisket tillatt fra mandag kl. 18 til torsdag kl. 18.

Når det ikke er tillatt å fiske skal garnene i stengslets tverrstengsel (doares), ledestengsel (cuollo) og ledegarn (vuojahat) være heist over vannoverflaten eller bragt på land. Alle andre bundne deler av fangstredskapet, inklusive stengslets krokgarn (joddu) og ruse (meardi), skal oppbevares på land.

§ 16

Antallsbegrensning for garnredskaper

Ved fiske etter laks, sjøørret og sjørøye med drivgarn, settegarn eller stengsel, kan det bare brukes ett redskap om gangen per eiendom med rett til slikt fiske i Finland og per fiskerettshaver i Norge.

§ 17

Fisketid for andre arter

Garnfiske etter andre fiskearter enn laks, sjøørret og sjørøye er tillatt fra 20. mai til 10. juni. I Anárjohka og Skiehččanjohka er fisket tillatt til fra 20. mai til 20. august.

§ 18

Fiske fra båt

Det er forbudt å fiske, inkludert utsetting av redskap, fra båt med motoren i gang, og fra båt som er ankret opp.

§ 19

Ulovlige tiltak

Tiltak som ikke har annen hensikt enn å skremme fisken eller hindre fiskens frie gang er forbudt.

Kapittel 4

Tekniske bestemmelser om fiskeredskap

§ 20

Merking av redskap

Settegarn og stengsler som er satt ut i elva, skal merkes slik at andre som ferdes i vassdraget, lett kan få øye på dem. Fangstredskapene skal merkes med en flottør som stikker minst 15 cm over vannoverflaten eller med et flagg festet på en stang som stikker minst 40 cm over vannoverflaten. Kortsiden av flagget skal være minimum 15 cm lang.

Redskapet skal være merket med fiskerens navn og kontaktinformasjon, samt navnet på den eiendommen som fiskeretten er tilknyttet. På settegarn festes merket på en godt synlig flottør i enden av redskapet. På stengsel settes merket på et skilt eller en flottør festet på den ytterste stolpen eller bukken i tverrstengselet (doaris).

§ 21

Maskevidde og trådtype

Ved fiske på laks, sjøørret eller sjørøye er minste tillatte maskevidde i settegarn, drivgarn og krokgarn i stengsel 58 mm, målt fra knutes midtpunkt til knutes midtpunkt når redskapet er vått.

I garn nevnt i første ledd er det bare tillatt å bruke tråd av hamp, bomull, nylonbindetråd eller spunnet nylon (nylon, perlon, terylene). Det er ikke tillatt å bruke gjennomsiktig materiale, som monofilament nylon.

Det er forbudt å bruke metalltråd, wire eller tilsvarende materiale i fangstredskap.

§ 22

Stengsel

Stengsel skal ha tverrstengsel (doaris), eventuelt ledestengsel (čuollu) og ledergarn (vuojahat) av slik konstruksjon at disse deler av redskapet ikke fanger fisk. I tverr-stengsel og ledergarn skal det være trebukker eller stolper med avstand på 3 meter el-ler mindre.

I tverrstengsel, ledestengsel og ledegarn kan det ellers bare brukes ris, garn, eller grinder med ris eller garn. Når det brukes garn i slike ledeanordninger, skal maskevidden være enten maksimalt 40 mm eller minst 150 mm. Det er forbudt å bruke garn av et gjennomsiktig materiale som monofilament nylon.

Den fangstende delen av stengselet skal være krokgarn (joddu) eller ruse (meardi). I et og samme stengsel kan man bruke inntil tre krokgarn og/eller ruser. Krokgarnet skal være formet som en spiss kile som kan være inntil 25 meter langt. Lengden på krokgarnet måles på den lengste siden.

Sammen med krokgarnet kan det stå et inntil 15 meter langt ledegarn og ett ledestengsel slik figur 1 viser. Funksjonen til ledegarnet og ledestengselet er å lede laksen til fangstdelen.

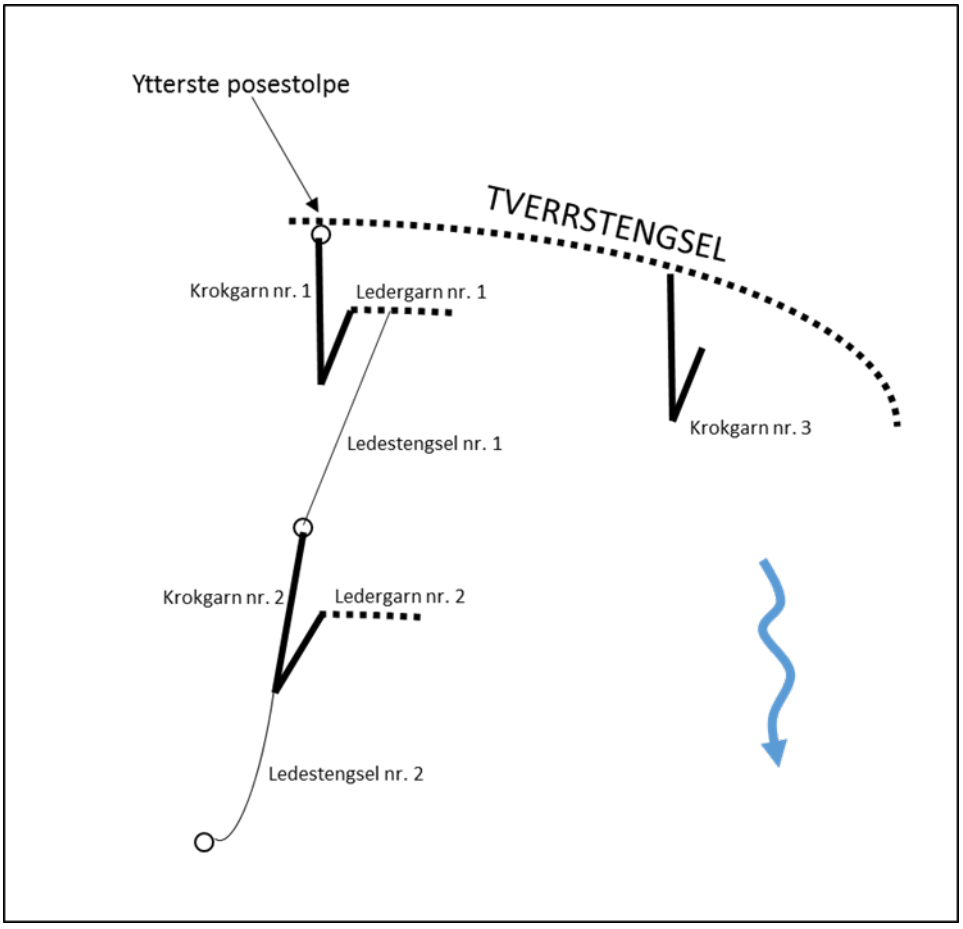

Figur 1.

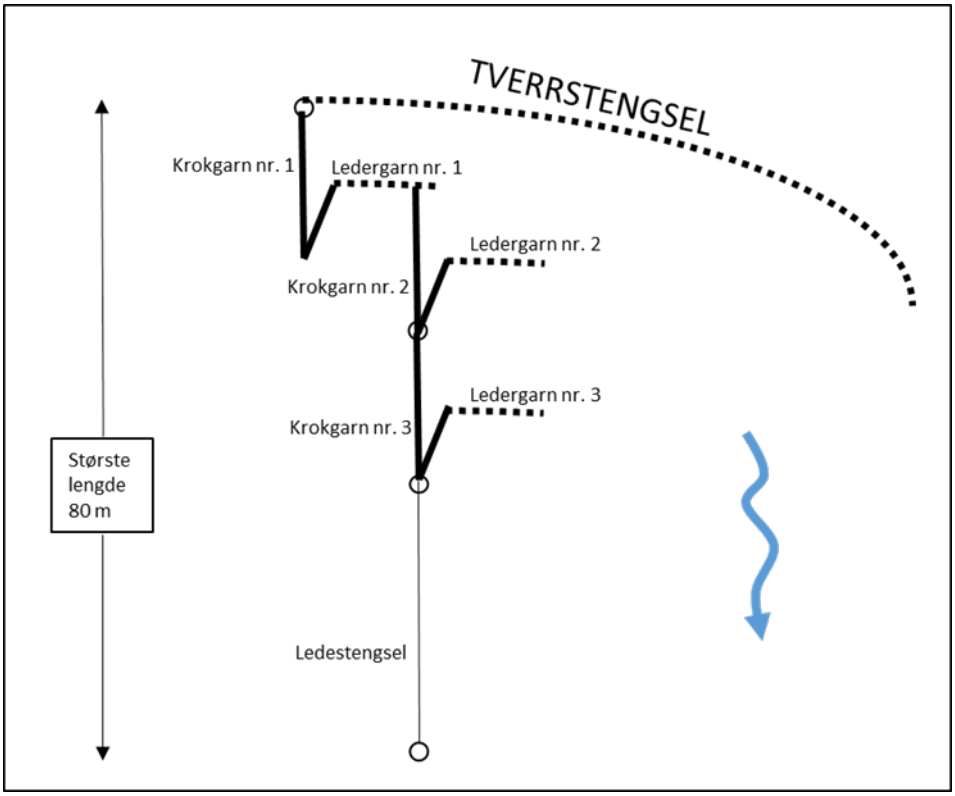

Figur 2.

Krokgarn nr. 1 skal være festet i den ytterste posestolpen som vist på figur 1.

Krokgarn nr. 2 og 3 skal være festet på følgende måte:
A) i spissen av krokgarnet (se figur 2, krokgarn nr. 3)
B) i ledergarnet (se figur 2, krokgarn nr. 2)
C) i ledestengselet (se figur 1, krokgarn nr. 2), eller
D) i tverrstengselet (se figur 1, krokgarn nr. 3).

Ledestengselet skal stå nedenfor hvert krokgarn/ruse, og være festet på følgende måte:
A) i krokgarnet (se figur 1, ledestengsel nr. 2), eller
B) i ledergarnet (se figur 1, ledestengsel nr. 1)

Dersom det er flere krokgarn ved siden av hverandre fra tverrstengselet (se figur 1, krokgarn nr. 1 og 3), er det bare tillatt å ha ledestengsel fra det ytterste krokgarnet.

Samlet lengde av krokgarn og ledestengsel kan være inntil 80 meter, målt nedstrøms fra ytterste posestolpe som vist på figur 2.

§ 23

Settegarn for fiske etter laks, sjøørret og sjørøye

Settegarn for fiske etter laks, sjøørret eller sjørøye er et enkelt, rett garn med flottør i begge ender. Garnet skal ikke festes med stolper eller andre festeanordninger på andre steder enn i endene. Festeanordningen skal bare bestå av et enkelt søkk eller en enkelt stokk. Det er ikke tillatt å lage krok på settegarn.

Settegarn for fiske etter laks, sjøørret eller sjørøye kan være inntil 30 meter lang. To eller flere garn kan ikke lenkes sammen, hvis de sammen blir lengre enn 30 meter.

Ved fiske med settegarn er det forbudt å bruke kunstig strømbryter eller ledestengsel.

§ 24

Drivgarn

Drivgarn er et enkelt, rett garn uten pose. Drivgarn kan være inntil 45 meter langt. Ved drivgarnsfiske skal avstanden mellom to drivgarn være minst 200 meter.

Drivingen kan foregå inntil 500 meter om gangen. Under drivingen kan det bare brukes én båt.

§ 25

Garnredskaper til fiske etter andre fiskearter

Settegarn til fangst av andre fiskearter enn laks, sjøørret og sjørøye kan være et inntil 2 meter dypt bunngarn, som består av garn med én line, uten pose, laget av monofilamenttråd av inntil 0,17 mm tykkelse.

Ved fiske med settegarn er det ikke lov å bruke kunstig strømbryter eller ledestengel.

Maskevidden i settegarn og kastenot skal være minst 29 mm og høyst 35 mm, målt fra knutes midtpunkt til knutes midtpunkt når redskapet er vått. Det er bare tråd av hamp, bomull, nylonbindetråd eller spunnet nylon som er lov å bruke i kastenoten.

Kastenot må ikke brukes nærmere enn 200 meter fra elvers utløpsos, innløpsos, foss eller stryk.

§ 26

Djupål og avstand mellom redskap

Ingen del av stengsel eller settegarn må stå over djupålen i hovedløpet eller sideløp. Den ytterste delen av redskap skal ikke på noe punkt strekke seg nærmere enn 10 meter fra motsatt elvebredd. Med motsatt bredd menes også øyer, holmer og klipper som har egne løp mellom seg.

Ingen del av stengsler må være nærmere enn 120 meter fra annet stengsel.

Ingen del av settegarn og stengsel eller to settegarn må være nærmere enn 60 meter fra hverandre.

§ 27

Forbudsområder for garnfiske

Ved sideelv hvor laks går opp, må det i hovedelv på sideelvas side av djupålen, ikke brukes settegarn, drivgarn eller stengsel nedstrøms fra sideelva nærmere enn 200 meter fra samløpet av sideelv og hovedelv.

I de områdene i Storfossen og Ailestrykene som er avmerket i kartvedlegg 2, er fiske med garn eller stengsel bare tillatt for fiskere som har fisket i disse områdene i fiskesesongene 2013–2015.

§ 28

Opptak av redskap

Fangstredskap skal tas på land straks etter at fiskesesongen for redskapet er avsluttet. Utstyr brukt til å merke og sette opp redskap skal tas på land innen to uker etter avsluttet fiskesesong.

Kapittel 5

Bestemmelser om fangst

§ 29

Minstemål og gjenutsetting

Laks, sjøørret og sjørøye som er mindre enn 30 cm skal settes ut igjen.

Lengden på fisk måles fra snutespissen til enden av halefinnen.

Det er forbudt å fange vinterstøing og fisk som er mindre enn minstemålet.

Fisk skal alltid gjenutsettes i vannet, hvis den er fanget:
1) utenom lovlig fisketid
2) med forbudt redskap eller fiskemåte.

§ 30

Fangstoppgave til registret

Fisker er pliktig til å føre fangstdagbok (elektronisk eller på papir) og rapportere følgende opplysninger om hver enkelt fanget fisk av laks, sjøørret, sjørøye, pukkellaks og regnbueørret til et elektronisk fangstregister for Tanavassdraget:
1) område hvor fisket har foregått
2) dato for fisket
3) kjønn, lengde og vekt
4) antall fisk som er gjenutsatt
5) fiskeredskap (stang/håndsnøre, drivgarn, settegarn, stengsel).

Ved gjenutsetting er det ikke påkrevd å opplyse om kjønn, lengde og vekt.

Den som har fisket uten å få fisk skal gi opplysninger om punkt 1, 2 og 5.

Fangstoppgave skal leveres innen første mandag etter at fisket foregikk.

Fisker skal rapportere alle sine fangster av laks, sjøørret og sjørøye før nytt fiskekort kan kjøpes.

Fangst av andre fiskearter kan rapporteres sammen med fangsten av laks, sjøørret og sjørøye eller etter endt fiskesesong. Rapporteringen for disse artene skal inkludere totalvekt for hver art.

Kapittel 6

Beskyttelse mot biologisk påvirkning

§ 31

Fremmede arter

Pukkellaks, regnbueørret og eventuelle andre fremmede arter som fanges, skal avlives straks.

§ 32

Fisk som agn og rensing av fisk

Det er forbudt å ta med agnfisk fra andre vassdragsområder til Tanavassdraget.

Det er forbudt å bruke fisk som agn ved stangfiske i Tanavassdragets nedbørfelt.

Innenfor vassdragets nedbørfelt er det i umiddelbar nærhet av naturlige vann ikke tillatt å rense fisk fra annet vassdrag.

§ 33

Tørking og desinfisering av fiskeredskap og båter

Fiskeredskap og annet fiskeutstyr, samt båter og andre transportmidler som har vært benyttet i annet vassdrag skal være tørt eller desinfisert før det kan benyttes i nedbørfeltet.

Hvert land kan ha utfyllende regler om desinfisering av fiskeredskap og båter.

Kapittel 7

Forhåndsavtalte tiltak

§ 34

Forutsetninger for anvendelse av forhåndsavtalte tiltak

Ukentlige fisketider i henhold til §§ 8, 13, 14 og 15 reduseres med ett døgn i en del av eller på hele grenseelvstrekningen hvis det blir fastslått følgende avvik i laksebestandenes tilstand sammenliknet med forvaltningsplanen for laksebestandene i Tanavassdraget omtalt i avtalens artikkel 4:
1. Fiskedødelighet i en laksebestand hvor forvaltningsmålene er oppnådd er betydelig høyere enn forutsatt bærekraftig fiskedødelighet.
2. Fiskedødelighet i en laksebestand under gjenoppbygging er betydelig høyere enn forutsatt i gjenoppbyggingsplanen for vedkommende bestand.

Forhåndsavtalte tiltak iverksettes ved overskridelse av følgende bestandsvise terskelverdier:
1. Konstatert fiskedødelighet i en bestand er over 5 % mer enn forutsatt.
2. Konstatert fiskedødelighet i en bestand er over 10 % mer enn forutsatt.

Hvis fiskedødeligheten i en bestand er mer enn 20 % over det som er forutsatt, eller hvis andre omstendigheter krever tiltak, skal ytterligere reduksjon i fisket foretas i samsvar med avtalens artikler 6 og 7.

Det kan innføres mindre restriktive reguleringer av fisket hvis fiskebestandenes tilstand tilsier det, jf. avtalens artiklene 6 og 7.

Vurderingen av om forutsetningene for anvendelse av forhåndsavtalte tiltak er tilstede, gjøres slik det følger av avtalens artikkel 5 tredje punkt og i samsvar med prosedyrer fastsatt i avtalens artikkel 7.

§ 35

Forhåndsavtalte tiltak rettet mot de enkelte laksebestandene

Fiske er ikke tillatt mellom mandag klokka 18 (19) og tirsdag klokka 18 (19) i de angitte periodene.

Laksebestanden i hovedløpet Tanaelva; redusert fisketid i hovedløpet på grenseelvstrekningen

	Periode med minst 5 % avvik	Periode med minst 10 % avvik
Fiske med strandfiskekort og båtfiskekort	24.6 - 31.7	24.6 - 10.8
Stangfiske for lokale fiskere	24.6 - 14.7	24.6 - 21.7
Settegarn		24.6 - 30.6
Stengsel		24.6 - 30.6

Lákšjohkas laksebestand; redusert fisketid i Nuorgam fiskefellesskaps område

	Periode med minst 5 % avvik	Periode med minst 10 % avvik
Fiske med strandfiskekort og båtfiskekort	10.6 - 23.6	10.6 - 23.6
Stangfiske for lokale fiskere	10.6- 16.6	17.6 - 23.6
Settegarn		10.6 - 23.6
Stengsel		10.6 - 23.6
Drivgarn		10.6 - 15.6

Veahčajohkas laksebestand; redusert fisketid fra Veahčajohkas munning nordover på grenseelvstrekningen

	Periode med minst 5 % avvik	Periode med minst 10 % avvik
Fiske med strandfiskekort og båtfiskekort	17.6 - 30.6	10.6 - 30.6
Stangfiske for lokale fiskere	17.6 - 23.6	10.6 - 23.6
Settegarn		17.6 - 23.6
Stengsel		17.6 - 23.6
Drivgarn		

Ohcejohkas laksebestander; redusert fisketid anvendes fra Ohcejohkas munning nordover på grenseelvstrekningen

	Periode med minst 5 % avvik	Periode med minst 10 % avvik
Fiske med strandfiskekort og båtfiskekort	17.6 - 14.7	10.6 -21.7
Stangfiske for lokale fiskere	17.6 - 7.7	10.6 - 14.7
Settegarn		17.6 - 23.6
Stengsel		17.6 - 23.6
Drivgarn		

Váljohkas laksebestand; redusert fisketid fra Váljohkas munning nordover på grenseelvstrekningen

	Periode med minst 5 % avvik	Periode med minst 10 % avvik
Fiske med strandfiskekort og båtfiskekort	17.6 - 14.7	17.6 - 14.7
Stangfiske for lokale fiskere	17.6 - 7.7	17.6 - 7.7
Settegarn		10.6 - 23.6
Stengsel		10.6 - 23.6
Drivgarn		10.6 - 15.6

Kárášjohkas og sideelvers laksebestander; redusert fisketid i hele hovedløpet på grenseelvstrekningen

	Periode med minst 5 % avvik	Periode med minst 10 % avvik
Fiske med strandfiskekort og båtfiskekort	17.6 - 30.6	10.6 - 7.7
Stangfiske for lokale fiskere	23. - 30.6.	10.6 - 30.6
Settegarn		10.6 - 30.6
Stengsel		10.6 - 30.6
Drivgarn	10.6 - 15.6	10.6 - 15.6

Iešjohkas laksebestander; redusert fisketid i hele hovedløpet på grenseelvstrekningen

	Periode med minst 5 % avvik	Periode med minst 10 % avvik
Fiske med strandfiskekort og båtfiskekort	17.6 - 30.6	10.6 - 7.7
Stangfiske for lokale fiskere	23.6 - 30.6	10.6 - 30.6
Settegarn		10.6 - 30.6
Stengsel		10.6 - 30.6
Drivgarn	10.6 - 15.6	10.6 -15.6

Anárjohkas og dens sideelvers laksebestander; redusert fisketid i hele hovedløpet på grenseelvstrekningen

	Periode med minst 5 % avvik	Periode med minst 10 % avvik
Fiske med strandfiskekort og båtfiskekort	17.6 - 14.7	17.6 - 28.7
Stangfiske for lokale fiskere	23.6 - 14.7	17.6 - 21.7
Settegarn		24.6 - 14.7
Stengsel		24.6 - 14.7
Drivgarn		

Anárjohkas og dens sideelvers laksebestander; redusert fisketid i Anarjohka.

	Periode med minst 5 % avvik	Periode med minst 10 % avvik
Fiske med strandfiskekort og båtfiskekort	15.7 - 10.8	8.7 - 10.8
Stangfiske for lokale fiskere	23.7 - 10.8	23.7 - 20.8
Settegarn		24.6 - 12.8
Stengsel		24.6- 21.7
Drivgarn		

Kapittel 8

Andre bestemmelser

§ 36

Båtregister

For registrering av båter i Tanavassdraget gjelder nasjonal lovgivning. Fastsetting av regler skal skje etter samråd med den annen parts ansvarlige myndigheter.

Fiske fra båt er tillatt bare med båt som er registrert i et båtregister for Tanavassdraget, og som har nasjonalitetsskilt og nummer.

Lokale personer med med rett til å fiske med garn etter § 2, kan registrere inntil tre båter.
Lokale personer med rett til å fiske med garn etter § 2 som driver turistnæring, kan registrere inntil 15 båter. Andre lokale fiskere, og fiskerettshavere etter § 2 første ledd punkt 2 kan registrere inntil én båt.

§ 37

Nærmere om fastsetting av grenser og fiskesteder

Partenes ansvarlige myndigheter fastsetter i fellesskap elveløpets bredde ved middels sommervannstand i hovedløp og biløp, samt djupål i biløp. Djupålen på grenseelvstrekningen fremgår av den til enhver tid siste grenseoppgang mellom Finland og Norge.

Ansvarlig myndighet i den enkelte stat kan fastsette:
1) grense mellom elv og innsjø;
2) grense mellom hovedelv og sideelv;
3) en ny plass for stengsel i tilfelle stengselsplassen blir uegnet på grunn av endringer i elvebunnen eller annen årsak;
4) tillatte kastenotplasser for fiske etter andre fiskearter i innsjøer i Anárjohka.

§ 38

Dispensasjon for tiltak som har vern eller utvikling av fiskestammer som formål

Ansvarlig myndighet kan i enkelttilfeller dispensere fra bestemmelsene i fiskereglene når formålet er å fange stamfisk og settefisk til vitenskapelig undersøkelse, praktiske forsøk eller fiskekulturtiltak. Tillatelsen skal være begrunnet med vern av fiskestammer eller fremme av bærekraftig utnyttelse og tiltaket skal være i samsvar med artikkel 1 i avtalen

Tillatelsen gis av myndigheten i det landet der virksomheten utøves. Før tillatelsen gis, skal fiskerettshavere og den andre partens ansvarlige myndigheter varsles. Den andre partens ansvarlige myndighet skal varsles om tillatelser som er gitt.

Kartvedlegg 1

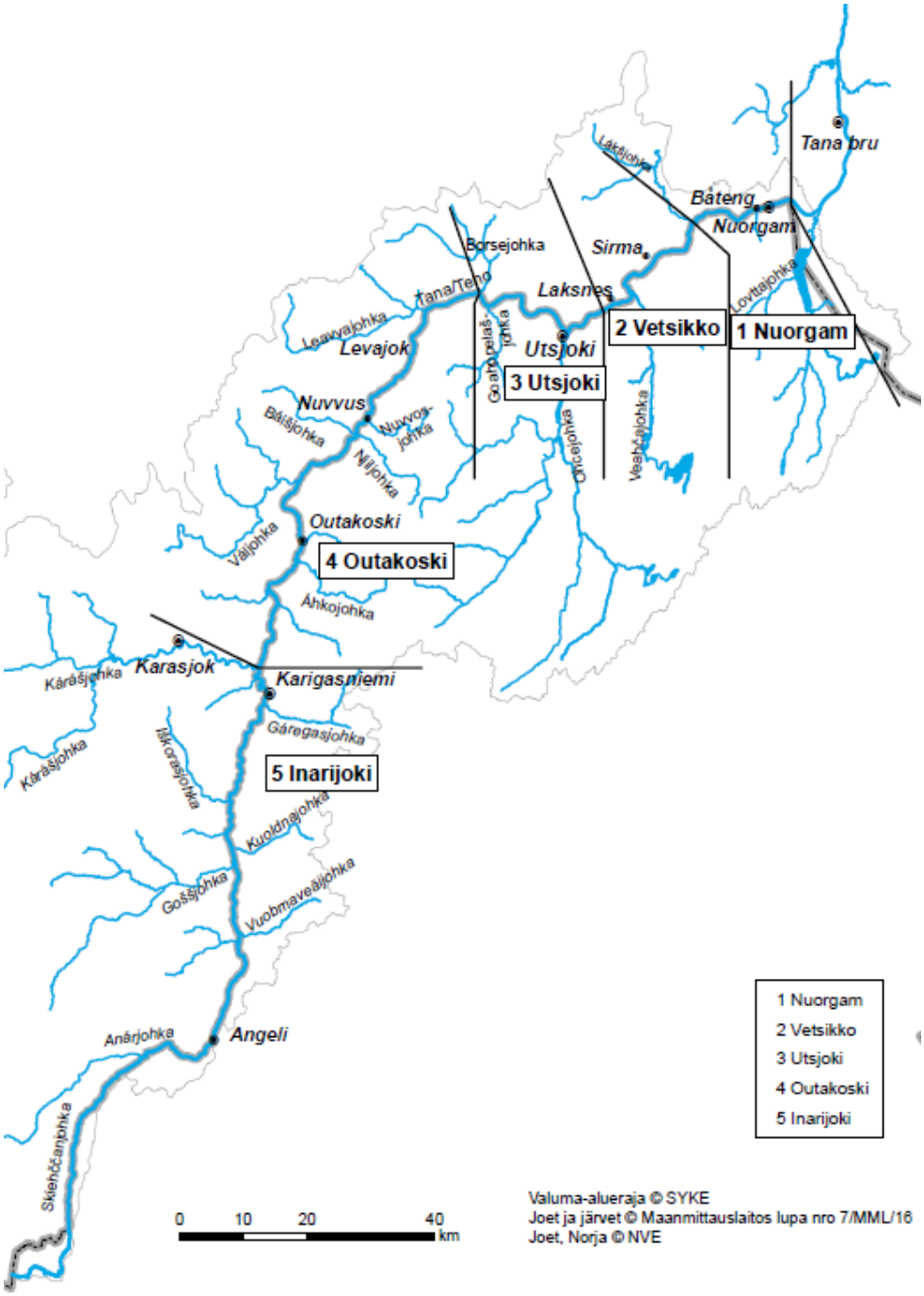
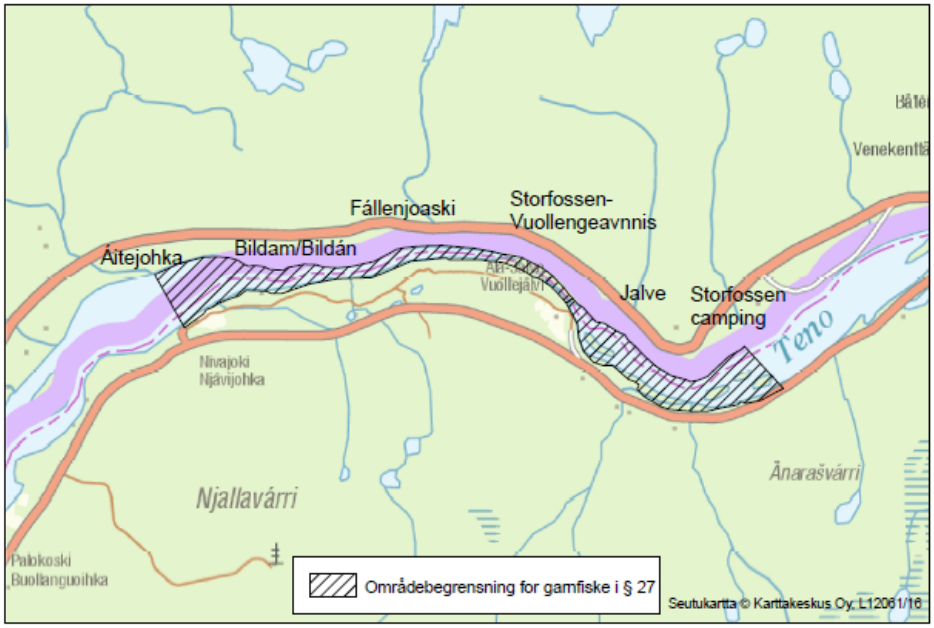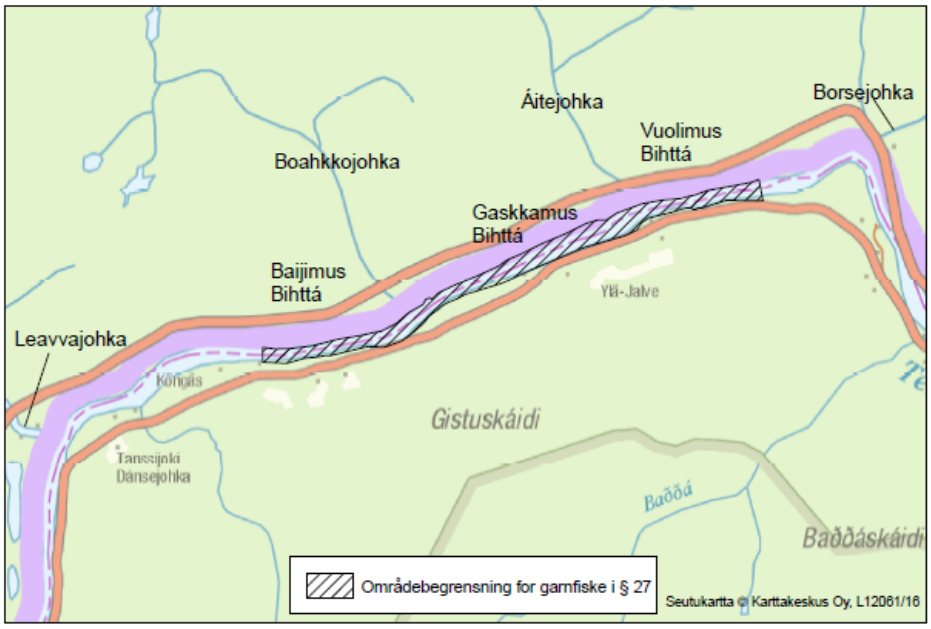
Kartvedlegg 2